

GMINA DYGOWO

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY DYGOWO**

**UWARUNKOWANIA I KIERUNKI
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY DYGOWO**

**TEKST STUDIUM
ZMIANA STUDIUM W OBRĘBIE CAŁEJ GMINY**

DYGOWO - 2009

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXXIV/211/09 r.
Rady Gminy Dygowo z dnia 30 września 2009 r.

UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DYGOWO

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY DYGOWO UCHWALONEGO UCHWAŁĄ NR IV/22/2002 RADY GMINY DYGOWO Z DNIA 30 GRUDNIA 2002 R.

**INTEGRALNĄ CZĘŚCIĄ TEKSTU STUDIUM JEST RYSUNEK STUDIUM
ZATYTUŁOWANY
UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY DYGOWO**

**PONIEWAŻ ZMIANA STUDIUM OBEJMUJE WSZYSTKIE ZAGADNIENIA
DLATEGO NIE WYRÓŻNIA SIĘ ELEMENTÓW ZMIENIANYCH
W TEKŚCIE I RYSUNKU STUDIUM.
CAŁY TEKST JEST TEKSTEM UJEDNOLICONYM.**

Zmianę studium wykonano w Pracowni Urbanistycznej – Erdmann

Generalny Projektant mgr inż. Erdmann Roman.

Członek Zachodniej Okręgowej Izby Urbanistów we Wrocławiu, Nr Z –118/2002.

Uprawnienia MGPI B do projektowania w planowaniu przestrzennym Nr 309/88.

Skład zespołu projektowego:

1. mgr inż. Roman Erdmann – zagadnienia przestrzenne; zagadnienia infrastruktury technicznej;
2. mgr inż. arch. Ewa Jańczak – zagadnienia przestrzenne; zagadnienia kulturowe;
3. mgr Krystyna Andrachko – zagadnienia formalno – prawne; zagadnienia programowe;
4. mgr Jarosław Kiszczak – zagadnienia środowiska geograficznego;
5. techn. Jacek Kammer – opracowanie elektroniczne projektu; współpraca w zakresie zagadnień urbanistycznych.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	str.5
2. PODSTAWA PRAWNA	str.6
3. ZAŁOŻENIA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE ROZWOJU GMINY	str.8
4. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	str.12
4.1. Uwarunkowania ogólne	str.12
4.2. Uwarunkowania przestrzenne	str.14
4.3. Uwarunkowania programowo-inwestycyjne i kierunki rozwoju	str.17
4.4. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych i z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych i terenów górniczych.	str.19
4.5. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów.	str.22
4.6. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.	str.23
4.7. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakość życia mieszkańców w tym ochrony ich zdrowia.	str.23
4.8. Uwarunkowania wynikające ze stanu dotychczasowego przeznaczenia terenów i ich zagospodarowania.	str.26
4.9. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego.	str.28
4.10. Uwarunkowania środowiska kulturowego.	str.73
4.10.1. Charakterystyka i uwarunkowania środowiska kulturowego	str.73
4.10.2. Ochrona zabytkowych układów ruralistycznych i krajobrazu kulturowego	str. 81
4.10.3. Archeologia	str. 84
5. UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	str.90
5.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów.	str.90
5.2. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy.	str.93
5.3. Ustalenia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wsi	str.95
5.3.1. Ustalenia ogólne.	str.95
5.3.2. Ustalenia szczegółowe.	str.102
5.4. Uwarunkowania i kierunki rozwoju rolnictwa.	str.125
5.5. Uwarunkowania i kierunki rozwoju leśnictwa.	str.129
5.6. Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.	str.134
5.7. Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji.	str.141
5.8. Uwarunkowania i kierunki rozwoju w zakresie melioracji, zagrożenia powodziowego i gospodarki rybackiej	str.144
5.9. Uwarunkowania i kierunki rozwoju pozostałych głównych funkcji - Turystyka	str.146
5.10. Uwarunkowania w zakresie obrony cywilnej i ustalenia lotnicze	str.149
6. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA	str.150
6.1. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego	str.154
6.2. Kierunki ochrony środowiska kulturowego	str.178
6.2.1. Wytyczne konserwatorskie	str.178
6.2.2. Archeologia	str.209
6.3. Uwarunkowania i kierunki ochrony pozostałych składników środowiska	str.221

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM I PONADLOKALNYM. str.222
8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE PLANU MIEJSCOWEGO ORAZ DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZI PLANY MIEJSCOWE. str.222
9. OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE. str.222
10. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW NIERUCHOMOŚCI. str.222
11. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M². str.222
12. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ. str.223
13. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI I ICH REKULTYWACJI. str.223
14. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH. str.222
15. OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTOWYCH str.22 3

1. WSTĘP

Tekst i rysunek studium zatytułowane „Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo” stanowią główną część studium uwarunkowań oraz podstawę sporządzania planów miejscowych i innych dokumentacji związanych z gospodarką przestrzenną.

Na treść załącznika Nr 1 uchwały Rady Gminy składa się ujednolicony tekst zmiany studium zatytułowany „Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo”.

Na treść załącznika Nr 2 uchwały Rady Gminy składa się plansza będąca załącznikiem graficznym „Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo” wykonana w zapisie elektronicznym w skali podstawowej 1: 10 000 (wydruki studium w zróżnicowanych skalach).

W pracach planistycznych i realizacyjnych można posługiwać się dodatkowymi, odrębnymi, następującymi opracowaniami, które należy traktować jako materiały informacyjne (wykorzystane na etapie sporządzenia niniejszej zmiany studium):

- mapa w skali podstawowej 1: 10 000 „Zagospodarowanie i użytkowanie terenów gm. Dygowo” - stan 2007r.; (wydruk w zróżnicowanych skalach);
- „Podstawowe opracowanie ekofizjograficzne gm. Dygowo” – sporządzone w ramach prac nad studium uwarunkowań w 2008 r.;
- „Waloryzacja przyrodnicza gm. Dygowo” (operat generalny), wykonana przez Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie w 2002 r.;
- „Waloryzacja kulturowa gminy Dygowo” - opracowana w 2002 r. przez Europrojekt Jarosław Kulikowski w związku z opracowaniem studium uwarunkowań;
- Strategia rozwoju gminy Dygowo lata 2000-2015;
- Program „Zintegrowana Gospodarka Wodno-Ściekowa w Dorzeczu Parsęty”.

Zmiana studium uwarunkowań obejmuje całość poprzedniego studium, ponieważ uchwalono je pod koniec 2002 r. i zostało ono opracowane w oparciu o ustawę z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz.139 z późn. zm.).

Sporządzona obecnie zmiana studium bazuje głównie na ustaleniach przestrzennych obowiązującego studium ale w zakresie zapisu tekstu studium dokonano bardzo wielu zmian. Przede wszystkim zapisy dostosowano do nowej ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zmian.), a więc dokonano istotnych zmian. Zmianie uległy również poglądy wielu jednostek opiniujących, które obecnie całkowicie zmieniły treść wymaganych zapisów.

W ramach niniejszej zmiany studium analizowano ustalenia obowiązujących planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenów i o te zagadnienia studium zostało poszerzone.

2. PODSTAWA PRAWNA

1. Uchwała Nr X/70/2007 Rady Gminy Dygowo z dnia 27 września 2007 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo;
2. ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zmian.);
3. rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233);
4. rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. z 1999 r., Nr 43, poz. 430);
5. ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 19 poz. 115 z późn. zmian.);
6. ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 z późn. zmian.);
7. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zmian.);
8. ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z dnia 16 września 2009 r. Nr 151, poz. 1220);
9. ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 z późn. zmian.);
10. ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1266 z późn. zmian.);
11. ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019 z późn. zm.);
12. ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze (tj. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 z późn. zmian.);
13. rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczególnych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz. U. z 1992 r. Nr 67, poz. 337);
14. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lipca 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz. U. z 2001 r. Nr 92, poz. 1029);
15. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573 z późn. zmian.);
16. rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313);
17. rozporządzenie Nr 4/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 22 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 25, poz. 497);
18. ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227);
19. prawne zobowiązania wynikające z konwencji międzynarodowych ratyfikowanych

przez Polskę w zakresie ochrony środowiska:

- 1) Konwencja o ochronie europejskich dzikich gatunków zwierząt i roślin oraz ich siedlisk naturalnych, tzw. Konwencja Berneńska (panaeuropejska) zobowiązująca do ochrony dziko żyjących roślin i zwierząt oraz ich naturalnych siedlisk, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków ginących i zagrożonych wyginięciem .
- 2) Konwencją o obszarach wodno-błotnych, mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, tzw. Konwencja Ramsarska, której celem jest ochrona i czynne zabezpieczenie terenów podmokłych o międzynarodowym znaczeniu a w szczególności uchodzących za wybitne miejsca występowania ptaków wodno-błotnych.
- 3) Konwencja Bońska dotycząca ochrony wędrownych dziko żyjących gatunków zwierząt.
- 4) Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
- 5) Akta prawa Wspólnoty Europejskiej:
  - o Dyrektywa Rady EWG w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków zwana Dyrektywą Ptasia,
  - o Dyrektywa Rady EWG w sprawie ochrony naturalnych siedlisk oraz dziko żyjącej fauny i flory zwana Dyrektywą Siedliskową .

3. ZAŁOŻENIA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNE ROZWOJU GMINY

Założenia funkcjonalno-przestrzenne rozwoju gminy Dygowo opracowane zostały w oparciu o istniejące studium, istniejące plany miejscowe i strategię, szeroki zakres prac inwentaryzacyjnych, istniejące w tym zakresie w Gminie dokumentacje oraz wnioski instytucji, osób fizycznych i prawnych, które wpłynęły w trakcie prac nad studium.

Założenia mają charakter informacyjny i stanowią podstawę do prac projektowych. Dotyczą one uwarunkowań i celów kierunkowych wynikających z potencjalnych możliwości przestrzennych, funkcjonalnych i inwestycyjnych gminy z wyraźnie wyróżnionym okresem perspektywicznym – 2020 r.

Celem opracowania zmiany studium gminy Dygowo jest:

1. sprecyzowanie polityki gminnej w sferze zagospodarowania przestrzennego, polityki gruntami, działalności inwestycyjnej, procesów społecznych oraz ochrony środowiska;
2. skoordynowanie różnorodnych działań i procesów, określenie perspektywicznego scenariusza zdarzeń;
3. stworzenie podstaw do opracowania programów, planów, strategii oraz dokumentacji projektowych;
4. spełnienie wymogów nowej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zmian.).

Głównym celem wszelkich działań władz samorządowych winno być dążenie do optymalnego rozwoju gminy w warunkach zrównoważonego rozwoju. Cel ten można osiągnąć po przyjęciu wyraźnie sprecyzowanych założeń rozwoju gminy.

Założenia społeczne:

1. w perspektywie (2020 r.) na terenie Gminy będzie mieszkało około 6500 osób;
2. stworzenie konkurencyjnych warunków lokalizacji różnorodnych funkcji w stosunku do sąsiednich gmin oraz m. Kołobrzeg;
3. zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz zdrowia i życia mieszkańców poprzez rozwój gospodarczy Gminy, budowę obiektów zapewniających bezpieczeństwo socjalne – budynki socjalne, rozwój kultury, sportu i rekreacji itp;
4. sprzyjanie powstawaniu miejsc pracy poprzez właściwą politykę podatkową, stworzenie korzystnych warunków lokalizacyjnych i szeroką działalność promocyjną;
5. zapewnienie dzieciom i młodzieży wysokiego poziomu nauczania w szkołach, ze szczególnym zwróceniem uwagi na naukę języków obcych i obsługę komputerów;
6. stworzenie warunków do tego, by duża ilość młodzieży kończyła studia wyższe lub szkoły średnie o kierunkach, na które istnieje duże zapotrzebowanie w rejonie;
7. przeprowadzenie szerokiej akcji uświadamiającej i popularyzatorskiej w zakresie ochrony cennych wartości przyrodniczych i kulturowych oraz nawiązania nowej architektury do starej zabudowy;
8. nie dopuszczenie do zmian w strukturze administracyjnej gminy. Gmina składać się będzie tak jak obecnie z 15 sołectw: Bardy, Czernin, Dębogard, Dygowo, Gąskowo, Jazy, Łykowo, Miechęcino, Piotrowice, Skoczów, Stojkowo, Stramniczka, Świelubie, Wrzosowo, Pustary i z 18 wsi zamieszkałych.

Miejscowości zamieszkałe wchodzące w skład Gminy Dygowo:

Bardy, Czernin, Dębogard, Dygowo, Gąskowo, Jazy, Jażdże, Kłopotowi, Łykowo, Miechęcino, Piotrowice, Pustary, Połomino, Skoczów, Stojkowo, Stramniczka, Świelubie, Wrzosowo, Włóścibórz.

WYKAZ
mieszkańców gminy Dygowo zameldowanych na pobyt stały
na dzień 1 stycznia 2008 roku.

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców
1.	Bardy	132
2.	Czernin	340
3.	Dębogard	124
4.	Gąskowo	359
5.	Jazy	201
6.	Jażdże	38
7.	Kłopotowi	219
8.	Łykowo	93
9.	Miechęcino	102
10.	Piotrowice	188
11.	Pustary	329
12.	Połomino	1
13.	Stojkowo	208
14.	Skoczów	323
15.	Stramniczka	70
16.	Świelubie	138
17.	Wrzosowo	817
18.	Włóścibórz	278
19.	Dygowo	1566

RAZEM:**5526 osób.****Założenia funkcjonalne:**

1. podstawowymi funkcjami powinny być: wielokierunkowa gospodarka rolna, różnorodna - pozarolnicza działalność gospodarcza (usługi, produkcja, przetwórstwo), mieszkalnictwo, leśnictwo;
2. funkcjami uzupełniającymi powinno być rzemiosło i turystyka;
3. część usług obsługujących mieszkańców Gminy znajduje się w m. Kołobrzeg.

Założenia programowo - przestrzenne:

1. pozostawia się w studium uzasadnione ustalenia planów miejscowych opracowanych po 01.01.1995 r.;
2. na części terenów Gminy występują ograniczenia zainwestowania o charakterze wielkoprzestrzennym. Należą do nich obszary: lasów, dolin rzecznych, obszary objęte ochroną przyrodniczą i kulturową oraz sąsiedztwo dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych;
3. w związku z zakończeniem kształtowania reform w zakresie oświaty i zdrowia nie przewiduje się w perspektywie istotnej zmiany ustalonej sieci i związanego z tym

zainwestowania;

4. układ przestrzenny zagospodarowania Gminy należy oprzeć na następujących zasadach:

- 1) rozwój przestrzenny Gminy nawiązać do istniejącego zagospodarowania przestrzennego i obowiązujących planów miejscowych;
- 2) część procesów inwestycyjnych oraz eksploatację części źródeł i odbiorników szczególnie z zakresu infrastruktury technicznej realizować i eksploatować wspólnie z innymi gminami w ramach „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty”;
- 3) dążyć należy do koncentracji inwestycji na obszarze Gminy. Wszędzie gdzie jest to możliwe należy realizować zabudowę w obrębie istniejącego zainwestowania lub w jego sąsiedztwie;
- 4) ze względu na koncentrację inwestycji infrastruktury technicznej wzdłuż dróg (woda, gaz, telekomunikacja, częściowo kanalizacja sanitarna) wskazanym jest realizowanie nowych inwestycji w rejonie tych dróg;
- 5) zagadnienie zrównoważonego rozwoju musi być podstawą prac planistycznych. Ochrona środowiska w granicach uzasadnionych z jednoczesnym jego wykorzystaniem dla celów gospodarczych musi stanowić podstawę ostatecznych decyzji inwestycyjnych;
- 6) odrębnym zagadnieniem funkcjonalno-przestrzennym jest problem braku decyzji co do przebiegu trasy obwodnic drogi wojewódzkiej nr 163;
- 7) ograniczyć dalszą lokalizację elektrowni wiatrowych ze względu na dużą powierzchnię zajmowaną przez elektrownie w już obowiązujących planach;
- 8) wykorzystać do celów turystycznych walory środowiska geograficznego w tym szczególnie dolinę Parsęty i tereny do niej przyległe.

Założenia infrastruktury technicznej:

- 1) zakłada się systematyczny, etapowy rozwój infrastruktury technicznej w obrębie wsi przewidzianych do rozwoju gospodarczego. Rozbudowa infrastruktury technicznej musi stać się priorytetem działań inwestycyjnych;
- 2) dążyć należy do rozwiązań obsługujących większe zespoły wiejskie, a nie tylko poszczególne wsie. Zapewni to mniejsze koszty użytkowania obiektów i większą sprawność obsługi (układy pierścieniowe – zaopatrzenia w wodę, gaz, energię elektryczną);
- 3) ważną sprawą jest kontynuacja działań w celu budowy systemu oczyszczania ścieków - poprawa gospodarki ściekowej powinna być priorytetem. Przyjmuje się rozwiązanie zgodne z koncepcją „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty”;
- 4) w zakresie gospodarki wodnej przyjmuje się rozwiązanie zgodne z koncepcją „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty”;
- 5) jako istotne należy uznać przede wszystkim poprawienie stanu technicznego drogi wojewódzkiej i dróg powiatowych;
- 6) rozbudowa pozostałych sieci infrastruktury powinna odbywać się zgodnie z lokalnymi potrzebami w oparciu o istniejące lub opracowywane dokumentacje (sieć wodociągowo-kanalizacyjna, gaz).

Założenia ochrony środowiska:

- 1) zachowuje się obiekty i obszary objęte formami ochrony przyrody i ochrony środowiska kulturowego;
- 2) na obszarze Gminy występuje dużo cennych przyrodniczo obiektów i terenów,

które dotychczas nie podlegały ochronie. Sprawą pilną jest objęcie ich ochroną prawną;

3) na środowisko Gminy negatywnie wpływa nieuporządkowana gospodarka ściekowa oraz nieracjonalna gospodarka hodowlana i nawożeniowa. W tym również poza terenem Gminy. Powoduje to obniżenie stanu czystości wód powierzchniowych i w niektórych wypadkach, wód wglębnych. Należy skoncentrować się przede wszystkim na rozwiązaniu problemu oczyszczania ścieków poprzez nie dopuszczenie do przedostawania się do wód powierzchniowych i wglębnych. Można to osiągnąć poprzez rozwój sieci kanalizacji sanitarnej, budowę podczyszczalni wód opadowych, budowę w gospodarstwach rolnych płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę.

Odrębnym ale głównym zagadnieniem jest konieczność uporządkowania gospodarki ściekowej w zlewni dorzecza Parsęty położonej powyżej terenu Gminy tak, ażeby na teren Gminy nie spływała zanieczyszczona woda. Można przyjąć, że z terenu Gminy nie ma znaczących spływów zanieczyszczeń do Parsęty;

4) zakłada się nie dopuszczenie do lokalizacji na terenie Gminy ferm bezściółowych powyżej 210 DJP;

5) na obszarze Gminy zachowało się dużo cennych układów przestrzennych oraz starej zabudowy, w tym przede wszystkim zespołów pałacowo-parkowych, dworsko-parkowych i parkowych oraz układów przestrzennych wsi. Zakłada się ochronę zarówno poszczególnych obiektów, jak i całych zespołów i układów przestrzennych. Obiekty zabytkowe powinny być wykorzystane przede wszystkim zgodnie z pierwotnymi założeniami. Wskazany jest prowadzenie w nich działalności turystycznej lub innej, która spowoduje zachowanie cennych wartości.

Bardzo istotnym „novum” jest konieczność nawiązania nowej zabudowy do zabudowy starej, sąsiadującej oraz wkomponowania zainwestowania w krajobraz.

4. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

4.1. UWARUNKOWANIA OGÓLNE

Uwarunkowania rozwoju zagospodarowania przestrzennego są różnorodne. Są to uwarunkowania zewnętrzne i lokalne, korzystne i niekorzystne dla rozwoju gminy, obowiązujące i zalecane.

Uwarunkowania zewnętrzne są albo niezależne od samorządu albo zależne w niewielkim stopniu. Chodzi tutaj o następujące istotne zagadnienia:

- wielkość zobowiązań rządowych i wojewódzkich w stosunku do samorządu. Zmienność polityki finansowej, społecznej, administracyjnej, oświatowej, rolnej itp. nie pozwala gminie na długoterminową politykę społeczno-gospodarczą bazującą na subwencjach i dofinansowaniach;
- brak jest w zasadzie programów zadań inwestycyjnych o charakterze krajowym i wojewódzkim, bez których samorządy nie mogą racjonalnie gospodarować. Nieduży jest również zakres inwestycji powiatowych ze względu na ograniczony budżet. Przede wszystkim przebudowa drogi wojewódzkiej Kołobrzeg-Karlino nie są ani sprecyzowane czasowo ani nie są określone trasy ich przebiegu;
- do opracowania studium przyjęto uwarunkowania wynikające z koncepcji „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego” opracowanego w latach 2000-2002 r., które w znacznej części są nieaktualne, a sam plan w trakcie zmiany. Wykorzystano w tym przypadku wytyczne komunikacyjne i wytyczne w zakresie sieci osadniczej.

Do uwarunkowań zewnętrznych poza uwarunkowaniami wynikającymi z obowiązujących przepisów zaliczono ustalenia administracyjne, określone w przesłanych wnioskach do studium przez instytucje uczestniczące w procesie sporządzania studium:

- związane z ochroną przyrody;
  - związane z ochroną środowiska kulturowego;
  - związane z gospodarką leśną (plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Gościno);
  - związane z ochroną środowiska:
    - tereny zagrożone powodzią;
    - tereny zagrożone erozją;
  - związane z infrastrukturą techniczną:
    - trasa obwodnic drogi wojewódzkiej;
- * obszary i tereny górnicze.

Wyciąg z planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.

Nr II C OBSZAR BIAŁOGARDZKI

Podstrefa obejmuje gminę: miejską Białogard, gminę miejsko-wiejską Karlino oraz gminy wiejskie: Białogard, Dygowo, Gościno, Rymań, Siemyśl, Sławoborze, Tychowo. Administracyjnie gminy wchodzi w skład powiatów: białogardzkiego – Tychowo, Białogard; kołobrzeskiego - Dygowo, Gościno, Rymań, Siemyśl i świdwińskiego – Sławoborze.

1. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury osadniczej jest ośrodek subregionalny – Białogard, leżący w bezpośrednim zasięgu oddziaływania Koszalina. Pozostałe

elementy struktury to ośrodki lokalnego rozwoju: m. Karlino, Tychowo leżące w zasięgu oddziaływania Białogardu, Sławoborze leżące w zasięgu oddziaływania Świdwina (ośrodek subregionalny) oraz Rymań, Siemyśl, Gościno, Dygowo leżące w strefie oddziaływania regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju – Kołobrzegu. Ośrodki wspomagające to: Dobrowo (gm. Tychowo), Górawino (gm. Rymań). Znaczące ośrodki turystyczne to: Białogard, Karlino, Byszyno, Dargocice. Urbanizacja pasma rozwojowego Koszalin- Karlino- Białogard.

1.4. Funkcja obszaru.

Podstawowe: rolnictwo i leśnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, przemysł przetwórczy.

Funkcje uzupełniające: przemysł wydobywczy – gaz, ropa naftowa, turystyka (w tym – agroturystyka), funkcje transportowe (kierunkowo centrum logistyczne).

1. 5. Istniejące formy ochrony przyrody:

- rezerwat przyrody „ Cisy Tychowskie”,

Projektowane formy ochrony przyrody:

- OCK Dolina Błotnicy (jez. Kamienne);

- OCK Dolina górnej Parsęty i Dębnicy- część;

-OCK Dolina rzeki Parsęty- część;

- OCK Dolona rzeki Pokrzywnicy;

- OCK Wysoczyzny Rąbino i fragment doliny Mogilicy – część;

- OCK Dolina rzeki Radwi (środkowej i dolnej) – część.

1.6. Projektowane formy obszarowe ochrony środowiska kulturowego:

- RK2 „Bardy” gm. Dygowo;

- OK28 Obszar Kulturowy „ Dolina Parsęty” (fragment);

- OK33 Obszar kulturowy „ Białogard”;

-ZSOK24 Zespół wsi gm. Sławoborze (fragment).

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe:

- przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej (w granicach województwa):

* budowa obwodnicy m. Karlino;

* modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin- Gdańsk- Kaliningrad,

* modernizacja drogi wojewódzkiej nr 162 (Kołobrzeg-Drawsko);

* modernizacja drogi wojewódzkiej nr 163 (Kołobrzeg- Wałcz).

* Gospodarka wodna:

- ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości:

- zahamowanie degradacji zasobów wodnych,

- uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.

Gazownictwo (nie dotyczy gm. Dygowo)

(Uwaga – tylko przebudowę i modernizację szpitala w Białogardzie objęto programem rządowym i kontraktem wojewódzkim).

Uwarunkowania lokalne (administracyjne)

Uwarunkowania lokalne zostały przyjęte w studium tylko w tych wypadkach, w których uznano, że są one w części lub całkowicie aktualne.

Dotyczy to przede wszystkim istniejących lub opracowywanych dokumentacji i decyzji:

- obowiązującego studium uwarunkowań;

- obowiązujących planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego;
- Strategii rozwoju gminy Dygowo lata 2000-2015;
- Planu gospodarki odpadami Powiatu Kołobrzeskiego;
- opracowania - Gospodarka wodno-ściekowa Gminy Dygowo. Koncepcja techniczno-finansowa (Studium wykonalności – od czasu przekazania sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do MWiK Kołobrzeg nie jest stosowana);
- koncepcji „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty”;
- „Podstawowego opracowania ekofizjograficznego gm. Dygowo” – sporządzonego w ramach prac nad studium uwarunkowań w 2008 r.;
- opracowania - Założenia do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe (uchwały Nr XVI/131/2000 i XVI/130/2000).
- Waloryzacji przyrodniczej Gminy Dygowo – opracowana w 2002 r. przez Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie.
- Waloryzacji kulturowej gminy Dygowo - opracowana w 2002 roku przez Europrojekt Jarosław Kulikowski w związku z opracowaniem studium uwarunkowań.

Główne uwarunkowania wynikające ze zgłoszonych wniosków do studium to:

- zapewnić tereny pod dalszy rozwój funkcji mieszkaniowej – jednorodzinnej;
- zapewnić tereny pod lokalizację elektrowni wiatrowych;
- zapewnić tereny pod rozwój funkcji produkcyjno-komercyjnej;
- zapewnić tereny pod rozwój turystyki;
- zapewnić tereny pod funkcję rekreacyjno-sportową
- przeanalizować tereny pod zalesienie.

4.2. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE

Gmina Dygowo jest gminą wiejską położoną w północno-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego, w powiecie kołobrzeskim. Sąsiaduje z gminami wiejskimi: Ustronie Morskie, Będzino, Gościno, Kołobrzeg i gminą miejsko-wiejską Karlino. Powierzchnia gminy wynosząca 12 857 ha, pozwala ją zaliczyć do najmniejszych terytorialnie gmin województwa zachodniopomorskiego.

Można stwierdzić, że nie występują istotne uwarunkowania przestrzenne, które ograniczałyby możliwości rozwoju różnorodnych funkcji na terenie Gminy. Pewne, ograniczenia występują na obszarach i terenach górniczych i obszarach objętych ochroną prawną – środowisko przyrodnicze i kulturowe.

Po spełnieniu uwarunkowań wynikających z ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego oraz częściowo infrastruktury technicznej (odpowiednie wyposażenie obszarów w infrastrukturę techniczną) zagospodarowanie przestrzenne Gminy może być dokonywane głównie poprzez zachowanie elementarnych zasad planistycznych – rozwój prawidłowych układów funkcjonalno-przestrzennych opartych o właściwy układ sieci infrastruktury technicznej.

Ze względów funkcjonalnych oraz infrastruktury technicznej (brak w części obszaru Gminy infrastruktury technicznej) nie należy lokalizować dużych zakładów uciążliwych (w tym ferm hodowlanych - bezściółowych powyżej 210 DJP), zakładów wymagających dużego zużycia wody lub produkujących dużą ilość odpadów.

Istotnym uwarunkowaniem przestrzennym jest wskazanie do realizacji większości inwestycji w nawiązaniu do istniejącego zainwestowania lub poprzez tworzenie zwartych, nowych zespołów strukturalno-funkcjonalnych.

W rozwoju przestrzennym należy szczególną uwagę zwrócić na uwarunkowania wynikające z konieczności nawiązania do najcenniejszych wartości obiektów i układów przestrzennych.

Praktycznie w obrębie każdej zainwestowanej wsi lub w bezpośrednim sąsiedztwie (eliminując kierunki ograniczone fizjograficznie lub wartościami kulturowymi) można realizować nowe zainwestowanie ale o rodzaju określonym w studium.

Największy potencjalnie obszar perspektywicznych inwestycji znajduje się wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 163 – Kołobrzeg- Karlino .

Korzystne uwarunkowania przestrzenne do rozwoju funkcji turystycznej znajdują się przede wszystkim w sąsiedztwie doliny Parsęty.

Niezwykle ważnym zagadnieniem z zakresu uwarunkowań przestrzennych są ustalenia obowiązujących planów miejscowych i studium gminy, których wykaz zawarto w poniżej.

Uchwały dotyczące aktualnych dokumentów planistycznych z zakresu palnowania miejscowego:

1. Uchwała Nr XXII/148/97 Rady Gminy w Dygowie z dnia 28 lutego 1997 roku w sprawie zmian w „Miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo” (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego z 1997 roku Nr 11, poz. 45).
1. Uchwała Nr XXII/197/01 Rady Gminy w Dygowie z dnia 30 października 2001 roku w sprawie zmiany „Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo” w obrębach ewidencyjnych Bardy i Świelubie (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 57, poz. 1685) – *elektrownie wiatrowe*.
2. Uchwała Nr XXX/238/02 Rady Gminy w Dygowie z dnia 8 października 2002 roku w sprawie zmiany „Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo w obrębie ewidencyjnym Stojkowo” (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 82, poz. 1657) – *elektrownie wiatrowe*.
3. Uchwała Nr XXX/239/02 Rady Gminy w Dygowie z dnia 8 października 2002 roku w sprawie zmiany „Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo w obrębach ewidencyjnych Pustary – Dębogard” (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 82, poz. 1658) – *elektrownie wiatrowe*.
4. Uchwała Nr XXX/240/02 Rady Gminy w Dygowie z dnia 8 października 2002 roku w sprawie zmiany „Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo w obrębach ewidencyjnych Bardy – Świelubie” (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 82, poz. 1659) – *elektrownie wiatrowe*.
5. Uchwała Nr XXX/241/02 Rady Gminy w Dygowie z dnia 8 października 2002 roku w sprawie zmiany „Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo w obrębach ewidencyjnych Dygowo – Miechęcino” (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 82, poz. 1660) – *elektrownie wiatrowe*.
6. Uchwała Nr XXX/242/02 Rady Gminy w Dygowie z dnia 8 października 2002 roku w sprawie zmiany „Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo w obrębie ewidencyjnym Dygowo” (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 82, poz. 1661) – *elektrownie wiatrowe*.
7. Uchwała nr VI/38/03 Rady Gminy w Dygowie z dnia 7 kwietnia 2003 roku w sprawie zmiany „Miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Dygowo w obrębach ewidencyjnych Wrzosowo i Jazy” (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego nr 42, poz. 683) – *elektrownie wiatrowe*.
8. Uchwała Nr IV/22/2002 Rady Gminy w Dygowie z dnia 30 grudnia 2002 r. w

sprawie uchwalenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo”.

9. Uchwała Nr XXV/157/05 Rady Gminy w Dygowie z dnia 23.06.2005 r. w sprawie „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo w obrębach ewidencyjnych: Świelubie, Wrzosowo, Czernin, Pustawy, Skoczów, Piotrowie, Gąbkowo, Dygowo, Połomino, Stojkowo, - gm. Dygowo”, (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego nr 64, poz. 1384).
10. Uchwała Nr XXIX/181/05 Rady Gminy w Dygowie z dnia 29.11.2005 r. w sprawie odstąpienia od sporządzenia „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego Wrzosowo”.
11. Uchwała Nr XXII/150/08 Rady Gminy Dygowo z dnia 24 października 2008 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w gminie Dygowo „Zespół elektrowni wiatrowych - Bardy-Świelubie” .

Uchwały podjęte w celu sporządzania opracowań planistycznych:

1. Uchwała Nr XXXVII/226//06 Rady Gminy w Dygowie z dnia 12 września 2006 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Gąskowo i Stojkowo w gminie Dygowo.
2. Uchwała Nr X/70/2007 Rady Gminy w Dygowie z dnia 27 września 2007 r. w sprawie przystąpienia do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo”.
3. Uchwała Nr XIX/127/08 Rady Gminy w Dygowie z dnia 30 czerwca 2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia m.p.z.p. dla terenów położonych w gminie Dygowo "Zespół elektrowni wiatrowych Pustary-Świelubie-Dębogard-Bardy".

Uchwały nieaktualne (istotne w sprawie zgody na wyłączenie gruntów z produkcji rolnej):

1. Uchwała Nr VII/33/89 Gminnej Rady Narodowej w Dygowie z dnia 19 października 1989 roku w sprawie miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo oraz miejscowości Dygowo i Wrzosowo – Skoczów do 2000 roku (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego z 1989 roku Nr 21, poz. 194) - nieaktualna.
2. Uchwała Nr XI/52/90 Gminnej Rady Narodowej w Dygowie z dnia 27 kwietnia 1990 roku w sprawie miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego osiedla domów jednorodzinnych oraz domów z usługami rzemiosła w Dygowie – Lisia Góra (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego Nr 12, poz. 158) - nieaktualna.
3. Uchwała Nr VI/44/90 Rady Gminy w Dygowie z dnia 12 grudnia 1990 roku w sprawie wykazu obowiązujących aktów prawa miejscowego wydanych przed 27 maja 1990 roku (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego z 1990 roku Nr 21, poz. 240) - nieaktualna.
4. Uchwała Nr IV/26/94 Rady Gminy w Dygowie z dnia 12 grudnia 1994 roku w sprawie uchwalenia zmian do planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Dygowo do 2000 roku (Dz. Urz. Woj. Koszalińskiego z 1994 roku Nr 22, poz. 107) - nieaktualna.

4.3. UWARUNKOWANIA PROGRAMOWO-INWESTYCYJNE I KIERUNKI ROZWOJU

Uwarunkowania programowe związane z działaniem przede wszystkim usług podstawowych w zasadzie nie występują.

Miasto Kołobrzeg również dla Gminy stanowi centrum usług w zakresie oświaty (szkoły średnie), zdrowia (szpital, przychodnie specjalistyczne), kultury, bezpieczeństwa publicznego (policja, sąd), administracji publicznej (starostwo), usług handlu, gastronomii, rzemiosła i.t.p.

W związku z czym nie zachodzi potrzeba wyznaczania specjalnych terenów pod tego rodzaju usługi. Zresztą część tych usług może zostać zlokalizowana w zabudowie jednorodzinnej, a część wymagającą większych powierzchni można zlokalizować w istniejących w niektórych wsiach pomieszczeniach po likwidacji innych funkcji administracyjnych. Na terenie Gminy występują liczne miejsca predysponowane pod lokalizację różnych rodzajów i wielkości usług.

Z usług głównym warunkiem poprawnego działania Gminy jest realizacja następujących elementów programowych:

- utworzenie wielofunkcyjnego centrum usługowego w Dygowie,
- rozbudowa cmentarzy w Dygowie i Wrzosowie,
- budowa małych zespołów sportowo-rekreacyjnych obsługujących zespoły wiejskie.

Najistotniejsze uwarunkowania rozwoju inwestycji wynikają z możliwości finansowych. W tym zakresie istnieje potrzeba wszechstronnego działania w celu pozyskania pieniędzy w ramach dotacji celowych, subwencji, fundacji czy wreszcie ofert inwestycyjnych.

Wspólnie opracowywane programy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej warunkują możliwość otrzymania środków finansowych na inwestycje w zakresie ochrony środowiska.

Bardzo ważnym warunkiem poprawnego zainwestowania Gminy jest podjęcie następujących kroków organizacyjnych:

1. systematycznie dokształcanie kadry Urzędu Gminy;
2. opracowanie profesjonalnej oferty terenowej przedsięwzięć inwestycyjnych;
3. przygotowanie geodezyjne terenów planowanych do zainwestowania kompleksowego w pierwszej kolejności;
4. opracowanie planów miejscowych zgodnie z nową procedurą dla obszarów określonych w punkcie Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego;
5. realizacja koncepcji zaopatrzenia w wodę, rozwiązania gospodarki ściekowej i składowania odpadów;
6. uporządkować podział administracyjny gminy poprzez między innymi likwidację nazw wsi niezamieszkałych lub o bardzo małej liczbie mieszkańców.

Należy zaznaczyć, że na terenie gminy istnieją korzystne warunki w zakresie lokalizacji inwestycji, a wynikające z pozytywnego stosunku do tego rodzaju działań zarówno ze strony samorządu jak i mieszkańców.

Charakterystyka procesów inwestycyjnych

Analiza procesów inwestycyjnych ma istotne znaczenie przy określeniu potrzeb planistycznych. Podstawowymi informacjami w tym zakresie są dane o obszarach, na które wydawane są decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów oraz pozwolenia na budowę i realizacja zainwestowania oraz wnioski zgłoszone do studium.

Na terenie Gminy cały czas trwają prace budowlane, tak w zakresie realizacji nowych obiektów jak i modernizacji różnorodnych obiektów istniejących, w tym

inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej realizowanych przez Urząd Gminy (w poszczególnych latach wydano podobne ilości decyzji o warunkach zabudowy: w roku 2004 – 30; w 2005 – 30; w 2006 – 39; 2007 – około 45).

W minionych latach głównie Urząd Gminy prowadził inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej (rozbudowę sieci wodociągowej, budowę kanalizacji sanitarnej, modernizację ulic i dróg) oraz osoby fizyczne w zakresie budownictwa jednorodzinne i nie dużej działalności gospodarczej.

Charakterystyka wydanych decyzji

W zagospodarowaniu przestrzennym zauważalna jest rozbudowa przede wszystkim miejscowości Dygowo. Zdecydowanie mniejsze natężenie procesów inwestycyjnych występuje we Wrzosowie i Czerninie. W pozostałych w/w miejscowościach ilość wydawanych decyzji w ciągu roku nie przekracza 4 sztuk.

Powyższe zestawienie wydanych decyzji w dużym zakresie pozwala na sprecyzowanie wsi, które wymagają sporządzenia planów miejscowych. Są to przede wszystkim Dygowo i następnie Wrzosowo.

Decyzje o warunkach zabudowy dotyczyły głównie nowej zabudowy jednorodzinnej oraz zmiany sposobu użytkowania strychów budynków mieszkalnych. Duża część decyzji dotyczyła przebudowy i modernizacji części budynków mieszkalnych i zabudowy gospodarczej ze zmianą sposobu ich użytkowania na cele mieszkaniowe.

W ciągu 4 lat wydano kilkanaście decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na infrastrukturę techniczną w tym głównie na kanalizację sanitarną, wodociągi, gazociągi oraz telefonię komórkową.

W ciągu 4 lat nie wydano kilka decyzji o warunkach zabudowy (zabudowa jednorodzinna, wieża telefonii komórkowej) głównie ze względu na brak spełnienia warunków wynikających z przepisów ustawowych (brak odpowiedniego sąsiedztwa zabudowy, brak wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego itp.).

W tym też okresie stosunkowo mało wydano decyzji (kilkanaście) na realizację zakładów produkcyjno - magazynowych. W tym zakresie głównie dokonywano adaptacji istniejącej zabudowy (nieużytkowanej) na cele działalności gospodarczej.

Analiza procesów inwestycyjnych pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków związanych ze zmianą zagospodarowania przestrzennego Gminy:

1. na terenie Gminy w zasadzie nie nastąpił wyraźny regres procesów inwestycyjnych, który występował na początku XXI w. na obszarze kraju;
2. na terenie Gminy wydawanych jest średnia ilość (w stosunku do innych gmin) decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz pozwoleń na budowę;
3. specyfika Gminy polegająca na dobrym położeniu geograficznym (blisko morza i bliskie sąsiedztwo Kołobrzegu), komunikacyjnym (linia kolejowa i droga wojewódzka), dużej powierzchni byłych areałów rolnych PGR oraz na występowaniu kilku silnych ośrodków osadniczych (Dygowo, Wrzosowo) powoduje, że Gmina posiada korzystne uwarunkowania rozwojowe;
4. brak planów miejscowych dla zdecydowanej większości terenów Gminy nie powoduje istotnych ograniczeń inwestycyjnych. Wynika to z faktu, iż procesy inwestycyjne nie są na tych terenach bardzo intensywne. Jednocześnie można na większości tych terenów prowadzić procesy inwestycyjne w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów, ponieważ są spełnione uwarunkowania art. 61 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przes-

- trzennym. Tylko w kilku przypadkach konieczne byłoby sporządzenie planów miejscowych;
5. część Gminy objęta jest planami miejscowymi związanymi głównie z lokalizacją elektrowni wiatrowych. Są to tereny rolne, na których nie zakłada się lokalizacji jakiegokolwiek zabudowy za wyjątkiem elektrowni. **Jednak lokalizacja elektrowni na bardzo dużych obszarach Gminy może w przyszłości odbić się bardzo niekorzystnie na rozwoju przestrzennym i gospodarczym Gminy.** Wynika to z faktu (co potwierdza stan istniejący w licznych gminach), że poza objęciem planami olbrzymich terenów z przeznaczeniem ich pod elektrownie wiatrowe następuje blokada innych inwestycji, a jednocześnie nie realizuje się budowy elektrowni. Proces taki zaczyna być zjawiskiem powszechnym, ponieważ brak jest stosownych, przesyłowych linii elektrycznych wysokiego napięcia oraz brak jest dużych stacji elektrycznych 110/400 kV. Jednocześnie przepisy pozwalają na handel terenami objętymi planami bez realizacji elektrowni;
  6. usytuowanie Gminy w sąsiedztwie Kołobrzegu, w pobliżu morza oraz wzdłuż drogi wojewódzkiej Kołobrzeg-Karlıno sprzyja intensywnemu rozwojowi inwestycji. Obszary wsi położone w sąsiedztwie Kołobrzegu (Stramniczka, Czernin, Dygowo, Wrzosowo) to w dalszym ciągu tereny przyszłych inwestycji. Natomiast tereny położone wzdłuż Parsęty stanowią potencjalne rezerwy pod lokalizację bazy turystycznej i rekreacyjnej.

4.4. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH I TERENÓW GÓRNICZYCH.

Na obszarze gminy Dygowo udokumentowano następujące złoża, które znajdują się w „Bilansie Zasobów Kopaliny i Wód Podziemnych w Polsce”:

Tabela . Złoża – wg systemu MIDAS

L.p.	Nazwa	Grupa kopaliny	ID MIDAS
1	Bardy	kruszywa naturalne	6867
2	Miechęcino	kruszywa naturalne	5740
3	Włóścibórz	kruszywa naturalne	1364
4	Daszewo N	gazy ziemne	4699
5	Daszewo N- element 14*	ropy naftowe	4882
6	Daszewo N*	ropy naftowe	4936

* złoża skreślone z bilansu zasobów

Złożo kruszywa naturalnego „Bardy” udokumentowano w kategorii C₁. Złożo zlokalizowane jest przy wąwozie rozcinającym zbocze doliny Parsęty, 1 km na południowy wschód od wsi Bardy. Zasoby geologiczne bilansowe zatwierdzone w 1996 roku wynoszą 206,128 tys. ton, a obecnie 179,0 tys. ton. Serię złożową stanowią czwartorzędowe piaski różnoziarniste z domieszką żwirów, które mają zastosowanie do produkcji: betonów, zapraw i wypraw murańskich oraz nawierzchni dróg. Ze względu na ochronę środowiska złożo można uznać za mało-konfliktowe (klasa A).

Złoże kruszywa naturalnego „Miechęcino” udokumentowano kartą rejestracyjną, w pobliżu drogi Dygowo-Poblocie Wielkie, 500 m na zachód od wsi Miechęcino. Zasoby geologiczne zatwierdzone w 1993 roku wynosiły 312,0 tys. ton (obecnie 311,0 tys. ton), a zasoby przemysłowe zatwierdzone w 1996 roku 299,24 tys. ton (obecnie 298,0 tys. ton). Serię złożową stanowią: piaski drobno- i średnioziarniste z pojedynczymi ziarnami żwirów. Kopalina w tym złożu ma zastosowanie w produkcji: betonu, zapraw i wypraw budowlanych. Ze względu na ochronę środowiska złożo jest małokonfliktowe (klasa A).

Złoże piasków i żwirów „Włóścibórz” udokumentowano w 1983 roku w kategorii C₁+C₂+B. Zlokalizowane jest w odległości 1 km na południe od wsi Włóścibórz w dolinie rzeki Parsęty. Zasoby geologiczne bilansowe udokumentowane w 1983 roku wynosiły 11 608,02 tys. ton w kategorii C₁ i 3 540,6 tys. ton w kategorii C₂, a zasoby w filarach ochronnych 749,95 tys. ton w kategorii C₁ i 415,92 tys. ton w kategorii C₂. Serię złożową stanowią piaszczyste osady czwartorzędowe pochodzenia wodnolodowcowego: piaski średnio- i drobnoziarniste z otoczkami, piaski grubo i średnioziarniste ze żwirem drobnoziarnistym. Warstwa złożowa jest całkowicie zawodniona. Kopalina w tym złożu może mieć zastosowanie w produkcji: żwirów jedno- i wielofunkcyjnych, mieszanek grubych i drobnych oraz pospółek, a odsiewka do zapraw budowlanych. Ze względu na zlokalizowanie złoża w obrębie lasu i doliny rzecznej uznane zostało za konfliktowe (klasa B).

Na terenie gminy znajduje się Kopalnia Gazu Ziarnego Daszewo, która eksploatuje złożo gazu ziemnego Daszewo N. Istniało złożo ropy naftowej Daszewo N udostępnione odwiertem Daszewo -14. Odwiert został zlikwidowany, złożo wyeksploatowane i skreślone z bilansu zasobów. Dla w/w złoża została zniesiona koncesja na wydobycie ropy naftowej oraz obszar i teren górniczy „Daszewo”.

Decyzją Ministra Środowiska DGiKGe-4771-43/5988/08/MS z dnia 09.10.2008 wykreślony został z rejestru obszarów górniczych obszar górniczy Daszewo dla złoża Daszewo N NR 4936 ropy naftowej.

Na terenie gminy znajdują się:

- a) udokumentowane złożo gazu ziemnego Daszewo – N, dla którego utworzono obszar i teren górniczy „Wrzosowo” (koncesja z 1993 r. na wydobycie gazu ziemnego ze złoża Daszewo – N ważna do 21.06.2018r.);
- b) udokumentowane złożo ropy naftowej Daszewo – N, dla którego utworzono obszar i teren górniczy „Daszewo” (koncesja z 1993r na wydobycie ropy naftowej ze złoża Daszewo – N ważna do 21.06.2018r.). Decyzją Ministra Środowiska z dnia 09.10.2008r., nr DGiKGe-4771-43/5988/08/MS wykreślony został z rejestru obszarów górniczych obszar górniczy Daszewo dla złoża Daszewo N;
- c) kopalnia gazu ziemnego Daszewo;
- d) odwierty eksploatacyjne gazu ziemnego: Daszewo – 13k;- 16; - 21k;
- e) odwiert zastawiony – Daszewo - 19k;
- f) odwierty zlikwidowane:Dygowo – 4; Daszewo – 9; - 9k, - 12, -14, -15, -17,- 18;
- g) gazociągi (charakterystyka w ust. 5.6.).

Złoża torfu zostały zarejestrowane w opracowaniu „Zlokalizowanie i charakterystyka złóż torfowych w Polsce spełniających kryteria potencjalnej bazy zasobowej z ustaleniem i uwzględnieniem wymogów związanych z ochroną i kształtowaniem środowiska – województwo koszalińskie” wykonanym przez Instytut

Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach w 1996 roku. Opracowanie to charakteryzuje i lokalizuje złoża torfowe spełniające kryteria potencjalnej bazy zasobowej. W tabeli zestawiono dane o złożach uznanych za prognostyczne (rokujących możliwości eksploatacji), wskazanych na mapie geologiczno-gospodarczej Polski oraz pozostałe wystąpienia torfów nie wchodzących w skład potencjalnej bazy zasobowej ze względu na zlokalizowanie na terenach leśnych, pokrycie prawnie chronionymi glebami pochodzenia organicznego. Nie spełniają także kryteriów: hydrogeologicznych i rolniczo-gospodarczych i z tego powodu nie zostały wzięte pod uwagę jako potencjalna baza surowcowa.

Dominują torfy typu niskiego, miejscami wysokie i przejściowe: mechowskowe, mechowskowo-mszarne, brzezinowo-mszarne, szuwarowe, szuwarowo-olesowe i olesowe o dość wysokiej zawartości popiołu. Pod torfami w wielu miejscach występuje gytia, głównie organiczna.

Tabela. Lokalizacja i charakterystyka złóż torfowych w gminie Dygowo (wg IMiUZ 1996)

Lp.	Lokalizacja	Torfowisko	Pow. (ha)	Popielność (%)	Stopień rozkładu (%)	Zasoby w tys. m ³ w kat. D ₁	Kryterium*
Obszary prognostyczne							
1.	dolina Pyszki	Niskie	3	2,8	45	57	EKSP
2.	dolina Pyszki	Przejściowe	1	5,2	35	41	EKSP
3.	Stojkowo	Wysokie	3,5	9,9	20	69	EKSP
4.	Stojkowo	Przejściowe	3	4,5	20	89	OSOB
5.	Czernin	Mieszanotypowe	4,8	9,1	25	173	LAS
Obszary perspektywiczne							
6.	rz. Pysznica	Niskie	28	12,7	35	434	GOSP
7.	Czernin	Niskie	2	16,4	30	54	EKSP
8.	Wrzosowo	Niskie	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	EKSP
Pozostałe obszary							
9.	Stojkowo**	Wysokie	58	2,9	20	1 009	OSOB

Legenda:

* GOSP - kryterium rolniczo - gospodarcze, EKSP - .potencjalna baza zasobowa, OSOB - stwierdzone osobliwości przyrodnicze, LAS - kryterium ustawowe,

** - złożę objęte ochroną rezerwatową w postaci rezerwatu Stramniczka.

Torf jest kopaliną wykorzystywaną w rolnictwie i ogrodnictwie jako nawóz organiczny i środek poprawiający strukturę gleby. W przypadku złóż 2 i 3 (dolina Pyszki) można antycypować także przydatność kopaliny jako surowca balneologicznego (borowiny). Jednym z kryteriów jest bowiem w tym przypadku stopień rozkładu większy niż 30%. Torfowiska odgrywają dużą rolę w ekosystemie (retencja wody, mikroklimat, ostoje zwierząt). Podjęcie eksploatacji złóż wymaga zatem nie tylko uzasadnienia ekonomicznego, ale także wnikliwego rozważenia uwarunkowań ekologicznych.

Perspektywy i prognozy występowania kopalin

Na terenie gminy Dygowo wyznaczonych zostało kilka obszarów perspektywicznych kruszywa naturalnego (piaski, piaski ze żwirami) w rejonie Dygowo-Stojkowo, Dębogard-Bardy.

W okolicy Czernina występują ility i mułki zastoiskowe o miąższości 2-3 m, pod przykryciem glin zwałowych, które mogą być perspektywiczne jako złoża ceramiki budowlanej - na potrzeby lokalne.

Na południe i południowy zachód od Pustar występują licznie drobnoziarniste piaski eoliczne o miąższości 1-3 m. Osady piaszczyste i piaszczysto-żwirowe eksploatowane były na potrzeby lokalne w kilku „dzikich” wyrobiskach.

PGNiG S.A. w Warszawie, Oddział w Zielonej Górze wystąpił do Ministra Środowiska o udzielenie koncesji na poszukiwanie i rozpoznanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego obrębie gminy.

W myśl przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 129 poz. 902 z późn. zm.) złoża kopalin podlegają ochronie, której wyrazem jest m. in. ich zabezpieczenie dla obecnej lub przyszłej eksploatacji (art. 72 ust. 1pkt 2). Ochrona złoża przeznaczonego do eksploatacji odkrywkowej polegać powinna na wyłączeniu spod inwestycji (zabudowy oraz infrastruktury technicznej niezwiązanej z działalnością górniczą) gruntów położonych w jego granicach.

Na terenie Gminy nie stwierdzono bardzo dużych zasobów wód podziemnych i nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Jedynie na zboczach doliny Parsęty zauważalne są procesy denudacyjne i erozyjne ale ze względu na zalesienie zboczy procesy te nie mają charakteru niebezpiecznego.

Nie występują również wody geotermalne.

4.5. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU PRAWNEGO GRUNTÓW.

Stan władania powierzchnią Gminy według Starostwa Powiatowego w Kołobrzegu - stan na dz. 01.01.2007 r.:

- Grunty S.P. z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste – razem - 5 425 ha.:

w tym:

* grunty wchodzące w skład Zasobów Własności Rolnej Skarbu Państwa – 2626 ha.;

* grunty w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – 2 465 ha.:

* pozostałe grunty S.P. – 300 ha.

- Grunty S.P. przekazane w użytkowanie wieczyste – 57 ha.

- Grunty gmin i zw. międzygmin. z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste – 221 ha.

- Grunty osób fizycznych – 5 745 ha.

- Grunty spółdzielni – 130 ha.

- Grunty kościołów i związków wyznaniowych – 406 ha.

- Grunty powiatów – 117 ha

- Grunty spółek prawa handlowego – 729 ha.

- Grunty inne - 22 ha.

Pow. Gminy – 12 852 ha.

Bardzo mała jest powierzchnia terenów w zarządzie Gminy, co niewątpliwie utrudnia gospodarkę publiczną i gospodarkę przestrzenną oraz nie pozwala na uzyskiwanie dochodów ze sprzedaży gruntów gminnych.

4.6. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.

Na terenie Gminy w zasadzie nie występuje zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia. Na jej terytorium i w niedalekim sąsiedztwie nie znajduje się zakład, budowla oraz nie ma takiego użytkowania terenów, które mogło by stanowić zagrożenie. Pewne ograniczone bezpieczeństwo występuje w dolinach rzek Parsęty i Pyszki, których tereny dolinne co roku są zalewane i są to obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi. Na nich obowiązują ograniczenia zagospodarowania, o których mowa w przepisach odrębnych. W związku z tym nie należy dopuścić do ich zabudowy.

Zagrożenie komunikacyjne stanowi droga wojewódzka Kołobrzeg – Karlino nr 163 przebiegająca przez centra wsi (Dygowo, Wrzosowo). Ażeby zmienić tę sytuację wskazana byłaby budowa obwodnic (brak stanowiska Zachodniopomorskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich).

4.7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA.

Uwarunkowania programowe związane z działaniem przede wszystkim usług podstawowych w zasadzie nie występują.

Podstawowy związek administracyjny Gminy istnieje pomiędzy Urzędem Gminy Dygowo, a Urzędem Powiatowym w Kołobrzegu, Urzędem Wojewódzkim w Szczecinie i Urzędem Marszałkowskim w Szczecinie.

Powiązania z Kołobrzegiem są różnorodne i mają przede wszystkim charakter branżowy. Dotyczą one szczególnie administracji (starostwo), służby zdrowia, jednostek powiatowych, szkolnictwa. Powiązania z Koszalinem związane są z istniejącymi oddziałami Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie i podległych mu instytucji (Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Szczecinie, Delegatura w Koszalinie) oraz podobnie podległych jednostek Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie.

Pośrednio gminę obsługuje Zakład Telekomunikacji TP SA, ENERGA – OPERATOR S.A., Oddział w Koszalinie, Rejon Energetyczny Koszalin, Zakład Energetyczny w Kołobrzegu, specjalistyczne jednostki służby zdrowia, oświaty i szkolnictwa wyższego – Politechnika Koszalińska i Bałtycka Wyższa Szkoła Humanistyczna.

Usługi administracji

Gmina Dygowo jest gminą wiejską wchodzącą w skład województwa zachodniopomorskiego w powiecie kołobrzeskim. Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w Dygowie. Gmina składa się z 15 sołectw w ramach których znajduje się 19 wsi zamieszkałych, w tym jedna – Połomino - zanikająca.

Sołectwa stanowią: Bardy, Czernin, Dębogard, Dygowo, Gańkowo, Jazy, Łykowo, Miechęcino, Piotrowice, Skoczów, Stojkowo, Stramniczka, Świelubie, Wrzosowo, Pustary.

Nie przewiduje się zmian w przebiegu granic Gminy, jak i w strukturze administracyjnej. Uporządkowania natomiast wymaga podział administracyjny miejscowości, w tym pod kątem likwidacji nazw miejscowości nie zamieszkałych.

Usługi oświaty i wychowania

Na terenie gminy funkcjonują 3 szkoły podstawowe oraz 2 gimnazja. Szkoły podstawowe znajdują się w miejscowościach: Dygowo, Czernin, Wrzosowo, natomiast gimnazja w Dygowie i Wrzosowie. W szkołach podstawowych działają placówki przedszkolne klasy „0”. Bliskość ośrodków miejskich stwarza dogodne warunki do kontynuowania nauki w szkołach ponadgimnazjalnych poza obszarem gminy.

Istniejąca sieć szkół została dostosowana do bieżących potrzeb zreformowanej oświaty i oceniana jest jako wystarczająca na obecne i przyszłościowe potrzeby (pod warunkiem utrzymania sprawnego dostępu komunikacyjnego do szkół).

Podstawowym kierunkiem działania w zakresie usług oświaty jest modernizacja i rozbudowa szkół wraz z towarzyszącą im infrastrukturą przyszkolną w Dygowie i Wrzosowie, w tym na cele sportowe.

Wskazane jest utworzenie warunków dla funkcjonowania przedszkoli.

Usługi zdrowia

Na terenie gminy działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dygowie oraz praktyka lekarska we Wrzosowie. Poza nim mieszkańcy gminy w ramach podstawowej opieki zdrowotnej korzystają z usług świadczonych przez zakłady opieki zdrowotnej w mieście Kołobrzeg.

Zadania z zakresu leczenia szpitalnego i klinicznego realizowane są w Kołobrzegu, Koszalinie i Szczecinie.

Dostępność do usług zdrowia mieszkańców gminy jest wystarczająca w stopniu podstawowym.

Na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych na terenie gminy działają:

- Dom Pomocy Społecznej we Włóściborzu;
- Środowiskowy Dom Samopomocy Dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi i Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Piotrowicach;
- Dom Pomocy dla Osób Przewlekle i Psychiczenie Chorych w Piotrowicach;

Usługi kultury

Sieć placówek usług kultury na terenie gminy tworzą:

- Gminny Ośrodek Kultury w Dygowie
- 4biblioteki – gminna w Dygowie z filiami we Wrzosowie, Gąskowie, Czerninie
- świetlice wiejskie;

Świetlice wiejskie znajdują się w 10 miejscowościach sołeckich. Część z nich jest nieczynna – głównie ze względu na zły stan techniczny obiektów.

Czynne świetlice znajdują się w Dygowie, Gąskowie, Czerninie, Wrzosowie, Piotrowicach. Przyjmuje się, że we wszystkich wsiach sołeckich oraz wsi Pustary (ponad 300 mieszkańców) powinny znajdować się świetlice wiejskie racjonalnie wyposażone i wykorzystywane. Osiągnięcie tego celu wymaga w pierwszej kolejności przebudowy istniejących nieczynnych obiektów (wraz z wyposażeniem we właściwy sprzęt) co zostało ujęte w materiale „Plan Rozwoju Lokalnego gminy Dygowo na lata 2004-2013”. Część inwestycji już zrealizowano, do przebudowy zgodnie z ww dokumentem pozostały świetlice w miejscowościach: Świelubie, Jazy, Bardy, Stojkowo i Dębogard.

Usługi handlu i gastronomii

Usługi handlu na obszarze gminy dostosowywane są do bieżących potrzeb, istnieje możliwość ich regulacji w ramach istniejącego zainwestowania. W ostatnich latach

wzrosła ich ilość, są to obiekty o niewielkiej powierzchni użytkowej. Usługi gastronomii w zasadzie nie występują.

Przebieg przez gminę drogi wojewódzkiej Kołobrzeg-Wałcz stanowi przesłankę do celowości lokalizacji w jej rejonie usług handlu i gastronomii.

Usługi sportu i rekreacji

Na obecne zainwestowanie gminy w obiekty sportu składają się przyszkolne sale gimnastyczne w Dygowie i Wrzosowie, boiska w większych miejscowościach, w tym urządzone o nawierzchni syntetycznej w Dygowie, Wrzosowie, Czerninie.

Przewiduje się tereny usług sportu i rekreacji we wszystkich miejscowościach powyżej 50 mieszkańców, w większych program zagospodarowania powinien być wzbogacony, w Dygowie i Wrzosowie tworzyć kompleksy sportowo-rekreacyjne. Wskazane jest wykorzystanie rozbudowywanych zespołów sportowo-rekreacyjnych przy szkołach.

Należy urządzić i przystosować do bezpiecznego użytkowania tereny zabaw dla dzieci, szczególnie w miejscowościach z zabudową wielorodzinną, które równocześnie mogłyby pełnić funkcję centrum wypoczynku i rekreacji mieszkańców.

Dla zabezpieczenia potrzeb w zakresie zorganizowanej edukacji sportowej i zdrowotnej (promowanie zdrowego stylu życia) Urząd Gminy opracował projekt budowy ogólnodostępnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, na który składają się:

- budowa 16 boisk sportowych w miejscowościach: Dygowo – 2 boiska, Bardy – 2, Włóścibórz – 1, Gąskowo – 1, Dębogard – 1, Jazy – 2, Kłopotowo – 2, Piotrowice – 1, Skoczów – 2, Pustawy – 1, Stojkowo – 1
- budowę 8 placów zabaw: Dygowo – 1 plac, Wrzosowo – 2, Kłopotowo – 1, Czernin – 1, Dębogard – 1, Piotrowice – 1, Włóścibórz – 1
- budowę kompleksu lekkiej atletyki w Dygowie
- budowę placu do skateboardingu.

Urządzone tereny rekreacyjne znajdują się nad jeziorem Stojkowo, jedynym większym zbiornikiem w gminie. Możliwości rozwoju rekreacji są tutaj bardzo ograniczone. W niewielkim stopniu zaznacza się obecność rzeki Parsęty i Pyszniczy. Dla celów rekreacji należy wykorzystać przebieg Parsęty i Pyszniczy.

Obecnie funkcjonuje około 10 gospodarstw agroturystycznych, przewiduje się wzrost ich ilości, ale nie będzie on znaczący.

Usługi rzemiosła

Na terenie gminy występują w niewielkim zakresie. Zarówno nieuciążliwe jak i uciążliwe przy zachowaniu obowiązujących norm zagospodarowania posiadają warunki do rozwoju. Zakłada się rozwój tej funkcji.

Usługi pocztowe

Obszar gminy obsługuje Urząd Pocztowy w Dygowie oraz punkt agencji pocztowej we Wrzosowie.

Przy zwiększonym zapotrzebowaniu na usługi pocztowe istnieje możliwość wprowadzenia usług w ramach istniejącego zagospodarowania miejscowości.

Usługi inne

Czynne kościoły znajdują się w miejscowościach Dygowo, Wrzosowo, Czernin, Kłopotowo, Świelubie. Nie przewiduje się nowych lokalizacji.

Czynne cmentarze komunalne w Dygowie, Wrzosowie, Czerninie i Łykowie zabezpieczają obecne potrzeby.

Nie przewiduje się lokalizacji nowych cmentarzy, ale zabezpieczenie dłuższego okresu użytkowania wymaga powiększenia terenu cmentarzy we Wrzosowie i Dygowie.

Usługi bankowe realizowane są przez Bank Spółdzielczy i Bank Pocztowy mieszczące się w Dygowie.

Specjalistyczne usługi nie wymagające zainwestowania, istotne na terenie gminy (zarejestrowane) to głównie usługi transportowe i budowlano-remontowe. Ich ilość będzie wzrastać.

Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy zapewniają:

- Komenda Powiatowa Policji w Kołobrzegu Posterunek Policji w Ustroniu Morskim. Istniejący do niedawna posterunek w Dygowie został zlikwidowany, wskazane jest jego ponowne uruchomienie.
- Straż Gminna w Dygowie
- Remizy strażackie znajdujące się w miejscowościach: Dygowo, Czernin, Stojkowo, Piotrowice, Wrzosowo. Wspomagane są przez Państwową Straż Pożarną w Kołobrzegu.

4.8. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA TERENÓW I ICH ZAGOSPODAROWANIA.

Powierzchnia Gminy według rodzajów użytkowania według Starostwa Powiatowego w Kołobrzegu - stan na dz. 01.01.2007 r.

Pow. Gminy – 12 852 ha.

Pow. użytków rolnych – 9 512 ha (74,01%)

- w tym:

- grunty rolne – 7 755 ha;
- sady - 16;
- łąki trwałe - 754 ha;
- pastwiska trwałe- 770 ha;
- grunty rolne zabudowane – 170 ha;
- grunty pod stawami - 4 ha;
- grunty pod rowami- 430 ha.

Pow. gruntów leśnych oraz zadrz. i zakrz. – 2439 ha (18,98%)

- w tym:

- lasy – 2315 ha;
- gr. zadrzewione i zakrzew. - 124 ha.

Pow. gruntów zabudow. i zurbaniz. – 467 ha (3,63%)

- w tym:

- tereny mieszkaniowe – 40 ha;
- tereny przemysł. - 12 ha;
- inne teren. zabud. - 21 ha;
- tereny zurb. niezabud. - 10 ha;
- tereny rekreacji i wypoczynku – 28 ha;

- tereny dróg – 309 ha;
- tereny kolejowe – 43ha;
- inne – 1 ha;
- użytki kopalne – 3 ha.

Pow. gruntów pod wodami – 103 ha (0,80%)

Pow. nieużytków – 328 ha (2,55%).

Pow. pozostała – 3 ha.

W obrębie Gminy powierzchnia użytków rolnych wynosi – 9 512 ha (74,01%), a gruntów leśnych oraz zadrz. i zakrz. – 2439ha (18.98%). Łącznie użytki rolne i lasy zajmują 92,99 % pow. Gminy.

Bardzo mała jest powierzchnia terenów mieszkaniowych i przemysłu – 52 ha.

W obrębie Gminy niewielka powierzchnia gruntów możliwych do zainwestowania znajduje się we władaniu Gminy. W związku z tym trudno jest kształtować odpowiednią politykę inwestycyjną oraz trudno jest uzyskać środki na rozwiązywanie problemów Gminy.

Powierzchnia gminy Dygowo według użytkowania na tle sąsiednich gmin powiatu kołobrzесьkiego w 2005 r.

Jednostka terytorialna	Powierzchnia użytków rolnych					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	ogółem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]		
Dygowo	9186	7975	10	739	462	2337	1334
Gościno	8121	6980	7	636	498	2168	1315
Kołobrzeg	10332	6360	15	3429	528	1772	2371
Rymań	7673	5987	9	990	687	5831	1108
Siemyśl	7925	6874	18	678	355	1700	1119
Ustronie Morskie	3049	2424	16	418	191	1623	1055

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

Struktura użytkowania gruntów w gminie Dygowo na tle sąsiednich gmin powiatu kołobrzесьkiego w 2005 r.

Jednostka terytorialna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	ogółem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]		
Dygowo	41,7	36,2	0,0	3,4	2,1	10,6	6,1
Gościno	41,2	35,4	0,0	3,2	2,5	11,0	6,7
Kołobrzeg	41,6	25,6	0,1	13,8	2,1	7,1	9,6
Rymań	34,4	26,9	0,0	4,4	3,1	26,2	5,0
Siemyśl	42,5	36,8	0,1	3,6	1,9	9,1	6,0
Ustronie Morskie	34,7	27,6	0,2	4,8	2,2	18,5	12,0

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

4.9. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Geologia. Geomorfologia.

Według podziału geologicznego na jednostki strukturalne obszar gminy położony jest na granicy pomiędzy Wałem Pomorskim a Niecką Pomorską, stanowiącej fragment niecki brzeżnej (synklinorium brzeżnego) – jednostki granicznej pomiędzy prekambryjską platformą wschodnioeuropejską a fałdowymi strukturami Europy Zachodniej i Południowej.

W plejstocenie ukształtowany został podstawowy rys rzeźby obszaru Gminy. W wyniku zmian klimatycznych na obszar Polski kilkakrotnie nasuwał się lądolód, który ulegał topnieniu w okresach cieplejszych. Efektem akumulacyjnej działalności lodowca są gliny zwałowe rozdzielone osadami zastoiskowych mułków i iłów oraz piaszczystymi osadami fluwioglacjalnymi.

W wyniku wycofywania się lądolodu w strefach marginalnych ulegał on rozpadowi na płyty i bryły lodu, a pomiędzy nimi osadzały się utwory morenowe i fluwioglacjalne. Bryły martwego lodu wytapiały się tworząc misy jeziorne i zagłębienia bezodpływowe. Powstałe w wyniku topnienia lodu wody spływały wykorzystując w tym celu rynny subglacjalne o kierunku N-S i marginalne (doliny wód roztopowych) oraz odcinki pradolinne o równoleżnikowym układzie. Towarzyszyło temu wypełnianie obniżeń osadami mineralnymi i organogenicznymi oraz rozcinanie progów dzielących te obniżenia. W zbiornikach, powstałych wskutek wytapiania się brył martwego lodu dochodziło do akumulacji mułków jeziornych, gytii węglanowych i kredy jeziornej. W wielu miejscach tworzyły się też miększe torfowiska mszyste, rozciągające się na obszarach występowania wieloletniej zmarzliny.

W holocenie nastąpił rozwój roślinności, co ograniczyło intensywność procesów erozyjnych, a ocieplenie klimatu zaktywizowało procesy wietrzenia chemicznego, dzięki czemu nasiliły się procesy glebotwórcze.

Na zanikających jeziorach rozwijały się torfowiska, zaś w dolinach rzek rozwinęły się równiny zalewowe.

Ukształtowanie powierzchni jest w decydującej mierze efektem działalności lądolodu skandynawskiego w okresie zlodowaceń plejstoceńskich. Decydującą rolę w tym względzie odegrało tu ostatnie zlodowacenie bałtyckie, a zwłaszcza stadiał pomorski. Obraz rzeźby glacialnej Pomorza przedstawia wyraźnie układ strefowy, którego osią jest strefa moren czołowych stadiał pomorskiego. Gmina Dygowo położona jest na północ od tego pasa w strefie moren dennych. Strefa ta charakteryzuje się pochyleniem ku północy w postaci wykształconych poziomów wysoczyznowych.

Przewodnim rysem rzeźby obszaru gminy są rozległe płyty moreny dennej płaskiej i falistej o drobnym rytmie, zalegające w przeważającej większości na wysokości w granicach 20 - 50 m n.p.m. Wysoczyzna zbudowana jest z gliny morenowej, miejscami spiaszczonej. Południowa część gminy, w obrębie miejscowości Pustary, Świelubie, Bardy, Dębogard, Piotrowice, Włóścibórz leży na IV poziomie wysoczyznowym, którego dolną granicę wyznacza poziomica 40 m n.p.m. Praktycznie cała pozostała część gminy znajduje się w obrębie III poziomu wysoczyznowego, tylko fragmenty w północnej części gminy (rejon Stramnicy) znajduje się na II poziomie.

Wysoczyznę urozmaicają liczne formy wypukłe (wzgórza mniejszych ciągów moren czołowych, kemów) jak i wklęsłe (wytopiska, obniżenia zastoiskowe, oraz stosunkowo gęsta sieć drobnych pradolin). Wyraźne jest rozczłonkowanie wysoczyzny na szereg płatów. Jest to dzieło całej sieci drobnych form marginalnych, tworzących system pradolin i dolin wykorzystywanych przez liczne ciek. Taką

pradolinę wykorzystuje m.in. Parsęta. Powierzchnie wysoczyzny urozmaicają liczne połogie doliny wód roztopowych, wytopiska, obniżenia zastoiskowe i równiny bagienne. Dno doliny Parsęty o szerokości w granicach 200 - 750 m opada w kierunku północno-zachodnim, od wysokości nieco ponad 9,0 m n.p.m. na wysokości Daszewa do ok. 3 m n.p.m. w okolicach Pustar gdzie rzeka opuszcza obszar gminy Dygowo. Głębokość doliny Parsęty w stosunku do poziomu wysoczyzny waha się w granicach 17 - 30 m. Zbocza dolin i rynien rozcięte są licznymi świeżymi dolinkami erozyjnymi.

W dolinie Parsęty istnieją zachowane fragmenty teras o charakterze pradolinny, a także rzecznych – nadzalewowej i zalewowej. Na terasie nadzalewowej lokalnie uformowały się drobne wydmy, zaś zalewowa jest urozmaicona obecnością paleomeandrów, zakoli odciętych podczas XX-wiecznej regulacji rzeki i innych przejawów działalności rzeki meandrującej.

Hydrografia.

System hydrologiczny gminy tworzą wody powierzchniowe i podziemne. Prawie cały obszar gminy znajduje się w dorzeczu Parsęty. Jedynie niewielkie fragmenty w północnej i północno-wschodniej części gminy leży w zlewni Bałtyku. Obszar na północ od Stojkowa jest odwadniany za pośrednictwem Malechowskiej Strugi zaś część Strzepowskiego Lasu i terenów rolnych leżących w pobliżu leży w zlewni rzeki Czerwonej za pośrednictwem Tymienicy.

Na obszarze gminy znajduje się kilkadziesiąt izolowanych chłonnych zagłębień bezodpływowych. Ich największe zgrupowanie występuje w okolicach Włóściborza, Piotrowic i Kłopotowa w południowej części gminy, na obszarze Czernin – Pustary w części zachodniej, w okolicach Stojkowa i Gąskowa w części północnej oraz niewielkie enklawy we wschodniej części gminy. Izolowane bezodpływowe zagłębienia ewapotranspiracyjne występują sporadycznie.

Sieć hydrograficzna na terenie gminy Dygowo jest zróżnicowana. Występują tutaj obszary obfitujące w sieć wodną, na którą składają się naturalne rzeki, strumienie i rowy melioracyjne oraz obszary podmokłe a obok nich obszary praktycznie bez sieci wodnej.

Wody podziemne

Na Mapie Hydrogeologicznej Polski w skali 1:200.000 arkusz 4 - Kołobrzeg (Wyd. Geologiczne - 1983), tereny objęte zasięgiem niniejszego opracowania znalazły się w granicach regionów: kołobrzeszko-pomorskiego (II) i słupsko-chojnickiego (IV). Granicę stanowi linia o przebiegu NW - SE, rozciągająca się od Rusowa po okolice Daszewa.

W zachodniej części gminy występuje czwartorzędowy zbiornik wód podziemnych. Jest to zbiornik doliny kopalnej, podścielonej zbiornikiem międzymorenowym. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 36.000 m³/d, średnia głębokość ujęć – 40 m.

Na „Mapie głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce, wymagających szczególnej ochrony” (Kleczkowski 1990) został wyznaczony jako GZWP nr 103 – Rościno, dla którego określono Obszar Najwyższej Ochrony o pow. 73 km² i Obszar Wysokiej Ochrony – o pow. 15 km². W toku procesu dokumentacyjnego został on wykreślony z listy, jako nie spełniający kryteriów hydrogeologicznych, w związku z czym nie został ujęty w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych.

Głębokość występowania wód podziemnych pierwszego poziomu wodonośnego nawiązuje w zarysie podstawowym do ukształtowania powierzchni terenu. Widać to

bardzo wyraźnie na obrzeżach dolin rzecznych, które wszędzie są okolone hydroizobata 1m.

W dnach dolin rzecznych, w otoczeniu jezior oraz w obrębie podmokłych obniżeń o różnej genezie wody gruntowe zalegają na głębokościach mniejszych od 1 metra. Na terenie wysoczyznowym przeważają głębokości rzędu 2-5 metrów, lokalnie 5-10 metrów. Wody podziemne pierwszego poziomu mogą pojawiać się miejscami na głębokościach większych niż 10 metrów: Dotyczy to zwłaszcza stref przy krawędziowych głębokich rozcięć dolinnych, w mniejszym stopniu obszarów wysoczyzny morenowej.

Najwyższe stany wód notuje się w miesiącach wiosennych, od marca do maja, natomiast stany najniższe przypadają na okres jesieni, od września do listopada. Amplitudy stanów średnich są stosunkowo niewielkie, rzędu 1,0 metra, natomiast amplitudy stanów skrajnych są znacznie wyższe. Tego rodzaju typ wahań wskazuje, że w okresie wiosennych roztopów zasilanie wód podziemnych jest największe. Po wiośnie następuje sukcesywne szczypanie zasobów aż do jesieni. Poziomy wodonośny o znaczeniu użytkowym występują w regionie kołobrzesko-pomorskim (II) w piętrach wodonośnych czwartorzędowym i jurajskim, zaś w regionie słupsko-chojnickim (IV) w utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych.

Poziom wód gruntowych, występuje w obrębie piasków i żwirów wodnolodowcowych tarasów dolinnych oraz w utworach piaszczysto-żwirowych kemów i moren ostatniego zlodowacenia. Warstwy piaszczyste nie tworzą ciągłego poziomu wód gruntowych. Miąższość warstwy wodonośnej nie przekracza 5 m. Zasilanie poziomu wód gruntowych zachodzi przede wszystkim na drodze infiltracji opadów atmosferycznych, a w przypadku dolin cieków powierzchniowych poprzez dopływ lateralny z cieków. Drenaż opisywanego poziomu odbywa się głównie przez cieki i rowy melioracyjne, zaś część wody zasila głębsze poziomy wodonośny.

W obrębie regionu kołobrzesko-pomorskiego główny użytkowy poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędu. Jego miąższość zawiera się od 10 do 40 metrów, przy wydajnościach od 20 do 80 m³h⁻¹, zaś wyjątkowo ponad 200 m³h⁻¹. Użytkowy poziom wodonośny w utworach jury ma mniejsze znaczenie. Są to wody porowo-szczelinowe oraz szczelinowo-krasowe w piaskach, piaskowcach, marglach i wapieniach. Poziom ów zalega na głębokości od 40 do 80 metrów przy wydajnościach od poniżej 30 m³h⁻¹ do 40 m³h⁻¹ i ciśnieniu od 200 do 800 kPa.

Do największych ujęć należą: ujęcie wiejskie Włóścibórz (81,0 m³/h), ujęcie w Dygowie (60,0 m³/h).

Na analizowanym obszarze istnieje pełna izolacja pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego od powierzchni.

Dwa rejon o wodoprzewodności ponad 500 m²d⁻¹ zlokalizowane są wzdłuż linii Stramnica-Ołóżna oraz Dygowo-Świelubie-Gościno.

W regionie słupsko-chojnickim główny czwartorzędowy poziom wodonośny stanowią międzyglinowe i podglinowe utwory piaszczyste starszych zlodowaceń. Poziom ten występuje na obszarze wysoczyzn. Jest on średnio i dobrze izolowany zwartym nadkładem glin zwałowych o miąższości dochodzącej niekiedy do 50 m. Wydajności otworów studziennych eksploatujących poziom międzyglinowy są zróżnicowane i wynoszą od kilku do 70 m³/h. Poziomy międzyglinowy i podglinowy są ujęte licznymi studniami wierconymi. Są to m. in. ujęcia komunalne w Gąskowie, Jazach, Skoczowie. Wody wgłębnych poziomów czwartorzędowych są przeważnie dobrej i średniej jakości, o czym decyduje podwyższona zawartość żelaza (maksymalnie do 10 mg/dm³) lub manganu (maksymalnie do 0,9 mg/dm³).

Trzeciorzędowe piętro wodonośne występuje we wschodniej części gminy, ale jako główny poziom użytkowy pełni rolę dla ujęcia w Kłopotowie. Użytkowy poziom wodonośny stanowią piaski miocenu i piaski oligocenu.

Wody powierzchniowe

Rzeki

Sieć hydrograficzna gminy Dygowo jest zróżnicowana. Obszar gminy niemal w całości odwadniany jest przez dorzecze Parsęty. Jak już wspomniano tylko niewielkie fragmenty w północnej i w północno-wschodniej części gminy leży w zlewni rzeki Czerwonej i Bałtyku.

W sumie przez gminę Dygowo przepływa 6 rzek, które posiadają swoje nazwy własne:

- Parsęta i jej dopływy:
- prawostronne: Pysznicza (Pyszka), Olszynka, Bogucinka (Nieciecza)
- lewostronny: Łosia
- Malechowska Struga

oraz inne bezimienne i nie nazwane rzeczki i strumienie oraz kanały i cieki, w tym kilkadziesiąt małych lokalnych dopływów spływających doliną do nurtu Parsęty.

Cechy hydrologiczne rzek dolnej części zlewni Parsęty są dość typowe dla wszystkich rzek spływających po północnym skłonie Pojezierza Pomorskiego. Charakteryzują je:

- zdecydowana przewaga zasilania podziemnego (70-75 %) nad powierzchniowym
- znaczna zasobność w wodę, wyrażająca się średnim odpływem jednostkowym z wielolecia wynoszącym około 6-8 dm³/s/km²;
- znaczny stopień wyrównania odpływu w ciągu całego roku, uwarunkowany przede wszystkim przewagą zasilania gruntowego i obecnością jezior przepływowych, a także zagłębień bezodpływowych i dość znaczną lesistością zlewni Parsęty;
- mała amplituda wahań stanów wód Parsęty (około 3,0 m).

Zgodnie z klasyfikacją I. Dynowskiej, zlewnia dolnej Parsęty zalicza się do obszarów o występowaniu niwalnego typu reżimu rzecznego, słabo wykształconego (typ 1). Przeciętny odpływ w miesiącu wiosennym nie przekracza 130% średniego odpływu miesięcznego w roku.

Parsęta (Prośnica)

Jest to jedna z największych rzek Pomorza, której długość wynosi 139,4 km. Przez gminę Dygowo przepływa na odcinku 21 km.

Parsęta płynie stosunkowo wąską doliną, głęboko wciętą, tj. średnio ponad 30 metrów w stosunku do powierzchni wysoczyzny. Prawostronnymi dopływami Parsęty jest Olszynka i Nieciecza, zaś lewostronnymi: Łosia. Gościnka

Na Parsęcie w profilu Bardy znajduje się punkt obserwacyjny IMiGW, rejestrujący stany i przepływy wód. W oparciu o dane z tego posterunku można wnioskować, iż Parsęta w ciągu roku cechuje się jednym wezbraniem i jednym okresem niżówkowym. Kulminacje stanów i przepływów przypadają na marzec, luty i kwiecień, zaś stany niżówkowe występują w sierpniu oraz czerwcu, lipcu i wrześniu. Zlewnia Parsęty po wodowskaz Bardy (2955,2 km²) cechuje się średnim odpływem jednostkowym 9,6 dm³s⁻¹km⁻² i w związku z tym jest o około 50% większy od średniego określonego dla Polski. Współczynnik regularności przepływów skrajnych, wyrażony ilorazem wielkości przepływu maksymalnego do minimalnego, dla analizowanego wielolecia przyjmuje wielkość 14. Jest to jedna z najniższych

wielkości w skali kraju, co wskazuje na wyjątkowo dużą regularność przepływów Parsęty.

Średni roczny przepływ Parsęty w Bardach (1961-2000) był rzędu $28,5 \text{ m}^3\text{s}^{-1}$. Przepływ maksymalny zanotowano 14.VII.1996 roku i wyniósł on $143,0 \text{ m}^3\text{s}^{-1}$, zaś przepływ najniższy $10,2 \text{ m}^3\text{s}^{-1}$ wystąpił 17.VIII.1959 roku i 9.V.1960 roku. Dość znaczna jest amplituda wahań poziomu wód Parsęty. Minimalny poziom 167 cm osiągnięty został 10.08.1992 roku, zaś maksymalny 468 cm – 10.01.1982 roku. Tym samym amplituda w okresie wieloletnim przekroczyła 3 metry.

Pysznica (Pyszka)

Pysznica, określana też jako Pyszka, ma swoje źródła poza granicami gminy w rejonie Kolonii Mierzynek. Na teren obszaru Dygowo wpływa podmokłą doliną, powyżej Skoczowa kieruje się na północny-zachód, pomiędzy Połominem a osadą Jażdże przyjmuje kierunek zachodni, by pod Gąskowem zakręcić na południe i w miejscowości Pyszka ujść do Parsęty.

W obrębie gminy Dygowo płynie na długości 13,3 km, z czego 10,3 km nurtu do 1994 r. zostało uregulowane przez służby melioracyjne.

Na potrzeby opracowania mapy hydrograficznej w skali 1:50 000 w celu oszacowania występujących objętości przepływów na małych ciekach wykonano w sierpniu 2006 roku pomiary. Na terenie gminy Dygowo pomiarami objęto Pysznicę. Uzyskane wyniki, mimo bardzo niskich opadów w lipcu, są zbliżone do wartości średnich rocznych.

Bogucinka (Nieciecza)

Źródła tej niewielkiej rzeki są zlokalizowane w sąsiedztwie miejscowości Bardy. Rzeka ta uchodzi do Parsęty poza granicami gminy Dygowo.

W obrębie gminy Dygowo płynie na długości 12,6 km, wyznaczając północno - zachodnią granicę gminy. Do 1994 r. 2,1 km nurtu tej rzeki w obrębie gminy Dygowo zostało uregulowane przez służby melioracyjne.

Olszynka

Rzeka ta ma swoje źródła w obrębie torfowiska „Stramniczka” oraz wypływa z jeziora określanego dalej nazwą Stojkowo I. Płynie doliną przez Dygowo, uchodząc do Parsęty w sąsiedztwie miejscowości Miechęcina. Była przez szereg lat wykorzystywana do odbioru ścieków z Dygowo.

Łosia

Jest lewostronnym dopływem Parsęty. Rzeka ta, a właściwie strumień, ma swoje źródła w sąsiedztwie miejscowości Karścino, tj. poza granicami gminy. Płynie doliną uchodząc do Parsęty na wysokości Świelubia. Łosia wyznacza południową granicę gminy Dygowo.

Malechowska Struga

Źródła tej rzeki płynącej na północ, do pradoliny pomorskiej, znajdują się na północ od miejscowości Stojkowo. Jest to rzeka (strumień), która uchodzi do Bałtyku.

Inne bezimienne cieki

Sieć wodna gminy Dygowo tworzą również bezimienne dopływy rzeki Parsęty, które wpadają do niej bezpośrednio lub za pośrednictwem wyżej omówionych cieków. Do nich należą także krótkie bezimienne cieki mające swoje źródła na skarpie doliny Parsęty, stanowiące specyfikę tej doliny.

Jeziora

Na terenie gminy brak większych jezior. Występują tu charakterystyczne dla krajobrazu polodowcowego drobne, naturalne oczka wodne, niektóre zarastające. Krajobraz uzupełniają nieliczne zbiorniki pochodzenia antropogenicznego (stawy przeciwpożarowe, osadniki).

L.p.	Stosowane nazwy zbiornika wodnego Położenie	Pow. w ha
1.	Stojkowo I/bez nazwy	11,20
2.	Stojkowo II	4,50
3.	bez nazwy na SW od Włóściborza	2,4
4.	bez nazwy na S od Świelubia	1,8
5.	bez nazwy na NW od Lisiej Góry	1,3
6.	bez nazwy na SW od Bard	1,1

Do wędkowania udostępnione są jeziora Stojkowo I oraz Bardy.

Jezioro Stojkowo I jest własnością prywatną. Na południowym brzegu jeziora rozlokowano kilka domków kempingowych. Można tu wędkować za opłatą ustaloną przez właściciela jeziora.

Jezioro położone w pobliżu Bard powstało prawdopodobnie w starym wyrobisku gliny potrzebnej do produkcji cegieł. Jest we władaniu PZW. Występują tu lin, szczupak, karaś.

Największe powierzchnie obszarów podmokłych występują w dolinie Parsęty i Pysznicy, torfowisko Stramniczka, w obniżeniu na zachód od Dygowo i Skoczowa.

Mokradła Pyszka

Renaturyzacja mokradła PYSZKA została wykonana w ramach pilotażowego projektu odtworzenia naturalnej doliny rzeki. Wykonano podpiętrzenie dna rzeki Pysznicy i przekierowano jej wody na obszar starej doliny. Podpiętrzenie dna rzeki zostało wykonane metodą naturalnego bystrotoku poprzez ułożenie kamieni na dnie odcinka ok. 125 m. Powierzchnia mokradła Pyszka wraz z terenami będącymi w strefie potencjalnych oddziaływań zalewu na tereny przyległe wynosi ok. 67 ha.

Z urobku powstałego z obniżenia terenu w południowej części mokradła wykopu, utworzono około 10 wysp, które stanowią siedliska ptaków wodno-błotnych. Przy południowym brzegu wybudowano parking, a na dachu pobliskiego budynku stacji pomp powstał zadaszony punkt obserwacyjny/pomost widokowy.

Mokradło Pyszka ma spełniać wieloraką rolę. Oczekuje się, iż w efekcie jego funkcjonowania zostaną osiągnięte następujące cele:

- zwiększenie zasobów wodnych w zlewni Parsęty poprzez retencję wody w mokradle Pyszka,
- zatrzymanie biogenów w ramach mokradła, a w konsekwencji zmniejszenie odpływu biogenów do wód Parsęty,
- zwiększenie różnorodności biologicznej w dolinie rzeki poprzez stworzenie podmokłego siedliska,
- zwiększenie walorów krajobrazowych doliny Pyszki.

Zalew spowodował pojawienie się przynajmniej 20-30 nowych gatunków gniazdujących, w tym najcenniejszych z grupy wodno-błotnych i w czasie przelotów stanowi ostoję dla gęsi wędrujących wzdłuż wybrzeża Bałtyku. Dla ochrony ssaków znaczenie ma utworzenie siedlisk typowych dla ssaków owadożernych, jak rzęsorka rzeczka i ryjówki - rzęsorka mniejszego, wpisanej do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Kolejną korzyścią wynikającą z utworzenia nowego typu środowiska w ramach odtwarzania mokradła jest stworzenie dogodnych warunków dla żerowania nietoperzy.

Na terenie gminy Dygowo prowadzi się gospodarkę rybacką na niewielką

skalę. Działalność w zakresie gospodarki rybackiej należy prowadzić w obrębach rybackich zgodnie z zapisami ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (tj. Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 750 z późn. zmian.). Zagadnienia gospodarki rybackiej zawarte są również w ustępie 5.8 studium.

Gleby

Gmina Dygowo leży w granicach regionu KołobrzESCO – DarłowskiEGO (Dylewski J. i inni, 1981). Region ten cechuje się dominacją utworów moreny dennej (gliny), o rzeźbie falistej lub płaskiej. W dolinach rzecznych występują gleby torfowe i mułowo - torfowe. Większość gleb tego regionu wytworzona jest z glin lekkich, w górnych poziomach najczęściej płytko spiaszczonych. Uwilgotnienie tych gleb jest w większości właściwe. Dość często jednak spotyka się gleby okresowo podmokłe, związane z przebiegiem większych i mniejszych cieków. Dominują gleby wytworzone z piasków gliniastych mocnych i piasków gliniastych lekkich.

Strefowe zróżnicowanie wielu czynników glebotwórczych prowadzi do powstania strefowych typów gleb. Na terenie gminy Dygowo dominują dwa typy gleb, zaliczane do gleb strefowych, są to gleby brunatne, które zajmują ok. 47% oraz gleby bielcowe zajmujące ok. 32% powierzchni gruntów rolnych.

Wśród gleb brunatnych wyróżnia się:

- **gleby brunatne właściwe**, które stanowią grupę o najlepszych właściwościach rolniczych – zajmują ok. 12% powierzchni gruntów rolnych. Wytworzone na glinach zwałowych, piaskach gliniastych pylastych. Ich rozwój związany był z lasami liściastymi oraz bogatszymi wariantami lasów mieszanych. Duży jednolity kompleks leży na wschód i południe od Wrzosowa. Większe płaty występują w okolicach Pustar i Dębogardu;
- **gleby brunatne kwaśne** oraz wylugowane, pod względem odczynu zbliżają się do gleb pseudobielcowych. Ze względu na użytkowanie rolnicze mają zniszczone i wymieszane górne poziomy genetyczne. Wytworzone przede wszystkim na piaskach gliniastych mocnych. Występują w pasie wzniesień morenowych Stramnica - Stojkowo, a także w dużych płatach koło wsi Bardy, Jazy, Dębogard, Dygowo i Miechęcino.

Gleby brunatne właściwe zaliczane są do gleb pszennych dobrych (kompleks 2), zaś gleby brunatne kwaśne i wylugowane także do gleb żytnich dobrych (kompleks 5) i bardzo dobrych (kompleks 4).

Gleby bielcowe i pseudobielcowe

Ich charakterystyczną cechą jest białawy górny poziom gleby ubogi w próchnicę, zwany poziomem wymywania, oraz niżej znajdujący się ciemniejszy poziom wymywania. Związane są przede wszystkim z ekosystemami borów i borów mieszanych.

Gleby bielcowe – na gruntach użytkowanych rolniczo proces bielcowania został przerwany przez wymieszanie wierzchnich poziomów profilu stąd ich część zaliczona została do pseudobielic oraz podtypów gleb brunatnych.

Powstały na piaskach gliniastych mocnych pylastych i na glinach lekkich spiaszczonych. Największy kompleks znajduje się w pasie Włocibórz-Piotrowice-Kłopotowo, na północ od Skoczowa i na zachód od Gąskowa.

Gleby śródstrefowe

O ich genezie decyduje odrębność skały macierzystej lub warunków wodnych panujących na danym obszarze.

Czarne ziemie (ok. 10% pow. gruntów rolnych) – powstają w wyniku osuszenia zabagnionych gleb łąkowo-błotnych, posiadają poziom próchniczny o dużej miąższości Wytworzone przede wszystkim na piaskach gliniastych.

Mady powstają z osadów aluwialnych i występują w dnach dolin rzecznych, przede wszystkim Parsęty i Pyszniczy. Często tworzą mozaikę z różnymi glebami torfowymi i bagiennymi.

Gleby torfowe i murszowo-torfowe powstają w warunkach okresowego lub trwałego występowania wody na powierzchni przy udziale roślinności hydrofilnej, gdzie nie następuje mineralizacja obumierających roślin. Występują w dnach dolin marginalnych lub rynien (np. na zachód od Dygowa, koło Świelubia czy na zachód od Czernina) albo też zajmują dna zagłębień wytopiskowych.

Gleby torfowisk wysokich - występują lokalnie, np. na terenie torfowiska „Stramniczka”.

Gleby torfowe, murszowe i mady zostały zaliczone na terenie gminy do kompleksów 2z (użytki zielone średnie) i 3z (użytki zielone słabe i bardzo słabe).

Kompleksy przydatności rolniczej gleb obejmują różne gleby o zbliżonych właściwościach rolniczych i które powinny być w podobny sposób użytkowane.

Kompleks 2 – pszenno-dobry – zwarte powierzchnie występują na wschód od Wrzosowa, wokół Jazów, w pasie Dębogard-Bardy, na północ od Stojkowa.

Kompleks 4 – żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) – największe zwarte powierzchnie występują na północ od Skoczowa, w pasie Włocibórz-Piotrowice-Kłopotowo oraz Gąskowo-Dygowo, wokół Świelubia.

Kompleksy 5-7 – żytni dobry, żytni słaby i żytni bardzo słaby – nie tworzą większych zwartych powierzchni. Wraz z lepszymi glebami występują w zachodniej części gminy.

Kompleksy 8-9 – zbożowo-pastewne (mocny i słaby) – większe płaty występują we wschodniej części gminy w okolicach miejscowości Jażdże i na wschód od Skoczowa.

Kompleksy trwałych użytków zielonych tworzą siedliska łąkowe, bagiennie i pobagiennie, a więc położone są w dolinach rzek i większych wilgotnych obniżeniach terenowych – w dolinie Pyszniczy (na zachód od Skoczowa, na południe od Gąskowa), w dolinie Parsęty, w obniżeniach na zachód od Dygowa i Czernina.

Wskaźnik	Dygowo	Kołobrzeg	Woj
agroklimatu	8,6	8,6	8,9
bonitacji rzeźby terenu	8,4	9,3	7,1 3,6
warunków wodnych dla produkcji rolniczej	8,3 bardzo korzystne	6,8 korzystne	6,8 korzystne
jakości i przydatności rolniczej gleb	56,3	42,4	46,9
ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej	73,3	59,1	62,9

Klimat

Według A. Wosia (1999) większość obszaru gminy leży w granicach regionu Środkowopomorskiego, tylko północne rubieże zaliczone zostały do regionu Środkowonadmorskiego. W tym drugim regionie jest mniej dni przymrozkowych i

mroźnych, a więcej dni ciepłych. Krócej (o około 30 dni) trwa tam okres termicznej zimy i również krótszy jest (o około 10 dni) okres termicznego lata. Częstsze są dni z opadem atmosferycznym. Nie notuje się występowania skrajnych typów pogody.

Tabela. Ważniejsze dane klimatyczne dla Regionu Środkowopomorskiego

Parametr	Wielkość
Temperatura roczna	7-7,3°C
Temperatura okresu V-VII	13,7-14,7°C
Stopień kontynentalizmu (%)	48-50
Amplituda dobowych temperatur (dla okresu V-VII)	9-11
Liczba dni gorących w roku	18-22
Daty początku zimy	13 XII-2 I
Długość okresu zimowego (dni) ($t_{\text{śr.}} < 10^{\circ}$)	65-90
Długość okresu (dni): gospodarczego	235-250 208-215
Wegetacyjnego dojrzewania	60-80
Daty początku okresu (dni): gospodarczego	20-26 III 7-10 IV
wegetacyjnego dojrzewania	10-20 VI
Suma opadów atmosferycznych (mm)	550-600
Suma opadów atmosferycznych w okresie V-VII	175-210
Liczba dni z pokrywą śniegową	45-65
Data początku zbiorów żyta ozimego	23-31 VII

Do cech charakterystycznych klimatu na obszarze gminy Dygowo można zaliczyć stosunkowo łagodne zimy, opóźnione i chłodne wiosny, dość chłodne lata oraz długie, ciepłe jesienie. Przeciętna roczna temperatura wynosi ok. 7,5 °C, przy przeciętnej temperaturze miesiąca najcieplejszego (lipca) ok. 17,0 °C, a najchłodniejszego (stycznia) - ok. -1,5°C. Przeciętnie w ciągu roku notuje się zaledwie 2 dni upalne. Liczba dni gorących (z temperaturą maksymalną pow. 25 °C) - wynosi 10, zaś dni mroźnych (z temperaturą maksymalną niższą od 0 °C) - sięga 25 °C.

Okres wegetacyjny trwa ok. 210 dni, trwa od połowy kwietnia do końca października.

Przeciętna roczna suma opadów nie przekracza 600 mm.

Dominują wiatry wiejące z sektorów zachodnich. Przeciętna roczna prędkość wynosi 5,3 m/s.

Należy dodać, iż na analizowanym terenie obserwuje się też dużą zmienność mikroklimatyczną, uwarunkowaną przede wszystkim rzeźbą terenu, pokryciem przez szatę roślinną, ekspozycją stoków oraz występowaniem terenów podmokłych. Obniżenia terenowe narażone są na występowanie zjawiska inwersji termicznej - na nocne spływy schłodzonych mas powietrza, co sprzyja tworzeniu zastoisk zimnego powietrza i mgieł. Występują one zwłaszcza późnym latem, jesienią i zimą.

Warunki podłoża budowlanego

Do obszarów o warunkach korzystnych dla budownictwa zalicza się obszary występowania gruntów: spoistych (zwartych, półzwartych i twaroplastycznych) oraz niespoistych (sypkich) średniozagęszczonych i zagęszczonych, na których nie stwierdzono zjawisk geodynamicznych, a zwierciadło wód gruntowych znajduje się

poniżej 2 m od powierzchni terenu. Takie kryteria spełniają obszary występowania glin zwałowych zlodowceń północnopolskich oraz płyty piasków i żwirów wodnolodowcowych. Spoiste grunty morenowe zlodowceń północnopolskich, występujące na powierzchni terenu, zalicza się do gruntów nie skonsolidowanych.

Do obszarów o warunkach niekorzystnych (utrudniających budownictwo) zalicza się tereny występowania gruntów słabonośnych (grunty organiczne, grunty spoiste w stanie miękkoplastycznym i plastycznym, zwierzeliny gliniaste, grunty niespoiste luźne), wszystkie obszary, na których zwierciadło wody gruntowej znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m od powierzchni terenu oraz obszary podmokłe, zabagnione i zalewane w czasie powodzi, a także obszary o spadkach terenu powyżej 12%.

Niekorzystne warunki występują na waloryzowanych pod względem geologiczno-inżynierskim obszarach: przede wszystkim w dolinach Parsęty i jej dopływów (Olszynki, Pyszniczy, Niecieczy). Zwierciadło wód gruntowych występuje tu z reguły płycej niż na głębokości 2 m. Są też tereny mokradłowe (zagłębienia bezodpływowe), m.in. dolina Pyszniczy. Pod względem litologicznym-genetycznym występujące tu grunty to piaski i piaski ze żwirami dolin i tarasów zalewowych, a także grunty organiczne (tj. o zawartości substancji organicznej powyżej 2%): namuły piaszczyste i torfiaste oraz torfy.

Obszary z wodą gruntową zalegającą płycej niż 1 m określają tereny nienadające się pod zainwestowanie. Każda ingerencja w stosunki wodne (drenaż wód celem osuszenia gruntów) może doprowadzić do degradacji środowiska. Są to często obszary pokryte utworami nienośnymi, organogenicznymi (torf).

Obszar objęty hydroizobatami w przedziale głębokości 1-2 m, wyznacza tereny o złych warunkach pod zainwestowanie. Jest tu możliwa zabudowa lekka, niska, bez podpiwniczeń. Należy liczyć się jednak z tym, że w okresach wilgotnych tereny te mogą być podtopione, bardziej uwilgocone, stąd konieczna dodatkowa impregnacja fundamentów.

Podsumowując z punktu widzenia warunków gruntowo-budowlanych uwagę należy zwrócić na:

1. Strefy zbudowane z osadów zastoiskowych i den dolinnych, które wypełnione są utworami słabo nośnymi (organogeniczny torf), ropy i mułki, powinny zostać wykluczone z zabudowy.
2. Strefy zboczy wysoczyzny morenowej, teras rzecznych, a także form erozyjnych (zboczy dolinek bocznych), które zagrożone są ruchami masowymi. Strefy zboczy form erozyjno-akumulacyjnych wymagają dodatkowych nakładów w przypadku budowy, co jednak nie zawsze gwarantuje stabilność budowli lub zagrożenie w przyszłości.
3. Nośne grunty wysoczyzny morenowej, dogodne pod zainwestowanie, przykryte są dobrymi i bardzo dobrymi glebami (III-IV), podlegającymi ochronie stąd też nie należy tych obszarów nadmiernie wykorzystywać pod zainwestowanie.

FLORA

Roślinność rzeczywista

Roślinność rzeczywista gminy Dygowo, ze względu na rozwój rolnictwa występujący na tych terenach od kilkunastu wieków, praktycznie nie pokrywa się z rozmieszczeniem roślinności potencjalnej. Wyjątek stanowią obszary położone w dolinie Parsęty oraz torfowiska wysokie i przejściowe znajdujące się na północ i zachód od Dygowo.

Roślinność potencjalna

Potencjalna roślinność naturalna wyraża hipotetyczny stan końcowego, granicznego stadium sukcesji roślinności na danym terenie, możliwy do osiągnięcia w momencie gdyby naturalne tendencje rozwojowe roślinności mogły by się w pełni zrealizować w wyniku ustania antropopresji oraz naturalnych czynników destrukcyjnych.

W wyniku kartowania wykonanego w latach 1972-95 przez zespół naukowców pod przewodnictwem prof. Władysława Matuszkiewicza powstała mapa roślinności potencjalnej Polski w skali 1:300000.

Na podstawie tej mapy dla omawianego obszaru ustalono 8 typów zbiorowisk potencjalnej roślinności naturalnej, w tym:

- dla blisko 50% powierzchni tej gminy, ze względu na zasobność gleb, jej skład wynikający z budowy i pochodzenia, potencjalną roślinnością jest żyzna buczyna niżowa;
- około 25% powierzchni gminy Dygowo stanowi subatlantycki acidofilny las bukowo - dębowy typu pomorskiego;
- około 20% powierzchni gminy to potencjalnie grądy subatlantyckie bukowo - dębowo - grabowe postaci pomorskiej ubogiej;
- pozostałe 5% powierzchni gminy przypisano między innymi siedliskom: olsu środkowoeuropejskiego, łęgów olszowych i olszowo - jesionowych siedlisk wodnogruntowych, okresowo lekko zabagnionych, kontynentalnego boru bagiennego, mszaru wysokotorfowiskowego, wrzosowiska atlantyckiego.

Roślinność wodna i szuwarowa

Wszelkie zbiorniki wód wraz z otaczającymi je bezpośrednio obszarami są obiektami cennymi i wartymi ochrony. Mają one kapitalne znaczenie biocenotyczne ze względu na retencję wody oraz stanowią siedlisko niejednokrotnie bogatej, zawierającej w swym składzie gatunki chronione, roślinności wodnej i lądowo - wodnej oraz szeregu gatunków zwierząt.

Występowanie roślinności wodnej jest ściśle uzależnione od obecności zbiorników wodnych oraz rzek, strumieni i kanałów melioracyjnych. Zwykle występują one wspólnie z innymi zbiorowiskami szuwarów oraz torfowisk mszysto - turzycowych i mszarów, porastających zbiorniki wodne i ciek w różnych stadiach lądowania. W gminie Dygowo ze względu na skąpość odpowiednich siedlisk zespoły te są słabo rozpowszechnione. Stąd też zbiorniska te są szczególnie warte ochrony.

Roślinność zbiorników wodnych

Roślinność zbiorników wodnych występuje na terenie gminy Dygowo w niewielkich zbiornikach wodnych w zagłębieniach moreny falistej.

Zarejestrowano zespół rzęs i spirodeli oraz zespół rzęsy drobnej, które należą do zbiorowisk biernie unoszących się na powierzchni wody w postaci pływających zielonych kożuchów.

Należą one do zespołów pospolitych w Polsce. Na terenie gminy Dygowo, ze względu na niewielką ilość dogodnych siedlisk, nie są powszechne.

Fitocenozy tych zespołów stwierdzono we wszystkich zbiornikach, w tym w jez. Stojkowo, kanałach melioracyjnych, lokalnych mokradłach, rzekach i ich dopływach oraz starorzeczach. Dominowała w nich pod względem występowania rzęsa drobna . Spośród zbiorowisk roślin wodnych przeważnie zakorzenionych zarejestrowano:

- zespoły rdestnicy połyskującej i wywłócznika kłosowego .Występują one w małych zbiornikach wodnych, leżących w sąsiedztwie Gąskowa oraz w kompleksie torfowiska wysokiego koło osady Stramniczka, w wodach eutroficznych;

- zespoły rdestnicy pływającej, pływającego rdestu ziemnowodnego oraz grążela żółtego i grzybieni białych, tzw. „lilii wodnych”. Zespoły te preferują wody eutroficzne, w gminie Dygowo wstępują zarówno w nurcie Parsęty, a w szczególności w jej starorzeczach, jak i w ujściowym odcinku Pyszki oraz bezimiennych zbiornikach wodnych koło Gąskowa, Świelubia i jez. Stojkowo;
- w zespole grążela żółtego i grzybieni białych w gminie Dygowo stwierdzono występowanie obu tych chronionych gatunków. Grzybienie białe stwierdzono z mniejszym lub większym nasileniem na całej długości Parsęty i w jej starorzeczach;
- zespół okrzężnicy bagiennej zarejestrowano w małych zbiorniczkach wodnych, leżących w sąsiedztwie Gąskowa oraz w kompleksie torfowiska wysokiego w karierach potorfowych koło osady Stramniczka.

Roślinność szuwarowa

Szuwary przybrzeżne są to zbiorowiska w większości pospolite, a ich znaczenie w przyrodzie wynika nie z rzadkości i szczególnych cech, ale z roli biocenotycznej, jaką spełniają w środowisku, głównie jako filtr oczyszczający wodę z nadmiaru biogenów. Roślinność ta pozostaje w kontakcie ze zbiorowiskami turzycowiskowymi torfowisk niskich.

Szuwary ze związku *Phragmition* są typowe dla brzegów wszystkich zbiorników i cieków wodnych w gminie Dygowo ze względu na niewielki udział wód otwartych w powierzchni całej gminy, brak większej liczby oczek wodnych, szuwary te są reprezentowane stosunkowo ubogo. Występują one przede wszystkim w obrębie jez. Stojkowo oraz w kilku bezimiennych obniżeniach terenu m. in. koło Stramniczki, Świelubia i Dębogardu, a także doliny Parsęty i ujściowego odcinka Pyszki. Zróżnicowanie tych zbiorowisk jest stosunkowo nieduże.

Spośród zbiorowisk przynależnych do związku *Phragmition* w gminie Dygowo zinwentaryzowano kilka zbiorowisk. Tylko jeden płat szuwaru oczeretowego stwierdzono w zbiorniku jez. Stojkowo.

Praktycznie w obrębie tej gminy brak jest większych powierzchni szuwaru szerokopałkowego oraz szuwaru trzcinowego. Zarejestrowano je przede wszystkim w dolinie bezimiennego cieku w rejonie Świelubia i Dębogardu oraz doliny Parsęty, w miejscach zakoli i starorzeczy oraz koło Gąskowa.

Szuwar trawiasty manny mielec stwierdzono przede wszystkim w dolinie Parsęty i Pyszki, w miejscach zakoli i starorzeczy.

W gminie Dygowo nie stwierdzono zespołu szuwaru tatarakowego, jak kilku innych zespołów występujących często, nawet stosunkowo pospolicie w innych częściach Pomorza.

Szuwary związku *Sparganio–Glycerion* oraz turzycowy *Magnocaricion* są charakterystyczne dla Doliny Parsęty oraz Pyszki, a także Bogucinki.

Roślinność źródlisk i torfowisk

Roślinność źródlisk

Na badanym terenie wyróżniono tylko jeden zespół roślinności źródliskowej. Zespół rzeżuchy gorzkiej i śledziennicy naprzemianlistnej, stosunkowo pospolity na niżu, stwierdzony został w gminie Dygowo tylko w dolinie Parsęty, w kilku miejscach, głównie w okolicy Wrzosowa.

Roślinność torfowisk

W gminie Dygowo torfowiska są bogato reprezentowane przez torfowiska niskie oraz torfowiska mszarne. Na te ostatnie składają się mszary przejściowe oraz mszarne wysokie torfowiska bałtyckie.

Torfowiska niskie

Torfowiska niskie występujące w tej gminie, zlokalizowane są głównie w dolinach rzecznych Parsęty i Pyszki. Stąd też w większości stanowią biotopy leśnych zespołów łągowych i olsowych.

Lasy w dolinach rzecznych zostały znacznie zredukowane i przekształcone w użytki zielone (łąki i pastwiska), stąd też obecnie torfowiska te są miejscem występowania łąk kaczeńcowych.

Fazą inicjalną w rozwoju zbiorowisk leśnych na torfowiskach niskich, są zarośla wierzbowe, zwane łożowiskami.

Grupa zbiorowisk zaroślowych w gminie Dygowo jest reprezentowana przez łożowe zbiorowiska zaroślowe tworzone głównie przez wierzbę uszatą i łożę, z domieszką kruszyny pospolitej oraz młodej olszy, będące stadium sukcesyjnym, w efekcie którego tworzą się olszyny bagienne powstające na dawnych użytkach zielonych w dolinie Parsęty i Pyszki.

Torfowiska mszarne

Cechą charakterystyczną torfowisk występujących m.in. w pasie Pobrzeża Koszalińskiego jest duży udział torfowisk mszarnych typu wysokiego i przejściowego. Torfowiska mszarne reprezentowane są przez zespoły klasy *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* oraz *Oxycocco-Sphagnetea*. W obrębie tych torfowisk stwierdzono następujące zespoły roślinności torfowiskowej.

Szate roślinną mszarów przejściowych stanowią zespoły klasy *Scheuchzerio-Caricetea fuscae*. W gminie Dygowo z klasy tej występuje przede wszystkim zespół mszaru dolinkowego z turzycą bagienną. Zespół ten jest ważnym zbiorowiskiem torfotwórczym torfowisk wysokich. Stwierdzono go w okolicach Czernina, Stojkowa oraz Gąskowa w oddz. 72B Obr. Dygowo Nadl. Gościno.

Spośród torfowisk mszarnych godne szczególnej uwagi są torfowiska wysokie kopułowe, zwane bałtyckimi. Najcenniejszym obiektem w gminie Dygowo jest obszar torfowiska koło Stramniczki w oddz. 63 – 66 Obr. Dygowo Nadl. Gościno stanowiący mszarne wysokie torfowisko bałtyckie, na którym zdiagnozowano dwa szczególnie rzadkie zespoły: mszar kępkowo - dolinkowy *Sphagnetum magellanici* oraz mszar kępkowy *Ledo-Sphagnetum magellanici*. Wśród gatunków stwierdzonych na tym torfowisku warto wymienić m. in. wrzośca bagiennego, bagno zwyczajne, wełniankę pochwowatą i wełniankę wąskolistną, rosiczkę okrągłolistną.

Naturalne i antropogeniczne trawiaste zbiorowiska łąk i muraw

Murawy

Murawy to nieleśne ekosystemy naturalne, półnaturalne i antropogeniczne z dużym udziałem traw.

Murawy napiaskowe (psammofilne) mają na ogół charakter wtórny, a ich roślinność jest silnie zsynantropizowana. Często wykształciły się w dolinach wielkich rzek, w pradolinach i na sandrach dyluwialnych, w miejscach pokrytych wcześniej borami sosnowymi, na glebach skrajnie jałowych i suchych na terenie całego kraju. Traktowane przez lata jako nieużytki, były zalesiane lub przeznaczane pod budownictwo. Na liście zasługujących na ochronę muraw napiaskowych znalazły się powszechne w kraju subatlantyckie luźne murawy szczotlichowe. Z czasem murawy napiaskowe przekształcają się w luźne zbiorowisko boru sosnowego, a w warunkach ekstensywnego wypasu zwierząt gospodarskich – w niskoproduktywne pastwisko.

Na terenie gminy Dygowo murawy szczerlichowe występują sporadycznie i są słabo wykształcone. Zespół ten stwierdzono tylko w miejscach piaszczystych, na niewielkich powierzchniach wzniesień terenu w dolinie Pyszki w rejonie Jazów.

Łąki

Na terenie gminy Dygowo zidentyfikowano tu co najmniej kilkanaście zespołów przynależnych do klasy *Molinio-Arrhenatheretea*, naturalne i antropogeniczne trawiaste zbiorowiska łąk. Wynika to z faktu, że w dolinie Pyszki i Parsęty występują duże połacie torfowisk niskich, które porastane są przez roślinność łąkową.

Zbiorowiska roślinne łąk zmienno wilgotnych *Molinio-Arrhenatheretea* obejmują półnaturalne i antropogeniczne darniowe zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe na niezabagnionych glebach mineralnych i organiczno-mineralnych, na zmineralizowanych i podsuszonych murszach wytworzonych z torfu niskiego łąk uprawnych i półkulturowych (zmienno wilgotnych). Wszystkie zbiorowiska tej klasy noszą znamiona wpływu człowieka. Jednakże ze względu na szereg walorów dla ochrony zasobów przyrodniczych niektóre z nich zasługują na szczególne zainteresowanie i ochronę.

Roślinność leśna i zaroślowa

Zbiorowiska tej grupy roślinności zostały omówione w rozbiu na lasy oraz na zarośla i zadrzewienia śródpolne.

Roślinność leśna

Większość lasów na terenie gminy Dygowo należy do Skarbu Państwa i zarządzane są przez Nadleśnictwo Gościno.

Lasy w gminie Dygowo zlokalizowane są w miejscach o niekorzystnym dla rolnictwa ukształtowaniu terenu lub terenach o niskiej jakości gleb, albo nadmiernym uwilgotnieniu. Stąd też lasy są skupione głównie w dolinie Parsęty oraz w formie niewielkich kęp leśnych wśród pól.

Lasy gminy Dygowo są zróżnicowane pod względem rodzaju i wieku drzewostanów. Zlokalizowane są głównie w zwartym kompleksie, w obrębie doliny Parsęty. Część z nich to drzewostany ponad 100 letnie. Takimi okazały się drzewostany:

- sosnowe - znajdujące się w oddz. 81f, 84f, 92o, 97g, 117b, 118c,j, 136g, 138b,
- bukowe - znajdujące się w oddz. 84k, 86c, 91f, 92n, 95a,b, 115c,d,f, 117a, 119a, 120a, 121b,
- dębowe - znajdujące się w oddz. 84a, 93 m, 125f,
- świerkowe - znajdujące się w oddz. 118a.

Poza doliną Parsęty, w obrębie gminy, zlokalizowane są trzy mniejsze kompleksy drzewostanów:

- w dolinie Łosi - w Leśnictwie Włóścibórz. Tutaj zlokalizowane są przede wszystkim drzewostany sosnowe różnowiekowe;
- w dolinie Pyszki. Tworzą go przede wszystkim drzewostany bukowe i dębowe w wieku ponad 110 lat oraz charakterystyczne dla dolin rzecznych, w tym siedlisk wilgotnych;
- kompleks związany z torfowiskiem mszarnym „Stramniczka” kopułowym typu atlantyckiego.

Obecne w Obrębie Dygowo Nadl. Gościno występują lasy reprezentujące kilkanaście typów siedliskowych. Ich zróżnicowanie wynika przede wszystkim z zakresu uwilgotnienia terenu oraz stopnia żyzności gleby. Są to siedliska borowe i lasowe reprezentowane przez:

Rodzaj siedliska	Wyszczególnienie
siedliska borowe	<i>Bśw - bór świeży, Bw - bór wilgotny, Bb - bór bagienny, Bmśw - bór mieszany świeży, Bmw - bór mieszany wilgotny, Bmb - bór mieszany bagienny</i>
siedliska lasowe	<i>Lmśw - las mieszany świeży, Lmw - las mieszany wilgotny, Lśw - las świeży, Lw - las wilgotny, Ol - ols, Olj - ols jesionowy</i>

W strukturze siedlisk dominują siedliska boru mieszanego świeżego i lasu mieszanego. Siedliska lasów wilgotnych, mniej rozpowszechnione, zlokalizowane są głównie w dolinie Parsęty, Pyszki i Olszynki oraz bezimiennych cieków wpadających do tych rzek.

Lasy bagiennie i olszowe

Bagienne lasy i zarośla olszowe z reguły występują w siedliskach trwale zabagnionych, gdzie woda stagnuje na powierzchni ziemi przez kilka miesięcy.

Na obszarze całej doliny Parsęty występuje **ols porzeczkowy**. Charakterystyczną jego cechą jest kępkowo-mozaikowa struktura runa – wyniesienia gruntu wokół systemu korzeniowego olszy.

Szczególną formą olsu występującą tu wzdłuż drobnych dopływów spływających ze zboczy doliny ku nurtowi Parsęty, uwarunkowaną obecnością wód naporowych, jest **ols źródliskowy**. Nieduże enklawy z tym zbiorowiskiem występują na całej długości doliny Parsęty w granicach gminy.

Na obszarze gminy Dygowo, oprócz w/w znajdują się drzewostany przynależne także do tego samego związku: *Alnion glutinosae*, jednakże do zespołu **olsu torfowcowego** *Sphagno squarrosi-Alnetum*. Ols torfowcowy to ubogie mezotroficzne zbiorowisko leśne wyróżniające się bardziej niż poprzednie wyrównaną powierzchnią dna lasu, pokrytą w znacznej mierze torfowcami oraz mchami. W drzewostanie razem z panującą olszą czarną występuje brzoza omszona i jednostkowa domieszka sosny. Zespół ten jest charakterystyczny dla obrzeży śródleśnych mokradeł. Stwierdzono go m.in. w rejonie Stojkowa na torfowisku wysokim.

Lasy liściaste bukowo-dębowe

Łęgi

Lasy łęgowe na Pobrzeżu Koszalińskim reprezentowane są głównie przez łęg olszowo – jesionowy *Circaeo-Alnetum*, specyficzny dla mokrych lasów na podłożu torfowym oraz łęg jesionowo – wiązowy *Ficario-Ulmetum campestris* charakterystyczny dla mokrych dolin rzecznych, a także mineralnych obrzeży niecek jeziornych.

Na obszarze gminy Dygowo siedliska łęgowe przez dziesiątki lat były sukcesywnie przekształcane w tereny rolnicze. Stąd też lasy łęgowe w tej gminie występują sporadycznie, głównie w dolinie Parsęty oraz na obrzeżu jej dopływów, w tym w dolinie Pyszki, np. koło Gąskowa i reprezentowane są przez łęg olszowo-jesionowy oraz łęg wierzbowo-topolowy (w dolinie Parsęty koło Miechęcina, Kłopotowa).

Grady

Subatlantycki grąd grabowy *Stellario-Carpinetum* jest jednym z liczniej występujących zbiorowisk potencjalnej roślinności Pobrzeża Koszalińskiego, w tym także doliny Parsęty. Jednakże nie jest rejestrowany tak często, jak wskazywałyby na to potencjalne warunki. Wynika to z faktu, że siedliska sprzyjające rozwojowi tego

grądu były przekształcane w grunty rolne lub też obsadzone innymi drzewostanami, które dawały lepsze efekty produkcyjne.

Grądy grabowe występujące w dolinie Parsęty to drzewostany dębowo-bukowo-grabowe. Charakteryzują się obecnością grabów, budujących przeważnie drugie piętro lasu. Inne gatunki drzewiaste tu występujące to: buk zwyczajny, dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata, jesion wyniosły, klon zwyczajny. Podszyt tworzy leszczyna, jarząb zwyczajny, bez czarny, a także sporadycznie bluszcz pospolity. W runie rośnie m.in. prosownica rozpierzchła, kokoryczka wielokwiatowa, zawilec gajowy, podagrycznik pospolity i jaskier kosmaty. Sporadycznie występuje skrzyp zimowy.

Buczyny

W gminie Dygowo znajdują się sprzyjające warunki glebowe dla występowania lasów bukowych, zwłaszcza dla zespołu: żyznej buczyny niżowej, który jest zespołem najliczniej reprezentowanym w potencjalnej roślinności gminy Dygowo, oraz kwaśnej buczyny niżowej.

- **Żyzna buczyna niżowa** charakteryzuje się dominacją buka zwyczajnego. Obecnie zbiorowisko to można stwierdzić tylko na bardzo ograniczonym obszarze w dolinie Parsęty i na jej obrzeżu w okolicach Kłopotowa i Wrzosowa.

- **Kwaśna buczyna niżowa** wykształca się na kwaśnych, ubogich glebach. Drzewostan tych lasów buduje głównie buk zwyczajny, chociaż rejestrowano także jesion wyniosły, dąb szypułkowy, jarząb zwyczajny. Podszyt jest bardzo ubogi składający się z kilku gatunków. Zarejestrowano ją przede wszystkim na stromych zboczach doliny Parsęty koło Kłopotowa i Piotrowic.

Acidofilne dąbrowy

Acidofilne dąbrowy obejmujące zespół lasu dębowo - brzozowego *Betulo-Quercetum roboris* i dębowo – bukowy las z sosną *Fago - Quercetum petraeae*, ze względu na udział sosny zwyczajnej oraz podobne siedliska, należy zakwalifikować do borów mieszanych. Zajmują one siedliska kwaśne, ubogie. Występowanie zespołu lasu dębowo - brzozowego *Betulo-Quercetum roboris* jest ściśle skorelowane z klimatem morskim. Drzewostan tych zespołów jest budowany przede wszystkim przez dąb szypułkowy, oba gatunki brzozy: brodawkowatą i omszoną. Gatunkiem charakterystycznym dla tych zespołów jest wiciokrzew pomorski, bardzo licznie reprezentowany w całej dolinie Parsęty. W runie gatunkami dominującymi są gatunki borowe.

Bory, bory mieszane

W gminie Dygowo bory są zbiorowiskiem o dominacji sosny. W obrębie klasy bory sosnowe *Vaccinio-Piceetea* i rzędu *Vaccinio-Piceetalia* w granicach gminy Dygowo zdiagnozowano następujące zespoły:

- **Bór chrobotkowy** o runie zdominowanym przez chrobotki występuje na glebach ubogich, suchych. Lasy takie, w wyniku ingerencji człowieka polegającej na zbieraniu chrustu, grabieniu ściółki, cechują się ubogim runem, ze znaczną ilością porostów, głównie chrobotków. W gminie Dygowo jest to zbiorowisko rzadko występujące, stwierdzone w rejonie Gąskowa i Połomina.

- **Suboceaniczny bór świeży** *Leucobryo-Pinetum* charakteryzuje się drzewostanem budowanym przez sosnę zwyczajną, z dodatkiem świerka pospolitego, brzozy brodawkowatej i kruszyny pospolitej. Runo jest mszysto – borówkowe, w jego skład wchodzi m.in.: śmiełek pogięty, mech *Leucobryum glaucum*, borówka czarna, borówka brusznica, siódmaczek leśny, pszeniec i mietlica pospolita, a także orlica pospolita.

Jest jednym z najczęściej występujących w tej gminie zbiorowisk leśnych, głównie w dolinie Parsęty.

- **Mieszany bór sosnowo - dębowy** *Quercus roboris-Pinetum*, czasem sosnowo – dębowo – bukowy cechuje się mieszanym runem typowym dla borów i lasów. W dolinie Parsęty, w gminie Dygowo jest on zbiorowiskiem powszechnie występującym.

- **Bór bagienny** *Vaccinio uliginosi-Pinetum* stwierdzony został w miejscach zabagnionych na glebach torfowych. Jest klimaksowym, końcowym stadium sukcesji sosny na obszarach torfowisk wysokich. W drzewostanie gatunkiem panującym jest sosna zwyczajna, z domieszką obu gatunków brzoź: brodawkowatej i omszonej. Gatunkami charakterystycznymi i wyróżniającymi są: borówka bagienna i bagno zwyczajne, wełnianka pochwowata, modrzewnica europejska, rosiczka okrągłolistna, wrzosiec bagienny, bażyna czarna, wrzos zwyczajny i śmiałek pogięty. Jedyne płaty tego zbiorowiska stwierdzono w obrębie oddz. 63-66 Obr. Dygowo w sąsiedztwie osady Stramniczka.

- **Brzezina bagienna** – związana z torfowiskami mszarnymi bardziej mezotroficznymi, czyli przejściowymi. Jest to las, w którym dominuje brzoza omszona z domieszką sosny zwyczajnej i brzozy brodawkowatej. W runie dominuje trzęślica modra i śmiałek pogięty. Często są kruszyna pospolita, jarzab pospolity, borówka czarna i siódmaczek leśny. Płaty tego zespołu stwierdzono w obrębie oddz. 63-66 Obr. Dygowo w sąsiedztwie osady Stramniczka oraz na zachód od Gąskowa.

Zarośla i zadrzewienia śródpolne

W gminie Dygowo mamy do czynienia zarówno z zaroślami, jak i zadrzewieniami śródpolnymi, które są reprezentowane m. in. przez czyżnie i zarośla żarnowca.

Czyżnie tworzone są przez gatunki roślin kolczastych, głównie przez śliwę tarninę z domieszką głógów i róż są charakterystyczne dla terenów otwartych, krajobrazów rolniczych. W gminie Dygowo zarejestrowano je głównie wzdłuż dróg polnych oraz w miejscach odłogowanych. Największe skupiska stwierdzono w rejonie Bardów, w szczególności w miejscu dawnej cegielni.

Zarośla żarnowca zarejestrowano w okolicach Jazów. Oprócz żarnowca miotlastego występują w nim jeżyny, sporadycznie głogi. Zespół ten jest uważany za stosunkowo rzadko występujący.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 w sprawie ewidencji gruntów i budynków/Dz.U. Nr 38 z 2001/gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi są grunty porośnięte roślinnością leśną, których pole powierzchni jest mniejsze od 0,1000 ha, a także:

- a) śródpolne skupiska drzew i krzewów niezaliczone do lasów,
- b) tereny torfowisk, pokrytych częściowo kępami krzewów i drzew karłowatych,
- c) grunty porośnięte wikliną w stanie naturalnym oraz krzewiastymi formami wierzb w dolinach rzek i obniżeniach terenu,
- d) przylegające do wód powierzchniowych grunty porośnięte drzewami lub krzewami, stanowiące biologiczną strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych,
- e) jary i wąwozy pokryte drzewami i krzewami w sposób naturalny lub sztuczny w celu zabezpieczenia przed erozją, niezaliczone do lasów,
- f) wysypiska kamieni i gruzowiska porośnięte drzewami i krzewami,
- g) zadrzewione i zakrzewione tereny nieczynnych cmentarzy, poza zwartymi kompleksami lasów,
- h) skupiska drzew i krzewów mające charakter parku, ale niewyposażone w urządzenia i budowle służące rekreacji i wypoczynkowi.

Zieleń parków i cmentarzy

Parki wiejskie, aleje oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne stanowią wartościowy element krajobrazu gminy zarówno jako składnik szaty roślinnej i ostoja fauny, jak i część zasobów kulturowych. W obrębie tej gminy znajdują się zadrzewienia o charakterze parkowym, starodrzewy przykościelne, cmentarne i inne obszary z interesującą roślinnością.

W gminie Dygowo, ze względu na jej rolniczy charakter, nie mamy do czynienia z dużą ilością interesujących i cennych skupisk zadrzewień, które można określić starodrzewem. Na miano takich obiektów zasługują skupiska zadrzewień rosnących w miejscu dawnych cmentarzy, jak np. we wsi Bardy czy też małych enklaw drzewostanu, jak na przykład na najwyższym wzniesieniu w tej gminie także w sąsiedztwie wsi Bardy. Również takim jest drzewostan bukowo – kasztanowcowy na powierzchni około 1 ha, znajdujący się w połowie drogi polnej Jażdże – Połomino.

Parki

Z danych znajdujących się w zasobach Urzędu Gminy Dygowo oraz Spisu parków i ogrodów zabytkowych w Polsce (ZOiKZPO 1992) zweryfikowanego później w 1994 r., a także Nadleśnictwa Gościno oraz z lustracji terenowej wynika, że w granicach gminy Dygowo znajduje się **6 parków pałacowych** oraz jeden obiekt nigdzie nie zaewidencjonowany przypominający swoim charakterem park. Znajdują się one w: Kłopotowie, Piotrowicach, Pustarach, Skoczowie, Włóściborzu i Wrzosowie oraz Miechęcinie. Założone zostały w większości w II połowie XIX, a więc liczące już co najmniej 100 lat.

- **Kłopotowo** – park wpisany do rej. zabytków pod numerem 915/76

Jest to park naturalistyczny z końca XIX wieku o powierzchni 6 hektarów, położony po obu stronach bezmiennego ciek, ze śladami trzech niewielkich stawów. Brzegi strumienia porastają wierzby: krucha *Salix fragilis*, biała *S. alba*, iwa *S. caprea* i szara *S. cinerea* oraz olsze czarne *Alnus glutinosa*. Na poboczach przeważają jesiony wyniosłe *Fraxinus excelsior*, wiązy polne *Ulmus campestris*, lipy: drobnolistne *Tilia cordata* i szerokolistne *T. platyphyllos*.

Dużo starych drzew: lip i grabów tworzących ładne aleje oraz świerków i brzoź, okazałe buki, m.in. odmiany czerwonolistnej *Fagus sylvatica*, var. *atropunicea*, jodły białe *Abies alba*, sosny amerykańskie (wejmutki) *Pinus strobus*.

Droga do dworu jest wysadzana aleją 90-letnich kasztanowców pospolitych *Aesculus hippocastanum*.

Do ciekawych okazów dębów rosnących w parku należą: dąb błotny *Quercus palustris* oraz dąb szypułkowy *Quercus robur*, zwany Dębem Hindenburga. Napis wyryty na kamieniu leżącym obok dębu brzmi: *Ten dąb posadził w maju 1919 roku generał Hindenburg*. W parku rośnie pomnikowy dąb szypułkowy o obwodzie 510 cm. Polanę pałacową od zabudowań gospodarskich oddziela szpaler lip drobnolistnych o obwodach 280-320 cm.

- **Piotrowice** – park wpisany do rej. zabytków pod numerem 974/78

Park z II połowy XIX w., o pow. 1 ha, znajduje się przy drodze z Kłopotowa do Włóściborza. Obecnie jest to skupienie przede wszystkim buków zwyczajnych z domieszką jesionów wyniosłych i lip drobnolistnych. Nieopodal dworu rośnie ładny okaz leszczyny pospolitej odmiany czerwonolistnej *Corylus avellana*, var. *atropurpurea*. Warstwę krzewów stanowią: lilak pospolity, bez czarny, głóg jednoszyjkowy, malina właściwa i żarnowiec miotlasty. Dawne zabudowania folwarczne od parku oddzielają zarośla rdestowca ostrokończystego.

Do szczególnie interesujących należą dwa okazy skrzydłorzecha kaukaskiego *Pterocarya fraxinifolia* (o obwodach 230-240 cm).

Drzewami-pomnikami są topole: czarna *Populus nigra* (o obwodzie 490 cm), biała *P. alba* (400 cm), dąb szypułkowy (320 cm) i brzoza brodawkowata (230 cm).

- **Pustary** – park wpisany do rej. zabytków pod numerem 975/78

Park powstał w II połowie XIX wieku, ma kształt nieregularnego prostokąta o powierzchni 2 ha z wolną przestrzenią widokową na tyłach neoklasycystycznego dworu, gdzie założono trawnik. Do dworu prowadzi aleja starych, ponad stuletnich kasztanowców. W części południowo-wschodniej parku widoczne ciągi spacerowe. Od strony płn. park graniczy z dużym stawem, obecnie zaniedbanym. Park tworzy głównie drzewostan bukowy i brak jest w nim warstwy krzewów. Drzewostan uzupełniają klony polne, jesiony wyniosłe, klony jawory i dęby szypułkowe, modrzew europejski i świerki pospolite. Na obrzeżach dawnego trawnika rosną ozdobne krzewy: tawuła van Houtte'a, lilak pospolity, sumak octowiec, różanecznik katawbijski. W zadrzewionej części parku zanotowano pnącza: chroniony wiciokrzew pomorski *Lonicera periclymenum* i trzmielinę Fortune'a *Euonymus fortunei*. Do drzew spełniających wymogi pomnikowych zaliczono: buk czerwony odmiana czerwoniasta (360 cm), dagleźja zielona (340 cm) i dąb szypułkowy (320 cm).

- **Skoczów** – park wpisany do rej. zabytków pod numerem 916/76

Park o powierzchni 4 ha wraz z pałacem zachował do dzisiaj swój układ przestrzenny, czytelne ciągi spacerowe i widokowe. Pochodzi z XIX w. Przy półkolistym podjeździe do dworu rośnie szpaler żywotników zachodnich. Przy tawułowym żywopłocie oddzielającym dwór od zabudowań folwarcznych zanotowano: cyprysik groszkowy o obwodzie 130 cm, żywotnik olbrzymi, różę rdzawą, berberys Thunberga i irgę położoną. Na polanie od strony Wrzosowa rosną: kasztanowce pospolite, klony jawory, graby zwyczajne, brzozy brodawkowate, świerki pospolite, buki zwyczajne i dęby szypułkowe. Nad wysychającym stawem znajdują się dwa piękne okazy jesionu wyniosłego odmiana zwisająca. Do okazałych drzew należą: topola kanadyjska (600 cm), lipa drobnolistna (420 cm), dagleźja zielona (350 cm), sosna czarna (325 cm), platan klonolistny (310 cm). Do rzadkich i interesujących okazów dendroflory zaliczono: tulipanowca amerykańskiego (330 cm) i rzadki w Polsce krzew kasztanowiec drobnokwiatowy.

- **Włocibórz** – park wpisany do rej. zabytków pod numerem 919/79

Park z pałacem z II poł. XIX w. o powierzchni 10,83 hektarów, który do dzisiaj zachował czytelny naturalistyczny układ. Rośnie tu wiele starych i rzadkich drzew, m. in. lipy o obwodzie 5,20 m, buki, w tym 1 o obw. 5,5 m oraz odmiana czerwoniastej, jedlicy o obw. 3,3 m, świerków ajańskich i sitkajskich, jodły białej, wejmutki, żywotnika zachodniego, dęba szypułkowego odm. stożkowej, kasztanowców, klonów pospolitych i klonów jaworów, świerków pospolitych oraz grabów zwyczajnych. Przy budynku rośnie męski okaz miłorzębu dwuklapowego *Ginkgo biloba*.

W południowej części parku zanotowano komosę strzałkowatą - gatunek rzadki we florze Pomorza. Ochronie prawnej podlegają taksony: bluszcz pospolity, wiciokrzew pomorski, konwalia majowa i marzanka wonna. W części leśnej parku rosną okazałe drzewa: dagleźja zielona (obwód 380 cm), grupa 4 buków zwyczajnych (o obwodach 320, 330, 355, 360 cm), lipa drobnolistna (320 cm), modrzew europejski (290 cm) i 2 świerki pospolite (255, 260 cm).

- **Wrzosowo** – park wpisany do rej. zabytków pod numerem 976/78

Park pałacowy naturalistyczny, krajobrazowy utworzony na pocz. XX w., o pow. 3 ha. Dominują drzewa rodzimego pochodzenia: lipy drobnolistne, jesiony wyniosłe, brzozy

brodawkowate, kasztanowce pospolite, klony pospolite i świerki pospolite. Pod okapem drzew rosną krzewy: śnieguliczka biała, tawuła wierzbolistna, ligustr pospolity, bez czarny, trzmielina brodawkowata, głóg jednoszyjkowy, róża pomarszczona, forsycja zwisła i krzewuska cudowna. Od strony drogi Dygowo-Skoczów do założenia dworsko-parkowego prowadzi szpaler grabowy (37 drzew). W części północno-zachodniej części parku występuje szpaler bukowy (312 okazów), który oddziela zieleń parkową od sąsiadujących pól. Na miano pomników przyrody zasługują: dąb szypułkowy (520 cm), 3 lipy drobnolistne (420 cm, 340 cm, 310 cm). W 2008 r. dokonana została rewitalizacja parku.

- **Miechęcino** – zadrzewienie o charakterze parku o pow. 1,5 ha. Do najciekawszych drzew należą dorodne egz. wiązu polnego, platana klonolistnego, dębu szypułkowego oraz modrzewia europejskiego o wymiarach pomnikowych. W runie łąn śnieżyczki przebiśnieg, który jest największym skupiskiem tego gatunku w gminie.

Cmentarze

Na terenie gminie Dygowo zlokalizowane są obiekty, które do 1945 r. pełniły role cmentarzy oraz obiekty nadal pełniące taką funkcję. Pozostałości po dawnych cmentarzach, na których zaniechano grzebienia zwłok co najmniej przed 1945 r. są często trudne do zlokalizowania w terenie. Poniżej zawarto informacje o cennych i chronionych gatunkach roślin występujących w obrębie zlokalizowanych cmentarzy. Opis sporządzony w oparciu o informacje z artykułu Zbigniewa Sobisza (2006) oraz inwentaryzacji przeprowadzonej w terenie.

- **Bardy** – cmentarz o pow. 0,44 ha został wyłączony z użytkowania ponad 50 lat temu. Położony wśród pól w północnej części wsi. Obecnie porośnięty jest z zewnątrz 60 – 80 letnim drzewostanem bukowym, który nadaje mu charakter kompleksu lasu bukowego. Zachowała się centralna aleja i kilka nagrobków z secesyjnymi ogrodzeniami. Przy nich rosną bluszcz pospolity i barwinek pospolity. W drzewostanie notowano świerki pospolite, dęby szypułkowe, klony pospolite, wiśnie ptasie i lipy drobnolistne. Wewnątrz stwierdzono obecność niegdyś tu posadzonych stanowisk śnieżyczki przebiśnieg, bluszczu pospolitego, barwinka oraz kilku egz. cisa. W obrębie cmentarza utworzono lapidarium.

- **Czernin I** - cmentarz poniemiecki założony wokół gotyckiego kościoła, a właściwie jego pozostałość, o pow. 0,3 ha. Zachował się tu fragment nagrobka z pierwszej połowy XIX wieku. Otoczony jest kamiennym murem ogrodzeniowym, przy nim rosną lipy: drobnolistne i szerokolistna oraz 4 stare buki odmiany czerwono listnej oraz 5 kasztanowców pospolitych. W obrębie cmentarza stwierdzono obecność cisów oraz bluszczu i barwinka.

- **Czernin II** - cmentarz komunalny o pow. 0,23 ha, położony na obrzeżu wsi, czynny. Na cmentarzu zanotowano wiele interesujących roślin, m.in. chronione: barwinek pospolity, bluszcz pospolity, orlik pospolity oraz rzadkie: dziurawiec rozestany i wilczomlecz ogrodowy. Na szczególną uwagę zasługuje występowanie pięknych okazów pióropusznika strusiego.

- **Dębogard** – z dawnego cmentarza ewangelickiego o pow. 0,15 ha pozostały słupy bramne oraz fragmenty kamieni nagrobnych. Kępę zadrzewienia tworzy jesion wyniosły, świerk pospolity, dąb szypułkowy, buk pospolity. W warstwie krzewów notowano: leszczynę pospolitą, śnieguliczkę białą, głóg jednoszyjkowy.

- **Dygowo I** – nieczynny cmentarz założony wokół kościoła o pow. 0,5 ha. Kamienie nagrobne użyto do budowy muru ogrodzeniowego. Drzewostan stanowią lipy drobnolistne z domieszką jesionów wyniosłych, kasztanowca pospolitego i buka

pospolitego, którego obwód wynosi 380 cm. Do okazałych drzew zaliczono również dwie lipy drobnolistne o obwodach 310 cm i 300 cm. Podszyt stanowią krzewy bzu czarnego i maliny właściwej oraz podrost wymienionych wyżej drzew. Uzupełnieniem tej warstwy są wierzby płaczące. Z gatunków obcego pochodzenia zanotowano ładne okazy świerka kłującego. Po ogrodzeniu cmentarnym pnie się bluszcz pospolity, a u jego podstawy rośnie chroniony orlik pospolity. W obrębie cmentarza utworzono lapidarium.

- **Dygowo II** – dwa cmentarze: jeden z 2 połowy XIX wieku, o pow. 0,72 ha; drugi z pocz. XX wieku, o pow. 0,45 ha, położone w obrębie funkcjonującego cmentarza komunalnego. Drzewostan cmentarza stanowią świerki: pospolite i kłujące, sosny górskie, klony jawory, graby pospolite, jesiony wyniosłe, cyprysiki groszkowe, żywotniki zachodnie, forsycje zwisie, bzy czarne, cisy pospolite i lipy drobnolistne. Jedna z nich osiągnęła 300 cm obwodu. Do interesujących krzewów należą szeroko rozrastające się jałowce sabińskie i okazałe róże pomarszczone. Do rzadkich przedstawicieli flory zielnej cmentarza należą: pióropusznik strusi, orlik pospolity i ostróżeczka polna.

- **Gąskowo** - cmentarz położony w południowej części wsi, wśród pól, o pow. 0,3 ha, został wyłączony z użytkowania ponad 50 lat temu. Do dziś zachował się układ alej wyznaczanych przez lipy i kasztanowce, a także czytelna jest zewnętrzna granica cmentarza, który wyznaczają szpaler świerków zwyczajnych oraz żywopłot grabowy. Zachowały się okazy cisów oraz fragment alei lipowej (jedno z drzew ma 330 cm obwodu). Wśród drzew zanotowano dęby szypułkowe, buki pospolite, świerki pospolite, klony jawory, graby pospolite, wiązy polne i lipy szerokolistne. Spośród krzewów wymienić należy: głogi jednoszyjkowe, bzy: czarny i koralowy, leszczyny pospolite, śnieguliczki białe i lilaki pospolite. W obrębie cmentarza znaleziono egzemplarze orlika pospolitego, liczne egzemplarze bluszczu płożące się po ziemi lub wspinające się po roślinach. W obrębie cmentarza i jego otoczenia masowo występuje barszcz Mantegazziego. Gatunek ten praktycznie uniemożliwia swobodne poruszanie się po cmentarzu.

- **Jazy** - cmentarz poniemiecki, o pow. 0,9 ha położony ok. 500 m na NW od zabudowań wsi, przy torze kolejowym relacji Kołobrzeg - Karlino. Do dzisiaj zachowały się betonowe obramowania wspólnych kwater oraz alejki i granice cmentarza wyznaczone przez lipy, kasztanowce oraz dęby i świerki. Od strony toru kolejowego rośnie chroniona kalina koralowa. Przy granicy z łąką zanotowano krwawnika kichawca. W obrębie cmentarza odnaleziono egzemplarze konwalii majowej, barwinka pospolitego, śnieżyczki przebiśnieg oraz bluszcz pospolitego.

- **Kłopotowo** - poniemiecki cmentarz przykościelny o pow. 0,35 ha. Całość cmentarza została zlikwidowana i obecnie jest tu trawnik. Wokół obiektu rosną stare lipy drobnolistne i dęby szypułkowe, w tym jeden o obwodzie 680 cm i wysokości 27 metrów uznany pomnikiem przyrody. Jest to największe drzewo w gminie Dygowo. W obrębie cmentarza pozostały dwa gatunki roślin chronionych na stanowiskach naturalnych: śnieżyczka przebiśnieg oraz kwitnący i owocujący bluszcz pospolity, który pnie się po dwóch dębach (egzemplarz spełnia wymogi uznania go za pomnik przyrody).

- **Łykowo** – mały cmentarz poniemiecki o pow. 0,16 ha. Cmentarz jest położony przy szosie Wrzosowo - Kołobrzeg, w zachodniej części wsi, poza strefą zabudowań. Zachowały się dwa secesyjne ogrodzenia ewangelickich nagrobków i polsko-niemieckie epitafium poświęcone zmarłym z Lejkowa (powojenna nazwa Łykowa). W północno-wschodnim narożniku cmentarza rośnie szpaler 12 lip drobnolistnych, z których jedna ma wymiary o cechach pomnikowych - 310 cm. Pozostałe drzewa to:

buk pospolity, dąb szypułkowy, brzoza brodawkowa i klon zwyczajny. Podszyt stanowią: leszczyna zwyczajna, głóg jednoszyjkowy, śnieguliczka biała i tawuła wierzbolistna. Między nagrobkami rosną chronione: bluszcz pospolity i barwinek pospolity. Po lewej stronie od głównego wejścia do cmentarza zanotowano rzadką wieżyczkę. Na zboczu pagórka, na którym posadowiono cmentarz, występuje obficie rozchodnik wielki.

- **Miechęcino** – poniemiecki cmentarz o pow. 0,18 ha. Cmentarz położony na wzgórzu w południowo-zachodniej części wsi. Od leśnej drogi oddzielony jest szpalerem świerkowym złożonym z 34 drzew. Na wierzchołku rosną sosny pospolite, graby pospolite, jesiony wyniosłe i kilka okazów klonu polnego. W pobliżu rozkopanych mogił rosną chronione: paprotka zwyczajna i bluszcz pospolity.

- **Piotrowice** – poniemiecki cmentarz bez nagrobków, otoczony żywopłotem grabowym. Po cmentarzu pozostały tylko układ zieleni, który wskazuje na obecność przed laty jakiegoś powierzchniowego obiektu. Wewnątrz stwierdzono śnieżyczkę przebiśnieg.

- **Połomino** – poniemiecki cmentarz z pozostałością kilku nagrobków, o pow. 0,25 ha. Zarys cmentarza wyznaczają świerki zwyczajne. Wewnątrz dominuje dąb szypułkowy, a skład uzupełniają sosny pospolite, wiśnie ptasie i jarząby pospolite. Wewnątrz stwierdzono bluszcz płożący się w trawie.

- **Pustary** – cmentarz poniemiecki o pow. 0,40 ha. Zachowany szpaler grabowy. Drzewostan tworzy klon jawor z domieszką jesionu wyniosłego, świerka pospolitego i dębu szypułkowego. Interesujące okazy stanowią dwie daglezie zielone o obwodach 290 i 310 cm. W ich pobliżu występuje bluszcz pospolity i barwinek pospolity.

- **Stojkowo** – cmentarz ewangelicki położony przy leśnej drodze nieistniejącej obecnie wsi Stojkówko na granicy gminy, nieczynny, o pow. 0,12 ha. Oddzielony od drogi szpalerem bukowym. Drzewostan składa się z świerka pospolitego i lipy drobnolistnej. Do okazałych drzew zaliczono: brzozę brodawkowatą (180 cm), świerka pospolitego (210 cm) i lipę drobnolistną (250 cm). W obrębie cmentarza stwierdzono obecność barwinka pospolitego, śnieżyczki przebiśnieg, bluszczu pospolitego, marzanki wonnej i konwalii majowej. W części cmentarza przylegającego do rozległej polany zanotowano stanowisko kruszczyka szerokolistnego.

- **Świelibie** – poniemiecki cmentarz przykościelny o pow. 0,3 ha. Po obiekcie pozostało niewiele śladów. Całość cmentarza została zlikwidowana. Obecnie w miejscu cmentarza jest trawnik. W obrębie obiektu pozostały trzy gatunki roślin chronionych na stanowiskach naturalnych: śnieżyczka przebiśnieg, której kilka kęp znaleziono pomiędzy pozostałymi nagrobkami, cisy – stare egzemplarze tu nasadzone oraz barwinek pospolity. Po murze frontonu kościoła pnie się kwitnący i owocujący bluszcz pospolity, którego pęd główny ma obwód 43 cm – jest to największy osobnik bluszczu w gminie. Drzewostan stanowią lipy drobnolistne (dwie o wymiarach pomnikowych 320 i 305 cm), świerki pospolite, buka pospolitego odm. czerwono listnej, raz klony jawory (w tym jeden odmiany ciemnopurpurowej). Stwierdzono także okazy modrzewia europejskiego, robinii białej i lilaka pospolitego. Na uwagę zasługuje głóg pośredni odm. pełnokwiatowej różowej o obwodzie pnia 102 cm.

- **Włościbórz** - zdewastowany poniemiecki cmentarz o pow. 0,49 ha, zlokalizowany na wzniesieniu w drzewostanie oddz. 126 Obr. Dygowo. Prowadzi do niego aleja dębowa. Na cmentarzu zachowały się resztki nagrobków. Drzewostan buduje głównie świerk pospolity z dużym udziałem buka pospolitego, lipy

drobnolistnej i dębu szypułkowego Między nimi rosną kępy śnieżyczki przebiśnieg oraz okazy konwalii majowej i bluszczu pospolitego.

- **Wrzosowo I** - cmentarz komunalny o pow. 0,33ha. Na obrzeżach cmentarza zanotowano jesiony wyniosłe, wierzby białe, świerki pospolite, cyprysiki groszkowe i żywotniki zachodnie. Występują tutaj chronione: bluszcz pospolity i barwinek pospolity. W kwaterach cmentarnych notuje się objęte ochroną prawną piórpuszniki strusie i orliki pospolite oraz rzadko występujące w kraju: kocimiętkę właściwą i złocień polny.

- **Wrzosowo II** – cmentarz założony wokół gotyckiego kościoła, o pow. 0,35 ha, otoczony szpalerem 16 lip drobnolistnych. Do najbardziej okazałych zaliczono drzewa o obwodach: 485 cm, 330 cm i 320 cm. Jedną z lip oplata kwitnący i owocujący bluszcz pospolity. Wzdłuż muru ogrodzeniowego z kamieni polnych rośnie również bluszcz pospolity i barwinek pospolity.

Aleje i szpalery drzew

Objęcia opieką wymagają cenne zadrzewienia przydrożne. Obiekty te są bowiem wartościowym elementem biocenotycznym stanowiąc liniowe korytarze ekologiczne wśród pól, osłonę przed wiatrami oraz urozmaicając krajobraz. Aleje i szpalery o przerwanej ciągłości należy uzupełnić dosadzając odpowiednie gatunki.

Aleje o charakterze krajobrazotwórczym na terenie gminy Dygowo występują wzdłuż następujących dróg:

- Skoczewko – Strachomino,
- Skoczewko – Mierzyn,
- Wrzosowo – Kłopotowo – Piotrowice – Włóścibórz,
- Jazy – droga wojewódzka nr 163,
- Dygowo – Bardy,
- Czernin – droga wojewódzka nr 163,
- Świelubie – Dębogard,
- Dębogard – Pustary,
- Pustary – Bogucino.

Ochronie jako pomnik przyrody podlega aleja dębowa wzdłuż drogi powiatowej na odcinku Włóścibórz - droga powiatowa nr 0275Z.

FAUNA

W waloryzacji przyrodniczej gminy Dygowo na obszarze gminy Dygowo zarejestrowano:

- 27 gatunków ryb, 7 gatunków płazów, 4 gatunki gadów, 106 gatunków ptaków lęgowych oraz 21 gatunków pojawiających się tu okresowo,
- 29 gatunków ssaków.

Obszarami cennymi pod względem faunistycznym są wszelkie tereny o słabej antropopresji. Na terenie gminy Dygowo, która charakteryzuje się niskim zaludnieniem, niskim stopniem uprzemysłowienia i jednocześnie bardzo wysokim odsetkiem powierzchni biologicznie czynnej (łąki i pastwiska, lasy) obszary takie występują.

Wyróżniono kilka wartościowych obszarów faunistycznych ze stanowiskami rzadkich i chronionych gatunków zwierząt. Należą do nich przede wszystkim: dolina Parsęty, dolina Pyszki, jezioro Stojkowo, torfowisko Stramniczka, torfowiska i lokalne obniżenia wypełnione wodą, większe kompleksy leśne poza doliną Parsęty.

Bezkręgowce

Mięczaki

Gmina Dygowo jest szczególnie uboga w zbiorniki i ciek wodne, stąd też czynnik ten ma bezpośredni wpływ na bogactwo fauny mięczaków związanych z tymi środowiskami, które należy ocenić jako bardzo mierne.

Małże

W waloryzacji nie stwierdzono obecności gatunków chronionych lub objętych czerwonymi listami zwierząt zagrożonych wyginięciem.

Ślimaki

Na obszarze gminy Dygowo stwierdzono m.in. występowanie ślimaka winniczka. Winniczek występuje tu raczej nierównomiernie. Nie stwierdzono go nigdzie masowo.

Wykaz i charakterystyka występowania najcenniejszych gatunków mięczaków w gminie Dygowo stwierdzonych w sezonie 2000/2001 r.

Nazwa gatunku	Dane o występowaniu w gminie Dygowo
Małże	
<i>Unio tumidus</i> skójka zaostrzona	Stwierdzona w Parsęcie
<i>Pisidium amnicum</i>	Na podstawie danych literaturowych
<i>Pisidium subtruncatum</i>	j.w.
<i>Pisidium nitidum</i>	j.w.
<i>Pisidium obtusale</i>	j.w.
<i>Pisidium casertanum</i>	j.w.
<i>Pisidium hibernicum</i>	j.w.
<i>Sphaerium</i> sp.	Znaleziono w Parsęcie muszlę nieoznaczonego gatunku
Ślimaki	
<i>Helix pomatia</i> ślimak winniczek	Na obszarze całej gminy.
<i>Cepea hortensis</i> ślimak ogrodowy	j.w.
<i>Cepea nemoralis</i> ślimak gajowy	j.w.
<i>Viviparus viviparus</i> żyworódka rzeczna	W Parsęcie, Pyszce, w jez. Stojkowo, w małych zbiornikach.
<i>Physa fontinalis</i> rozdętka pospolita	W starorzeczach Parsęty.
<i>Lymnae stagnalis</i> błotniarka stawowa	W starorzeczach Parsęty, w jez. Stojkowo, w małych zbiornikach.
<i>Planorbis cornus</i> zatoczek rogowy	W jez. Stojkowo, w małych zbiornikach
<i>Arion rufus</i> ślinik wielki	Obszar całej gminy.

Kręgowce

Ichtiofauna

Krałouste (smoczkooste)

Dane dotyczące występowania minogów na terenie gminy są dość ubogie. Według opracowań literaturowych Parsęta jest jedną z nielicznych rzek gdzie minóg rzeczny

oraz minóg strumieniowy stale jeszcze występują. Potwierdzają to wywiady z wędkarzami, jednakże bez określenia gatunku minogów.

Informacje uzyskane w wywiadach terenowych mówią o występowaniu przed laty minogów również w Pysce, zanim wykonano na niej zabudowę hydrotechniczną. Obecnie nie są już tu obserwowane, chociaż rzeka ta w swoim górnym biegu spełnia wymogi biotopu dogodnego dla bytowania minogów.

Ryby

Zasadniczym elementem środowiska gminy Dygowo mającym znaczenie dla bytowania ryb jest system Parsęty i jej dorzecza.

Poniżej omówiono niektóre gatunki ryb, w szczególności ginące lub zagrożone wyginięciem.

Ÿ **łosoś**

Gatunek ginący. Parsęta stanowiła szlak migracyjny na tarło dla autochtonicznych populacji z Bałtyku. Ryba ta jest szczególnie wrażliwa na zanieczyszczenie wody, w tym deficyt tlenowy. Znaczna część osobników tego gatunku wędrujących jesienią na tarło jest wyławiana. Od 1995 roku rozpoczęto zasilanie populacji wyhodowanymi smoltami. W 1998 roku stwierdzono powroty do Parsęty dorosłych samic wyrosłych ze smoltów wypuszczonych w 1994 r. Gatunek ten został w 1997 r. objęty programem restytucji ryb wędrownych w Polsce, także na Parsęcie.

Ÿ **troć wędrowna**

Gatunek zagrożony wyginięciem. Parsęta stanowi tarlisko dla troci wędrownej.

Prowadzone jest obecnie zarybianie wylęgiem oraz w nowy sposób narybkiem w wieku 1+ lub smoltem.

Gatunek ten został w 1997 r. objęty programem restytucji ryb wędrownych w Polsce, także na Parsęcie.

Ÿ **certa**

Parsęta stanowi dla certy szlak migracyjny z Bałtyku na tarlisko. Od końca lat siedemdziesiątych liczebność osobników tego gatunku w Parsęcie drastycznie się zmniejszyła. Parsęta z Radwią i Regą są ostatnimi rzekami przymorskimi, w jakich gatunek ten się rozradza.

Gatunek ten został w 1997 r. objęty programem restytucji ryb wędrownych w Polsce.

Herpetofauna

Herpetofaunę tworzą dwie gromady kręgowców - płazy oraz gady.

Płazy

Płazy stanowią najbardziej zagrożoną wyginięciem grupę kręgowców, dlatego wszystkie krajowe płazy objęte są ochroną gatunkową, całoroczną i okresową. Są one bardzo czułymi bioindykatorami stanu środowiska. Główna przyczyna ich wymierania to osuszanie drobnych zbiorników wodnych i niegospodarna chemizacja rolnictwa.

Na podstawie inwentaryzacji przyrodniczej ustalono, że w gminie Dygowo występuje co najmniej **7 gatunków płazów**. W porównaniu z innymi terenami województwa pomorskiego oraz zachodniopomorskiego wielkość ta jest raczej skromna. Być może przyczyną tego stanu rzeczy jest brak dobrze rozbudowanej sieci oczek polodowcowych, albo też przyczyna leży w uwarunkowaniach biologicznych lub geograficznych.

Wszystkie gatunki płazów występujące w gminie podlegają ochronie. Wszystkie stwierdzone gatunki płazów uznane są za zagrożone na Pomorzu Szczecińskim (Zyska i wsp. 1996). Żaden z gatunków nie znajduje się na liście Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Natomiast wszystkie znajdują się w załącznikach II i III Konwencji

Berneńskiej, 4 gat. znajdują się na listach załączników do Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r., tzw. Dyrektywy Habitatowej.

Wykaz i charakterystyka występowania gatunków płazów stwierdzonych w gminie Dygowo. (2000/2001)

L.p	Gatunek	Uwagi
1.	traszka zwyczajna	Znaleziono 3 stanowiska: torfowisko w obrębie oddz. 63 – 66 Nadl. Gościno, stanowisko obniżeniu terenu wypełnionym wodą w kompleksie leśnym na płn. od Skoczowa, w dolinie Bogucinki (Niecieczny) na zach. od Dębogardu.
2.	ropucha szara	Znaleziono stanowiska: jez. Stojkowo i w oczkach śródpolnych wokół Stojkowa (co najmniej 5 stanowisk), w oczkach wodnych w Nadl. Gościno oraz śródpolnych leżących w okolicach Gąskowa (5 stan.), rozlewisku w dolinie Pyszki, koło Połomina i w ujściowym odcinku Pyszki do Parsęty (2 stanowiska), na kilku stan. w obniżeniach terenu wypełnionych wodą w kompleksie leśnym oraz w śródpolnych oczkach w okolicach Skoczowa, w dolinie Bogucinki (Niecieczny) na zach. od Dębogardu, w bezimiennych jeziorach i oczkach śródpolnych koło Świelubia, w oczkach śródpolnych i zbiornikach typu stawowego w obrębie wsi Bardy i okolicy (6 stan.) na łąkach w okolicach Wrzosowa (2 stan.), w obrębie starorzeczy Parsęty na wysokości oddz. 184/185 Nadl. Gościno i na wysokości Miechęcina (2 stan.).
3.	ropucha zielona	Jej głos słyszano w czerwcu 2001 r. tylko w jednym miejscu - w lokalnym obniżeniu terenu w bezpośrednim sąsiedztwie wsi Jazy na jej pld. – wsch. Obrzeżu.
4.	żaba moczarowa	Stanowiska zlokalizowane: jez. Stojkowo i w oczkach śródpolnych wokół Stojkowa (co najmniej 4 stanowiska), w leśnych oczkach wodnych i w śródpolnym zbiorniku na płn.–zach. od Gąskowa (3 stan.), w rozlewisku w dolinie Pyszki. koło Połomina, na kilku stan. w podmokłych obniżeniach terenu w lasach na płn. od Skoczowa, w bezimiennych jeziorach i oczkach śródpolnych koło Świelubia (2 stan.), na jeziorcu 200m na pld. od Bardów, w obniżeniu terenu w miejscu źródłiskowym przy drodze Wrzosowo – Dygowo około 1 km na zach., w stawie w parku podworskim w Pustarach, w obrębie starorzeczy Parsęty na wysokości oddz. 184/185 Obr. Dygowo Nadl. Gościno.
5.	żaba trawna	Stanowiska zlokalizowano: łąki w dolinie Pyszki w jej ujściowym odcinku do Parsęty, rozlewisko przed stacją pomp koło Połomina, łąki w dolinie Pyszki na zach. od Jazów. Lista stanowisk tego gatunku jest szersza, jednak ze względu na to, że gody tych żab odbywają się najwcześniej, często jeszcze pod

		lodem, stąd też obserwacje tego zjawiska są bardzo utrudnione.
6.	żaba jeziorkowa	Stanowiska zlokalizowano: na jez. Stojkowo i w oczkach śródpolnych wokół Stojkowa (co najmniej 4 stanowiska), w śródleśnych i śródpolnych oczkach wodnych w okolicach Gąskowa (4 stan.), w dolinie Pyszki koło Połomina i w ujściowym odcinku Pyszki do Parsęty (2 stan.), w śródleśnych i śródpolnych oczkach wodnych w okolicach Skoczowa (3 stan.), w dolinie Bogucinki (Niecieczny i w jeziorach i oczkach śródpolnych koło Świelubia (2 stan.), w oczkach śródpolnych w koło Bardów (4 stan.), w stawach w Miechęcinnie i w Pustarach (2 stan.), na łąkach w okolicach Wrzosowa (4 stan.), w obrębie starorzeczy Parsęty na wysokości oddz. 184/185 Obr. Dygowo Nadl. Gościno, w bezimiennym jeziorze w Świelubiu.
7.	żaba wodna	Stwierdzono: jez. Stojkowo i oczka śródpolne wokół Stojkowa (co najmniej 3 stanowiska), w 3 oczkach wodnych Nadl. Gościno ok. 1 km na zach. od Gąskowa i w śródpolnych oczkach wodnych w okolicach Gąskowa i przy Lisiej Górze (6 stan.), w dolinie Pyszki, koło Połomina i w ujściowym odcinku Pyszki do Parsęty (2 stan.), w śródleśnych i śródpolnych oczkach wodnych w okolicach Skoczów – Strachomino (2 stan.) w dolinie Bogucinki (Niecieczny) na zach. od Dębogardu (2 stan.), w oczkach śródpolnych koło Świelubia (2 stan.) w oczkach wodnych w okolicach Bardów (5 stan.) i Wrzosowa (3 stan.), w stawach w Miechęcinnie i Pustarach (2 stan.), w obrębie starorzeczy Parsęty na wysokości oddz. 184/185 Obr. Dygowo Nadl. Gościno, w bezimiennym jeziorze w Świelubiu.

Należy wobec stwierdzonych wyników stwierdzić, że gmina Dygowo jest bardzo przeciętna pod względem zasobów płazów tu występujących.

Gady

W trakcie waloryzacji gminy Dygowo odnotowano 4 **gatunki gadów**. Występowanie jeszcze jednego gatunku nie jest wykluczone.

Wszystkie stwierdzone gady objęte są ochroną gatunkową. Zostały także ujęte przez Zyskę (1996) na Czerwonej liście zwierząt Pomorza Szczecińskiego. Natomiast żaden z nich nie jest ujęty na europejskiej i polskiej czerwonej liście. Ponadto stwierdzone tu gady są ujęte na liście Konwencji Berneńskiej, a tylko jaszczurka zwinka w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej, natomiast wszystkie te gatunki znajdują się na Czerwonej liście Meklemburgii i Brandenburgii.

Wykaz i charakterystyka występowania gatunków gadów stwierdzonych w gminie Dygowo (2000/2001).

Lp.	Gatunek	Uwagi
1.	zaskroniec zwyczajny	Stwierdzono: w lokalnych obniżeniach terenu wypełnionych wodą w lasach Nadl. Gościno leżącym na płn. od Skoczowa, w bezimiennych jeziorach i oczkach śródpolnych na pld. i płn. – zach. od Świelubia (3 stan.) w obrębie starorzeczy Parsęty w lasach Nadl. Gościno, w dolinie Parsęty na wysokości Kłopotowa, dolina Pyszki na wysokości Połomina, kompleks torfowiska w lasach Nadl. Gościno, jez . Stojkowo, lokalne bagnisko w miejscowości Gąskowo.
2.	jaszczurka zwinka	Stwierdzono występowanie tego gatunku: w nieużytkowanej od kilku lat żwirownia ok. 1 km na pld. od Świelubia, w sąsiedztwie byłego wysypiska śmieci, w małej żwirowni przy dawnym cmentarzu w Połominie, przy dawnym cmentarzu w Połominie. Z pewnością gatunek ten częściej występuje na tym obszarze.
3.	jaszczurka żyworodna	Stanowiska występowania tego gatunku to: kompleks torfowiska w oddz. 63-66 Obr. Dygowo Nadl. Gościno, na torfowisku wysokim w lasach Nadl. Gościno, na Parsętą w lasach Nadl. Gościno. Z pewnością gatunek ten częściej występuje na tym obszarze.
4.	padalec zwyczajny	Stanowiska zlokalizowano w: kompleks torfowiska w lasach Nadl. Gościno, nad Parsętą w lasach Nadl. Gościno. Z pewnością gatunek ten częściej występuje na tym obszarze.
5.	żmija zygzakowata	W dolinie Parsęty oraz na torfowiskach pomiędzy Czerninem a Dygowem są sprzyjające biotopy dla tego węża. Według wywiadu żmija tu występuje. Informacji tych nie udało się pozytywnie zweryfikować, pomimo poszukiwań.

Ornitofauna

Na podstawie inwentaryzacji przyrodniczej ustalono, że w gminie Dygowo występuje co najmniej **127 gatunków ptaków**, z tego 106 taksonów lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych.

Większość gatunków ptaków występujących w gminie podlega ochronie. Wszystkie niżej omówione gatunki uznane są w mniejszym lub większym stopniu za zagrożone na Pomorzu Szczecińskim (Zyska i wsp. 1996). Część z nich znajduje się na Polskiej Czerwonej Liście Gatunków Ginących i Zagrożonych Wyginięciem. Z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt w gminie tej bytuje lub prawdopodobnie bytuje kania rdzawa, orlik krzykliwy i podróżniczek. Większość z nich znajduje się w załączniku II i III Konwencji Berneńskiej oraz są przedmiotem zainteresowania Konwencji Bońskiej i Dyrektywy Ptasiej.

Wykaz i charakterystyka występowania najcenniejszych gatunków ptaków gminy Dygowo stwierdzonych w sezonie 2000/2001r.

Lp.	Gatunek	Wyst.	Uwagi
	perkozek	L	Stw. w sezonie lęgowym na bezimiennym jeziorku 200 m na

			płd. od Bardów. W okresie jesienno – zimowym nie był rejestrowany na żadnym akwenu leżącym w obrębie gminy.
	perkoz dwuczuby	L	Stw. lęgi na jez. Stojkowo. Nie był on obserwowany na przelotach.
	perkoz rdzawoszyi	L	Zarejestrowano 1 os. na jez. Stojkowo. Jest bardzo prawdopodobne, że tu gniazdował. Jednakże nie zarejestrowano piskląt.
	kormoran czarny	P	Nie zarejestrowano gniazdowania tego gatunku. Jedynie w okresie jesienno – zimowym był obserwowany na przelotach, m. in. na jez. Stojkowo.
	czapla siwa	P, Z	Nie zarejestrowano gniazdowania. W trakcie sezonu lęgowego obserwowano w dolinie Parsęty i Pyszki oraz na części zbiorników wodnych pojedyncze żerujące osobniki. W okresie jesienno – zimowym były obserwowane także zimujące osobniki w dolinie Parsęty oraz na jez. Stojkowo.
	bocian biały	L	Stw. co najmniej 25 gniazd w miejscowościach: Bardy, Czernin, Dębogard, Dygowo, Gąskowo, Jazy, Kłopotowo, Miechęcino, Piotrowice, Połomino, Pustary, Skoczów, Stojkowo, Świelubie, Wrzosowo.
	łabędź niemy	L, P, Z	Stw. lęgi: jez. Stojkowo - 1 para, na bezimiennym jez. koło byłego wysypiska śmieci przy Lisiej Górze, na bezimiennym jeziorko 200 m na płd. od Bardów, 1 para 1 para lęgowa bytowała w końcowym odcinku Pyszki u ujścia do Parsęty, w obrębie starorzeczy Parsęty 1 para na bezimiennym jeziorku na płd. od Świelubia.
	gęś gęgawa	pL, P	Zarejestrowano żerujące 8 sztuk gęgaw na łące w dolinie Pyszki koło Połomina, być może gniazdowały w 2001 r. na jez. Stojkowo.
	krzyżówka	L, Z	Stw. kilkadziesiąt stanowisk rozrodu, najliczniej: w dolinie Parsęty i jej starorzeczach, w dolinie Pyszki ze szczególnym uwzględnieniem rozlewisk pod Połominem – co najmniej kilka par. Ponadto jej lęgi zarejestrowano: jez. Stojkowo, w oddz. 63-66 Nadl. Gościno, w bezimiennych jeziorach i oczkach śródpolnych koło Świelubia, w obniżeniu terenu między Dębogardem a Świelubiem, na jeziorku 200 m na płd. od Bardów, na ostojniku ścieków spływających z Wrzosowa, w obrębie starorzeczy Parsęty na wysokości oddz. 184/185 Obr. Dygowo Nadl. Gościno. W okresie jesienno – zimowym obserwowano ją w dolinie Parsęty, na jez. Stojkowo w liczbie do kilkadziesięciu osobników. W gminie brak jest obszarów dogodnych dla jej licznego występowania zarówno w okresie rozrodu, jak i migracji i zimowania.
	głowienka	L, P, Z	Stw. gniazdowanie w ilości po 1 parze na: jez. Stojkowo, jeziorku bezimiennym na płd. od Bardów. W okresie jesienno – zimowym obserwowano ją w dolinie

			Parsęty, na jez. Stojkowo w liczbie kilku - kilkunastu osobników.
	czernica	L, P, Z	Stw. gniazdowanie 1pary na bezimiennym jeziorku na płd. od Świelubia. W okresie jesienno – zimowym obserwowano ją w dolinie Parsęty, na jez. Stojkowo w liczbie do kilkudziesięciu osobników. W gminie brak jest obszarów dogodnych dla jej licznego występowania zarówno w okresie rozrodu, jak i migracji i zimowania.
	gągoł	P	W 2000/2001 r. nie stw. gniazdowania. Jedynie w okresie jesienno – zimowym obserwowano pojedyncze gągoły w dolinie Parsęty oraz na jez. Stojkowo. W gminie brak jest obszarów dogodnych dla jego gniazdowania, migracji, jak i zimowania.
	nurogęś	P, Z	W 2000/2001 r. nie stw. gniazdowania. Wydaje się, że dolina Parsęty może być w przyszłości miejscem lęgów tego gatunku. W okresie jesienno – zimowym obserwowano go w dolinie Parsęty, na jez. Stojkowo w liczbie do kilkunastu osobników.
	kania rdzawa	pL,	Wg danych Nadl. Gościno nie jest znane żadne gniazdo tego gatunku w obrębie Nadleśnictwa Gościno. W 2000/2001 r. także nie stw. gniazdowania, chociaż obserwowano dorosłe ptaki na obszarze gminy Dygowo. Nie jest wykluczone, że w obrębie gminy gniazduje 1 para, której gniazdo znajdować się może w kompleksie lasów na wsch. od Jazów Kolonii (Jażdże).
	bielik	P	W 2000/2001 r. nie stw. gniazdowania bielika, chociaż obserwowano dorosłe ptaki w bezpośrednim sąsiedztwie granic gminy. Zimą nie był obserwowany; bardzo prawdopodobne jego żerowanie w dolinie Parsęty.
	błotniak stawowy	L	Stw.: 1 parę w obrębie jez. Stojkowo. prawd. lęgowa. samicę w obrębie łąk nad Pyszką około 1 km na zach. od Jazów, w ujściowym odcinku Pyszki do Parsęty gdzie obserwowano żerującą samicę i samca, na bezimiennym jeziorku położonym 200 m na płd. od Bardów - lęgowe. Gniazdowały co najmniej 3 pary.
	błotniak łąkowy	pL	Stwierdzono: pod koniec maja 2001 r. parę ptaków tokujących ok. 0,5 km na płn. – zach. od Gąskowa, samca w dolinie Pyszki koło Połomina. Ze względu na niewielką odległość obu obserwacji można sądzić, że dotyczyły one tej samej pary.
	orlik krzykliwy	pL	Stw. tokującą parę w dolinie Pyszki pomiędzy Połominem, a kolonią Jazy (Jażdże). Jest bardzo prawdopodobne, że gniazdował w lasach Nadl. Gościno, jednakże gniazda nie znaleziono. <u>Jest to pierwsza informacja o gniazdowaniu tego gatunku w tej gminie.</u>
	gołębiarz	L	Zarejestrowano w sezonie lęgowym w sąsiedztwie Świelubia.

myszolów	L, P	Stw. w sezonie lęgowym m.in.: w lasach Nadl. Gościno rewirową parę około 1 km na zach. od Jazów, 2 pary zajmowały rewir pomiędzy Kłopotowem a Włóściborzem, rewirowe osobniki koło Stojkowa. W obrębie gminy mogły w 2001 r. gniazdować co najmniej 4 pary. W okresie jesienno – zimowym ptaki tego gatunku, jak i myszolowa włochatego obserwowano w dolinie Parsęty i Pyszki oraz na terenach rolniczych. Max. jednorazowo zarejestrowano w trakcie obserwacji transektowych 17 osobników.
kobuz	pL	Stw. przelatujące osobniki: w dolinie Pyszki na zach. od Jazów, w okolicy Góry Sokoliczka (na płn. – wsch. od Skoczowa). Jego gniazdo mogło znajdować się w kompleksie leśnym Nadl. Gościno leżącym na płn. od Skoczowa.
kuropatwa	-	W 2000/2001 r. nie stw. osobników lęgowych. Dane te, o ile zostaną skonfrontowane z arealem użytków rolnych występujących w tej gminie, teoretycznie sprzyjającym bytowaniu kuropatw w gminie, świadczą, że mamy do czynienia z niepokojącym zjawiskiem. Koła łowieckie dla tej gminy podały o występowaniu tego gatunku ptaka.
przepiórka	L, P	Stw. lęgowe: ok. 0,5 km na płn. – zach. od Gąskowa, około 0,4 km na wsch. od Połomina, przy drodze Kołobrzeg – Karlino przy skrzyżowaniu z drogą na Miechęcino, ok. 400 m na płn. od Wrzosowa, około 200 m na wsch. od Świelubia.
derkacz	L	W 2000/2001 r. słyszano odzywające się ptaki: w dolinie Pyszki przy przepompowni, w dolinie Bogucinki (Niecieczny) na zach. od Dębogardu, w dolinie Pyszki (jednego z jej dopływów) po obu stronach miejscowości Skoczów, na płd. od niej.
kokoszka wodna	L	Stw. lęgowe: staw we wsi Bardy - 1 para, na starorzeczu Parsęty na wysokości Miechęcina, na jezioru 200 m na płd. od Bardów.
łyska	L, P, Z	Stw. osobniki lęgowe w: 3 – 4 pary na bezimiennym jezioru koło byłego wysypiska śmieci przy Lisiej Górze, do 10 par na jez. Stojkowo, 3 pary w oczkach śródpolnych koło Świelubia, 3 pary między Dębogardem a Świelubiem, w obrębie wsi i w okolicach Bardów - 4 pary na ostojniku ścieków spływających z Wrzosowa, 2-3 pary w obrębie starorzeczy Parsęty na wysokości oddz. 184/185 Nadl. Gościno.
żuraw	L, P, Z	W obrębie gminy gniazduje co najmniej 10 par żurawia. Stw. w sezonie lęgowym: żerujące na łąkach na wsch. od Połomina, rewirowe 3 pary na łąkach w dolinie Pyszki około 1 km na

			zach. od Jazów, co najmniej 2 pary rewirowe w dolinie bezimiennego cieku – na płn. od miejscowości Skoczów, dwie pary zajmowały rewir w kompleksie leśnym oddz. 358 i 359 w sąsiedztwie dużego torfowiska leżącego już poza granicą gminy Dygowo, w obrębie bezimiennych jezior i oczek śródpolnych koło Świelubia 1 para, między Dębogardem a Świelubiem 1 para.
sieweczka rzeczna	pL		Antczak (1986r) stwierdził 2 zaniepokojone pary w obrębie doliny Parsęty pod Jazami. W 2000/2001 r. nie stw. osobników lęgowych.
czajka	L		Stw. lęgowe w dolinie Pyszki przy przepompowni koło Połomina.
słonka	L		Zarejestrowano obecność osobników w sezonie lęgowym oraz w sprzyjającym środowisku, tj. w oddz. 63-66 Obr. Dygowo Nadl. Gościno.
brodziec samotny	pL		Antczak (1986) stwierdził jedną zaniepokojoną parę w obrębie doliny Parsęty pod Jazami oraz w sąsiednich gminach pod Kolobrzegiem i Karlinem. W 2000/2001 r. nie stw.
kuliczek (brodziec piskliwy	P		Zarejestrowano obecność tego gatunku nad Parsętą po obu stronach mostu drogi Ząbrowo – Dębogard.
mewa śmieszka	P, Z		W 2000/2001 r. nie stw. osobników lęgowych. Obserwowano przelatujące. Ponadto w sezonie lęgowym ptaki w upierzeniu godowym zarejestrowano w kilku miejscach, m. in. na bezimiennym jezioru położonym 200 m na płd. od Bardów, jednakże efektu lęgowego nie stwierdzono.
zimirdek	L		Zarejestrowano: na Parsęcie na wysokości oddz. 120 i Miechęcina, w oddz. 89 Obr. Dygowo w dolince małego, wartkiego strumienia, w obrębie starorzeczy Parsęty na wysokości oddz. 184/185 Nadl. Gościno.
pliszka górska	L		Zarejestrowana w sezonie lęgowym: przy moście na Parsęcie na drodze Wrzosowo – Kłopotowo, przy ujściu Pyszki do Parsęty, w rejonie mostu na Parsęcie na drodze Dębogard – Ząbrowo. Obserwacje te świadczą o utrzymywaniu się populacji tego gatunku w dolinie Parsęty.
świerszczak	L, P		W 2001r. zarejestrowana w sezonie lęgowym: w dolinie Pyszki na zach. od Jazów, w dolinie Bogucinki (Niecieczny) na zach. od Dębogarów, na jezioru 200 m na płd. od Bardów, na łąkach ok. 400 m na płn. od Wrzosowa, na podmokłej łące na płd. – zach. od Wrzosowa, w obniżeniu terenu w miejscu źródliskowym przy drodze Wrzosowo – Dygowo około 1 km na zach., na łąkach nad Parsętą na wysokości oddz. . 177 – 181 i 182/184/185 Obr. Dygowo Nadl. Gościno, Populację tego gatunku należy ocenić jako liczną.

	dzięcioł czarny	L	Lasy bukowe doliny Parsęty
	podróżniczek	L	Zarejestrowano na terenach bagiennych na płn. od Świelubia. Być może byłaby to wg Górskiego (1991) jedna z pierwszych od lat informacji o tym gatunku na Pomorzu Środkowym.
	strumieniówka	L	W 2001 r. zarejestrowana w sezonie lęgowym: w dolinie Pyszki koło Połomina, łąki nad Pyszką około 1 km na zach. od Jazów, na starorzeczu Parsęty na wysokości Miechęcina, na łąkach nad Parsętą -18 śpiewających ptaków, Populację tego gatunku należy ocenić jako liczną.
	trzcinniczek	L	Stwierdzony na zabagnionej łące z domieszką trzciny na pld. - zach. od Skoczowa.
	remiz	L	W 2001 r. nie udało się znaleźć czynnego stanowiska lęgowego w dolinie Parsęty, natomiast znaleziono zeszłoroczne gniazdo na półwyspie bezmiennego jeziora w Świelubiu.
	mucholówka mała	L	Zarejestrowano obecność osobników zajmujących rewir lęgowy w starodrzewach bukowych Nadl. Gościno.
	srokosz	P	Obserwowany kilkakrotnie na polach w okresie jesienno – zimowym. Osobników lęgowych nie stwierdzono.
	gąsiorek	L	Zarejestrowano w gminie gniazdowanie co najmniej na 15 stanowiskach. Stwierdzono go we wszystkich częściach gminy, tam gdzie są tereny półotwarte, rosną krzewy róży, głogu, jeżyny, żarnowca, małe, młode zadrzewienia dębowe. Większą koncentrację tego gatunku zarejestrowano w dolinie Pyszki.
	kruk	L	Gatunek ten jest stałym elementem ornitofauny, codziennie spotykanym w każdej części gminy. Tu też ma swoje stanowiska lęgowe. Liczebność 3 – 5 par. Szczególnie licznie stwierdzany był na wsch. od Dygowa.

Status występowania:

L- lęgowy; P – przelotny; Z – zimujący; pL- gatunek prawdopodobnie lęgowy

Teriofauna

Na podstawie inwentaryzacji przyrodniczej ustalono, że w gminie Dygowo bytuje co najmniej **29 gatunków ssaków**.

Spośród nich część, w mniejszym lub większym stopniu, jest zagrożonych na Pomorzu Szczecińskim (Zyska i wsp. 1996), a także jest ujętych na Polskiej Czerwonej Liście Gatunków Ginących i Zagrożonych Wyginięciem (patrz Aneks). Z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt w gminie tej prawdopodobnie bytuje jedynie popielica. Część z nich, tj. nietoperze, wydra, znajduje w załączniku II, a jeże, ryjówka aksamitna, rżesorek rzeczek oraz orzesznica, a także łasicowate i jeleniowate umieszczone są w załączniku III Konwencji Berneńskiej.

Kolejnych kilka gatunków znajduje się na liście załącznika II, IV i V do Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r., tzw. Dyrektywy Habitatowej.

Poniżej przedstawiono cenniejsze gatunki stwierdzone w efekcie prowadzonego aktywnego poszukiwania zwierząt, analizy tropów, śladów, pozostawionego kału, a także na podstawie analizy danych łowieckich, jak i gatunki o występowaniu, których uzyskano informacje od wiarygodnych osób lub w stosunku, do których niezależnie informacje przekazało kilka osób lub też dane o ich występowaniu znajdują się w literaturze.

Wykaz i charakterystyka najcenniejszych gatunków ssaków stwierdzonych w gminie Dygowo (2000/2001)

Lp.	Gatunek	Uwagi
1.	jeź sp.	Stwierdzono go w kilku miejscach gminy Dygowo, jednakże nie określano przynależności gatunkowej.
2.	nietoperze: nocek duży nocek Natterera nocek rudy borowiec wielki gacek brunatny	W trakcie prowadzonych obserwacji nocnych wielokrotnie na obszarze tej gminy spotykano się z nietoperzami. Stwierdzono obecność borowca wielkiego na obszarze całej gminy, a także w okolicach Gąskowa gacka brunatnego. Wydaje się, że Parsęta jest ważna dla nietoperzy. Kołobrzeg jest jednym z najważniejszych w województwie zachodniopomorskim i jednym z ważniejszych w kraju zimowisk nietoperzy (zimowanie takich gatunków jak: nocek duży, nocek Natterera, nocek rudy, gacek brunatny). Jednym z główniejszych szlaków migracji na i z zimowiska jest dolina Parsęty.
3.	wydra	Wg danych z literatury wydra występuje w dolinie Parsęty pod Jazami, a także w okolicy jez. Stojkowo. W 2000/2001r. stwierdzono na całej długości Parsęty, w co najmniej 12 miejsc ze śladami bytowania wydry. Populacja tego ssaka liczy 3 – 4 rodziny rozlokowane równomiernie wzdłuż tej rzeki. Być może wnika ona w dolinę Pyszki.
4.	rzęsorek rzeczek	Ślady tego ssaka obserwowano w dwóch miejscach nad Parsętą: u ujścia małych bezimiennych strumyków płynących od strony Kłopotowa oraz Ząbrowa.
5.	lis	Stwierdzono co najmniej 6 rodzin, z tego dwie wokół miejscowości Jazy.
6.	zając szarak	Stwierdzono w kilku miejscach w pobliżu Bardów, Gąskowa, Skoczowa, i Piotrowic.

Krajobraz

Krajobraz gminy analizowano zarówno w aspekcie przyrodniczym jak i kulturowym. O jego wyrazie decyduje przede wszystkim ukształtowanie terenu oraz jego pokrycie. Obszar gminy charakteryzuje się krajobrazem młodoglacjalnym – ukształtowanym w głównych zarysach podczas ostatniego zlodowacenia, przeobrażonym następnie w holocenie w wyniku procesów erozyjnych i denudacyjnych, rozwoju roślinności, a następnie przez człowieka. Rzeźba obszaru została opisana w niniejszym opracowaniu.

O charakterze krajobrazu gminy decyduje położenie na wysoczyźnie moreny dennej, rozciętej pradolinami i dolinami na odrębne płyty, w obrębie których istniejące zagłębienia wypełniają śródpolne i śródleśne oczka wodne lub utwory będące następstwem procesów sukcesyjnych, przede wszystkim torfowiska przejściowe i wysokie.

Wysoczyzna zajmuje znaczną powierzchnię gminy Dygowo. W obrębie gminy tworzy 3 odrębne płyty oddzielone od siebie dolinami Parsęty i Pyszki. Jest to wysoczyzna morenowa płaska (wysokości względne do 2 m, nachylenie stoków do 2 °) i wysoczyzna morenowa falista (wysokości względne 2-5 m, nachylenie stoków do 5 °). W części wschodniej gminy wysoczyzna jest pochylona w kierunku północnym, zaś w części zachodniej w kierunku północno zachodnim.

Wysoczyznę nadbudowują formy wypukłe, które urozmaicają płaską powierzchnię wysoczyzny. Są to często wzgórza kemowe zbudowane z różnowiekowych osadów

w znacznym stopniu zaburzonych glacitektonicznie. Wał takich wzgórz biegnie od Stramnicy po Stojkowo, wzdłuż północnej granicy gminy. Najwyższe wzniesienie o wysokości 46,19 m n.p.m. znajduje się w Stramniczce, zaś na północ od Stojkowa 41,18 m n.p.m. Duże wzgórze znajduje się pomiędzy Dębogardem a Bardami, które najwyższy punkt (59,43 m n.p.m.) osiąga na południowy zachód od Bard. W północnej części Pustar wzniesienie, na szczycie którego znajduje się kurhan, osiąga wysokość 53,84 m n.p.m.

W obrębie tej gminy tylko jedno wzniesienie posiada swoją nazwę. Jest to Góra Sokoliczka leżąca na wschód od Skoczowa (36,76 m n.p.m.).

Na pozostałym obszarze o zróżnicowaniu rzeźby decydują formy wklęsłe – obniżenia wytopiskowe, doliny rzek i strumieni oraz towarzyszące im zbocza i krawędzie porozcinane niewielkimi dolinkami.

Spośród tych form największe znaczenie dla krajobrazu gminy ma dolina Parsęty. Praktycznie na całej długości tej rzeki przepływającej w granicach gminy Dygowo ukształtowanie doliny Parsęty charakteryzuje się nachyleniem miejscami dochodzącym do 30°, zaś różnica w wysokości pomiędzy dnem doliny a jej krawędzią wynosi miejscami nawet ponad 40 m. Na południe od Wrzosowa dolina ma charakter przełomu i jest V-kształtna, na pozostałym przebiegu w obrębie gminy Dygowo kształt doliny jest zbliżony w przekroju do litery U. Dolina ta w końcowym swym przebiegu przez tę gminę zbliża się do obszaru pradoliny pomorskiej, w związku czym brzegi doliny stają się niższe o bardziej łagodnym spadku. Strone zbocza doliny porozcinane są licznymi dolinkami erozyjnymi, którymi spływają małe, bezimienne strumyki. W ukształtowaniu powierzchni wyróżnia się także dolina Pyszki i Olszynki.

Zgrupowanie lokalnych obniżeń o interesującej konfiguracji terenu występuje w pasie na północny-zachód od Świelubia oraz w szerokim pasie na zachód od Gąskowa powyżej linii kolejowej.

Oprócz ukształtowania powierzchni, na atrakcyjność krajobrazu znaczący wpływ ma pokrycie terenu:

- typ roślinności pokrywającej powierzchnię – niska (tereny rolne – grunty orne, łąki), średnia (zarośla, zakrzaczenia) oraz wysoka (lasy, zadrzewienia),
- występowanie wód stojących lub płynących,
- obszary zabudowane miejscowości – pełniące funkcje mieszkaniowe i przemysłowo-składowe,
- występowanie zabudowy rozproszonej,
- występowanie technicznych dominant krajobrazowych (wieże, kominy),
- tereny komunikacyjne – sieć dróg od gruntowych poprzez drogi utwardzone (płyty betonowe, asfalt) do tras kołowych szybkiego ruchu oraz linii kolejowej.

Na znacznym obszarze gminy dominuje krajobraz otwarty, związany z rolniczym wykorzystaniem dogodnych warunków w obrębie wysoczyzny. Dla gminy charakterystyczne są dwa typy tego krajobrazu:

- duże powierzchnie terenów rolnych, sporadycznie urozmaicone śródpolnymi oczkami wodnymi i towarzyszącymi im zaroślami lub zadrzewieniami, z zabudową skupioną przede wszystkim w jednostkach osadniczych,
- duże powierzchnie terenów rolnych, urozmaicone śródpolnymi oczkami wodnymi i towarzyszącymi im zaroślami lub zadrzewieniami, z zabudową zagrodową rozproszoną wśród pól oraz skupioną w jednostkach osadniczych.

Ten pierwszy typ jest charakterystyczny dla południowej i wschodniej części gminy. Drugi występuje w pasie północnym od Czernina pod Jażdże.

Ze względu na zróżnicowanie wysokości terenu oraz budowę geologiczną w poszczególnych fragmentach gminy występują zagłębienia, w których płyną lokalne strumienie, rzeczki i rzeki oraz znajdują się niewielkie zbiorniki wodne lub też pozostałości po nich w formie torfowisk porośniętych roślinnością w różnym stadium sukcesyjnym, od łąk do drzewostanów.

O atrakcyjności krajobrazu decyduje w dużej mierze występowanie mozaiki siedlisk, które przełamują monotonię przestrzeni rolniczych. Obszary takie występują w pasie biegnącym w kierunku północno-zachodnim od Świelubia poprzez Dębogard, w kierunku północnym od Bard, w dolinie Olszynki oraz w dolinie Pyszki. Największy obszar krajobrazu naturalnego (pozbawionego kubaturowych elementów antropogenicznych) znajduje się w północno-wschodniej części gminy, na wschód od Połomina. Na urozmaicony krajobraz składają się tutaj tereny zmeliorowanych łąk, enklawy pól, pastwisk i lasów oraz zadrzewienia wzdłuż Pyszki i większych rowów melioracyjnych.

O wartości krajobrazu stanowią m.in. korzystne pod względem estetycznym elementy zagospodarowania takie jak: tradycyjna zabudowa wiejska, parki, obsadzone drzewami drogi i aleje.

Na obszarze gminy Dygowo substancja kulturowa jest niestety w dużym stopniu zdewaloryzowana. Co prawda układ urbanistyczny większości miejscowości nie został zniekształcony i duże ich fragmenty zachowały skalę i charakter miejscowości wiejskich, to jednak lata powojenne zaowocowały postępującą degradacją obiektów historycznych.

Wśród niewielu alei lub szpalerów przydrożnych tylko kilka stanowi cenny element, a i to często znajdują się one w formie szczątkowej.

Zieleń parków podworskich w większości jest zdegradowana, a ich układy są nieczytelne i, bez podjęcia szybkich działań, będą całkowicie stracone.

Zagadnienia sozologiczne

Danych o jakości środowiska gminy Dygowo dostarczają przede wszystkim badania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie, których wyniki publikowane są w raportach o stanie środowiska województwa zachodniopomorskiego.

Środowisko obszaru nie wykazuje na większości terenów wpływu negatywnego oddziaływania człowieka i przyrody w zakresie przekroczenia dopuszczalnych norm, ustanowionych dla poszczególnych jego składników.

Degradacja powierzchni ziemi

W obrębie gminy grunty narażone na denudację naturogeniczną i uprawową występują na niewielkich powierzchniach zboczowych nieznacznie wciętych w wysoczyznę dolin rzecznych oraz na stokach niewielkich wzgórz morenowych. W przewadze są one porośnięte lasami, stanowiącymi ich naturalną ochronę. Grunty antropogeniczne związane są z zabudową luźną, rozproszoną, głównie o funkcji mieszkaniowej i usługowej w obrębie wszystkich miejscowości.

Najbardziej widoczna degradacja powierzchni wiąże się z wydobyciem kruszyw. Dawne wyrobiska są nadal czytelne w terenie. Można wśród nich wymienić obszary położone na wschód od Dygowo, w Miechęcinie, na południe od Bard. W niektórych widoczne są ślady poboru surowca.

Istniejące czynne wyrobisko w Miechęcinie stanowi obszar największych przekształceń powierzchni ziemi. Skarpa wyrobiska ma wysokość kilkudziesięciu metrów.

Ponadto w trakcie inwentaryzacji stwierdzono duży teren poboru piasku na północ od Skoczowa.

Do innych form degradacji powierzchni terenu należą: cmentarze, składowiska: nieczynne już paliw płynnych w rejonie Czernina, nieliczne składowiska surowców przemysłowych, liczne czynne i nieczynne stacje benzynowe i stacje gazowe oraz składowiska surowców rolniczych związane z funkcją rolniczą na tym terenie. Występują one na polach oraz na terenach zabudowy wiejskiej w wielu gospodarstwach.

Ponadto w obrębie analizowanego terenu w rejonie Włóściborza zarejestrowano wylewisko ścieków i odpadów rolniczych.

- W latach 1975-2003 funkcjonowało gminne składowisko odpadów o powierzchni 0,7004 ha zlokalizowane w Lisiej Górze. W 2005 i 2006 roku przeprowadzono jego rekultywację.

Na terenie gminy licznie występują punkty dzikich wysypisk. Zasmucające, że niektóre z nich zlokalizowane są na dawnych cmentarzach ewangelickich (Gąskowo, Stojkowo) oraz wokół dawnych parków (np. Gąskowo, Piotrowice). Szczególne zagrożenie stanowią punkty położone w obniżeniach w pobliżu zbiorników wodnych lub strumieni.

Na terenie gminy Dygowo znajdowało się składowisko odpadów w Lisiej Górze które zostało zlikwidowane. Było ono eksploatowane od 1975 roku do 31 sierpnia 2003 roku. Odpady są wywożone przez jednostki specjalistyczne poza teren gminy na zorganizowane składowiska odpadów.

Na terenie gminy nie ma innych instalacji do unieszkodliwiania odpadów. Sporadycznie spotyka się tzw. „dzikie wysypiska”.

Degradacja gleb

Jedną z form degradacji gleb, rejestrowaną sporadycznie w granicach niniejszego arkusza, jest erozja naturogeniczna i uprawowa, związana z dużym nachyleniem stoków w obrębie gruntów ornych. W 1997 r. prowadzono monitoring gleb w kilku punktach w rejonie miejscowości: Gąskowo, Piotrowice, Wrzosowo. Gleby w punktach pomiarowych cechował odczyn obojętny (5,1 - 7,2 pH), naturalna zawartość siarki siarczanowej, kadmu, manganu, cynku, chromu. Jedynie zawartość niklu w rejonie Gąskowa, Wrzosowa była podwyższona (8,1 i 10,8 mg/kg przy średniej zawartości w Polsce 7,4 mg/kg).

Dużym zagrożeniem dla gleb są zanieczyszczenia związane z komunikacją. Najbardziej zagrożone na związane z tym typem oddziaływań są gleby wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Najwyższe skażenie gleby i roślin występuje w odległości 20-40m od jezdni. W odległości 70-80 m jest ono już wyraźnie mniejsze. Maksymalny zasięg oddziaływań komunikacyjnych zależy od warunków fizjograficznych i meteorologicznych, ale zazwyczaj mieści się w przedziale 130-150 m.

Największe stężenie w odległości 30-40 m od jezdni osiągają związki ołowiu – są to najcięższe składniki paliw. Związki ołowiu i kadmu są trudno rozkładalne. Są one mało podatne na wymywanie i bardzo długo utrzymują się w glebie, dlatego trwale ograniczają jej przydatność rolniczą i walory ekologiczne. Są one gromadzone głównie w powierzchniowej warstwie gleby i mogą być pobierane w nadmiernych

ilościach przez korzenie roślin na skutek zachwiania równowagi jonowej, nawet gdy ich stężenie nie przekracza dopuszczalnej zawartości.

Na obszarze gminy gleby antropogenicznie przekształcone występują we wszystkich miejscowościach i pod terenami komunikacyjnymi. Większość z nich jest zanieczyszczona, mają przekształcony profil glebowy, często zawierający różne odpady. Są również najczęściej skompresowane i przez to mało przepuszczalne dla wody i powietrza.

Tereny użytkowane rolniczo o nachyleniu powyżej 6° narażone są na zmywy powierzchniowe, zwłaszcza w czasie intensywnych lub długotrwałych opadów atmosferycznych w okresach braku pokrywy roślinnej. Najbardziej podatne na erozję wodną są lekkie gleby pyłowe. Średnio odporne są piaski gliniaste lekkie i mocne pylaste oraz gliny lekkie pylaste. Największą odporność na rozmywanie mają piaski gliniaste, gliny i ły.

Degradacja lasów

Lasy na omawianym obszarze odznaczają się słabym stopniem degradacji. Główne zagrożenia dla ich kondycji zdrowotnej wynikają z działania czynników biotycznych. Do zagrożeń biotycznych zalicza się przede wszystkim szkody powodowane niekontrolowanym wzrostem populacji szkodliwych owadów, występowaniem grzybów pasożytniczych czy żerowaniem zwierzyny łownej.

Generalnie stan zdrowotny drzewostanów w stosunku do lat poprzednich uległ poprawie, chociaż tempo tego procesu jest bardzo wolne. Przejawia się to powolnym obniżaniem poziomu uszkodzenia drzewostanów (szczególnie iglastych).

Degradacja wód powierzchniowych

Znaczący wpływ na stan wód powierzchniowych na omawianym obszarze posiadają gospodarka wodno - ściekowa oraz działalność rolnicza. Skażenie bakteriologiczne powodują przede wszystkim zrzuty wód pościekowych (np. do Parsęty około 5600 m³/dobę łącznie). Stosowane powszechnie metody oczyszczania ścieków komunalnych nie zabezpieczają wód przed tego rodzaju zanieczyszczeniem. Wody powierzchniowe zanieczyszczają również niekontrolowane zrzuty ścieków bytowo-gospodarczych z małych zwodociągowanych miejscowości. Za intensywnym wodociągowaniem gospodarstw wiejskich nie nadąża bowiem budowa systemów odbioru i neutralizacji szybko rosnącej ilości ścieków. Ścieki z terenów wiejskich są często w sposób niekontrolowany odprowadzane do gruntu lub lokalnych cieków powodując ich degradację. Ze względu na małe przepływy, nie gwarantujące korzystnego stopnia rozcieńczenia zanieczyszczeń i braku zdolności wód do samooczyszczania małe cieki omawianego obszaru powinny być wykluczone jako odbiorniki ścieków. Charakter rolniczy zlewni opisywanego obszaru ma wpływ na jakość wód powierzchniowych. Do wód, przy wykorzystaniu sieci rowów melioracyjnych w dolinach i urządzeń drenarskich na terenach wyżej położonych, dostają się spływy obszarowe, zawierające związki biogenne, przyspieszające proces eutrofizacji.

Ważniejsze zrzuty ścieków

Lp.	Miejscowość	Zakład	Rodzaj ścieków	Ilość [m ³ /d]	Urządzenia oczyszczające	Kierunek zrzutu
1.	Kłopotowo	Oczyszczalnia „MWiK” Sp. z o.o., ul. Artyleryjska 3 78-100 Kołobrzeg	komunalne	10	biologiczne	rowem do rzeki Parsęty

2.	Dygowo	Oczyszczalnia/j.w.	komunalne	330	mechaniczno-- biologiczne *	rowem do Parsęty
3.	Pustary	Oczyszczalnia/j. w.	komunalne	15	mechaniczno- - biologiczne	rowem do Parsęty
4.	Włóścibórz	Oczyszczalnia Dom Pomocy Społecznej, Wrzosowo	komunalne	33	mechaniczno- - biologiczne	rowem do Parsęty

* z podwyższonym usuwaniem biogenów

Badania stanu czystości wód powierzchniowych w ostatnich latach prowadzone były tu na rzekach Parsęta (2001) oraz Pysznicza (2001). Badania w 2005 r. przeprowadzono zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r., w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32, poz. 284). Rozporządzenie to, obowiązujące do 31.12.2004 r., nie zostało przedłużone ustawowo na rok 2005, w związku z tym przy prezentacji jakości wód powierzchniowych na mapie wykorzystano, zgodnie z obowiązującymi Wytycznymi Technicznymi GIS - 4 Mapa Sozologiczna Polski w skali 1: 50 000, 2005, Rozporządzenie MOŚ, ZN i L, z dnia 5 listopada 1991 r., w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub ziemi (Dz. U. Nr 116, poz. 505). Również wg tego rozporządzenia wykonywane były badania jakości wód w 2001 r.

W 2001 r. wody Parsęty badano w dwóch punktach pomiarowo-kontrolnych: powyżej i poniżej ujścia rzeki Radew. W miejscowości Karlino (km 45) wody Parsęty dyskwalifikowało skażenie bakteriologiczne, wyrażone wskaźnikiem miano Coli. Ponadto zaobserwowano wzrost stężeń zawiesin (do II klasy). W Lubiechowie-Brzeźno (km 39) jakość wód rzeki nie uległa zmianie. Nieznacznie zmniejszyło się stężenie zawiesin, które ponownie nie przekraczało norm wyznaczonych dla I klasy. Badania z 2001 r. wykazały poprawę stanu sanitarnego wód Parsęty w porównaniu z 1997 r., z wartości pozaklasowych do III klasy. Wody Pyszniczy, w przekroju przyściowym do Parsęty (km 0,2) zaliczono do ponadnormatywnie zanieczyszczonych, ze względu na stężenie związków biogenych (azotyny) oraz skażenie bakteriologiczne. Stężenie związków organicznych utrzymywało się na poziomie III klasy czystości.

W 2005 r. wody Parsęty, w miejscowości Bardy, zaliczono do III wypadkowej klasy czystości. W klasie tej utrzymywały się stężenia: związków organicznych (ChZT-Cr, ChZT-Mn). Stężenia związków biogenych (azot Kjeldahla) oraz zabarwienie wód odpowiadały IV klasie. Stan sanitarny wód Parsęty utrzymywał się na poziomie V klasy czystości. Wody Parsęty zanieczyszczają spływy obszarowe z terenów rolniczych oraz zrzuty ścieków bytowo-gospodarczych i wód pościekowych z małych miejscowości położonych w zlewni rzeki. Na analizowanym obszarze, do Parsęty, kierowane są wody pościekowe w ilości około 400 nf/dobę łącznie.

Stan czystości badanych cieków

Lp.	Rzeka/km biegu rzeki	Punkt pomiarowo-kontrolny	Rok badań	Klasa czystości	Główne parametry zanieczyszczeń
	Parsęta/45,0	powyżej ujścia Radwi	2001	non	miano Coli
	Parsęta/25	Bardy	2005	III	barwa, azot Kjeldahla, ChZT-Mn, ChZT-Cr, miano Coli,

	Pysznicza/0,2	Pyszka, ujście do Parsęty	2001	non	azotyny, stan sanitarny - miano Coli
--	---------------	---------------------------	------	-----	--------------------------------------

non - nie odpowiada normom

W latach 2004-2005 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie kontynuował rozszerzone badania biologiczne w ramach wdrażania postanowień Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/EC (RDW) oraz zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód.

W latach 2004 i 2005 przeprowadzono badania makrozoobentosu i makrolitów na wybranych rzekach województwa, w tym na Parsęcie. Ponadto w roku 2005 dokonano oceny charakteru siedliska i jakości cieką na 500 metrowym odcinku rzeki Parsęty w miejscowości Bardy, przy wykorzystaniu brytyjskiej metody River Habitat Survey (RHS), która pozwala na przedstawienie różnych elementów biotopu rzeki oraz na syntetyczną (liczbową) ocenę stopnia antropogenicznego przekształcenia (wskaźnik przekształcenia siedliska - HMS - Habitat Modification Score) oraz naturalności cieką (wskaźnik naturalności siedliska - HQA - Habitat Quality Assessment). Niski wskaźnik HMS wskazuje na brak przekształceń antropogenicznych cieką, a wysoki na dużą ich ilość. Z kolei wysokie wartości HQA wskazują na dużą ilość i znaczne zróżnicowanie elementów naturalnego krajobrazu w otoczeniu cieką. Wynik zerowy oznacza brak takich elementów.

Ocena jakości wykonana na podstawie makrozoobentosu wykazała stan bardzo dobry – klasa I. Obliczony dla stanowiska indeks biotyczny osiągnął bardzo wysoką wartość 128 (granica dla klasy I wynosi 100 punktów), a w składzie taksonomicznym pobranych organizmów bentosowych stwierdzono występowanie organizmów najwyższej punktowanych na liście BMWP-PL (chruściki z rodzin *Lepidostomatidae*, *Leptoceridae*) oraz innych przedstawicieli grup występujących w warunkach wód nie zanieczyszczonych. Tak wysoka ocena może świadczyć przede wszystkim o dobrych lub niezakłóconych warunkach hydromorfologicznych w obrębie badanego stanowiska, dających możliwości rozwoju dla organizmów wymagających twardego dna, wartkiego nurtu oraz dobrze natlenionych wód. Wysoką ocenę na podstawie makrozoobentosu potwierdzają wyniki badań hydromorfologicznych elementów jakości. Indeks HQA przyjął bardzo wysokie wartości - powyżej 60. Tak wysokie wartości tego wskaźnika były spowodowane obecnością dużej liczby cech świadczących o naturalności cieką. Także obecność w korycie rzeki stosunkowo dużej liczby form morfologicznych roślin wodnych oraz naturalne użytkowanie doliny rzeki wpłynęło na wysokie wartości wskaźnika HQA. Drugi z obliczonych indeksów - HMS, mówiący o antropogenicznych przekształceniach, przyjął wartość 0.

Osady wód powierzchniowych są miejscem depozycji różnych związków chemicznych, w tym metali ciężkich i węglowodorów aromatycznych. W osadach często obserwowana jest także obecność pestycydów chloroorganicznych, polichlorowanych bifenyli (PCBs) i dioksyn. Powszechnie obserwuje się, że stężenia szkodliwych substancji w osadach są wielokrotnie wyższe w porównaniu do ich zawartości w wodzie. Dlatego skład geochemiczny osadów dennych stanowi ważny element w wykrywaniu i obserwacji zmian w poziomie zanieczyszczenia środowiska wodnego. Ocena stopnia zanieczyszczenia osadów rzek w zakresie ich zanieczyszczenia metalami wykonana została w oparciu o kryteria geochemiczne umożliwiające ocenę stopnia zanieczyszczenia osadów dennych w odniesieniu do tła

geochemicznego, czyli zawartości pierwiastków występujących w osadach dennych w Polsce w warunkach naturalnych.

Badania osadów rzek prowadzone są w ramach monitoringu krajowego. Na Parsęcie zlokalizowany jest punkt pomiarowy nr 41 (Bardy). Badania prowadzono w latach 2000-2005.

W 2002 roku zaobserwowano anomalię postaci podwyższonej zawartości srebra (ok. 1,1 mg/kg). W 2001 roku stwierdzono podwyższoną zawartość baru (ponad 100 mg/kg). W pozostałych latach z reguły nie przekraczał 50 mg/kg (tylko w 2004 roku osiągnął wartość blisko 80 mg/kg).

Stwierdzono także podwyższone zawartości pestycydów chloroorganicznych (wykorzystywane przez kilkadziesiąt lat do usuwania i niszczenia chwastów, do zwalczania pasożytów, a także do ograniczania strat płodów rolnych podczas ich magazynowania) – powyżej 3 mg/kg. W punkcie stwierdzono (jako jednym z czterech w województwie) obecność polichlorowanych bifenyli.

Zawartość kadmu, kobaltu, chromu, miedzi, rtęci, ołowiu, niklu, cynku, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA), fosforu i siarki nie przekroczyła poziomu wskazującego na zanieczyszczenie osadów.

Charakterystyczne, że najwyższe stężenia większości pierwiastków i związków zaobserwowano w 2001 roku – osiągały 2-3 krotnie wyższe wartości niż w pozostałych latach. W ostatnich latach obserwuje się generalną tendencję zmniejszania się zawartości badanych substancji w osadach.

Degradacja wód podziemnych

Występowanie gruntów podatnych na infiltrację zanieczyszczeń do pierwszego poziomu wód podziemnych związane jest przede wszystkim z przebiegiem dolin wód roztopowych. W większości pokryte są kompleksami leśnymi, stanowiącymi ich naturalną ochronę. Zatem w obrębie terenów rolniczych stanowią one nieznaczne powierzchnie. Do głównych zagrożeń wód podziemnych należą tu niekontrolowane zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków komunalno - bytowych, wylewiska ścieków i odpadów komunalnych i rolniczych, niedostatecznie uszczelnione zbiorniki na ścieki oraz gospodarka rolna (środki agrochemiczne, składowiska obornika).

W ramach wojewódzkiego programu monitoringu wód podziemnych w 2004 roku badaniami objęto zlewnię Parsęty.

Numer punktu badawczego	Miejscowość	Gmina	Stratygrafia	Klasa 2004	Klasa 2005	Wskaźniki determinujące jakość wód podziemnych w 2005 roku
202	Bogucino	Kołobrzeg	Q	III	III	amoniak*(II), siarczany (II), mangan (II), wapń (II) przewodność (II), żelazo (IV)

W ramach monitoringu regionalnego województwa zachodniopomorskiego w 2004 r. przeprowadzono badania wód podziemnych w punktach zlokalizowanych na obszarze zlewni Parsęty.

Większość wód podziemnych w obszarze zlewni Parsęty należało do II i III klasy jakości. Występowanie wód IV klasy, związane z obecnością wysokiej zawartości amoniaku i potasu, zanotowano w 5 punktach. Natomiast wody V klasy stwierdzono

tylko w jednym punkcie w Wielanowie (punkt nr 185). Niska jakość wód podziemnych w tym punkcie wynikała z wysokiej zawartości amoniaku, fosforanów oraz potasu.

W wodach głównych użytkowych poziomów wodonośnych zlewni zanotowano przekroczenia w stosunku do wymagań fizykochemicznych dla wód pitnych. Przekroczenia te dotyczyły głównie manganu i żelaza, lokalnie amoniaku oraz w pojedynczych przypadkach twardości ogólnej i azotanów. Zanieczyszczenia związane z podwyższoną zawartością żelaza i manganu mają najczęściej charakter naturalny.

Na terenach zbudowanych z utworów przepuszczalnych, ze względu na brak lub słabą izolację od powierzchni, pierwszy, płytko położony poziom wodonośny jest narażony na zanieczyszczenia antropogeniczne dostarczane przez infiltrujące wody opadowe. Odnosi się to szczególnie do pozbawionych kanalizacji obszarów wiejskich oraz intensywnie nawożonych i opryskiwanych środkami ochrony roślin terenów upraw rolnych.

Degradacja powietrza atmosferycznego

Na terenie Gminy Dygowo WIOŚ nie prowadzi aktywnego monitoringu jakości atmosfery.

Według Raportu..., (2006, 2007) w 2005 i 2006 r. emisja zanieczyszczeń atmosferycznych w powiecie kołobrzeskim, stanowiącym strefę oceny wielkości zanieczyszczeń w województwie zachodniopomorskim, wynosiła:

	2005 r. (w Mg/rok)	2006 r. (w Mg/rok)
ze wszystkich źródeł (punktowych, liniowych i powierzchniowych)		
SO ₂	378,2	264
NO ₂	340,5	364
CO	1182,4	1119
pyłów ogółem	738,9	720
Pb	b.d.	0,40
tylko ze źródeł liniowych		
Pb	0,040	0,042
benzen	4,1	4,35

W zakresie wszystkich analizowanych parametrów powietrze mieści się w najniższym przedziale zanieczyszczeń; wartości dla zimy (okresu grzewczego) są dwukrotnie wyższe niż dla sezonu letniego.

Najbardziej uciążliwa dla atmosfery na omawianym terenie jest emisja gazów i pyłów, głównie z zakładów produkcyjnych oraz nieliczne źródła odorów, związane z działalnością hodowlaną (Włóscibórz). Zagrożenie dla atmosfery stanowią też skupiska źródeł niskiej emisji gazów i pyłów z terenów zabudowanych, szczególnie uciążliwych w sezonie grzewczym. Ponadto w granicach opisywanego terenu występują liniowe zanieczyszczenia atmosfery, do których zaliczono drogę wojewódzką nr 163 relacji Karlino - Kołobrzeg oraz linię kolejową relacji Białogard - Kołobrzeg.

Ważniejsze emitery zanieczyszczeń do atmosfery

Lp.	Miejscowość	Zakład	Emisja w t/rok		
			pyły	gazy	gazy bez CO ₂
1	Wrzosowo	ZPR Gorzelnia Wrzosowo Wrzosowo 60	1,56	117,45	6,54

Dopuszczalny poziom hałasu określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 178, poz. 1841).

Drogi

	dzień (czas odnieś. równy 16 godz)	noc (czas odnieś. równy 8 godz.)
Tereny zabud. mieszk. jednorod.	55 dB	50 dB
Tereny wypocz.- rekreac. poza miastem	60 dB	50 dB
Tereny zabud. mieszk. wielo. i zamiesz. zbior.	60 dB	50 dB
Tereny zabud. mieszk. jednorod. z usług. rzemieśln.	60 dB	50 dB
Tereny zabud. zagrodowej	60 dB	50 dB

Instalacje i pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu

	dzień (czas odnieś. równy 16 godz)	noc (czas odnieś. równy 8 godz.)
Tereny zabud. mieszk. jednorod.	50 dB	40 dB
Tereny wypocz.- rekreac. poza miastem	55 dB	45 dB
Tereny zabud. mieszk. wielo. i zamiesz. zbior.	55 dB	45 dB
Tereny zabud. mieszk. jednorod. z usług. rzemieśln.	55 dB	45 dB
Tereny zabud. zagrodowej	55 dB	45 dB

Dopuszczalny poziom hałasu wyrażony jest w równoważnym poziomie dźwięku A w dB. Pora dnia obejmuje godziny 6⁰⁰ -22⁰⁰ a pora nocna 22⁰⁰ – 6⁰⁰.

Oprócz obowiązujących powyżej wielkości określono również komfort akustyczny, który został przedstawiony w poniższej tabeli:

Rodzaj klimatu akustycznego	Pora dnia (dB)	Pora nocna (dB)
Pełny komfort	do 50	do 40
Przeciętne warunki	50-60	40-50
Przeciętne zagrożenie hałasem	60-70	50-60
Wysokie zagrożenie hałasem	ponad 70	ponad 60

Konieczne jest więc przestrzeganie jako minimalnych, odległości zabudowy od krawędzi jezdni zawartych w art. 43 Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 71, poz. 838 ze zmianami), które wynoszą:

- droga powiatowa – w obrębie zabudowanym - 8 m, niezabudowanym 20 m,
- droga gminna – w obrębie zabudowanym - 6 m, niezabudowanym 15 m.

POWIĄZANIA ORAZ PROCESY ZACHODZĄCE W ŚRODOWISKU

Dotychczasowe zmiany w środowisku

Najstarsze ślady bytowania człowieka na obszarze gminy Dygowo pochodzą z epoki kamiennej. Najsilniejsze oddziaływanie wiąże się z przekształcaniem obszarów na potrzeby rolnictwa, które datuje się na neolit. Współczesna sieć osadnicza zaczyna się kształtować w średniowieczu. Miejscowości rozwijały się w miejscu grodzisk, wzdłuż dróg, a także na surowym korzeniu. Wraz z rozwojem gospodarki folwarcznej miejscowości ulegały przekształceniom, pojawiły się też nowe osady folwarczne.

W ciągu wieków działalność człowieka prowadzi do istotnych zmian w środowisku. W pierwszej kolejności kurczą się powierzchnie lasów, które karczowane były w celu uzyskania gruntów pod uprawę.

Do istotnej ingerencji doszło w XIX i XX wieku, w związku z intensyfikacją gospodarki. Największe zmiany w środowisku wiązały się z następującymi tendencjami:

- regulacją stosunków wodnych – regulacji biegu rzek, budowie sieci rowów melioracyjnych oraz drenaży. Regulacji na pewnych odcinkach poddano bieg wszystkich rzek. W największym stopniu dotyczyło to Pyski, w dolinie której znajdują się największe obszary zmeliorowane. Wyprostowaniu poddano także bieg Parsęty w miejscowości Pyszka. Pozostałością tej operacji są dwa odcięte zakola;
  - budową linii kolejowej, której nasyp stanowi barierę ekologiczną;
  - powstawaniem wyrobisk po eksploatacji surowców naturalnych, przede wszystkim torfu, piasku, żwiru i gliny. Dawne wyrobiska są do dzisiaj czytelne w krajobrazie. Części z nich porastają zadrzewienia i zakrzaczenia.
- Po drugiej wojnie światowej niektóre zasygnalizowane powyżej tendencje nasiliły się, pojawiły się także nowe negatywne. Były to przede wszystkim:
- rozbudowa miejscowości, za którą nie nadążało rozwijanie infrastruktury technicznej, co doprowadziło do degradacji wód powierzchniowych,
  - wzrost ruchu na drodze wojewódzkiej relacji Karlino – Kołobrzeg stanowiącej barierę ekologiczną i źródło uciążliwości związanych z hałasem, zanieczyszczeniem spalinami i pyłami,
  - budowa linii energetycznych WN i SN – stanowiących bariery ekologiczne i źródła oddziaływań elektromagnetycznych. Szczególnie niekorzystne jest poprowadzenie obok siebie kilku linii w Stramnicze.
  - degradacji uległy krajobrazy wsi. Pozbawione właścicieli założenia dworskie wraz z parkami oraz cmentarze ewangelickie uległy degradacji. W związku z rozwojem PGR-ów wybudowano osiedla domów wielorodzinnych i zabudowania gospodarcze, których lokalizacja i architektura zaburzyły krajobraz istniejących wsi,
  - intensyfikacja użytkowania rolniczego i rozwój melioracji doprowadził do likwidacji kilku śródpolnych zadrzewień i oczek wodnych.

Do pozytywnych zmian tego okresu należy zaliczyć zwiększenie powierzchni leśnych na zboczach doliny Parsęty o charakterze glebochronnym.

Przemiany społeczno-gospodarcze zapoczątkowane w latach 90-tych XX w. zaowocowały upadkiem PGR-ów, co wpłynęło na zmniejszenie wykorzystania rolniczego pewnych obszarów. Część terenów przeznaczono pod zalesienia, na części dochodzi do naturalnej sukcesji wtórnej (wzgórza pomiędzy Dygowem a Lisią Górką, tereny pomiędzy Gąskowem a Jazami).

W związku z rozwojem osadnictwa zaobserwować można dwie tendencje:

- likwidacji uległo kilka rozproszonych siedlisk, przede wszystkim w rejonie Połomina;

- wzmożony rozwój zabudowy mieszkaniowej oraz drobnych zakładów przetwórczych i usługowych w strefie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 163. Można mówić w tym przypadku o początkach kształtowania się strefy zurbanizowanej.

Przystąpienie do Unii Europejskiej i możliwość pozyskiwania funduszy zdynamizowało inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, które wpłyną na poprawę sytuacji w tym zakresie na obszarze gminy.

W 2005 i 2006 roku przeprowadzono rekultywację gminnego składowiska odpadów w Lisiej Górze.

Struktury środowiska przyrodniczego

Struktury środowiska przyrodniczego wyznaczono na potrzeby ekofizjografii wyróżniono biorąc pod uwagę dwa główne kryteria: ukształtowanie powierzchni

i pokrycie terenu. Główne struktury przyrodnicze, które mają kluczowe znaczenie w zachowaniu bioróżnorodności i równowagi ekologicznej to lasy oraz doliny rzeczne. W skali lokalnej ważnymi strukturami są torfowiska, łąki i murawy, zadrzewienia i zarośla, zbiorniki wodne wraz z roślinnością przybrzeżną, a także historyczne założenia zieleni (parki i cmentarze).

Za główny szkielet struktury przyrodniczej gminy Dygowo uznano pasy korytarzy ekologicznych i obszary o znaczeniu węzłowym dla środowiska przyrodniczego. Na główną strukturę składają się:

1. Dolina rzeki Parsęty oraz jej zbocza – na obszarze tym znajduje się większość cennych siedlisk występujących na terenie gminy Dygowo, które powinny być przedmiotem ochrony.
2. Doliny rzek Pyszniczy, Olszynki, Bogucinki z cenną mozaiką siedlisk w postaci łąk, pastwisk, zarośli i zadrzewień oraz niewielkich kompleksów leśnych. Stanowią one korytarze ekologiczne (składające się z obszarów węzłowych w skali gminy) umożliwiające migrację.
3. Płaty wysoczyzny płaskiej i falistej użytkowanej rolniczo z oczkami wodnymi i zadrzewieniami śródpolnymi. Wielowiekowe wykorzystanie przez człowieka odcisnęło swe piętno kształtując krajobraz kulturowy pól uprawnych i jednostek osadniczych.
4. Podmokłe obniżenia, torfowiska, zadrzewienia i oczka wodne w obrębie wysoczyzny stanowiące enklawy przyrodnicze wpływające na bioróżnorodność obszaru, spełniające funkcje regulujące stosunki wodne.
5. Zbocza dolin i krawędzie wysoczyzny – stanowiące obszary potencjalnych procesów stokowych w przypadku niewłaściwego zagospodarowania.

Powiązania przyrodnicze obszaru z jego otoczeniem.

Zewnętrzne powiązania przyrodnicze gminy funkcjonują głównie poprzez dolinę Parsęty stanowiącej główny korytarz ekologiczny w gminie.

Powiązania w kierunku północnym poprzez Kołobrzesci Las i dolinę Malechowskiej Strugi oraz łąki na północ od Połomina. W kierunku wschodnim poprzez Strzepowski Las w północno-wschodniej części gminy oraz łąki w dolinie Pyszniczy na południowo-wschód od Skoczewka. Powiązania w kierunku zachodnim poprzez dolinę cieką ciągnącego się na północ od Dębogardu. W kierunku południowym poprzez rynnę Wietszyńską (Łosia).

Zagadnieni ochrony środowiska przyrodniczego przedstawiono w rozdziale Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego.

4.10. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

4.10.1. Charakterystyka i uwarunkowania środowiska kulturowego.

a) rozwój osadnictwa

Bardzo korzystne warunki glebowe i fizjograficzne zdecydowały o tym, że obszar gminy Dygowo bardzo wcześnie był poddany procesom osadniczym.

Najstarsze znaleziska z terenu gminy pochodzą ze schyłku paleolitu – są to pojedyncze narzędzia znalezione w okolicach Gąskowa i Świelubia.

Warunki umożliwiające rozwój osadnictwa ludzkiego pojawiły się w epoce kamiennej. Ze środkowej epoki – mezolitu – pochodzą materiały krzemienne, natomiast z neolitu, kiedy nastąpiło stopniowe przechodzenie od gospodarki ekstensywnej na rzecz gospodarki rolno-hodowlanej, odnotowujemy do tej pory 36 śladów osadniczych, osad i znalezisk narzędzi krzemienych, które bądź są datowane jako pozostałości kultury pucharów lejkowatych, bądź też ogólnie na neolit (Skrzypek I. W. 2007).

Osadnictwo nasiliło się w epoce brązu i związane było przede wszystkim z kulturą łużycką. Pozostałości z tego okresu zarejestrowano na 92 stanowiskach z czego prawie 40% to osady. Wyraźne skupienia osadnicze kultury łużyckiej występuje w rejonie Dygowa, Świelubia i Bardów oraz w pobliżu miejscowości Pustary, Włóścibórz, Jazy i Jażdże.

Pojedyncze znaleziska związane są z okresem halsztackim kultury pomorskiej. Są to 2 cmentarzyska i 1 ślad osadniczy.

Z okresem przedrzymskim i rzymskim, do którego zaklasyfikowano 95 stanowisk, związane jest osadnictwo kultury oksywskiej (12 stanowisk, przede wszystkim osady), kultury wielbarskiej (25 stanowisk i 26 śladów osadniczych), grupy dębczyńskiej (25 stanowisk, przy czym prawie połowa to osady) oraz ogólnie datowane na ten okres – 42 stanowiska. Z okresem tym związanych jest kilka cmentarzysk.

W średniowieczu osadnictwo ma charakter napływowy, przy czym bardziej masowy charakter przypada dopiero na VII wiek.

Z okresu wczesnośredniowiecznego datuje się kilkadziesiąt osad, w tym 3 grodziska (Bardy, Kłopotowo, Świelubie) oraz 4 cmentarzyska. Ciekawe wyniki przyniosły prace archeologiczne na słowiańskim zespole osadniczym w rejonie wsi Bardy i Świelubie. Zespół składał się z grodu w Bardach, którego początki sięgają VII wieku oraz kilkunastu osad otwartych typu wiejskiego. Gród broniony był wałami ziemnymi, obłożonymi konstrukcją drewnianą, o wewnętrznej powierzchni mieszkalnej zajmującej 13 000 m². Wnętrze było gęsto zabudowane, złożone z około 70-80 chat, zamieszkałych przez około 400 osób, co - jak na ówczesne czasy - było liczbą wyjątkowo dużą. Sądzi się, na podstawie różnych badań, że grupa ta gospodarowała na obszarze około 30 km² w rejonie Bardów. Gród w Bardach został spalony na przełomie IX-X w., zaś w jego sąsiedztwie wzniesiono w dolinie rzeki Parsęty mały, ale silnie ufortyfikowany gródek w Świelubiu. Gród ten był broniony potężnymi wałami drewnianymi o konstrukcji przekładkowej. Wnętrze grodu o powierzchni około 1200 m² zabudowane było domostwami drewnianymi o konstrukcji zrębowej. (Skrzypek I. W. 2007).

Ze średniowiecza pochodzi aż 238 stanowisk, jednak ponad 80% to ślady osadnicze. Ponadto znajdują się tutaj: 1 stanowisko o charakterze obronnym – grodzisko w Pustarach oraz cmentarzysko.

Jak z powyższego opisu wynika na stosunkowo niewielkim obszarze gminy występuje duże nasycenie stanowiskami z różnych okresów chronologicznych.

Uwzględniając przedstawione powyżej dane, wraz z rozmieszczeniem przestrzennym stanowisk, na terenie gminy wyróżnić można kilka skupisk o dość czytelnych granicach. Skupiska te zróżnicowane są zarówno pod względem kształtu i wielkości jak i ilości zarejestrowanych stanowisk, także zróżnicowanych funkcjonalnie i chronologicznie.

Najbardziej na północny-zachód wysunięte jest skupisko ciągnące się od Stramniczki po Czernin. Kilkadziesiąt stanowisk zlokalizowanych jest na stosunkowo niedużym obszarze ulokowanym na zboczu doliny. Nieco na południowy-zachód od tego skupiska znajduje się kilka stanowisk wsi Czernin tworząc małe, samodzielne skupisko.

Na S od niego zlokalizowane jest skupisko w rejonie wsi Dębogard. Występują tutaj duże osady z różnych okresów chronologicznych.

Bezpośrednio na E i SE od wymienionego skupiska zlokalizowane jest zapewne najważniejsze skupisko tego rejonu obejmujące stanowiska w rejonie wsi Bardy i Świelubie. Zlokalizowane są tutaj grodziska i cmentarzysko kurhanowe badane wykopaliskowo o istotnym znaczeniu dla historii Pomorza, rozwoju ceramiki wczesnośredniowiecznej oraz kontaktów ze Skandynawią w tym okresie.

Bezpośrednio na W od tego skupiska jest skupisko w rejonie wsi Pustary występujące w SW części gminy. Zlokalizowane jest tutaj grodzisko średniowieczne. Do interesujących skupisk należy najbardziej rozciągnięte skupisko w rejonie wsi Włóścibórz, Piotrowice, Kłopotowo m.in. z cmentarzyskiem i grodziskiem w Kłopotowie. Na jego obszarze występuje duża ilość osad.

Bezpośrednio na N i NE od tego skupiska wyróżnione zostało skupisko w rejonie wsi Wrzosowo, Skoczów, Skoczewko, wydłużone po osi NE-SW skrajem zachodnim sięgającym aż po rzekę Parsętę. Na obszarze tego skupiska występuje największa ilość stanowisk archeologicznych gminy.

Na N i NW od tego obszaru znajduje się skupisko w rejonie Połomina, wsi Jazy i Pyszka oraz Gąskowa. Zlokalizowanych jest tutaj dużo osad.

Na W od tego skupiska znajduje się kolejne w rejonie Stojkowa, Dygowa aż po Miechęcino, mocno wydłużone po osi N-S.

Większość wsi w gminie posiada metrykę średniowieczną. W większości miejscowości pierwotny schemat planistyczny został zmieniony w procesie późniejszych zmian w stosunkach własnościowych, rozwoju gospodarki folwarcznej oraz w wyniku XIX-wiecznych uwłaszczeń przeprowadzonych przez władze pruskie. Pozostały jednak cechy charakterystyczne dawnych wsi. Wieś Bardy - osiedle zabudowy wiejskiej typu owalnicowego - obudowany plac w środku którego znajduje się staw, a układ zabudowań i dróg został dostosowany do istniejącego ukształtowania terenu. Wieś Czernin - również typu owalnicowego, gdzie zabudowa kształtowana była przez wieki, ale układ dróg i placu pozostał ten sam. Centralną częścią wsi stanowi plac z kościołem i stawem.

Wsie: Stramniczka, Jażdże, Połomino mają luźną zabudowę zagrodową, usytuowaną wzdłuż nieregularnej drogi, mogącą nawiązywać do układu typowego dla tzw. wsi łąnow leśnych. Rozwój przestrzenny nastąpił na pocz. XX w.

Miejscowościami, które obecny swój schemat planistyczny rozwinęły wokół założeń dworskich i folwarcznych są: Wrzosowo, Kłopotowo, Włóścibórz, Piotrowice oraz mniejsze osiedla folwarczne: Pustary, Skoczów i Skoczewko.

Wsie Łykowo i Gąskowo mają nie rozbudowany, prosty schemat ulicówki; zabudowa istniejąca pochodzi z lat 20 i 30 XX w.

Zachowane do dzisiaj budownictwo zostało ukształtowane przez panujące na tym terenie stosunki gospodarczo-społeczne i prawo budowlane, wprowadzane przez

władze pruskie w latach 1797, po 1815 i w 1871 r. Przepisy te m.in. nie zezwalały na wznoszenie budynków drewnianych - nowo powstające budynki mogły być wykonane z kamienia, cegły lub w technice drewniano – ceglanej, tzw. szachulcowej. Efektem tego jest znikomy procent drewnianego budownictwa zagrodowego z końca XIX i początku XX w. Stare, drewniane budynki mieszkalne, sytuowane szczytowo do drogi mogły być zastępowane wyłącznie murowanymi, usytuowanymi kalenicowo, z dachówkowym przekryciem. Taką zabudowę mają wszystkie miejscowości w gminie Dygowo. Urozmaiceniem ich prostej bryły są ganki wejściowe, facjatki, oraz alternacja partii tynkowanych i pozostawionych w cegle.

Wśród licznych wsi i przysiółków gminy Dygowo sześć z nich to wsie typowo folwarczne powstałe przy dużych folwarkach. Są to wsie: Skoczów, Wrzosowo, Pustary, Włóścibórz, Piotrowice, Kłopotowo.

W osadnictwie wiejskim występują dwie zasadnicze kategorie osiedli:

- osiedla samorodne - nie zorganizowane planowo, o nieregularnym układzie i kształcie siedlisk, dostosowanym głównie do warunków fizjograficznych (owalnica, łańcuchówka, przydrożnica, widlica, wielodrożnica, przysiółek)
- Osiedla kształtowane- zorganizowane planowo, o układzie i kształcie siedlisk odpowiadającym warunkom społeczno-gospodarczym.

Pod względem sytuacyjnym osiedla wiejskie można podzielić na następujące typy:

- typ punktowy- powstał na terenach wykarczowanych z licznymi dolinkami i wilgotnymi zagłębieniami. Osiedla są małe, rozsiane, ale położone w pobliżu siebie, pochodzą z osadnictwa „w poszczególnych punktach”,
- typ liniowy- powstał na płaszczyznach suchych, bezwodnych, ciągnących się wzdłuż mokrej doliny. Na wąskim pasie, równym i suchym, kształtuje się osiedle podłużne, posiadające poniżej w dolinie łąki, a powyżej pas pól i lasów. Osiedla te pochodzą z kolonizacji „wzdłuż linii”.

Owalnica - wieś o jednej drodze rozszerzającej się w kształcie wydłużonego wrzeciona albo o dwóch drogach wygiętych, z placem pośrodku, na którym znajduje się staw, kościół lub cmentarz. Plac, być może, służył pierwotnie do spędu i przechowywania bydła. Długość osiedla - do 2 km. Owalnice są typem przejściowym pomiędzy okolicą a przydrożnicą, spotykanym na pograniczu germańsko-słowiańskim na zachodzie, podobnie jak okolnice. Był to typ osiedla dominujący na Pomorzu i w Wielkopolsce, zniekształcony silnie w połowie XIX w. podczas komasacji i regulowania pól. W południowych i wschodnich dzielnicach Polski typ zupełnie nie znany. Owalnice występują też na lewym brzegu Odry, w okolicy Oławy, Wrocławia, Środy i Jarocina - rzadziej na prawym brzegu. Nie ma ich w górach. Niektóre wsie tego typu miały na obwodzie dwie boczne drogi owalne, na zapłociu, ułatwiające dostęp do pól i dojazd do stodół.

Przydrożnica - wieś przydrożna, niesłusznie nazywana „ulicówką” w dosłownym tłumaczeniu z nazwy niemieckiej „Strassendorf”, skład się z dwóch szeregów skupionych zabudowań, położonych po obu stronach drogi, o długości około 0,5 do 2 km. Pola rozrzucone w nieregularną szachownicę. Przydrożnice są bardzo rozpowszechnione nie tylko w zachodnich dzielnicach Polski, ale także na Podlasiu. Nie ma ich w okolicach od wieków bezleśnych i na południu. Często spotyka się przydrożnice usadowione przy ślepych uliczkach, co świadczyłoby o tym, że osiedla te nie powstawały przez obudowanie istniejących dróg, lecz że były rozmyślnie zakładane, a drogi powstawały dopiero po ich wybudowaniu. Szerokie dolinki z podmokłymi miednicami były ulubionym miejscem zakładania osiedli o kształcie wydłużonym.

Wsie z okresu kapitalizmu (XIX i XXw.)

Jest to okres likwidacji stosunków feudalnych na wsi, zniesienia pańszczyzny i uwłaszczenia chłopów. Ustrój kapitalistyczny nie przeciwdziałał rozdrobnieniu gruntów, rozpraszaniu osadnictwa i rozluźnieniu więzi społecznej wsi. Rozwój przemysłu i modernizacja gospodarstw rolnych przyczyniają się do zaniku pierwotnej formy.

Wieś samotnicza składa się z oddzielnych zagród (samotni), oddalonych od siebie, rozrzuconych po całym obszarze pól wiejskich.

Wsie samotnicze towarzyszą przeważnie innym wsiom. Obok wsi starych, skupionych, powstawały nowe osady samotnicze (wysiółki) na polach wydzielonych działami rodzinnymi.

W większości miejscowości pierwotny schemat planistyczny został zmieniony w procesie późniejszych zmian w stosunkach własnościowych, rozwoju gospodarki folwarcznej oraz w wyniku XIX-wiecznych uwłaszczeń przeprowadzonych przez władze pruskie.

b) obiekty wpisane do rejestru zabytków (rejestr prowadzi konserwator zabytków):

Budynki i budowle zabytkowe na terenie gminy znajdują się w różnym stanie technicznym, w niektórych przypadkach znacznie odbiegających od dobrego. Obiekty chronione są na podstawie art. 3 i art. 19 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ochronie podlega:

-forma architektoniczna obiektu we wszystkich jej elementach (wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany)

-funkcja obiektu, której ewentualna zmiana wymaga zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	typ	p.w.	Nr rej.	Z dnia
1.	Czernin	kościół wraz z wystrojem wnętrza	filialny	Wniebowzięcia NMP	129	56-11-08
2.	Dygowo	kościół wraz z cmentarzem przykościelnym	parafialny	Wniebowstąpienia Pańskiego	A-310	07-04-24
3.	Dygowo	dom nr 11/12			381	64-04-13
4.	Kłopotowo	park dworski			915	76-11-26
5.	Kłopotowo	kościół wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza	filialny	św.Andrzeja Ap.	131	56-11-08
6.	Kłopotowo	spichlerz ryglowy			378	64-04-10
7.	Piotrowice	park dworski			974	78-01-24
8.	Pustary	park dworski			975	78-01-28
9.	Pustary	dwór			975	78-01-28
10.	Skoczów	park dworski			916	76-11-26
11.	Świelubie	kościół	filialny	św.Jana Ap.Ew.	368	64-03-25

12.	Włóścibórz	park pałacowy			919	76-12-02
13.	Wrzosowo	park pałacowy			976	78-01-28
14.	Wrzosowo	kościół wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza	filialny	Przemienienia Pańskiego	65	

OPIS OBIEKTÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU

(z uwzględnieniem parków i cmentarzy)

Nr rej. 129 z dn.08.II.1956r. Kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP w Czerninie (wraz z wystrojem wnętrza), gotycki, ceglany, wybudowany na przełomie XIV-XVw, remontowany na przełomie XIX i XXw., wyposażenie kościoła stanowią cenne zabytki ruchome.

Nr rej. A-310 z dn. 24.04.2007r. kościół parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego z terenem cmentarza przykościelnego (nieczynnego) przy pl. Wolności 3 w Dygowie; Neoromański, ceglany z 1880 r.;

Nr 378 z dnia 64-04-10, spichlerz ryglowy w Kłopotowi;

Nr rej. 381 z dn.13.04.1964r. dom mieszkalny (dawna karczma) przy ul. Kołobrzesckiej 20/22 w Dygowie, zbudowany w XVIII wieku (szachulcowy).

Nr rej. 915 z dn.26.II.1976r. Park dworski w Kłopotowie, położony w północnym krańcu wsi, przy szosie Wrzosowo-Włóścibórz, o powierzchni 6 ha, dawniej należał do zespołu folwarcznego z II poł. XIXw/I ćw. XXw.

Nr rej. 131 z dn.08.II.1956r. Kościół filialny pw.św. Andrzeja Ap. wraz z wystrojem wnętrza i otoczeniem (cmentarzem) w Kłopotowie, w stylu gotyckim, budowany na przełomie XV/XVIw., remontowany w ok.1079r.

Nr rej. 974 z dn.24.0I.1978r. Dawny park dworski w Piotrowicach, położony przy szosie Wrzosowo-Włóścibórz, na półn. zach. skraju wsi, zajmujący teren 1 ha, należał dawniej do zespołu folwarczno –dworskiego, z drugiej przełomu XIX/XX wieku.

Nr rej. 975 z dn.28.01.1978r. Dawny dwór i park dworski w Pustarach tworzący zespół dworsko - folwarczny, położony w połudn.wsch. krańcu wsi, przy drodze Zabrowo -Dębogard, zajmujący teren o powierzchni 2 ha. Dwór wybudowany w latach 20-tych XIX wieku w stylu neoklasycystycznym.

Nr rej. 916 z dn.26.II.1976r. Park w Skoczowie, położony na skraju wsi przy drodze Wrzosowo-Strachomino o powierzchni 4 ha, zajmujący teren wokół pałacu i po jego południowej stronie. Założony na przełomie XIX/XXw.

Nr rej. 368 z dn.25.03.1964 r. kościół w Świelubiu (odbudowany) poewangelicki z XV-XVI w. Przy kościele znajduje się cmentarz nieczynny założony na początku XIX wieku.

Nr rej. 919 z dn.02.12.1976r. Dawny park pałacowy we Włóściborzu,położony w kotlinie morenowej w południowej i południowo -zachodniej części wsi, obok drogi do Piotrowic, zajmujący powierzchnię 10,83 ha. W skład założenia parkowego wchodzi drzewostan oraz staw o powierzchni 3,39 ha wraz z ciekim wodnym. Dawniej wchodził w skład zespołu folwarcznego z przełomu XIX/XXw.

Nr rej. 976 z dn.28.01.1978r. Dawny park pałacowy we Wrzosowie, położony przy szosie Białogard-Kołobrzeg, na półn.- zach. skraj wsi, zajmujący teren o powierzchni 3 ha, wchodził w skład zespołu folwarcznego z przełomu XIX/XX wieku.

Nr rej. 65 Kościół filialny we Wrzosowie wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza. Kościół gotycki, ceglany z XV w., jednonawowy z masywną wieżą frontową.

c) parki i cmentarze

Parki

W granicach gminy Dygowo znajduje się 6 parków pałacowych oraz jeden obiekt nigdzie nie zaewidencjonowany przypominający swoim charakterem park. Znajdują się one w: Kłopotowie, Piotrowicach, Pustarach, Skoczowie, Włóściborzu i Wrzosowie oraz Miechęcinie. Założone zostały w większości w II połowie XIX, a więc liczące już znacznie powyżej 100 lat.

Parki w gminie Dygowo należy zaliczyć pod względem walorów florystycznych do obiektów o znaczeniu lokalnym. Brak wykonywania podstawowych prac pielęgnacyjnych w części parków spowodował, że uległy one przypadkowym przekształceniom i przeobrażeniom, a nawet dewastacji. Rewitalizację parków przeprowadzono w Wrzosowie

Parki formowane w stylu naturalistycznym i krajobrazowym, pochodzą z XIX i XX wieku. Pomimo znacznych, w niektórych przypadkach, zniszczeń i deformacji pierwotnego założenia, konieczna jest ich ochrona i podjęcie prac porządkowych i pielęgnacyjnych.

Na szczególną uwagę zasługują parki w: Piotrowicach, Pustarach i Skoczowie (wpisane do rejestru zabytków).

Zachowało się wiele alei i nasadzeń (klony, lipy, kasztanowce, jesiony, brzozy) – Włóścibórz, Wrzosowo.

Wykaz parków (szczegółowy opis w pkt. 4.9)

1.	Gąskowo	Park krajobrazowy dworski o pow. Ok. 4,8 ha z przełomu XIX/XXw. Zakwalifikowany do wpisu do rejestru zabytków.
2.	Piotrowice	Park dworski wpisany do rejestru zabytków; z przełomu XIX/XXw., skupisko buków zwyczajnych, śnieżyczki, przebiśniega.
3.	Miechęcino	Park dworski, krajobrazowy z 2 poł. XIXw.
4.	Pustary	Park dworski. Wpisany do rej. zabytków; o pow. 2,0 ha z dworem neoklasycystycznym z poł. XIXw., do którego prowadzi aleja starych kasztanowców. Od północnej strony park graniczy z dużym stawem. Park tworzy głównie drzewostan bukowy, brak jest krzewów. Od dworu do granicy parku biegnie aleja bukowo- dębowa. Znajdują się tam również modrzewie i jodła biała.
5.	Skoczów	Park pałacowy. Wpisany do rejestru zabytków. O pow. 4 ha z przeł. XIX i XXw. na planie zbliżonym do prostokąta po południowej stronie pałacu. Rów melioracyjny dzieli park na część „A” bezpośrednio przylegającą do pałacu z rozległą płaszczyzną trawiastą okoloną starodrzewem, oraz część „B”, którą stanowi łąka. Nie zachował się żaden fragment dawnego układu komunikacji pieszo- spacerowej. starodrzew – buk czerwony, dąb szypułkowy strzępolistny, dęby szypułkowe, jodła biała, topola kanadyjska, jawor, świerk kłujący, orzech, modrzew europejski, brzoza, lipa drobnolistna, kasztanowiec, akacja drobnolistna, rząd żywotników, jesion płaczący
6.	Włóścibórz	Park pałacowy w stylu naturalistycznym z przeł. XIX/XXw., wpisany do rejestru zabytków, o pow. 10,83 ha. Cenny drzewostan: lipy, buki czerwolistne, jedlice, świerki ajańskie i sitkajskie, jodły białe, wejmutki, żywotnik zachodni, dąb szypułkowy, kasztanowce, a także miorzab japoński i daglezia stuletnia. wyschnięte stawy zmienione w bagna.
7.	Wrzosowo	Park pałacowy naturalistyczny z pocz. XXw. wpisany do rej. zabytków, dwa pomniki przyrody – lipa drobnolistna i dąb szypułkowy. Cenny starodrzew: akacja, jesiony, brzozy, dęby i świerki.

8.	Kłopotowo	park pałacowy naturalistyczny z końca XIXw. o pow. 6ha; wpisany do rejestru zabytków;
----	-----------	---

Cmentarze

Założenia cmentarne sprzed 1945 r. występują w kilkunastu miejscowościach gminy. Stan zachowania jest różny, jednak w przypadku cmentarzy, dla których opracowano dokumentację, pozwala na określenie miejsca i wielkości założenia.

Wykaz cmentarzy zabytkowych

1.	Bardy	Cmentarzisko kurhanowe położone w lesie w pdł. 1,7km na wschód od skraju wsi, bezpośrednio na wschód od drogi do Podocia przy lewym brzegu doliny bezimiennego strumyka. Obiekt datowany jest na okres wczesnośredniowieczny i składa się z 10 mogił. Wpisany do rejestru zabytków archeologicznych – nr rej. 742 z dnia 25.07.1969r.
2.	Bardy	Dawny cmentarz ewangelicki, założony na pocz. XXw., nieczynny, o pow. 0,44 ha, usytuowany w PN. części wsi poza siedliskiem. Zachowanych 8 mogił, 1 kamienny nagrobek, centralna aleja, płyta fundamentowa, starodrzew (8 lip, 2 dęby, 21 świerków). W obrębie cmentarza utworzono lapidarium.
3.	Chybkie	Dawny cmentarz przykościelny, o pow. 0,3 ha, założony z XVIII-XIXw., nieczynny. Zachowany gotycki kościół, kamienny mur ogrodzeniowy, bramki, 1 nagrobek z pd. XIXw., 4 nagrobki z 1 poł. XXw., starodrzew (13 lip, 5 kasztanowców, 1 jesion, 4 klony).
4.	Chybkie	Dawny cmentarz komunalny, o pow. 0,23 ha, przy szosie z Dębogardu do Kołobrzegu. Założony w 1960r. czynny;
5.	Czernin	cmentarz ewangelicki położony na południe od wybudowań wsi
6.	Dębogard	Dawny cmentarz ewangelicki, założony w poł. XIXw., obecnie nieczynny, o pow. 0,15 ha, usytuowany w pdł. Części wsi przy drodze polnej. Zachowanych 28 mogił z 1 poł. XXw. Oraz nieliczny starodrzew (1 dąb, 2 świerki).
7.	Dębogard	Dawny cmentarz ewangelicki założony na pocz. XXw., nieczynny o pow. 0,18 ha, położony we wsch. Części wsi przy drodze polnej w pobliżu pierwszego wybudowania. Zachowanych 6 mogił z 1 poł. XXw. I dąb.
8.	Dygowo	Cmentarz przykościelny z XIV – XIXw., nieczynny, o pow. 0,5 ha, starodrzew (24 lipy, 1 kasztanowiec, 3 jesiony, 1 buk).
9.	Dygowo	Cmentarz komunalny z 2 poł. XIXw., dawniej ewangelicki, czynny, o pow. 0,72 ha, położony w półn. Części wsi poza strefą zabudowań, zachowało się secesyjne ogrodzenie i 25 lip.
10.	Gąskowo	Dawny cmentarz ewangelicki, nieczynny, o pow. 0,3 ha, położony w pdł. Części wsi około 500m od siedliska, zachowanych 20 mogił i 6 nagrobków z I poł. XXw., przeredzona aleja lipowa i szpaler świerkowy, żywopłot grabowy wzdłuż granic zewnętrznych, wewnątrz podrost dębu, grupy cisów.
11.	Gąskowo	Dawny ewangelicki, zlikwidowany, z poł. XIXw., przy szosie z Dygowa do Rusowa, obok dziedzińca folwarcznego, brak nagrobków i drzewostanu. Czytelne granice, teren cmentarza obecnie wykorzystywany jako składowisko złomu i miejsce postoju maszyn.

12.	Jazy	Dawny cmentarz ewangelicki, o pow. 0,9 ha, nieczynny, położony w półn. – Zach. Części wsi, ok. 1,5 km od siedliska przy torze kolejowym, zachowanych 11 nagrobków wolnostojących z 1 poł. XXw., czytelny układ alejowo – kwaterowy. Drzewostan w 70% (7 lip, 3 kasztanowce, 7 klonów, 6 dębów).
13.	Kłopotowo	Przykościelny, nieczynny, XIV – XIXw., o pow. 0,35 ha, gotycki kościół, nagrobki zlikwidowane, zachowany drzewostan – 7 lip, i 6 dębów.
14.	Kłopotowo	Cmentarzysko kurhanowe położone w odl. 1,5km na wschód od zabudowań wsi na terenie zalesionym. Datowane na okres wczesnośredniowieczny. Wpisany do rejestru zabytków archeologicznych – nr rej. 750 z dnia 25.07.1969r.
15.	Łykowo	Dawny cmentarz ewangelicki, obecnie katolicki, czynny, o pow. 0,16 ha. Znajduje się przy szosie z Wrzosowa, w zach. części wsi poza strefą zabudowań. Zachowanych 40 mogił i 5 nagrobków z 1 poł. XXw., secesyjne ogrodzenie kwatery, krzyże z 1918 i 929r., 12 lip.
16.	Miechęcino	Dawny cmentarz ewangelicki, nieczynny, o pow. 0,18 ha, w pdd.-zach. części wsi na wzniesieniu. Nagrobki zniszczone, mogiły rozkopane. Zachowany szpaler świerkowy (36 sztuk) i 2 dęby.
17.	Piotrowice	Dawny ewangelicki, nieczynny, o pow. 0,42 ha, w półn. – zach. części wsi przy szosie do Włóściborza, brak nagrobków, drzewostan zachowany w 50% (6 dębów, 7 świerków).
18.	Połomino	Dawny ewangelicki, nieczynny, o pow. 0,25 ha, przy skrzyżowaniu dróg polnych wsi o rozproszonej zabudowie. Zachowanych 17 mogił i 1 nagrobek z 1 poł. XXw., drzewostan przerzedzony (6 świerków, 10 daglezji i sosen, 1 dąb).
19.	Pustary	Dawny ewangelicki, nieczynny, o pow. 0,40 ha, w półn. – zach. części wsi poza zabudowaniami. Zachowane 3 nagrobki z 2 poł. XIXw. (krzyże z 1866 i 1895r.), 3 nagrobki i 35 mogił z 1 poł. XXw., 1 grobowiec, starodrzew (2 lipy, 3 jesiony, 12 grabów, 2 świerki, 3 buki).
20.	Stojkowo	Dawny ewangelicki, o pow. 0,32 ha, w półn. – wsch. części wsi, przy drodze do Kukinii. Brak nagrobków i drzewostanu, zachowane pojedyncze drzewa. nieczynny.
21.	Stojkówko	Dawny ewangelicki, nieczynny, z 2 poł. XIXw., o pow. 0,12 ha, przy drodze leśnej nie istniejącej wsi ulicówki, zachowane 3 nagrobki z 1 poł. XXw., pojedyncze drzewa, szpaler bukowy.
22.	Świelubie	Przykościelny, nieczynny, o pow. 0,3 ha, zachowany kamienny mur ogrodzeniowy, przerzedzony drzewostan (7 lip, 3 jawory, 1 buk, 2 świerki) .
23.	Świelubie	Cmentarzysko kurhanowe złożone z ok. 100 mogił datowanych na okres wczesnośredniowieczny. Położone na prawym brzegu Parsęty w widłach rzeki i bezimiennego strumyka, na zachód od drogi z Bard do Poblócia. Wpisany do rejestru zabytków archeologicznych – nr rej. 759 z dnia 25.07.1969r.
24.	Włóścibórz	Dawny ewangelicki z poł. XIXw., nieczynny, o pow. 0,49 ha, w półn. – zach. części wsi przy drodze polnej, która od wsi do cmentarza jest aleją dębową. Zachowanych 5 nagrobków, 8 mogił z 1 poł. XXw. Oraz drzewostan (3 lipy, 35 świerków, 3 buki, 12 dębów).
25.	Wrzosowo	Przykościelny, nieczynny, z XIII – XIXw., o pow. 0,35 ha, zachowany mur ogrodzeniowy z kamieni polnych, 2 bramy i gotycki kościół, drzewostan w 70% (16 lip); XIII-XIXw.

26.	Wrzosowo	Komunalny, dawny ewangelicki, czynny, o pow. 0,33 ha, we wschodniej części wsi, poza strefą zabudowań. Nagrobki współczesne, drzewostan młody, zachowany układ alejowo-kwaterowy (1930r.).
-----	----------	--

4.10.2.Ochrona zabytkowych układów ruralistycznych i krajobrazu kulturowego

Układy ruralistyczne

Szczególnej ochronie podlegają układy przestrzenne dawnych wsi: Dygowo, Wrzosowo, Świelubie, Bardy, Pustary, Czernin.

Miejscowościami, które obecny swój schemat planistyczny rozwinęły wokół założeń dworskich i folwarcznych są: Wrzosowo, Kłopotowo, Włóścibórz, Piotrowice oraz mniejsze osiedla folwarczne: Pustary, Skoczów i Skoczewko.

Wsie Łykowo i Gąskowo mają nie rozbudowany, prosty schemat ulicówki; zabudowa istniejąca pochodzi z lat 20 i 30 XX w.

Wieś Bardy - osiedle zabudowy wiejskiej typu owalnicowego - obudowany plac w środku którego znajduje się staw, a układ zabudowań i dróg został dostosowany do istniejącego ukształtowania terenu. Wieś Czernin - również typu owalnicowego, gdzie zabudowa kształtowana była przez wieki, ale układ dróg i placu pozostał ten sam. Centralną częścią wsi stanowi plac z kościołem i stawem.

Wsie: Stramniczka, Jażdże, Połomino mają luźną zabudowę zagrodową, usytuowaną wzdłuż nieregularnej drogi, mogącą nawiązywać do układu typowego dla tzw. wsi łąnów leśnych. Rozwój przestrzenny nastąpił na pocz. XX w.

Najcenniejszymi obiektami zabytkowymi gminy Dygowo są:

- **kościóły** - średniowieczne, murowane budowle z późniejszymi zmianami (Dygowo, Czernin, Kłopotowo, Świelubie, Wrzosowo);
- **pałace** - we Włóściborzu, dwory w Czerninie, Skoczowie i Kłopotowie, o różnym stopniu zniszczenia pod względem artystycznym i technicznym. Dobrze zachowany i użytkowany jest pałac we Włóściborzu. Zachowane pałace i dwory to głównie budowle dziewiętnastowieczne.

Ochrona krajobrazu kulturowego doliny Parsęty

Przez teren gminy przepływa rzeka Parsęta, której brzegi nie były intensywnie zabudowywane. Zachowały się naturalne zbocza doliny, dno doliny oraz na znacznej przestrzeni przyległe do krawędzi doliny tereny wysoczyznowe. Tylko w miejscowości Chybkie usytuowany był dawny młyn wodny oraz majątek wraz z zabudową wiejską w Miechęcinie.

Uwaga. Na terenie gminy występuje duża liczba budynków cennych ze względów architektonicznych i kulturowych, które powinny być chronione. Są to obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską - wpis do rejestru zabytków i obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską – wpis do ewidencji zabytków.

Wykaz obiektów chronionych w obrębie miejscowości

L.P.	MIEJSCOWOŚĆ	PIERWOTNY UKŁAD PRZESTRZE	KOŚCIÓŁ	DWÓR/PALAC	PARK	FOL-WARK	CMENTARZ	PRZEMYSŁ/TECHNIKA	OBIEKTY UŻYTECZ. PUBLICZN.
1.	Bardy	owalnica	-	-	-	-	2	Wiatrak – nie istnieje. kuźnia	Szkoła – ob. bud. mieszk.
2.	Chybkie	osada jednodworcza	-	-	-	-	2	-	młyn
3.	Czernin	Owalnica/wielodrożnica	+	dwór	-	-	1	Wiatrak, remiza, wieża transform.	Szkoła, 2 karczmy, poczta, szkoła
4.	Dębogard	owalnica	-	-	-	-	2	Wiatrak – nie istnieje	Szkoła – ob. dom mieszk.
5.	Dygowo	Owalnica/wielodrożnica	+	-	-	+	2	Mleczarnia, wieża transform.	dworzec
6.	Gąskowo	Owalnica/ulicowa o zabudowie rozproszonej	-	-	+	-	2	-	karczma
7.	Jazy	owalnica	-	-	-	-	1	Wieża transform.	-
8.	Jażdże	ulicowa	-	-	-	-	-	-	-
9.	Kłopotowo	Folwarczna, ulicowa	+	dwór	+	-	2	gorzelnia	-
10.	Lisia Górka	Osada rozproszona	-	-	-	-	-	-	-
11.	Łykowo	rzędowa	-	-	-	-	1	-	-
12.	Miechęcino	Folwarczna	-	-	+	-	1	Wieża transom., kuźnia	szkoła
13.	Pyszka	Osada	-	-	-	-	-	-	-

		rozproszona							
14.	Piotrowice	Wielodrożnica	-	dwór	+	-	1	kuźnia	-
15.	Połomino	Osada rozproszona	-	-	-	-	1	-	-
16.	Pustary	Folwarczna, wielodrożnica	-	dwór	+	+	1	-	-
17.	Skoczewko	Wielodrożnica	-	-	-	-	-	Trafostacja, gorzelnia	dworzec
18.	Skoczów	Folwarczna, wielodrożnica	-	pałac	+	+	-	Wiatrak nie istniejący, mleczarnia, gorzelnia, kuźnia	-
19.	Stojkowo	Folwarczna, ulicowa	-	-	-	-	1	2 wieże transform.	szkoła
20.	Stramniczka	ulicowa	-	-	-	-	-	-	-
21.	Świelubie	Widlica	+	-	-	-	2	Wieża transform.	szkoła
22.	Włocibórz	Folwarczna, ulicowa	-	pałac	+	+	1	gorzelnia	Szkoła
23.	Wrzosowo	Owalnica/wielo drożnica	+	-	+	+	2	Mleczarnia, gorzelnia, kuźnia, stolarnia, wieża transform.	Dworzec, karczma, poczta

4.10.3. Archeologia

Wartość archeologiczna gminy.

Za względu na znakomite warunki glebowe i hydrograficzne obszar gminy jest rejonem o niezwykle intensywnym osadnictwie w całym okresie historycznym. Najstarsze ślady osadnictwa związane są z epoką kamienia – okresem neolitu, kultura pucharów lejkatych, amfor kulistych i ceramiki sznurowej. Na tę epokę przypadają znaleziska zarejestrowane na 18 stanowiskach. Prawie w całości są to pojedyncze ślady osadnicze a tylko w 4 przypadkach mamy do czynienia z osadami.

Zdecydowanie większa jest natomiast rola osadnictwa z epoki brązu w zdecydowanej większości związana z kulturą łużycką. Pozostałości z tego okresu zarejestrowano na 92 stanowiskach z czego prawie 40% to osady. W stosunkowo dużej ilości (7 stanowisk) występują tutaj cmentarzyska, w tym cmentarzysko kultury iwieńskiej.

Ze schyłkiem epoki brązu oraz z okresem halsztackim związane są pojedyncze znaleziska kultury pomorskiej. Są to 2 cmentarzyska i 1 ślad osadniczy. W jednostkowym przypadku osadnictwo kultury łużyckiej jest kontynuowane przez kulturę pomorską.

Nieco inaczej jest w kolejnym okresie przedrzymskim i rzymskim do którego zaklasyfikowano 95 stanowisk. Z tym okresem związane jest osadnictwo kultury oksywskiej (12 stanowisk, przede wszystkim osady), kultury wielbarskiej (38 stanowisk, prawie 45 % to osady), grupy dębczyńskiej (25 stanowisk, przy czym prawie połowa to osady) oraz ogólnie datowane na ten okres – 42 stanowiska. Z okresem tym związanych jest kilka cmentarzysk oraz pojedynczy skarb?

Uzupełnieniem intensywności osadniczej okresu pradziejowego jest stosunkowo niewielka ilość 17 przypadków, których chronologię materiału określono generalnie na okres starożytny (pradziejowy). Zdecydowanie przeważają tutaj ślady osadnicze przy zaledwie pojedynczej osadzie.

Niespotykane jest natomiast zwiększenie ilości stanowisk z materiałem wczesnośredniowiecznym w stosunku do okresu starożytnego (pradziejowego). Oprócz kilkudziesięciu osad występują tutaj 3 grodziska (Bardy, Kłopotowo, Świelubie) oraz 4 cmentarzyska. Niemniej, osadnictwo wczesnośredniowieczne jest dodatkowo zróżnicowane chronologicznie.

Zapewne przejawem kolonizacji tych terenów w średniowieczu jest aż 238 stanowisk z tego okresu. Jednak ponad 80% to ślady osadnicze. Ponadto znajdują się tutaj: 1 stanowisko o charakterze obronnym – grodzisko w Pustarach oraz cmentarzysko.

W przypadku 35 stanowisk materiał z nich pochodzący nie ma określonej chronologii.

Tak przedstawiony krótki rys historyczny osadnictwa uwzględnia tylko dane wynikające z zasobu archeologicznego.

Mimo stosunkowo niewielkiej powierzchni na obszarze gminy występuje duże nasycenie stanowiskami z różnych okresów chronologicznych.

Widoczne jest też zróżnicowanie funkcjonalne stanowisk w obrębie wyróżnionych okresów chronologicznych, co przedstawione jest na poniższym zestawieniu.

	LX	X	O	C	G	A	Razem
Epoka kamienia – neolit	14		4				18
Epoka brązu/kultura łużycka	50	1	34	7			85
Kultura pomorska	1			2			3
Kultura oksywska			9	2			12
	1						
Kultura wielbarska			17				38
	21						
Gr.dębczyńska	10		12	2		1	25
Okres rzymski	31		10	1			42
Okres starożytny	16		1				17
Okres	60		42	4	3		109
wczesnośredniowieczny							
Okres średniowieczny	200		36	1	1		238
Chronologia ?	34		1				35
Ogółem	438	1	166	19	4	1	629

Wielokrotnie stwierdzono współwystępowanie śladów osadniczych z różnych okresów chronologicznych, co przedstawiono na poniższym zestawieniu:

	EK/N	B/ KŁŻ	KPM	K. OK- SYW.	K.WIEL- BAR. GR. DĘBCZ.	R	STA R	WS	SR	?
Epoka kamienia – neolit		7			4	3		4	10	
Epoka brązu/kultura łużycka	7			2	13	2	2	16	39	1
Kultura pomorska								1	1	
Kultura oksywska		2						1	8	
Kultura wielbarska/gr.dębczyńska	4	13						14	33	
Okres przedrzymski i rzymski	3	2						4	12	1
Okres starożytny		2							5	1
Okres wczesnośredniowieczny	4	16	1	1	14	4			29	
Okres średniowieczny	10	39	1	8	33	1 2	5	29		5
Chronologia (?)		1				1	1		5	

Z terenu gminy do rejestru zabytków zostały wpisane następujące obiekty:

- BARDY stan. 1, grodzisko, nr rej. 739, 1969 r.
- BARDY stan. 2, osada, nr rej. 740, 1969 r.
- BARDY stan.6, osada, nr rej. 741, 1969 r.
- BARDY stan.7, cmentarzysko nr rej.742, 1969 r.
- DYGOWO stan. 2, osada, nr rej. 745, 1969 r.
- KŁOPOTOWO stan. 1, grodzisko, nr rej. 749, 1969 r.
- KŁOPOTOWO stan. 2, cmentarzysko, nr rej. 750, 1969 r.
- PUSTARY stan. 1, grodzisko, nr rej. 754, 1969 r.
- ŚWIELUBIE stan. 1, grodzisko, nr rej. 758, 1969 r.

- ŚWIELUBIE stan. 2, cmentarzysko, nr rej. 759, 1969 r.

Na terenie gminy Dygowo zaewidencjonowano ogółem 438 stanowisk archeologicznych. Rozmieszczenie tych stanowisk na obszarze gminy jest zróżnicowane tak samo jak zróżnicowana jest ich funkcja. Wielokrotnie na poszczególnych stanowiskach stwierdzono współwystępowanie pozostałości osadniczych z różnych okresów chronologicznych, co w konsekwencji pozwala nam mówić o 629 przypadkach zasobu archeologicznego na terenie gminy.

W ramach tego zasobu archeologicznego stwierdzono zaewidencjonowanie następujących kategorii stanowisk archeologicznych (rozdzielenie funkcjonalne) bez rozdzielenia chronologicznego:

- ślad osadniczy – 438
- punkt osadniczy – 1
- osada – 166
- cmentarzysko – 19
- gród – 4

Wszystkie zaewidencjonowane stanowiska zostały ujęte w zestawieniu tabelarycznym zawartym w ust. 6.2.2.

Przeprowadzenie analizy osadniczej, uwzględniającej lokalizację stanowisk na gruncie danej miejscowości, moment pojawienia się osadnictwa oraz jego znaczenie dla układów lokalnych bądź interregionalnych pozwala na sformułowanie poniższych wniosków:

1. Obszar gminy Dygowo to rejon bardzo intensywnego osadnictwa, które pojawia się już w neolicie. Osadnictwo na tych terenach pojawia się w neolicie w stosunkowo niedużym nasileniu. Na przestrzeni wielu okresów występuje w coraz większym nasileniu ilościowym a także przy dużym znaczeniu funkcjonalnym osad oraz cmentarzysk, ale tylko w niektórych okresach. We wczesnym średniowieczu duże znaczenie nabierają osady, zarówno pod względem ilości jak i ważności. Występują grody będące obiektami obronnymi, a które obecnie jako grodziska mają własne formy krajobrazowe. Własne formy krajobrazowe mają także cmentarzyska kurhanowe. Obraz osadnictwa uzupełniają znaleziska luźne pochodzące ze wszystkich okresów chronologicznych.
2. Na gruntach wsi Bardy osadnictwo pojawia się w okresie trwania kultury łużyckiej w postaci śladów osadniczych. Osadnictwo rzymskie występuje śladowo a starożytne reprezentowane jest przez pojedynczy ślad osadniczy. Z wczesnego średniowiecza znane są osady, cmentarzysko i grodzisko. Te ostatnie oraz dwie osady wpisane są do rejestru zabytków województwa.
3. Osadnictwo na terenie Czernina pojawia się już w neolicie. Zbliżona ilość stanowisk pochodzi z okresu kultury łużyckiej, okresu rzymskiego i pradziejowego. Nieco mniejsza z wczesnego średniowiecza przy czym są to wszystko tylko ślady osadnicze. Zdecydowanie wzrasta, ale tylko ilościowo osadnictwo w okresie średniowiecza. Duża jest też ilość stanowisk o nieokreślonej chronologii. Tutaj też zaklasyfikowano stanowiska leżące na gruntach wsi Stramnica, które znajdują się obecnie w granicach gminy.
4. Niezbyt intensywne osadnictwo występuje w obrębie wsi Dębogard i występuje ono dopiero od epoki brązu i związane jest z kulturą łużycką. Proporcjonalnie największa ilość stanowisk przypada na okres średniowieczny jednak przeważają tutaj zdecydowanie ślady osadnicze. Wszystko to jednak świadczy o zwiększonym osadnictwie w tym okresie zapewne związanym z kolonizacją niemiecką tych terenów.

5. Różnorodność osadnicza występuje na gruntach wsi gminnej Dygowo, gdzie pojawia się ono jednak dopiero w czasach trwania kultury łużyckiej. Pojedynczo występują znaleziska kultury wielbarskiej, gr. dębczyńskiej i z okresu rzymskiego a także nielka jest ilość stanowisk określonych jako starożytne. Pozostałości z okresu wczesnego średniowiecza to ślady osadnicze i dwie osady (w tym jedna wpisana do rejestru zabytków województwa) a zwiększona ilość śladów osadniczych przypada na okres średniowieczny. Występują także stanowiska o nieokreślonej chronologii.
6. Podobnie kształtuje się osadnictwo na gruntach wsi Gąskowo. Osadnictwo pojawia się w neolicie i w miarę równomiernie występuje po okres starożytny. Pojedynczo zlokalizowane są osady i cmentarzyska. Zwiększeniu ulega w okresie wczesnego średniowiecza, zwiększa się w okresie średniowiecza mimo, że są to tylko ślady osadnicze.
7. Nieco większa jest ilość stanowisk na gruntach wsi Jazy, gdzie zlokalizowane są cmentarzyska i osady łużyckie. Znajduje się tutaj także cmentarzysko oksywskie i liczne osady kultury wielbarskiej, gr. dębczyńskiej i z okresu rzymskiego. Osady występują także z okresu wczesnego średniowiecza i średniowiecza.
8. Zróżnicowane jest natomiast osadnictwo rejonu Kłopotowa. Dopiero od czasów trwania kultury łużyckiej występują tutaj ślady osadnicze. W stosunkowo równomiernym nasileniu występują po okres starożytny. Pewne zwiększenie występowania stanowisk przypada na okres wczesnego i pełnego średniowiecza. Z okresu wczesnego średniowiecza pochodzi cmentarzysko i grodzisko wpisane do rejestru zabytków województwa.
9. Podobne jest osadnictwo na gruntach wsi Łykowo przy czym pojawia się ono już w neolicie, także przynależąc do kultury amfor kulistych. Z kulturą łużycką należy łączyć jedyne cmentarzysko z obszaru wioski. Z wczesnego średniowiecza i średniowiecza pochodzą także osady.
10. Nieco bardziej urozmaiczone jest osadnictwo we wsi Miechęcino, gdzie pojawia się w początkach epoki brązu – cmentarzysko kultury iwieńskiej. Występują tutaj dwa cmentarzyska kultury pomorskiej i osady od kultury oksywskiej po wczesne średniowiecze.
11. Na obszarze wsi Piotrowice zarejestrowano jedną z większych ilości stanowisk w gminie – 30. Zlokalizowane są tutaj stanowiska z neolitu jak i z brązu. Śladowa jest także ilość stanowisk przypadających na kulturę pomorską natomiast lepiej wygląda osadnictwo z okresu rzymskiego (kultura wielbarska i gr. dębczyńska), do którego zaklasyfikowano 7 stanowisk, w tym dwie osady i skarb. Niezbyt duża jest ilość stanowisk z okresu wczesnego średniowiecza. Zdecydowanie wzrasta ilość stanowisk z okresu średniowiecza, mimo że są to przede wszystkim ślady osadnicze.
12. Na gruntach wsi Połomino występują stanowiska od neolitu po okres rzymski, jednak w większości są to ślady osadnicze. Występują także stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza oraz średniowiecza ale przede wszystkim w postaci śladów osadniczych. Z okresu wczesnego średniowiecza pochodzą trzy osady. W obecnych granicach gminy znajdują się także stanowiska pierwotnie zaklasyfikowane do wsi Rusowo.
13. Stosunkowo dużą ilość stanowisk zarejestrowano we wsi Pustary gdzie ważnymi są osady kultury łużyckiej. W większej ilości występują ślady osadnicze z okresu wczesnego średniowiecza i średniowiecza. Istotnym jest tutaj grodzisko ze średniowiecza wpisane do rejestru zabytków województwa.
14. W rejonie wsi Pyszki występuje tylko jedno stanowisko z osadami kultury

pucharów lejkowatych, kultury łużyckiej i wielbarskiej.

15. Na gruntach wsi Skoczewko w stosunkowo dużych ilościach występują pozostałości osadnicze z różnych okresów chronologicznych przy względnie stabilnym ich umiejscowieniu. Zwiększenie ilościowe stanowisk z okresu wczesnego średniowiecza i średniowiecza ma swoje odniesienie także w ich znaczeniu jakościowym – duża ilość osad pochodzi przede wszystkim ze średniowiecza. Podobnie jest na gruntach sąsiedniej wsi Skoczewko. Tutaj jednak stanowisk jest więcej jednak przy podobnej ilości pozostałości osadniczych na stanowiskach. Istotniejszym jest hipotetyczne cmentarzysko kultury łużyckiej i cmentarzysko grupy dębczyńskiej i z okresu rzymskiego. Stosunkowo dużo jest osad z wczesnego średniowiecza i średniowiecza.
16. Wśród stosunkowo dużej ilości stanowisk ze wsi Stojkowo dominują ślady osadnicze ze średniowiecza i o nieokreślonej chronologii.
17. Niewielka ilość stanowisk występuje na gruntach wsi Stramniczka i są to ślady osadnicze od okresu rzymskiego po średniowiecze.
18. Niezbyt duża ilość stanowisk archeologicznych znajduje się na gruntach wsi Świelubie. Występują tutaj osady kultury amfor kulistych oraz kompleks osad, grodu i cmentarzyska z okresu wczesnego średniowiecza. Widoczna jest większa ilość stanowisk z okresu średniowiecza. Zapewne świadczy to o intensywności kolonizacyjnej w średniowieczu.
19. Osadnictwo na gruntach wsi Włóścibórz należy do intensywniejszych na terenie gminy. Z epoki kamienia pochodzi osada. Wśród stanowisk kultury łużyckiej dominują osady a znajduje się także cmentarzysko tej kultury. Także one stanowią najliczniejszą grupę wśród przynależnych do kultury oksywskiej, wielbarskiej czy gr. dębczyńskiej. Podobnie jest w okresie wczesno-średniowiecznym (osady i cmentarzysko), jednak w średniowieczu dominują już tylko ślady osadnicze.
20. Do największych obszarowo i ilościowo rejonów występowania stanowisk archeologicznych należą grunta wsi Wrzosowo. Wśród licznych osad kultury łużyckiej, wielbarskiej i gr. dębczyńskiej widoczne jest cmentarzysko tej ostatniej. Podobnie ilościowo wygląda osadnictwo z okresu wczesnego średniowiecza. Natomiast zwiększeniu ulega w średniowieczu, jednak dominują tutaj ślady osadnicze.

Uwzględniając przedstawione powyżej dane, wraz z rozmieszczeniem przestrzennym stanowisk, na terenie gminy wyróżnić można kilka skupisk o dość czytelnych granicach. Skupiska te zróżnicowane są zarówno pod względem kształtu i wielkości jak i ilości zarejestrowanych stanowisk, także zróżnicowanych funkcjonalnie i chronologicznie.

Najbardziej na północny-zachód wysunięte jest skupisko ciągnące się od Stramniczki po Czernin. Kilkadziesiąt stanowisk zlokalizowanych jest na stosunkowo niedużym obszarze ulokowanym na długim stoku. Nieco na południowy-zachód od tego skupiska znajduje się kilka stanowisk ze wsi Czernin tworząc małe, samodzielne skupisko. Na S od niego zlokalizowane jest skupisko w rejonie wsi Dębogard. Występują tutaj duże osady z różnych okresów chronologicznych.

Bezpośrednio na E i SE od wymienionego skupiska zlokalizowane jest zapewne najważniejsze skupisko tego rejonu obejmujące stanowiska w rejonie wsi Bardy i Świelubie. Zlokalizowane są tutaj grodziska i cmentarzysko kurhanowe badane wykopaliskowo o istotnym znaczeniu dla historii Pomorza, rozwoju ceramiki wczesnośredniowiecznej oraz kontaktów ze Skandynawią w tym okresie.

Bezpośrednio na W od tego skupiska jest skupisko w rejonie wsi Pustary

występujące w SW części gminy. Zlokalizowane jest tutaj grodzisko średniowieczne.

Do interesujących skupisk należy najbardziej rozciągnięte skupisko w rejonie wsi Włóścibórz, Piotrowice, Kłopotowo m.in. z cmentarzyskiem i grodziskiem w Kłopotowie. Na jego obszarze występuje duża ilość osad.

Bezpośrednio na N i NE od tego skupiska wyróżnione zostało skupisko w rejonie wsi Wrzosowo, Skoczów, Skoczewko, wydłużone po osi NE-SW skrajem zachodnim sięgającym aż po rzekę Parsętę. Na obszarze tego skupiska występuje największa ilość stanowisk archeologicznych gminy.

Na N i NW od tego obszaru znajduje się skupisko w rejonie Połomina, wsi Jazy i Pyszka oraz Gąskowa. Zlokalizowanych jest tutaj dużo osad.

Na W od tego skupiska znajduje się kolejne w rejonie Stojkowa, Dygowa aż po Miechęcino, mocno wydłużone po osi N-S.

Ze względu na bardzo dużą ilość stanowisk archeologicznych granice tak wyróżnionych skupisk są płynne. W wielu wypadkach brak jest jednoznacznej, przestrzennej granicy między poszczególnymi skupiskami. W naszym przypadku wynikają one z faktu występowania stanowisk z tego samego przedziału chronologicznego bądź uwzględnione zostały warunki topograficzno-hydrograficzne terenu. Niewątpliwie najistotniejszym czynnikiem wpływającym na zasiedlenie tych terenów miała rzeka Parsęta wraz z jej doliną a także inne rzeczki i jeziora występujące na terenie gminy. Także niebagatelny wpływ miały korzystne warunki glebowe wykształcone wzdłuż doliny rzeki.

Przy tak wyróżnionych skupiskach poza ich zasięgiem znalazła się pewna, niewielka grupa stanowisk. W zasadzie nie mają one większego znaczenia dla oceny osadnictwa gminy Dygowo. Tak przedstawiony zasób archeologiczny gminy poddano ocenie konserwatorskiej celem wytypowania określonych stref konserwatorskich stanowisk i ich ochrony.

5. UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

5.1. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW.

Wszystkie elementy uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego stanowiące o polityce przestrzennej Gminy zostały zawarte dodatkowo na planszy Rysunek studium – „Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego”, która stanowi integralną część niniejszych ustaleń.

Ustalenia zagospodarowania przestrzennego odnoszą się przede wszystkim do zagadnień przestrzennych, ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i w mniejszym zakresie innych branż funkcjonalnych, które stanowią w zasadzie uwarunkowania przestrzenne.

Ustalenia ogólne

Gmina Dygowo powinna pozostać w przyszłości samodzielną jednostką administracyjną i rozwijać się w warunkach równowagi zachodzącej pomiędzy środowiskiem i człowiekiem.

Zagospodarowanie przestrzenne może ulegać przekształceniom w wybranych obszarach ograniczonych głównie do istniejących wsi posiadających dobre położenie komunikacyjne, dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną, dobrą infrastrukturę społeczną oraz przesłanki rozwoju gospodarczego. Nie zakłada się rozwoju tzw. wsi zanikowych, małych z tendencją do wyludnienia i nie rokujących rozwoju gospodarczego. Największy rozwój osadnictwa oparty będzie o miejscowości wyposażone w infrastrukturę techniczną i położone w bliższym sąsiedztwie m. Kołobrzeg oraz w niedużej odległości od drogi wojewódzkiej i dobrze z nią skomunikowane.

Obszar Gminy jest zróżnicowany pod względem zainwestowania i przebiegu procesów inwestycyjnych. Sieć osadnicza Gminy jest znacznie rozwinięta, ale istnieją również potencjalne rezerwy rozwojowe. Gminę Dygowo należy zaliczyć do gmin, które posiadają zespół różnorodnych cech pozwalających na wszechstronny rozwój gospodarczy – wielofunkcyjny. Teren Gminy znajduje się w niedużej odległości od morza (5-8 km) w bliskim sąsiedztwie Kołobrzegu (12 km) oraz przecięty jest doliną rzeki Parsęta. Przecięty jest drogą wojewódzką i linią kolejową Kołobrzeg- Karlino. Ma to wpływ na możliwości perspektywicznego zagospodarowanie Gminy chociaż nie w pełni wykorzystane.

Wszystkie te cechy sprzyjają rozwojowi przestrzennemu i gospodarczemu. Pozostały teren użytkowany rolniczo, z dobrymi glebami i wysoko położony na poziom morza stanowi zaplecze rozwoju rolnictwa, które może zaspakajać potrzeby Kołobrzegu i turystów pasa nadmorskiego, a jednocześnie ze względu na nieduże stosunkowo rozproszenie budownictwa można w jego obrębie lokalizować elektrownie wiatrowe. Bardzo ważną zaletą położenia Gminy jest jej obsługa przez drogę wojewódzką i linię kolejową.

Procesy inwestycyjne nie są intensywne i prowadzone są przede wszystkim w obrębie miejscowości Dygowo.

Potencjalne kierunki rozwoju określono w studium uwarunkowań, które zostało opracowane w latach 2000-2002. Od tego czasu wiele się zmieniło w procesach inwestycyjnych, planowaniu przestrzennym i założeniach gospodarczych.

Na terenie Gminy występuje niekorzystne zjawisko dzielenia terenów rolniczych na działki formalnie rolnicze, a w zasadzie budowlane w następstwie czego dąży się

do wymuszenia i zalegalizowania procesów budowlanych. Jednocześnie działki te są przedmiotem obrotu nieruchomościami jako działki pseudo budowlane.

Nowe budownictwo jednorodzinne nie ma istotnego wpływu na budżet Gminy w pozycji przychodów i w zatrudnieniu, a jednocześnie wymaga dużych wydatków na infrastrukturę techniczną. Należy jednak stworzyć warunki do osiedlania się na terenie Gminy. Dopuszczenie jednak do realizacji zabudowy w sposób niekontrolowany lub wszędzie, może doprowadzić do stworzenia niskich standardów budowanych osiedli ze względu na brak wystarczających środków finansowych na realizację infrastruktury technicznej.

Uzyskiwane wpływy do budżetu Gminy z budowy domków jednorodzinnych będą nieduże, ponieważ:

- działki zostały w znacznej części sprzedane przed sporządzeniem planu miejscowego, a więc Urząd nie uzyska wpływu do 30% wzrostu wartości sprzedanej działki (tzw. renta planistyczna);
- opłaty od nieruchomości nie są duże i nie mają istotnego wpływu na budżet.

Głównym założeniem rozwojowym Gminy powinna być koncentracja procesów inwestycyjnych wszędzie, gdzie będzie taka możliwość. Podstawowy rozwój przestrzenny powinien mieć miejsce tam, gdzie przede wszystkim istnieje już infrastruktura techniczna lub są plany jej realizacji w najbliższym okresie. Nie można jednocześnie rozwijać całej Gminy, we wszystkich kierunkach ze względu na wysokie koszty uzbrojenia terenów. Gmina powinna wykorzystać szanse rozwoju poprzez bardzo atrakcyjne zainwestowanie niezabudowanych jeszcze obszarów, ale w sposób niezwykle racjonalny, z zachowaniem walorów ekologicznych.

Gmina położona jest w pobliżu Kołobrzegu i morza i powinna być jednostką w pełni samodzielną, ale współpracującą w sposób zorganizowany z miastem i miejscowościami pasa nadmorskiego, szczególnie z gm. Ustronie Morskie ze względu na odcięcie Gminy od morza terenem gm. Ustronie Morskie.

Rozwój przestrzenny i gospodarczy powinien koncentrować się w miejscowościach usytuowanych przy głównych drogach, posiadających dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną. Nie należy zapomnieć o pozostałych obszarach po to, ażeby nie stworzyć obszarów A i B w Gminie.

Rozwój przestrzenny Gminy powinien opierać się przede wszystkim na dużej atrakcyjności gospodarczej Gminy, atrakcyjności i ochronie środowiska przyrodniczego, pełnym wyposażeniu w infrastrukturę techniczną, zaspokojeniu dużej gamy ofertowej terenów i różnorodności funkcji, wysokim standardzie świadczonych usług określonych w strategii rozwoju Gminy oraz polityce przestrzennej zawartej w studium uwarunkowań. Warunkiem rozwoju Gminy jest zachowanie racjonalnych proporcji pomiędzy terenami zabudowanymi i terenami „otwartymi”, które mogą gwarantować istnienie różnorodnych funkcji – a więc rozwój zrównoważony. Należy jednak absolutnie wyłączyć funkcje o znacznej uciążliwości dla ludzi i środowiska, w tym fermy hodowlane.

Ze względu na zainwestowanie i środowisko przyrodnicze Gminy oraz sąsiedztwo Kołobrzegu i pasa nadmorskiego teren Gminy powinien pełnić również funkcję zaplecza gospodarczego związanego z obsługą mieszkańców miasta i turystów pasa nadmorskiego oraz mieszkańców regionu. Bardzo wskazanym byłby rozwój gospodarstw ekologicznych, agroturystyki i w szerszym zakresie upraw i hodowli ekologicznej.

Odrębnym i nowym stosunkowo zagadnieniem jest lokalizacja farm elektrowni wiatrowych. Do chwili obecnej opracowano 7 planów miejscowych lokalizacji farm obejmujących ponad 1000 ha. W trakcie opracowania są dalsze plany. Należy uznać,

że nie powinno się dalej lokalizować elektrowni wiatrowych ze względu na bardzo dużą powierzchnię Gminy przeznaczoną na ten cel, konieczność ograniczenia zabudowy na znacznych obszarach od elektrowni wynikające z hałasu oraz ze względu na ochronę środowiska przyrodniczego.

W chwili obecnej powszechnym zjawiskiem jest blokowanie terenów poprzez plany miejscowe w ramach których lokalizowane są elektrownie, ale z braku możliwości odbioru (brak rezerw w krajowych liniach przesyłowych) nie dochodzi do realizacji inwestycji.

Najkorzystniejsze warunki rozwoju w chwili obecnej mają wsie: Dygowo, Wrzosowo i Czernin ze względu na położenie, infrastrukturę techniczną, istnieją nieograniczone przestrzenne możliwości rozwojowe oraz dobre połączenie drogowe poprzez drogę wojewódzką Kołobrzeg - Karlino z innymi miejscowościami oraz z pasem nadmorskim.

Najbardziej rozwojowym i perspektywnym obszarem turystyki i rekreacji są tereny położone w pobliżu dolin rzek Parsęty i Pyszki oraz w miejscowościach – Bardy, Świelubie i Pustary.

Pozostałe wsie, w których dominuje rolnictwo będą przechodziły procesy przekształceniowe uzależnione przede wszystkim od polityki państwa w stosunku do obszarów wiejskich (rolnictwo, działalność pozarolnicza – usługi, rzemiosło, produkcja).

Istotnym kierunkiem przekształceń zagospodarowania tych terenów jest rozwój zakładów drobnej wytwórczości, usług rzemieślniczych oraz lokalnego przetwórstwa.

Nie projektuje się istotnych zmian w strukturze przestrzennej Gminy. Jako główne ustalenie w tym zakresie przyjmuje się utrzymanie istniejącej struktury zagospodarowania przestrzennego. Zakłada się jej porządkowanie, podwyższenie standardów eksploatacji oraz dążenie do „wypełnienia” przestrzeni niezabudowanych w obrębie zwartych wsi. Nieunikniony będzie rozwój zabudowy wzdłuż utwardzonych dróg z infrastrukturą techniczną.

Istotnym nowym elementem krajobrazowym będzie pojawienie się w obrębie terenów rolnych farm elektrowni wiatrowych. Ich budowa spowoduje jednak wykluczenie z zabudowy dużych terenów obecnie rolnych zarówno pod lokalizację samych elektrowni jak i obszarów ich oddziaływania.

5.2. WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIA ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY.

Przy opracowywaniu planów miejscowych należy kierować się następującymi wytycznymi:

- minimalna powierzchnia działki nowo wydzielanej pod budownictwo jednorodzinne poza zwartą i plombową zabudową: wolnostojąca - 1000 m², bliźniacza – 750 m²;
- minimalna powierzchnia działki nowo wydzielanej pod budownictwo rekreacji indywidualnej – 1000 m²;
- minimalna powierzchnia działki nowo wydzielanej pod zabudowę zagrodową poza zwartą i plombową zabudową - 3000 m²;
- w obrębie zwartej zabudowy wsi ustala się następujące minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek pod budownictwo jednorodzinne: wolnostojące - 850 m², bliźniacze – 600 m²;
- nie dopuszcza się podziału na działki jednorodzinne lub zagrodowe, o ile w wyniku nowych podziałów powstaną działki o powierzchniach mniejszych od powyżej określonych (nie dotyczy wydzielenia działek w wyniku przepisów odrębnych);
- nowe budownictwo w obszarach zwartej zabudowy powinno nawiązywać podstawowymi elementami architektonicznymi do starej, wartościowej zabudowy lub swoim rozwiązaniem nie doprowadzić do dysharmonii;
- należy uwzględnić uwarunkowania wynikające ze środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- należy zachować minimalne normatywne odległości od sieci infrastruktury technicznej podziemnej i nadziemnej, istniejącej i projektowanej;
- zaznaczone na planszy Rysunek studium „Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego” obszary projektowane do zainwestowania należy traktować jako potencjalne tereny inwestycyjne, a zaznaczoną na nich funkcję jako dominującą z możliwością realizacji innych funkcji określonych w dalszych ustaleniach.
- W ramach obszaru z określoną funkcją (przeznaczeniem) zaznaczoną na rysunku studium można zlokalizować inne funkcje pod warunkiem spełnienia następujących uwarunkowań:
  - 1) minimum 50 % powierzchni wydzielonej musi być przeznaczona pod dominującą funkcję;
  - 2) inne funkcje nie mogą powodować uciążliwości w stosunku do dominującej funkcji oraz nie mogą powodować dysharmonii w krajobrazie oraz w kompozycji zabudowy terenu;
  - 3) inne funkcje uzupełniają funkcję dominującą i tworzą harmonijną jednostkę strukturalno-funkcjonalną (mieszkalnictwo, usługi, działalność gospodarcza w ramach mieszkalnictwa itp.);
  - 4) inne funkcje uzupełniające funkcję dominującą muszą się mieścić w grupie dopuszczonych funkcji określonych w 5.3.1 (19).

Powyższe nie dotyczy terenów i funkcji jednoznacznie określonych i jednorodnych np.: zabudowa sakralna – kościoł.

Niezwykle ważnym zagadnieniem jest zachowanie odpowiedniej linii zabudowy. Należy uwzględnić, że wzdłuż dróg poza pasem drogowym prowadzone są i będą prowadzone w przyszłości linie poszczególnych branż infrastruktury technicznej. Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia pasów drogowych

zgodnych z normatywnymi wielkościami określonymi w punkcie Komunikacja (prawie wszystkie istniejące pasy drogowe są za wąskie i wymagają poszerzenia) oraz uwzględniając prowadzenie infrastruktury technicznej w odległości nie mniejszej niż 5m od granicy pasa drogowego, poza terenem zabudowy należy odpowiednio oddalić linię zabudowy. W tym zakresie obowiązują ustalenia ustawy o drogach publicznych. Wielkości te są wielkościami minimalnymi i w wielu przypadkach muszą ulec powiększeniu. Zaleca się linię zabudowy obliczyć poprzez ustalenie normatywnej linii rozgraniczającej drogi. Następnie w odległości 5 m od tej linii rozgraniczającej otrzymamy linię od której zgodnie z ustawą o drogach może znajdować się infrastruktura podziemna. Pod pas infrastruktury powinno przeznaczyć się 3-5 m terenu. Od zewnętrznej granicy pasa można wyznaczyć linię zabudowy w odległości min. 3-5 m. W ten sposób otrzymamy poprawną nieprzekraczalną linię zabudowy.

Zgodnie z ustawą o drogach (art. 43) linia zabudowy powinna znaleźć się **w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni minimum:**

- dla drogi wojewódzkiej i powiatowej;
  - * w terenie zabudowanym 8,0 m;
  - * w terenie niezabudowanym 20,0 m;
- dla drogi gminnej;
  - * w terenie zabudowanym 6,0 m;
  - * w terenie niezabudowanym 15,0 m.

Z zabudowy kubaturowej (nie dotyczy infrastruktury technicznej) należy wykluczyć:

- tereny zagrożone powodzią (bezpośredniego zagrożenia powodziowego) wzdłuż doliny Parsęty i Pyszki;
- tereny chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody i ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami o ile taki zapis istnieje dla określonego terenu;
- tereny pokryte gruntami pochodzenia organicznego;
- duże kompleksy gruntów klasy III i IV;
- tereny pasów technicznych infrastruktury technicznej, jej oddziaływania oraz stref ochronnych;
- tereny oddziaływania elektrowni wiatrowych – zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zaznaczone na rysunku studium zasięgi oddziaływania elektrowni wiatrowych należy traktować jako orientacyjne, wynikające z prognozy oddziaływania na środowisko ustaleń planu. Ostateczne wielkości muszą zostać ustalone na etapie sporządzania projektu budowlanego. Należy określić obszary lokalizacji poszczególnych rodzajów zabudowy, wynikające z typu elektrowni (parametrów technicznych i wielkości hałasu) i przepisów odrębnych dotyczących wielkości dopuszczalnego hałasu dla określonych funkcji.

5.3. USTALENIA UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WSI

5.3.1. Ustalenia ogólne

Główne funkcje Gminy.

Podstawowymi funkcjami gminy w okresie planistycznym będą:

- rozwój rolnictwa i związanego z nim przemysłu rolno – spożywczego,
- rozwój działalności gospodarczej związanej głównie z różnorodnymi działami gospodarki i usług wraz z rzemiosłem,
- rozwój mieszkalnictwa z usługami;
- rozwój turystyki, w tym agroturystyki i turystyki ekologicznej.

Funkcja rolnicza to tradycyjna funkcja przestrzeni wiejskiej, podlegająca przemianom i restrukturyzacji tak, jak gospodarka naszego kraju.

Dalszy rozwój gospodarki w gminie (na najlepszych glebach) winien być ukierunkowany na zaspokajanie potrzeb żywnościowych większych ośrodków miejskich np. Kołobrzeg, Białogard i Karlino oraz regionu, z uwzględnieniem nowych wymagań rynku (produkcja zdrowej żywności, nowe uprawy, nowoczesne formy przechowywania surowców, półproduktów i produktów żywnościowych). Rozwój funkcji rolniczej winien odbywać się przy szczególnej ochronie istniejących melioracji odwadniających i systemu nawodnień, a działalność gospodarcza winna mieć charakter nieuciążliwy dla środowiska i winna ją cechować terenooszczędność.

Funkcja gospodarki leśnej, z uwagi na duże powierzchnie lasów ochronnych (głównie wodochronnych) oraz planowane znaczne tereny do dolesień będzie odgrywała istotną rolę. Wykorzystanie gospodarcze lasów winno następować zgodnie z planami urzędzenia lasów, przy uwzględnieniu ich roli dla penetracji turystycznej.

Funkcja rekreacyjna i turystyczna oraz obsługa podróżnych to rozwijająca się forma aktywizacji gospodarczej mieszkańców (szczególnie w gospodarstwach dwuzawodowych, na słabych glebach, w rejonie kompleksów leśnych i gruntów predestynowanych do zalesień, na obszarze chronionego krajobrazu). Atutem i atrakcją gminy są tereny słabo zaludnione, gdzie w rejonie projektowanych użytków ekologicznych (bagna, torfowiska, oczka wodne itp.) rozwijać się będzie turystyka ekologiczna dla amatorów ciszy, spokoju i wypoczynku z dala od ludzi.

Funkcja turystyczna ma szanse rozwoju również przy wykorzystaniu położenia tranzytowego, jakie stanowi przebiegająca z północy na południe przez gminę droga wojewódzka nr 163. W rejonie tej drogi wskazano tereny strategiczne do rozwoju różnych form aktywizacji gospodarczej, w tym obsługi ruchu turystów zmotoryzowanych i rowerzystów.

W Gminie planuje się rozwój ponadlokalnych funkcji w zakresie turystyki. Funkcje te mają szanse rozwoju (zwłaszcza rozwijająca się agroturystyka i ekoturystyka), jeżeli nie będą stanowiły uciążliwości dla mieszkańców Gminy. Konieczna jest wyprzedzająca modernizacja układu komunikacyjnego i realizacja infrastruktury technicznej.

Strategiczne cele rozwoju.

Sytuacja społeczna Gminy, stan środowiska przyrodniczego i kulturowego, jakość życia mieszkańców oraz poziom gospodarczy dają podstawę do określenia strategicznych celów rozwoju Gminy.

Za główne cele strategiczne rozwoju Gminy uznano:

- zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańcom Gminy, poprzez zaspokojenie ich aspiracji w sferze mieszkaniowej, socjalnej, kulturalnej, zdrowotnej i organizacji dnia codziennego,

- zapewnienie warunków dla zrównoważonego rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej i technicznej, w pełnej harmonii z uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego i kulturowego, przy zachowaniu walorów krajobrazu gminy.

W odniesieniu do przestrzeni Gminy cele strategiczne rozwoju sformułowane zostały następująco:

- kształtowanie struktur funkcjonalnych winno następować zgodnie z predyspozycjami środowiska, z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań,
- rozwój terenów aktywizacji gospodarczej w oparciu o istniejącą drogę wojewódzką nr 163 oraz istniejące wjazdy i zjazdy (niezależny układ komunikacyjny dojazdów),
- rozwój mieszkalnictwa w oparciu o istniejące jednostki osadnicze, z uwzględnieniem ochrony gruntów najwyższej bonitacji, głównie w oparciu o istniejące drogi gminne, przy wykorzystaniu istniejącego uzbrojenia w infrastrukturę techniczną,
- zapewnienie poprawy wyposażenia w infrastrukturę techniczną, szczególnie w zakresie poprawy gospodarki ściekowej i wodnej oraz uzbrojenia w sieć gazową,
- modernizacja istniejących dróg, a w szczególności w rejonie skrzyżowań dróg gminnych i powiatowych z drogą wojewódzką nr 163 w poszczególnych miejscowościach w tym budowę ścieżki rowerowej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 163,
- rozwój budownictwa rekreacji indywidualnej oraz agro - i ekoturystyki przy zachowaniu i wyeksponowaniu walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych gminy (budowa tras turystycznych).

Struktura funkcjonalno – przestrzenna.

Poziom zainwestowania gminy oraz uwarunkowania demograficzne, ekologiczne, techniczne i komunikacyjne stanowią podstawę do kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej.

Określono podział na zróżnicowane strefy funkcjonalne:

- strefa osadnicza,
- strefa rolnicza, w tym:
  - rolnictwo na wysokiej bonitacji gleb,
  - rolnictwo rozdrobnione, gospodarstwa dwuzawodowe, na słabych glebach predestynowanych do zalesień,
  - rolnictwo w strefie dolin rzecznych,
- strefa lasów,
- strefa działalności gospodarczej.

Strefa osadnicza rozwinęła się w formie większych wsi na głównym szlaku komunikacyjnym - drodze wojewódzkiej przebiegającej z północnego-zachodu na południowy-wschód. Cechą pozytywną zabudowy jest jej odsunięcie od głównej drogi w kierunku na wschód i zachód w formie ulicówek przy drogach gminnych.

Zwarty charakter dawnych wsi został zachowany w układzie urbanistycznym: Dygowa, Wrzosowa, Kłopotowa, Piotrowic, Włościborza, Czernina, Bard, Dębogardu, Świelubia i Pustar.

Na pozostałym obszarze, szczególnie w rejonach o słabych glebach zabudowa ma charakter rozproszony lub częściowo zwarty, co stwarza szanse dla rozwoju agro- i ekoturystyki.

Strefa rolnicza zajmuje środkową i południowo – wschodnią oraz północną część gminy. Charakteryzuje się użytkami rolniczymi o wysokiej bonitacji gleb (w przewadze III klasy). Obszary te są zmeliorowane.

Przestrzeń rolnicza wymaga rewaloryzacji krajobrazu w zakresie zwiększania zadrzewień śródpolnych służących poprawie klimatu i wilgotności gleb.

Na glebach słabych, predestynowanych do zalesień szczególna uwaga i ochrona winna być skierowana na zachowanie małych zbiorników wodnych i podmokłości (bagien), szczególnie pochodzenia organicznego.

Strefa dolin rzecznych obejmuje dolinę rzeki Parsęty i Pyszki, rozciągającą się na południu Gminy wraz z dopływami (o kierunkach dolin równoleżnikowych i południkowych), o przewadze łąk i pastwisk.

W dolinie rzeki Parsęty funkcja produkcji rolnej winna być podporządkowana funkcji ochronnej ekosystemu doliny rzecznej wraz z jej dopływami. W dolinach występują duże arealy gruntów pochodzenia organicznego, które podlegają ochronie i winny być objęte zakazem wprowadzania zabudowy. Ochrona ta powinna mieć charakter kompleksowy łącznie z bagnami, torfowiskami, oczkami wodnymi oraz zadrzewieniami, naturalną roślinnością łąkową itp.

Strefa lasów obejmuje południowo – zachodnią i północną część gminy. Wśród lasów występują lasy ochronne - wodochronne. Lasy zajmują stosunkowo niedużą powierzchnię Gminy (około 20%).

Lasy w południowo – zachodniej części Gminy występują na postulowanym Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Parsęty i specjalnym obszarze ochrony siedlisk Natura 2000 Dorzecze Parsęty.

Natomiast lasy w północnej i środkowej części Gminy wchodzi w skład dużych kompleksów leśnych (rejon Nadleśnictwa Gościno). Ich wykorzystanie gospodarcze oraz planowe nasadzenia odbywać się będą w oparciu o plany urządzenia lasów.

Strefa działalności gospodarczej planowana jest do rozwoju w oparciu o tereny położone w miejscowościach usytuowanych przy drodze wojewódzkiej. Tereny rozwojowe zlokalizowane zostały przy wykorzystaniu istniejących wjazdów i wyjazdów z dróg oraz budowy niezależnego układu komunikacyjnego dla ich obsługi.

Poniżej opisane ustalenia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego należy traktować łącznie z uwarunkowaniami i kierunkami zawartymi w części ogólnej i branżowej oraz na mapie Rysunek studium – „Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego” .

Wytyczne mają charakter bardzo zgeneralizowany i dlatego dopuszcza się uszczegółowienie przeznaczenia terenów (funkcji) na etapie opracowania planu miejscowego pod warunkiem spełnienia zakazów, nakazów i uwarunkowań określonych w ustaleniach studium i opracowaniach branżowych – środowiskowych i infrastruktury technicznej.

W każdej wsi wykazano funkcje dominujące, co nie wyklucza innych, uzupełniających funkcji takich jak mieszkalnictwo, usługi i działalność gospodarcza. Dla każdej wsi określono również docelowe rozwiązanie infrastruktury technicznej, co nie oznacza, że nie można zastosować rozwiązań etapowych lub dokonać innej zasady podłączenia. Istotne jest doprowadzenie określonego czynnika, a przedstawiona zasada rozwiązania technicznego na etapie studium jest najkorzystniejsza tylko w okresie tworzenia studium.

Najbardziej zalecanym kierunkiem zainwestowania jest realizacja budownictwa w obrębie zwartej zabudowy wsi, na styku z tą zabudową lub wzdłuż istniejących dróg utwardzonych (asfalt, płyty betonowe lub bruk – poza ciągłą zabudową wzdłuż drogi wojewódzkiej) z łatwym dostępem do infrastruktury technicznej, jednak w zespołach przestrzennych.

Dopuszcza się realizację zabudowy rozproszonej w postaci **zabudowy zagrodowej gospodarstwa rolnego (rozumianego zgodnie z Kodeksem**

cywilnym, o obszarze nie mniejszym niż 1,0 ha użytków rolnych) o ile nie jest to wykluczone innymi ustaleniami, na obszarach oznaczonych w studium jako rolne (wykluczyć należy zabudowę na gruntach pochodzenia organicznego) pod warunkiem, że powierzchnia działki zagrodowej na której będzie realizowana zabudowa nie będzie mniejsza od 0,30 ha). Ponadto wymagane jest spełnienie wymogów przepisów odrębnych.

Na planszy „Rysunek studium - Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego” zaznaczono główne obszary koncentracji zainwestowania na tle stanu istniejącego. Nowe budownictwo rozproszone nie zostało zaznaczone z tego względu, że jest ono na tym etapie niemożliwe do zlokalizowania.

Uwarunkowania przestrzenne zainwestowania:

1. Obszary zainwestowania określone na rysunku studium należy traktować jako potencjalne, wynikające z dotychczasowej wiedzy. Istnieje możliwość niewielkiej regulacji ich granic (do 5% pow.) na etapie planu miejscowego, ale po spełnieniu następujących warunków:

a) uwzględnione zostaną ograniczenia wynikające z uwarunkowań określonych w studium (zagospodarowanie przestrzenne, infrastruktura techniczna, ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego);

b) funkcja oraz architektura obiektów nie będą wprowadzały dysonansu przestrzennego, krajobrazowego oraz funkcjonalnego;

c) zainwestowanie kubaturowe nie będzie miało miejsca:

- na gruntach pochodzenia organicznego;
- w strefach ochronnych od obiektów uciążliwych;
- w obrębie terenów zalewowych;
- na zboczach dolin rzek o pochyleniu ponad 10 %.

2. Dopuszcza się lokalizację zabudowy zagrodowej na terenach przeznaczonych w studium pod użytkowanie rolnicze (R) z wykluczeniem terenów określonych w ust.1c i o ile spełnione są dodatkowo łącznie następujące warunki: pas terenu możliwy do zainwestowania o szerokości od drogi min. 50 m, przylega on do gminnej lub powiatowej drogi utwardzonej (bruk, płyty betonowe, asfalt) lub gruntowej obsługującej zabudowę zagrodową rozproszoną (zabudowa odległa do 300m), istnieje infrastruktura techniczna (sieć wodociągowa i kanalizacja sanitarna ogólnie dostępna), a inwestor posiada min. 10,0 ha gruntów rolnych na terenie gminy Dygowo. Powyższe dopuszczenie lokalizacji zabudowy zagrodowej nie dotyczy lokalizacji wzdłuż drogi wojewódzkiej, poza terenami wyznaczonymi w studium.

3. Dopuszcza się możliwość lokalizacji stawów rybnych w obszarach do tego celu predysponowanych pod warunkiem, że nie nastąpi zniszczenie wartości przyrodniczych oraz podtopienie przyległych terenów. W związku z tym konieczne jest wcześniejsze rozpoznanie środowiska pod kątem występowania cennych i chronionych jego składników w tym szczególnie siedlisk i roślin i na podstawie tego wystąpienie do stosownych jednostek o uwarunkowania realizacyjne w zakresie chronionym.

4. Tereny oznaczone jako użytki rolne można zalesić (dotyczy to gleb niskich klas - V i VI, Lz lub w strefach erozyjnych) o ile nie narusza to ustaleń studium w zakresie przeznaczenia tych terenów pod zainwestowanie kubaturowe lub zalesienie wykluczone jest ze względów na ochronę środowiska. Nie należy zalesiać terenów rolnych położonych wewnątrz użytków rolnych o małych powierzchniach (poniżej 1,0 ha). Szczególnej ochronie podlegają grunty III i IV klasy, które można zalesić w wyjątkowych przypadkach (położone wewnątrz kompleksów glebowych niższych klas

przeznaczonych pod zalesienie, w obszarach erozyjnych itp.).

5. Przebieg tras infrastruktury technicznej powinien mieć miejsce przede wszystkim wzdłuż pasów drogowych zgodnie z przepisami odrębnymi. Ich przebieg i miejsca lokalizacji ich urządzeń należy traktować jako zalecany. Istnieje możliwość zmian tras o ile wynikać to będzie z uwarunkowań technicznych, a zmiana nie naruszy planowanych ustaleń zagospodarowania. Główne pasy infrastruktury technicznej dopuszcza się przede wszystkim wzdłuż drogi wojewódzkiej, dróg powiatowych i dróg gminnych.

6. Obiekty związane z działaniem infrastruktury technicznej (przepompownie, hydrofornie, trafostacje i GPZ, stacje redukcyjne gazu, ujęcia wody itp.) oraz inne pojedyncze budowle ze względów technicznych nie zostały zaznaczone na planszy - rysunek studium. Mogą jednak być lokalizowane na trasach przebiegu infrastruktury technicznej i w obrębie terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Wyznaczone rejony lokalizacji GPZ w obrębie terenów przeznaczonych pod elektrownie wiatrowe należy traktować jako potencjalne, które mogą ulec zmianie w ramach terenu przeznaczonego pod elektrownie lub na podstawie projektów technicznych przedsięwzięcia.

7. Pod pojęciem rekultywacja należy rozumieć niwelację, zalesienie, zadrzewienie, urządzenie stawu rybnego lub urządzenie funkcji rekreacyjno-sportowej.

8. Jeżeli użyto kilka symboli funkcji dla jednego obszaru to znaczy, że są one równorzędne. Oprócz oznaczonej funkcji (lub kilku) można zlokalizować inne ale jako dodatkowe, które określone zostaną na etapie planu i nie kolidują z funkcją podstawową.

9. W obrębie zainwestowania dopuszcza się adaptację, modernizację, rozbudowę, przebudowę lub budowę nowych obiektów, zmianę funkcji pod warunkiem, że działania te będą zgodne z wszystkimi nowymi uwarunkowaniami i przepisami odrębnymi, szczególnie w zakresie ochrony zabytków i jakiegokolwiek uciążliwego oddziaływania.

10. W obrębie zwartej zabudowy wsi (to znaczy jeżeli działki zabudowane przylegają do siebie lub są oddalone od siebie maksymalnie o 3 działki niezabudowane) należy przyjąć, że dominujące są wszelkie działania związane z gospodarką rolną (zamieszkanie rolników, produkcja, hodowla, przetwórstwo i handel). Wszystkie inne funkcje należy traktować jako dopuszczalne i podporządkowane funkcji dominującej w każdym zakresie zgodnym z prawem (np. hałas, zapach).

W przypadku zabudowy mieszkaniowej nie związanej z zabudową zagrodową należy uwzględnić fakt, że na tym terenie obowiązują normy odnoszące się do zabudowy zagrodowej.

11. Wyznaczone na rysunku studium potencjalne obszary lokalizacji elektrowni wiatrowych obejmują tereny lokalizacji wież elektrowni wraz z orientacyjnymi i maksymalnymi strefami oddziaływania, odnoszącymi się do rodzajów terenów przeznaczonych pod formy użytkowania określone w rozporządzeniu stosownego ministra w sprawie dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku. W przypadku obowiązujących planów, zaznaczono tereny lokalizacji elektrowni oraz orientacyjne, maksymalne strefy oddziaływania, przyjęte w prognozach oddziaływania elektrowni w przypadku występowania form zainwestowania, które kolidują z eksploatacją elektrowni. Jeżeli występuje kolizja stref oddziaływania z projektowanym w studium zainwestowaniem, należy albo dokonać stosownej zmiany przeznaczenia (dostosować do przepisów) tego zainwestowania ażeby usunąć kolizję (obowiązują ustalenia aktualnego planu miejscowego), wykupić teren zabudowany albo pozostawić zainwestowanie pod warunkiem takiego zaprojektowania lokalizacji wież

elektrowni, ażeby nie występowało negatywne oddziaływanie elektrowni (hałas) na to zainwestowanie.

Wyznaczone na rysunku studium uwarunkowań tereny pod lokalizację elektrowni wiatrowych uznaje się jako potencjalne i mogą one ulec pomniejszeniu na etapie sporządzania planów miejscowych w wyniku szczegółowej analizy zainwestowania, krajobrazu i środowiska. Wynika to z konieczności nie dopuszczenia do przesłaniania przez wiatraki cennych sylwet miejscowości lub dominant obiektów kulturowych np.: wież kościołów widocznych z dróg o nawierzchni asfaltowej i brukowej.

Pod pojęciem terenów potencjalnych lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz ich obszarów oddziaływania (zaznaczone na rysunku studium) należy rozumieć tereny przeznaczone pod lokalizację wież elektrowni wiatrowych oraz strefy ich oddziaływania w zakresie hałasu odnoszące się tylko do form użytkowania określonych w rozporządzeniu właściwego ministra w sprawie dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku.

Obowiązujące plany miejscowe sporządzone w celu lokalizacji elektrowni wiatrowych wykazane zostały w ust. 4.2. Uwarunkowania przestrzenne i obejmują obręby wsi: Wrzosowo, Jazy, Bardy, Świelubie, Dygowo, Stojkowo, Pustary i Dębogard, Miechęcino.

12. Lokalizacja wież telefonii komórkowej nie może mieć miejsca:

- w obrębie zabudowy mieszkaniowej i w odległości od niej minimum 100m (nie dotyczy to lokalizacji na terenie właściciela zamieszkałej działki znajdującej się w odległości 100 m od innego istniejącego lub projektowanego budynku mieszkalnego);
- w obrębie zabudowy usługowej (nie dotyczy wież kościelnych po uzgodnieniu z W.K.Z.);
- w obrębie terenów znajdujących się w istniejących i projektowanych strefach i obszarach chronionych, wykazanych w studium.

Podtrzymuje się istniejące lokalizacje wież telefonii komórkowej i wydane decyzje w tym zakresie.

13. W dolinie Parsęty i w dolinie Pyszki objętych projektowanym specjalnym obszarem ochrony siedliska NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty” zachowuje się istniejące zainwestowanie z możliwością niezbędnej rozbudowy związanej z prowadzoną działalnością i dopuszcza się budowę nowych obiektów związanych z turystyką lub gospodarką wodną bez naruszenia wartości chronionych.

Wyznaczone w tych obszarach nowe tereny przeznaczone pod zainwestowanie w studium należy projektować w następujący sposób:

a) w obszarze terenów zalewowych dopuszcza się wykonanie dostępu do rzeki z pomostem i podstawowym zapleczem obsługi turystów wodnych z jednoczesnym wykluczeniem trwałej zabudowy kubaturowej;

b) trwała zabudowa turystyczna może być zlokalizowana na wyższych terenach (tarasach rzecznych – poza terenami zagrożonymi powodzią) z tym, że mogą to być tylko parterowe domki turystyczne o ekstensywnej zabudowie wkomponowane w krajobraz.

Warunkiem rozbudowy oraz lokalizacji przedsięwzięć na tych terenach jest spełnienie uwarunkowań wynikających z ustawy o ochronie przyrody oraz przepisów odrębnych.

14. Elektrownie wodne można lokalizować na rzekach w miejscach, które nie spowodują zniszczenia walorów przyrodniczych i kulturowych oraz nie spowodują podtopień terenów przyległych.

15. Zachowuje się ustalenia obowiązujących planów miejscowych (nie dotyczy zalesienia doliny Parsęty) oraz wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Dopuszcza się ich zmianę na wniosek zainteresowanego ustaleniami niniejszego studium.

16. Zakłada się zakaz lokalizacji na terenie Gminy ferm bezściółowych powyżej 210 DJP oraz rozbudowę istniejących powyżej stanu istniejącego.

17. Zagospodarowanie obszarów położonych w sąsiedztwie linii kolejowej Kołobrzeg-Karlino musi uwzględniać konsekwencje wynikające z docelowej prędkości pociągów pasażerskich i towarowych 120 km/h, (uwzględnić uwarunkowania wynikające z art. 53 i art. 54 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym).

18. W przypadku wyeksploatowania złóż gazu ziemnego i ropy wszystkie skutki wynikające z istnienia tych złóż zostaną usunięte, łącznie z terenami i obszarami górniczymi.

19. W obrębie Gminy nie zakłada się lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko dla których wymagane byłoby sporządzenie raportu za wyjątkiem infrastruktury technicznej, dróg, wydobywania kopalin i działalności związanej z rolnictwem i jego przetwórstwem oraz elektrowni wiatrowych.

20. Określenie funkcji użytych w studium:

- a) MN – tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej z dominacją przeznaczenia – tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zagrodowej i usług; dopuszcza się dodatkowo nieuciążliwą działalność gospodarczą (uciążliwość w granicach działki), usługi turystyczne, zabudowę mieszkaniową wielorodzinną (istniejącą) oraz zieleń publiczną;
- b) MW – dominujące przeznaczenie – tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnnej i usług nieuciążliwych;
- c) U – dominujące przeznaczenie – tereny zabudowy usług wielofunkcyjnych; dopuszcza się dodatkowo zabudowę mieszkaniową i nieuciążliwą działalność gospodarczą;
- d) P – dominujące przeznaczenie – tereny obiektów produkcyjnych, baz, magazynów, składów i usług handlu; dopuszcza się dodatkowo zabudowę mieszkaniową i usługową w obrębie zakładu związaną z prowadzoną działalnością;
- e) RU – dominujące przeznaczenie – tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodnich oraz leśnych; dopuszcza się dodatkowo zabudowę mieszkaniową i usługową terenu związaną z prowadzoną działalnością;
- f) R - należy rozumieć - tereny rolnicze, użytkowane rolniczo, na których dopuszcza się zabudowę zagrodową w przypadkach określonych w ust. 2 tekstu ustaleń studium (powyżej) oraz zakłady związane ściśle z produkcją rolniczą.

Poza dominującymi przeznaczeniami mogą się w tych obszarach znajdować istniejące, a nie wymienione funkcje, które można zachować o ile nie występują sprzeczności eliminujące ich lokalizację lub użytkowaną funkcję.

Ostateczny wybór przeznaczenia terenów z zakresu przypisanego zapisami oznaczeń na rysunku studium zostanie dokonany na etapie sporządzenia planu miejscowego.

5.3.2. Ustalenia szczegółowe – uwarunkowania i kierunki

USTALENIA ODNOŚĄ SIĘ DO OBSZARÓW ZABUDOWY WIĘKSZYCH MIEJSCOWOŚCI ORAZ ICH NAJBLIŻSZEGO OTOCZENIA I STANOWIĄ ZBIÓR INFORMACJI O PODSTAWOWYCH UWARUNKOWANIACH I KIERUNKACH ICH ROZWOJU. POZOSTAŁE USTALENIA DLA NIEWSKAZANYCH PONIŻEJ MNIEJSZYCH JEDNOSTEK, OBSZARÓW POZA TERENAMI ZWARTEJ ZABUDOWY, CZĘŚCI TERENÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ ZAWARTE SĄ W USTALENIACH OGÓLNYCH I BRANŻOWYCH ORAZ NA RYSUNEK STUDIUM, KTÓRY STANOWI INTEGRALNĄ CZĘŚĆ TEKSTU I W ZWIĄZKU Z TYM NALEŻY JE RÓWNIEŻ UWZGLĘDNIĆ .

(W TABELACH ZAWARTO SKRÓTY OKREŚLEŃ FUNKCJI. PEŁNA TREŚĆ OKREŚLEŃ FUNKCJI ZNAJDUJE SIĘ W UST. 5.3.1.20 ORAZ NA RYSUNKU STUDIUM).

JEDNOSTKA STRUKTURALNA – A

A.1. DYGOWO (wraz z Pyszką i Lisią Górą)

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi wielofunkcyjne w tym administracji, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, elektrownie wiatrowe.

2. Kierunki i zasady rozwoju:

1) Kierunki rozwoju:

- a) usługi wielofunkcyjne w tym administracji – związane z obsługą gminy;
- b) mieszkalnictwo – zabudowa jednorodzinna;
- c) rolnictwo i działalność z nim związana - zabudowa zagrodowa, produkcyjna i magazynowa związana z działalnością rolniczą, bazy;
- d) centrum usług wielofunkcyjnych – proponowana lokalizacja – południowo – wschodnia część miejscowości – przy drodze wojewódzkiej nr 163;
- e) produkcja, magazyny, składy, rzemiosło, bazy – rozwój zabudowy głównie na terenach w obszarze północnym, w rejonie stacji kolejowej i w sąsiedztwie oraz przy drodze wojewódzkiej w części wschodniej;
- f) należy dążyć do wypełnienia istniejącej zabudowy. Nowe, skoncentrowane zainwestowanie mieszkaniowe w części północnej, zachodniej i wschodniej miejscowości;
- g) nie należy dopuścić do nowej zabudowy wzdłuż drogi wojewódzkiej za wyjątkiem ustaleń studium;
- h) elektrownie wiatrowe – lokalizacja – zgodnie z ustaleniami obowiązującego m.p.z.p. w południowej i wschodniej części obrębu wsi.

2) Zasady rozwoju:

- a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
- b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
- c) zaleca się sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości dla istniejącej i projektowanej do zainwestowania miejscowości ze szczególnym uwzględnieniem centrum miejscowości, terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną i produkcyjną;
- d) działania zorganizowane: usługi wielofunkcyjne, usługi handlu o powierzchni sprzedaży do 400 m²);
- e) planowana rezerwa terenu na rozbudowę cmentarza komunalnego;
- f) dopuszcza się przekształcenie funkcji zabudowy przydrożnej (wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 163) z zagrodowej na inne funkcje usługowe lub związane z działalnością gospodarczą;

- g) teren A.1.1. MN położony przy skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej i drogi powiatowej prowadzącej do Ustronia Morskiego można przeznaczyć pod zainwestowanie mieszkaniowe, usługi - w tym usługi turystyki, gastronomii i administracji;
- h) uwzględnić strefy oddziaływania od projektowanych elektrowni wiatrowych.
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: Warunki ochrony w pkt. 6.1.
- 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty” i w obszarze NATURA 2000 „Trzebiatowsko - Kołobrzesci Pas Nadmorski” (PLH320017);
  - 2) część miejscowości proponuje się objąć ochroną w postaci obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Pyszki”;
  - 3) uwzględnić obszary cenne przyrodniczo obejmujące kompleks leśny w zachodniej części obrębu oraz część obszaru w północno – zachodniej oraz północno – wschodniej części obrębu;
  - 4) istniejące pomniki przyrody.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
- 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą “A” ochrony konserwatorskiej, obejmującą teren placu kościelnego wraz z kościołem (A.4.1.U). Warunki ochrony w pkt.6.2.1.c.
  - 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą “B” ochrony konserwatorskiej, obejmującą rozplanowanie i zabudowę wsi łącznie z wybudowaniami przy ul. Kolejowej, oraz zespołem budynków dworca kolejowego. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.d;
  - 3) część miejscowości proponuje się objąć strefą “K” ochrony krajobrazu obejmującą obszary cmentarzy: przykościelnego oraz dwóch cmentarzy – d. ewangelickiego i komunalnego w pn. części wsi. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.
  - 4) część miejscowości proponuje się objąć strefą “E” ochrony ekspozycji, obejmująca:
    - obszar po południowej stronie wsi z drogi Dygowo-Bardy;
    - obszar po zachodniej stronie wsi z drogi Dygowo – Kołobrzeg;
    - obszar na północ od drogi wojewódzkiej nr 163 z widokiem na dolinę Pyszki;
    - warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.
  - 5) na terenie wsi znajdują się 2 obiekty wpisane do rejestru zabytków:
    - dom mieszkalny nr 11/12;
    - kościół parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pańskiego wraz z terenem cmentarza przykościelnego (nieczynnego), ul. Wolności 3;
    - warunki ochrony w pkt. 6.2.1.a.;
  - 6) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską na podst. ustaleń proj. m.p.z.p. (wpis do rejestru zabytków): zakwalifikowanych do wpisu do rejestru zabytków:
    - dom, ul. Kołobrzescza nr 16, szach., 2 poł. XIX w., ok. 1910 r.- budynek gospodarczy, mur./drewn., pocz. XX w.;
    - dworzec kolejowy, mur., 1859-60 r., pocz. XX w.- magazyn stacyjny, mur., pocz. XX w.;
    - dom, ul. Główna nr 17, szach., pocz. XX w.;
    - dom, ul. Główna nr 2, mur., ok. 1910 r., stolarka okienna i drzwiowa, detal;
    - dom, ul. Główna nr 3, mur., dat. 1901 r. F.E.;
    - dom, ul. Kolejowa nr 6, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.;
    - dom (d. plebania), Plac Wolności nr 5, szach., 1818 r.;

7) na terenie wsi znajdują się 124 obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską na podst. ustaleń proj. m.p.z.p. (wpis do ewidencji zabytków).
Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b

5.Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1)zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2)komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR STRUKTURALNEJ	JEDNOSTKI PRZEZNACZENIA TERENU	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.1.1.		MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej dopuszcza się usługi wielofunkcyjne,
A.1.2.		MW	MW - tereny istniejącej zabudowy wielorodzinnej i usług nieuciążliwych,
A.1.3.		ZP	teren zieleni urządzonej- zieleń parkowa,
A.1.4.		UKs	teren zabudowy usług sakralnych – kościoł,
A.1.5.		UA	teren usług administracji,
A.1.6.		UO	teren zabudowy usług oświaty i sportu – szkoła i boisko;
A.1.7.		ZC	cmentarz;
A.1.8.		MN,U	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej wielorodzinnej oraz usług wielofunkcyjnych;
A.1.9.		IF	funkcja do sprecyzowania w m.p.z.p.
A.1.10.		U	teren usług wielofunkcyjnych;
A.1.11.		P, U	tereny obiektów produkcji, przetwórstwa, bazy,magazyny, składy; zabudowa usług wielofunkcyjnych;
A.1.12.		K,P,U	teren urządzeń kanalizacji sanitarnej – po likwidacji działalność gospodarcza i usługowa;
A.1.13.		RU	tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych;
A.1.14		UT	teren zabudowy usług turystyki;
A.1.15		W	teren urządzeń zaopatrzenia w wodę

A.2. MIECHĘCINO

1.Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, elektrownie wiatrowe.

2.Kierunki i zasady rozwoju:

1)Kierunki rozwoju:

- a) rolnictwo - zabudowa zagrodowa i związana z działalnością rolniczą;
- b) zabudowa jednorodzinna i rekreacji indywidualnej oraz związana z turystyką;
- c) tereny górnicze – rozbudowa istniejącej zwirowni oraz budowa nowych w obrębie terenów występowania kruszywa pod warunkiem nie wystąpienia kolizji w zakresie przepisów odrębnych;

- d) elektrownie wiatrowe – lokalizacja zgodnie z ustaleniami obowiązującego m.p.z.p. w północnej części obrębu wsi;
- 2) Zasady rozwoju:
- adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
  - główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
  - restauracja (prace konserwatorskie) zabytkowego cmentarza ewangelickiego i parku dworskiego;
  - w obrębie kolonii zabudowa wzdłuż drogi z wykluczeniem terenów po stronie północnej drogi;
  - w rejonie zabudowanej części wsi i w jej sąsiedztwie dopuszcza się rozwój zabudowy jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej oraz zabudowy związanej z turystyką;
  - uwzględnić strefy oddziaływania od projektowanych elektrowni wiatrowych;
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: warunki ochrony w pkt.6.1.;
- część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
  - część miejscowości proponuje się objąć ochroną w postaci obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
  - istniejące pomniki przyrody;
  - proponowany pomnik przyrody - szpaler wiązów polnych zlokalizowanych w miejscowości;
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
- część miejscowości proponuje się objąć strefą „K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar wokół parku, obszar całej wsi oraz obszar po obu stronach drogi prowadzącej z Miechęcina do doliny Parsęty. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.
  - na terenie wsi znajduje się 1 obiekt zakwalifikowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków): park dworski krajobrazowy z II poł. XIX w;
  - na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.;
5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:
- zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
  - komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.2.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej, dopuszcza się usługi turystyki i rekreacji indywidualnej
A.2.2.	ZC	teren cmentarza
A.2.3.	ZP	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa
A.2.4.	PG	teren i obszar górniczy

A.2.5.	U, P	teren zabudowy usług wielofunkcyjnych i obiektów produkcyjnych, baz i magazynów
A.2.6.	UT	teren zabudowy usług turystyki

A.3.BARDY

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, elektrownie wiatrowe.

2. Kierunki i zasady rozwoju:

1) Kierunki rozwoju:

- a) rolnictwo, mieszkalnictwo;
- b) elektrownie wiatrowe- lokalizacja zgodnie z ustaleniami obowiązującego oraz będącego w toku uchwalania m.p.z.p. we wschodniej części obrębu wsi;

2) Zasady rozwoju:

- a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
- b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
- c) restauracja (prace konserwatorskie) zabytkowego cmentarza;
- d) zaleca się sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości;
- e) uwzględnić strefy oddziaływania od projektowanych elektrowni wiatrowych.

3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: warunki ochrony w pkt.6.1.

- 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
- 2) część miejscowości proponowana do objęcia ochroną w postaci obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
- 3) proponowany obszar cenny przyrodniczo obejmujący niewielką część kompleksu leśnego na północy obrębu wsi;
- 4) istniejące pomniki przyrody;
- 5) proponowany pomnik przyrody – lipa drobnolistna na wzniesieniu przy domostwach, około 200 m na płd. od wsi Bardy.

4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą „B” ochrony konserwatorskiej, obejmującą obszar średniowiecznego układu przestrzennego wsi – wrzecionowaty plac z dwoma stawami wraz z nawsiem. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.d.
- 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą „K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar dwóch cmentarzy ewangelickich –XIX-wiecznego i z pocz. XX w., położonych na północ od wybudowań wsi. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.
- 3) część miejscowości proponuje się objąć strefą „E” ochrony ekspozycji, obejmująca obszar położony po wschodniej i zachodniej stronie drogi prowadzącej do Dygowa, trójkąty widoczności po obu stronach drogi prowadzącej z Miechęcina do Bardów. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f;
- 4) na terenie wsi znajduje się 1 obiekt proponowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków): dom nr 30, szach./drewn., XIX/XX

- w. (obiekt nie zidentyfikowany w terenie, wytypowany na podstawie spisu adresowego WKZ);
- 5) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.3.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej;
A.3.2.	ZC	teren cmentarza
A.3.3.	W, ZP	teren urządzeń zaopatrzenia w wodę; teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa
A.3.4.	ZP, WS	teren zieleni urządzonej - zieleń parkowa, wody powierzchniowe
A.3.5.	UT	teren zabudowy usług turystyki

A.4. ŚWIELUBIE

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, mieszkalnictwo, elektrownie wiatrowe.

2. Kierunki i zasady rozwoju:

1) Kierunki rozwoju:

- a) rolnictwo, mieszkalnictwo;
- b) turystyka, sport i rekreacja – proponowana lokalizacja w centralnej i południowo – wschodniej części obrębu wsi;
- c) elektrownie wiatrowe – lokalizacja zgodnie z ustaleniami obowiązującego m.p.z.p. w północnej i we wschodniej części wsi oraz zgodnie z podjętymi uchwałami o przystąpieniu do sporządzenia planów.

2) Zasady rozwoju:

- a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
- b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
- c) zaleca się sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości;
- c) uwzględnić strefy oddziaływania od projektowanych elektrowni wiatrowych.

3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: Warunki ochrony w pkt. 6..

- 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
- 2) część miejscowości proponuje się objąć ochroną w postaci obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
- 3) proponowany obszar cenny przyrodniczo obejmujący kompleks leśno-parkowy na północ od centrum miejscowości;

4) istniejące pomniki przyrody.

4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) kościół wraz z cmentarzem przykościelnym, objęty ochroną prawną, wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu;
- 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą "A" ochrony konserwatorskiej, obejmującą obszar dawnego cmentarza przykościelnego. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.c;
- 3) część miejscowości proponuje się objąć strefą "B" ochrony konserwatorskiej, obejmującą obszar całej wsi wraz z jej rozplanowaniem i zabudową. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.d.;
- 4) na terenie wsi znajdują się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków – kościół. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.a.;
- 5) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.;
- 6) część miejscowości proponuje się objąć strefą "E" ochrony ekspozycji, obejmującą:
  - niewielki obszar po obydwu stronach drogi z Bard z widokiem na wybudowania wsi;
  - obszar w południowej części wsi za zabudowaniami z widokiem na ścianę lasu. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 1) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.4.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej;
A.4.2.	UKs	teren zabudowy usług sakralnych – kościół
A.4.3.	US, UT	teren zabudowy i urządzeń sportu i rekreacji oraz usług turystyki
A.4.4.	MN, U	teren wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej i usług wielofunkcyjnych
A.4.5.	ZL, ZP	zieleń leśna i parkowa, teren rolny (obszar cenny przyrodniczo),
A.4.6.	W	teren urządzeń zaopatrzenia w wodę

A.5. PUSTARY

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, elektrownie wiatrowe.
2. Kierunki i zasady rozwoju:
  - 1) Kierunki rozwoju:
    - a) rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo;

- b) usługi turystyki, sportu i rekreacji - zgodnie z obowiązującymi ustaleniami m.p.z.p. oraz projektowane – skoncentrowane przy zachodniej i południowej części wsi;
- c) elektrownie wiatrowe - proponowana lokalizacja – zgodnie z ustaleniami obowiązującego m.p.z.p. w północnej części wsi, projektowane – we wschodniej części wsi.
- 2) Zasady rozwoju:
- a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa za inwestowania;
- b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do istniejącej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy; nowa zabudowa nie powinna nawiązywać do istniejącej powojennej zabudowy wielorodzinnej;
- c) restauracja zabytkowych założeń dworskich wraz z parkiem, które są wpisane do rejestru zabytków oraz cmentarza ewangelickiego;
- d) uwzględnić strefy oddziaływania od projektowanych elektrowni wiatrowych.
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: warunki ochrony w pkt.6.1.;
- 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
- 2) część miejscowości proponuje się objąć ochroną w postaci obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
- 3) istniejące pomniki przyrody.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
- 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą “K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar całego założenia folwarcznego oraz cmentarza ewangelickiego. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e;
- 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą “E” ochrony ekspozycji, obejmującą widok z drogi prowadzącej do Dębogardu. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.;
- 3) na terenie wsi znajdują się 2 obiekty wpisane do rejestru zabytków:
- dawny dwór;
  - park dworski;
  - warunki ochrony zgodnie z pkt. 6.2.1.a.
- 4) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.
5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:
- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.5.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej
A.5.2.	ZC	teren cmentarza
A.5.3.	RU,P	teren obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych, teren obiektów produkcyjnych, baz, magazynów,

		składów i usług handlu
A.5.4.	ZP	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa
A.5.5.	MW	teren istniejącej zabudowy wielorodzinnej z dopuszczeniem usług
A.5.6.	T	teren urządzeń telekomunikacji
A.5.7.	UT	tereny zabudowy usług turystyki, sportu i rekreacji

A.6. DĘBOGARD

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, elektrownie wiatrowe.

2. Kierunki i zasady rozwoju:

1) Kierunki rozwoju:

a) rolnictwo, mieszkalnictwo zagrodowe i jednorodzinne;

b) elektrownie wiatrowe - zgodnie z ustaleniami obowiązującego m.p.z.p. w zachodniej i południowej części obrębu wsi, projektowane – w południowej części obrębu wsi.

2) Zasady rozwoju:

a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;

b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;

c) modernizacja infrastruktury szkolnej (sportowo – rekreacyjnej);

d) restauracja zabytkowego cmentarza;

e) w obrębie kolonii zabudowa wzdłuż drogi z wykluczeniem terenów podmokłych od strony płd. – wsch.;

f) zaleca się sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla całej miejscowości.

3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: Warunki ochrony w pkt. 6.1.

1) proponowany obszar cenny przyrodniczo obejmujący teren wzdłuż rzeki Bogucinki oraz kompleks leśny na południu wsi.

4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

1) część miejscowości proponuje się objąć strefą "B" ochrony konserwatorskiej, obejmującą rozplanowanie i zabudowę całej wsi. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.d.

2) część miejscowości proponuje się objąć strefą "K" ochrony krajobrazu obejmującą obszary dwóch cmentarzy ewangelickich, położonych na południe i wschód od wybudowań wsi. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e;

3) część miejscowości proponuje się objąć strefą "E" ochrony ekspozycji - obejmującą obszar po obydwu stronach drogi Dębograd-Czernin, warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.;

4) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;

2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.6.1.	MN	teren wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej,
A.6.2.	ZC	teren cmentarza,
A.6.3.	ZP	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa,
A.6.4.	RU	teren produkcji rolniczej – stawy rybne,
A.6.5.	W	teren urządzeń zaopatrzenia w wodę.

A.7. CZERNIN

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza.

2. Kierunki i zasady rozwoju:

1) Kierunki rozwoju: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo jednorodzinne.

2) Zasady rozwoju:

a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;

b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy.

3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: Warunki ochrony w pkt. 6.1.

1) istniejący rezerwat przyrody „Stramniczka”;

2) część obrębu obejmująca również rezerwat „ Stramniczka” znajduje się w obszarze NATURA 2000 „Trzebiatowsko - Kołobrzesci Pas Nadmorski” (PLH320017);

3) proponowany obszar cenny przyrodniczo obejmujący kompleks leśny w zachodniej części obrębu wsi oraz niewielką część kompleksu wzdłuż rzeki Bogucinki.

4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

1) część miejscowości proponuje się objąć strefą „A” ochrony konserwatorskiej, obejmującą rozplanowanie i zabudowę całej wsi. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.c.

2) część miejscowości proponuje się objąć strefą „K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar cmentarza poewangelickiego położonego na południe od wybudowań wsi, teren cmentarza przykościelnego oraz obszar i zabudowę po obu stronach drogi łączącej Czernin z drogą Dygowo-Stramnica (Kołobrzeg). Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.

3) część miejscowości proponuje się objąć strefami „E” ochrony ekspozycji:

- obejmującą trójkątny obszar położony na północ od wsi, z drogi prowadzącej od byłych zabudowań PGR. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.f.

- obejmującą obszar położony po obydwu stronach drogi Czernin - Dębogard;

4) na terenie wsi znajduje się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków – kościół filialny p.w. Wniebowzięcia NMP wraz z wystrojem wnętrza. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.a.;

5) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków):

- dom nr 27, szach., poł. XIX w.;

- dom nr 28, mur., 1875 r., detal architektoniczny; obora - nr 28, mur.;

- dom nr 33, - świetlica wiejska, punkt biblioteczny i sklep,- mur./szach., pocz. XX w.;

6) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”. Niezwykle ważnym jest projektowanie drogi krajowej w sąsiedztwie rezerwatu „Stramniczka”. W studium zaznaczono tę trasę jako informację, a nie jako element projektowy.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.7.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej
A.7.2.	UKs	teren zabudowy usług sakralnych – kościół
A.7.3.	ZP	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa
A.7.4.	UO	teren zabudowy usług oświaty – szkoła
A.7.5.	P, U	teren obiektów produkcyjnych, baz, magazynów, składów; usług handlu, rzemiosła,
A.7.6.	RU, P, U	teren obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych, produkcja, bazy, składy, usługi wielofunk.;
A.7.7.	ZC	teren cmentarza,
A.7.8.	UT, MN	teren zabudowy usług turystyki, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – (wiatrak),
A.7.9.	US	teren zabudowy i urządzeń sportu i rekreacji;
A.7.10.	T	teren urządzeń telekomunikacji

A.8. STRAMNICZKA

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza;

2. Kierunki i zasady rozwoju:

1) Kierunki rozwoju - rolnictwo, mieszkalnictwo.

2) Zasady rozwoju:

a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;

b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy.

3. Zasady ochrony środowiska i przyrody - warunki ochrony w pkt. 6.1.

1) istniejący rezerwat przyrody „Stramniczka”;

2) część obrębu znajduje się w obszarze NATURA 2000 „Trzebiatowsko - Kołobrzesci Pas Nadmorski” (PLH320017).

4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków: Na terenie wsi znajdują się 1 obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”. Niezwykle ważnym jest projektowanie drogi krajowej w sąsiedztwie rezerwatu „Stramniczka”. W studium zaznaczono tę trasę jako informację, a nie jako element projektowy.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.8.1.	MN	teren wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej;

A.9. STOJKOWO

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, elektrownie wiatrowe;

2. Kierunki i zasady rozwoju:

1) Kierunki rozwoju:

- a) rolnictwo, mieszkalnictwo, usługi;
- b) elektrownie wiatrowe – lokalizacja zgodnie z ustaleniami obowiązującego m.p.z.p. w zachodniej części wsi i nowo projektowana.

2) Zasady rozwoju:

- a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
- b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
- c) niezbędne podjęcie prac konserwatorskich przy zabytkowym cmentarzu.
- d) w obrębie kolonii zabudowa wzdłuż drogi z wykluczeniem terenów podmokłych od strony płd. – wsch.;
- e) uwzględnić strefy oddziaływania od projektowanych elektrowni wiatrowych.

3. Zasady ochrony środowiska i przyrody - warunki ochrony w pkt. 6.1.

- 1) obszar cenny przyrodniczo OC-3 „Jezioro Stojkowo” oraz 5 pozostałych obszarów;
- 2) część obrębu znajduje się w obszarze NATURA 2000 „Trzebiatowsko - Kołobrzeski Pas Nadmorski” (PLH320017);
- 3) istniejące pomniki przyrody.

4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą „K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar całej wsi oraz cmentarza ewangelickiego, wyznaczona wzdłuż polnych dróg od wschodu, północy, południa i zachodu wsi. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.;
- 2) na terenie wsi znajduje się 2 obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską na podst. ustaleń proj. m.p.z.p. (wpis do rejestru zabytków):
  - dom nr 19, murowany, z 3 ćw. XIX w. oraz dom nr 31, murowany, z 1922 r.,
  - dom nr 31, mur., 1922 r.;
- 3) na terenie wsi znajduje się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”. Niezwykle ważnym jest projektowanie drogi krajowej w sąsiedztwie rezerwatu „Stramniczka”. W studium zaznaczono tę trasę jako informację, a nie jako element projektowy.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.9.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej
A.9.2.	ZC	teren cmentarza
A.9.3.	RU	teren obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych, teren produkcji i magazynów;
A.9.4.	UT	teren zabudowy usług turystyki,
A.9.5.	W	teren urządzeń zaopatrzenia w wodę;
A.9.6.	US	teren zabudowy i urządzeń sportu i rekreacji;

A.10. GĄSKOWO

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza,
2. Kierunki i zasady rozwoju:
  - 1) Kierunki rozwoju:
    - a) rolnictwo, usługi, produkcja;
    - b) mieszkalnictwo jednorodzinne.
  - 2) Zasady rozwoju:
    - a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
    - b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
    - c) restauracja zabytkowego parku i cmentarzy.
    - d) elektrownie wiatrowe – projektowane;
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody - warunki ochrony w pkt. 6.1;
  - 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
  - 2) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pyszki”.
  - 3) proponowany użytek ekologiczny „Gąskowo -1”;
  - 4) proponowany obszar cenny przyrodniczo OC-2 „Dolina Pyszki” oraz znajdujące się:
    - w północnej części obrębu wsi;
    - w niewielkiej części w południowo – zachodnim skraju obrębu wsi;
    - kompleks leśny przy zabudowaniach północno – zachodnich.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą "E" ochrony ekspozycji, obejmującą obszary położone na zachód od wsi, po północnej i południowej stronie drogi dojazdowej z Dygowa - warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.;
- 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą "K" ochrony krajobrazu obejmującą obszar dawnego folwarku, parku, 2 cmentarzy oraz rozplanowanie i zabudowę wsi w granicach średniowiecznego założenia. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.;
- 3) na terenie wsi znajduje się 1 obiekt proponowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków) – park krajobrazowy o pow. ok. 4,8 ha, 2 poł. XIX w.;
- 4) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
A.10.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej;
A.10.2.	MW	teren istniejącej zabudowy wielorodzinnej oraz dopuszcza się usługi;
A.10.3.	RU,P	teren obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych; teren obiektów produkcyjnych, baz, magazynów, składów i usług handlu;
A.10.4.	US	teren zabudowy i urządzeń usług sportu i rekreacji
A.10.5.	W	teren urządzeń zaopatrzenia w wodę;
A.10.6.	ZC	teren cmentarza
A.10.7.	ZP,WS	teren zieleni urządzonej, wody powierzchniowe

JEDNOSTKA STRUKTURALNA – B

B.1. WRZOSOWO

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, elektrownie wiatrowe.

2. Kierunki i zasady rozwoju:

1) Kierunki rozwoju:

- a) rolnictwo, usługi;
- b) mieszkalnictwo jednorodzinne i zagrodowe;
- c) elektrownie wiatrowe – lokalizacja: zgodnie z ustaleniami obowiązującego m.p.z.p. w północnej, zachodniej i południowej części wsi;

2) Zasady rozwoju:

- a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;

- b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
  - c) zaleca się sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla zainwestowanej części miejscowości;
  - d) planowane pozostawienie rezerwy terenu na rozbudowę cmentarza komunalnego.
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody - warunki ochrony w pkt.6.1.:
- 1) część miejscowości objęta ochrona w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
  - 2) istniejące pomniki przyrody;
  - 3) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
  - 4) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pyszki”;
  - 5) proponowane obszary cenne przyrodniczo:
    - „Dolina Pyszki” OC-2;
    - część kompleksu leśnego na zachód od rzeki Pyszki.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
- 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą „A” ochrony konserwatorskiej, obejmującą zabudowę wokół placu w historycznych granicach zagród oraz zespół parkowo-folwarczny w pn. części wsi. W parku zachowuje się ujęcie wody. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.c.;
  - 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą „B” ochrony konserwatorskiej, obejmującą zabudowę usytuowaną we wschodniej części wsi przy drodze do Kołobrzegu oraz w południowej części wsi, przy szosie do Karlina. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.d.;
  - 3) część miejscowości proponuje się objąć strefą „K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar cmentarza komunalnego usytuowanego we wschodniej części wsi.. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.;
  - 4) na terenie wsi znajdują się 2 obiekty wpisane do rejestru zabytków:
    - kościół wiejski wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza;
    - park pałacowy.
 Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.a.;
  - 5) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków):
    - dom nr 7, szach., 4 ćw. XIX w.;
    - stodoła nr 7, szach./mur., XIX w., ok. 1930 r.;
    - dawna karczma, dom nr 10, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.
    - stodoła nr 10, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.;
    - budynek gospodarczy nr 10, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
    - dom nr 16, mur., XIX/XX w., ok. 1910 r.;
    - dom nr 26, mur./szach., XIX/XX w.;
    - dom nr 27, mur./szach., 3 ćw. XIX w., stolarka drzewiowa;
  - 6) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.
5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:
- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;

- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
B.1.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej, usług handlu i rzemiosła;
B.1.2.	MW	teren istniejącej zabudowy wielorodzinnej, dopuszcza się usługi;
B.1.3.	Uks	teren zabudowy usług sakralnych – kościół;
B.1.4.	ZC	teren cmentarza;
B.1.5.	ZP	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa;
B.1.6.	ZP, W	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa, teren urządzeń zaopatrzenia w wodę;
B.1.7.	P, RU, U P, U	teren obiektów produkcyjnych, baz, magazynów, składów i usług handlu; teren produkcji rolniczej, hodowli zwierząt, ogrodniczej z dopuszczeniem zabudowy zagrodowej i usług w zakresie prowadzonej działalności; teren produkcji, baz i składów, teren produkcji rolniczej, teren usług;
B.1.8.	UO	teren zabudowy usług oświaty- szkoła;
B.1.9.	T	teren urządzeń telekomunikacji.

B.2. JAZY I JAŹDŹE

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, elektrownie wiatrowe.
2. Kierunki i zasady rozwoju:
  - 1) kierunki rozwoju:
    - a) rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo;
    - b) elektrownie wiatrowe – lokalizacja zgodnie z ustaleniami obowiązującego m.p.z.p. w południowej części obrębu wsi.
  - 2) Zasady rozwoju:
    - a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
    - b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy.
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody - warunki ochrony w pkt.6.1.;
  - 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
  - 2) istniejące pomniki przyrody;
  - 3) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pyszy”;
  - 4) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
  - 5) proponowany obszar cenny przyrodniczo OC-2 „Dolina Pyszy”.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
  - 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą “B” ochrony konserwatorskiej, obejmującą rozplanowanie i zabudowę całej wsi. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.d.

- 2) na terenie wsi znajduje się 1 obiekt proponowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków) – dom nr 34, szach., 1 ćw. XX w., z dwoma budynkami gospodarczymi;
- 3) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
B.2.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej;
B.2.2.	E	teren urządzeń elektroenergetyki
B.2.3.	U,P	teren zabudowy usług wielofunkcyjnych; usługi rzemiosła, przetwórstwo, produkcja, bazy, składy,
B.2.4.	ZC	teren cmentarza,
B.2.5.	W	teren urządzeń zaopatrzenia w wodę;
B.2.6.	PG	teren i obszar górniczy
B.2.7.	US	teren zabudowy i urządzeń sportu i rekreacji - boisko

B.3. POŁOMINO

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, mieszkalnictwo.

2. Kierunki i zasady rozwoju:

- 1) kierunki rozwoju: rolnictwo, mieszkalnictwo;
- 2) zasady rozwoju:
  - a) adaptacja, modernizacja zainwestowania;
  - b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy.

3. Zasady ochrony środowiska i przyrody - warunki ochrony w pkt. 6.1.;

- część miejscowości proponuje się objąć strefą specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
- proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pyski”;
- proponowany obszar cenny przyrodniczo OC-2 „Dolina Pyski”.

Warunki ochrony w pkt. 6.1.

4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków: Na terenie wsi znajduje się 1 obiekt proponowany do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;

2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
B.3.1.	MN	teren wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej,
B.3.2.	ZC	teren cmentarza
B.3.3.	E	teren urządzeń elektroenergetyki

B.4. SKOCZÓW

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza,
2. Kierunki i zasady rozwoju:
  - 1) kierunki rozwoju:
    - a) rolnictwo, usługi;
    - b) mieszkalnictwo – jednorodzinne.
  - 2) zasady rozwoju:
    - a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
    - b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
    - c) restauracja zabytkowego parku i dawnego założenia folwarcznego.
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody - warunki ochrony w pkt.6.1;
  - fragment obszaru Natura 2000 „Warnie Bagno” –PLH-320042 (powiększenie);
  - proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pyszki”;
  - proponowany obszar cenny przyrodniczo OC-2 „Dolina Pyszki”.
  - proponowany pomnik przyrody – aleja lip na odcinku ok. 600 m od skrzyżowania dróg Wrzosowo – Mierzyn – Skoczów w kierunku do Skoczowa.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
  - 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą „A” ochrony konserwatorskiej, obejmującą obszar parku wpisanego do rejestru zabytków oraz teren dawnego folwarku. W parku zachowuje się ujęcie wody. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.c.;
  - 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą „B” ochrony konserwatorskiej, obejmującą kolonię domów robotników folwarcznych we wschodniej i północnej części wsi. Warunki ochrony w pkt.6.2.1.d.;
  - 3) część miejscowości proponuje się objąć strefą „K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar po zachodniej stronie założenia parkowo-folwarcznego. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.;
  - 4) część miejscowości proponuje się objąć strefą „E” ochrony ekspozycji obejmująca trójkąt wyznaczony drogami Skoczów – Wrzosowo, Skoczów – Mierzyn oraz drogą polną; warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.
  - 5) na terenie wsi znajduje się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków – park dworski. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.a.;
  - 6) na terenie wsi znajduje się 1 obiekt proponowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków)- pałac, mur., 1838 r., przebudowany w 1908 r.;

7) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU
B.4.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej,
B.4.2.	MW	teren istniejącej zabudowy wielorodzinnej, dopuszcza się usługi;
B.4.3.	RU, P	teren obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych; teren produkcji, bazy, składy,
B.4.4.	ZP, W	teren zieleni urządzonej, teren urządzeń zaopatrzenia w wodę;
B.4.5.	K	teren urządzeń kanalizacji sanitarnej
B.4.6.	MN,U	teren wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej z dopuszczeniem usług gastronomii i hotelarstwa

B.5. ŁYKOWO

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza.
2. Kierunki i zasady rozwoju:
  - 1) Kierunki rozwoju - rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo.
  - 2) Zasady rozwoju:
    - a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
    - b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy.
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody - warunki ochrony w pkt.6.1.;
  - 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
  - 2) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
  - 3) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pyszki”.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
  - a) część miejscowości proponuje się objąć strefą „K” obejmującą obszar wsi przy drodze do Skoczowa. Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2. 1.e.;

- b) część miejscowości proponuje się objąć strefą Strefa „E” ochrony ekspozycji obejmująca obszar po obydwu stronach drogi Dygowo- Karlino; . Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.f.;
- c) na terenie wsi znajduje się 15 obiektów proponowanych do objęcia ochroną konserwatorską na podst. ustaleń proj. m.p.z.p. (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.

5.Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
- 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
B.5.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej
B.5.2.	ZC	teren cmentarza
B.5.3	U,P, MN	teren zabudowy usług wielofunkcyjnych; teren obiektów produkcyjnych, baz, magazynów, składów i usług handlu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej;
B.5.4.	P, U	teren obiektów produkcyjnych, baz, magazynów, składów i usług wielofunkcyj.;
B.5.5.	W, U	teren urządzeń zaopatrzenia w wodę; w przypadku likwidacji usługi lub działalność gospodarcza.

JEDNOSTKA STRUKTURALNA – C

C.1. WŁOŚCIBÓRZ (wraz z wsią Chybkie)

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi opieki społecznej, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, turystyka.
2. Kierunki i zasady rozwoju:
  - 1) kierunki rozwoju - rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, turystyka;
  - 2) zasady rozwoju:
    - a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
    - b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
    - c) restauracja zabytkowego cmentarza i parku;
    - d) możliwość adaptacji terenu zdewastowanego po byłym PGR na funkcję usług, działalność gospodarczą z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej;
    - e) w rejonie wsi Chybkie możliwość rozwoju turystyki;
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: warunki ochrony w pkt.6.1. :
  - 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
  - 2) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
  - 3) proponowany pomnik przyrody – szpaler 15 egzemplarzy dorodnych dębów szypułkowych o obwodzie do 3,0 m;

- 4) istniejące pomniki przyrody.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
- 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą "K" ochrony krajobrazu obejmującą teren cmentarza, założenia folwarcznego oraz układ przestrzenny i zabudowę wsi. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.;
  - 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą „E” ochrony ekspozycji obejmującą teren po obydwu stronach drogi prowadzącej z Bard. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.;
  - 3) na terenie wsi znajduje się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków – park pałacowy. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.a.;
  - 4) na terenie wsi znajdują się 2 obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków):
    - pałac, murowany z poł. XIX w.;
    - dawna szkoła – obecnie dom nr 16, murowany z 1908 r.
  - 5) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.
5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:
- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
  - 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
C.1.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej
C.1.2.	MW	teren istniejącej zabudowy wielorodzinnej z dopuszczeniem usług;
C.1.3.	UZ	teren zabudowy usług zdrowia i opieki społecznej;
C.1.4.	RU,P, MN	teren obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych; teren obiektów produkcyjnych, baz, magazynów, składów i usług handlu; dopuszcza się zabudowę mieszkaniową;
C.1.5.	ZP, W	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa, teren urządzeń zaopatrzenia w wodę;
C.1.6.	ZC	teren cmentarza
C.1.7.	UT	teren zabudowy usług turystyki

C.2. PIOTROWICE

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza.
2. Kierunki i zasady rozwoju:
  - 1) Kierunki rozwoju - rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo.
  - 2) Zasady rozwoju:
    - a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;

- b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
- c) restauracja zabytkowego cmentarza oraz parku.
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: warunki ochrony w pkt.6.1.;
- 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
  - 2) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
- 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą „K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar całej wsi wraz z jej układem przestrzennym i zabudową, obszar dawnego cmentarza ewangelickiego położonego po północnej stronie drogi łączącej Piotrowice z majątkami Kłopotowo i Włóścibórz oraz parku. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.;
  - 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą „E” ochrony ekspozycji obejmującą panoramę wsi od strony wschodniej i zachodniej. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.;
  - 3) na terenie wsi znajduje się 1 obiekt wpisany do rejestru zabytków – park dworski. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.a. Zaleca się przywrócenie założenia dworskiego do pierwotnego układu zabudowań według ikonografii układów przestrzennych.
  - 4) na terenie wsi znajdują się 4 obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków):
    - dawny dwór, mur., kon. XIX w.;
    - dom nr 9, szach., poł. XIX w.;
    - dom nr 12, mur./szach./drewn., kon. XIX w.;
    - dom nr 15, szach., 2 poł. XIX w.;
  - 5) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.
5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:
- 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;
  - 2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
C.2.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej
C.2.2.	MN,U	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej, teren usług,
C.2.3.	ZC	teren cmentarza
C.2.4.	ZP	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa

C.3. KŁOPOTOWO

1. Dominujące przeznaczenie terenów: rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarcza, turystyka.
2. Kierunki i zasady rozwoju:
  - 1) kierunki rozwoju:
    - a) rolnictwo, usługi, mieszkalnictwo;
    - b) usługi turystyki, sportu i rekreacji – proponowana lokalizacja – w północno – wschodniej części wsi.
  - 2) zasady rozwoju:
    - a) adaptacja, modernizacja i rozbudowa zainwestowania;
    - b) główne założenie architektoniczne budynków dostosować do dominującej, starej zabudowy miejscowości lub zaprojektować nową architekturę w taki sposób, żeby nie dopuścić do dysharmonii w krajobrazie i w sąsiedztwie zabudowy;
    - c) restauracja zabytkowego parku i założeń folwarcznych.
3. Zasady ochrony środowiska i przyrody: warunki ochrony w pkt.6.1. ;
  - 1) część miejscowości objęta ochroną w postaci specjalnego obszaru ochrony siedlisk NATURA 2000 „Dorzecze Parsęty”;
  - 2) proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”;
  - 3) istniejące pomniki przyrody;
  - 4) proponowany pomnik przyrody –dąb szypułkowy bezpośrednio nad Parsętą w oddz. 89 Nadl. Gościno.
4. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków:
  - 1) część miejscowości proponuje się objąć strefą “A” ochrony konserwatorskiej, obejmującą obszar parku w granicach wpisu do rejestru zabytków i obszar dawnego folwarku, jak również teren dawnego cmentarza przykościelnego; Warunki ochrony w pkt.6.2.1.c.
  - 2) część miejscowości proponuje się objąć strefą “K” ochrony krajobrazu obejmującą obszar położony na wschód od folwarku, ograniczony od wschodu polną drogą, oraz obszar całej wsi. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.e.;
  - 3) część miejscowości proponuje się objąć strefą “E” ochrony ekspozycji, obejmującą obszar położony po obydwu stronach drogi dojazdowej z Piotrowic. Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.f.;
  - 4) na terenie wsi znajdują się 3 obiekty wpisane do rejestru zabytków:
    - kościół wiejski wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza;
    - park.Warunki ochrony w pkt. 6.2.1.a.;
  - 5) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską na podst. ustaleń proj. m.p.z.p. (wpis do rejestru zabytków):
    - dwór, mur., 1911 r.;
    - ogrodzenie folwarku, mur.,1865 r.;
    - spichlerz, murowany, 1865 r.
  - 6) na terenie wsi znajdują się obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską (wpis do ewidencji zabytków). Warunki ochrony zawarte w pkt. 6.2.1.b.
5. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:
  - 1) zaopatrzenie w wodę i inne media infrastruktury technicznej oraz zasady gospodarki ściekowej zgodnie z pkt. 5.6. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej”;

2) komunikacja zgodnie z pkt. 5.7. „Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji”.

NR JEDNOSTKI STRUKTURALNEJ	SYMBOL PRZEZNACZENIA TERENU	SPOSÓB UŻYTKOWANIA TERENU (dominujący)
C.3.1.	MN	tereny wiejskiej zabudowy wielofunkcyjnej
C.3.2.	MW	teren zabudowy wielorodzinnej z dopuszczeniem usług;
C.3.3.	UKs	teren zabudowy usług sakralnych - kościoł
C.3.4.	RU	teren obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych
C.3.5.	ZP	teren zieleni urządzonej – zieleń parkowa
C.3.6.	UT	teren zabudowy usług turystyki

5.4. Uwarunkowania i kierunki rozwoju rolnictwa

Struktura agrarna gminy (stan 1.01.2007 r.)

Powierzchnia gminy ogółem	12852 ha
Powierzchnia użytków rolnych	9512 ha (74,0%)
w tym:	
- grunty orne	- 7755 ha
- sady	- 16 ha
- łąki trwałe	- 754 ha
- pastwiska trwałe	- 770 ha
- grunty rolne zabudowane	- 170 ha
- grunty pod stawami	- 4 ha
- grunty pod rowami	- 43 ha

Warunki agroprzyrodnicze są generalnie korzystne dla rolnictwa – wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wysoki i wynosi 73,3 punktu, co świadczy o dużych możliwościach rozwoju funkcji rolniczej.

Warunki przyrodnicze, w tym charakterystyka gleb została zawarta w punkcie „Uwarunkowania środowiska przyrodniczego” oraz „Zagadnienia sozologiczne”.

Rolnictwo jest podstawową funkcją gospodarczą Gminy. Rozwój funkcji rolniczej uzależniony jest od zespołu czynników w tym wynikających z warunków przyrodniczych przestrzeni rolniczej, jej zainwestowania, warunków ekonomicznych, społecznych, polityki rolnej państwa. Czynniki te po przeanalizowaniu zgrupowano na podstawowe czynniki ograniczające i sprzyjające rozwojowi rolnictwa na terenie gminy.

Użytki rolne generalnie korzystne dla rozwoju rolnictwa zajmują 9512 ha, tj. 74% powierzchni gminy. Przeważają w nich grunty orne 81,5%, udział trwałych użytków zielonych wynosi 16% przy zbliżonym udziale łąk i pastwisk. Udział sadów jest niewielki – 0,1%.

Na koniec 2007 roku na obszarze gminy funkcjonowało 609 indywidualnych gospodarstw rolnych. W ostatnich latach nastąpił znaczący wzrost ich ilości, najintensywniejszy w grupie gospodarstw małych – do 5 ha.

Wg danych Urzędu Gminy struktura indywidualnych gospodarstw rolnych w 2007 r. kształtowała się następująco:

od 1 do 2 ha	–	144 gospodarstw
od 2 do 5 ha	–	146 gospodarstw
od 5 do 7 ha	–	55 gospodarstw
od 7 do 10 ha	–	65 gospodarstw
od 10 do 15 ha	–	83 gospodarstw
15 ha i więcej	–	108 gospodarstw

Charakterystyczne cechy struktury gospodarki rolnej:

- zła struktura agrarna tj. przewaga małych indywidualnych gospodarstw – 67% gospodarstw indywidualnych gospodaruje na areale 1-10 ha, 48% na pow. 1-5 ha
- duża ilość (973) gospodarstw rolnych o powierzchni mniejszej od 1 ha (działki rolne)
- gospodarstwa większe od 15 ha stanowią około 18% wszystkich gospodarstw i użytkują ok. 43% powierzchni gruntów
- gospodarstw rolnych dużych użytkujących grunty o powierzchni zbliżonej i większej od 100 ha jest około 10.

Największe z nich to spółki „Agra Kaszubskie” – z siedzibą w Kłopotowie – ponad 1000 ha, „Bodal” z siedzibą w Skoczowie – ok. 700 ha, również „Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej” ok. 350 ha. Duże gospodarstwo w największym zakresie użytkują grunty w rejonach Piotrowice-Kłopotowo-Włóscibórz, Wrzosowo – Skoczów, Pustary – Świelibie, Dygowo – Gąskowo, w mniejszym w rejonie Czernina, Dębogardu.

Głównym kierunkiem produkcji jest uprawa roślin, głównie zbóż, rzepaku. Szereg gospodarstw rolnych w tym również wielkoobszarowych, prowadzi wyłącznie produkcję roślinną. Uprawy pracochłonne wymagające dużej ilości rąk do pracy występują w znikomej ilości.

Produkcją zwierzęcą, zmienną w czasie w zależności od opłacalności, generalnie cechują średniej wielkości i małe stada bydła i trzody chlewnej (część obiektów hodowlanych nie jest użytkowana na cele hodowli).

Większe hodowle występujące na obszarze gminy:

- bydła: Skoczów („Bodal” – ok. 100 sztuk bydła mlecznego) Czernin, Dębogard;
- trzody chlewnej: Włóscibórz – bezściółowa ferma tuczu trzody chlewnej na ok. 2 tys. sztuk.

Obsługę rolnictwa pełnią głównie punkty obsługi i wyspecjalizowane firmy spoza obszaru gminy. Dotyczy to skupu, zaopatrzenia w środki do produkcji rolnej, usług rolniczych. Na terenie gminy funkcja obsługi rolnictwa występuje w minimalnym zakresie – głównie usługi weterynaryjne, zaopatrzenie w pasze w Dygowie. Wielkoobszarowe gospodarstwa rolne obsługę zabezpieczają we własnym zakresie.

Zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego zlokalizowane na obszarze gminy:

- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Aniger” – Wrzosowo,
- Piekarnia – Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Bravo” – Wrzosowo,
- Piekarnia Jarosław Trojanowski – Dygowo,
- Wędzarnia Ryb – Łykowo,
- Gorzelnia – Wrzosowo.

Kierunki zagospodarowania

Rolnictwo pozostanie podstawową funkcją gospodarczą gminy przy zmniejszającym się udziale gospodarstw domowych dla których jest ono podstawowym źródłem utrzymania. Wzrastać będzie natomiast ilość gospodarstw dużych.

Przyjmuje się, że na obszarze gminy gospodarka rolna będzie prowadzona zgodnie z uwarunkowaniami:

- przyrodniczymi (glebowo-wodno-klimatyczne)
- agrokulturowymi (stan wiedzy rolniczej, kultura rolna, standard życia itd.)
- rynkowymi (popyt na określone produkty)

Uznaje się za właściwe aktualne sposoby gospodarowania rolnego na użytkowanym terenie gminy. Przyjmuje się pełne zagospodarowanie gruntów. Niemniej należy dążyć do:

- zmian pod względem struktury wielkości gospodarstw rolnych w kierunku wzrostu ilości gospodarstw dużych umożliwiającą większą efektywność gospodarowania;

- umocnienia roli hodowli bydła, trzody chlewnej (z wyłączeniem dużych ferm bezściółowych);

- preferowanie rozwoju upraw, na które jest popyt i wymagających większego nakładu pracy (wzrost zatrudnienia) – uprawy warzyw, szklarnie, sadownictwo itp.

- szczególną uwagę należy zwrócić na rozwój upraw energetycznych w tym wieloletnich roślin energetycznych. W obrębie gminy występują korzystne warunki dla tego rodzaju upraw, szczególnie na terenach łąk i na zboczach dolinnych oraz na terenach występowania gleb niższych klas;

- popierania różnorodnych form rolnictwa ekologicznego, szczególnie na przyległej do doliny Parsęty wysoczyźnie, wybitnie predysponowanej do tej funkcji, w rejonie Miechęcina, Świelubia i Pustar;

- ukierunkowanie produkcji rolnej na nowoczesne formy gospodarowania związane z rozwojem przetwórstwa rolno-spożywczego;

Zakłada się, że funkcja rolnicza w przyszłości pełnić będzie bardzo ważną rolę w Gminie. Wymaga to jednak podjęcia już teraz kroków, które pozwolą na spełnienie tego założenia:

- należy zachować dla celów rolnych użytki o najwyższych klasach bonitacyjnych (przede wszystkim III i IV klasy);

- dążyć do rozwoju produkcji „ekologicznej”, szczególnie na potrzeby turystów i kuracjuszy pasa nadmorskiego;

- rozwijać produkcję (uprawy) ogrodnicze, sadownicze oraz inne wąsko specjalistyczne wymagające nakładu siły roboczej;

- rozwijać hodowlę w oparciu o kompleksy łąk dolinnych (rzek Parsęty i Pyszki);

- na bazie obiektów gospodarczych byłych PGR-ów rozwijać przede wszystkim działalność związaną z rolnictwem, a pozostałe obiekty wykorzystać na inne cele gospodarcze. W obrębie tych gospodarstw oraz w obrębie terenów wyznaczonych pod działalność produkcyjną można lokalizować zakłady wykorzystujące rośliny energetyczne do produkcji energii i ciepła;

- wykorzystać zainwestowanie wiejskie na rozwój agroturystyki, przetwórstwo rolno-spożywcze i drzewne, przechowalnictwo oraz usługi produkcyjne i rzemieślnicze w tym związane z gospodarką leśną;

- zakazuje się chowu lub hodowli zwierząt o wielkości wyższej niż 210 dużych jednostek przeliczeniowych (DJP) inwentarza w gospodarstwie (dotyczy nowych i istniejących ale nieużytkowanych obiektów).

Czynniki ograniczające:

- wysoki stopień niepewności, zmienność procesów rynkowych i koniunktury gospodarczej w odniesieniu do kierunków produkcji rolniczej (jak w rolnictwie całego kraju) przyczyną tendencji do niskoinwestycyjnej gospodarki rolniczej „na przetrwanie”. Dotyczy to zarówno tradycyjnych „chłopskich” indywidualnych gospodarstw rolnych, jak również nowych, wielkopowierzchniowych, powstałych na bazie dawnych ośrodków państwowej gospodarki rolnej. Stwarza to zagrożenie w utrzymaniu właściwego stanu gleb, urządzeń technicznych, w tym melioracyjnych, obiektów produkcji rolniczej, stwarza duże problemy natury społecznej wynikające z bezrobocia;

- niekorzystna sytuacja w rolnictwie związana z ograniczeniem produkcji roślinnej i upadkiem hodowli – podstawowe w gminie obiekty po dawnej gospodarce państwowej wykorzystane częściowo – hodowlane (dla bydła, trzody chlewnej) w niewielkim stopniu, co grozi ich dewastacją. Przy utrzymywaniu się braku opłacalności hodowli nie należy spodziewać się jej ponownego wprowadzania;

- duże ograniczenie hodowli oraz ukierunkowanie upraw na mało pracochłonne pogłębiają problem zatrudnienia na wsi;

- znaczne osłabienie (niekiedy upadek) ukształtowanych dawnych ośrodków produkcji rolniczej (byłe PGR-y) pomimo przejęcia ich przez nowych użytkowników. Problem pogłębia fakt, że są to często jedyne gospodarstwa rolne w miejscowości lub jedne z nielicznych, a równocześnie ich siła oddziaływania na miejscowość m.in. poprzez stworzenie miejsc pracy jest nieduża;

• niewielkie i mało różnorodne zainwestowanie obszaru gminy w zakłady przetwórstwa rolno -spożywczego, przechowalnie i magazyny warzyw i zboża;

• występujący (dotychczas w ograniczonym zakresie) proces zmiany funkcji części niewykorzystanych obiektów związanych z gospodarką rolną na funkcje pozarolnicze, z punktu widzenia pozyskania miejsc pracy i wielokierunkowego rozwoju obszarów wiejskich korzystny, ale z punktu widzenia interesów gospodarki rolnej wymaga dogłębnej analizy funkcjonalnej oraz bilansu korzyści i strat – chodzi o to, aby nie stworzyć ograniczeń funkcjonalnych i blokady przestrzennej dla gospodarki rolnej.

Czynniki sprzyjające:

• dobre i średnio korzystne warunki przyrodnicze produkcji rolniczej. Warunki przyrodnicze generalnie sprzyjają intensywnej gospodarce rolnej z wyjątkiem ferm bezściółowych;

• duży udział kompleksów glebowych korzystnych i średnio korzystnych dla rolnictwa w tym kompleks 2 pszenno-dobry i 4 żytni bardzo dobry odpowiednie pod wszystkie uprawy zajmują znaczną część gruntów ornych gminy, (wyeliminowanie ryzyka w uzyskaniu wysokich plonów na glebach kompleksu 4 wymaga odpowiedniej kultury rolnej, właściwego poziomu kwasowości gleby i uwilgocenia);

• niewykorzystane możliwości paszowe użytków zielonych;

• różnorodność kompleksów glebowych przy większych obszarach kompleksów odpowiednich pod wszystkie uprawy decyduje o przydatności terenu gminy do urozmaiconej produkcji roślinnej i zwierzęcej. Stwarza to m.in. większą możliwość dostosowania struktury upraw i hodowli do warunków rynkowych (popyt na określone produkty);

- zapoczątkowane działania zmierzające do eliminacji funkcji rolniczej z obszarów słabych i bardzo słabych użytków rolnych – klasy V i VI (zalesienia);
- ukształtowana przez pokolenia struktura przestrzeni rolniczej gminy w przeważającej części tradycyjnie funkcjonująca jako gospodarka wielkoprzestrzenna na znacznej części terenów (w przeszłości folwarki, latyfundia a następnie PGR-y i spółdzielnie rolnicze) umożliwia szybsze dostosowanie gospodarstw rolnych do warunków wysokiej towarowości połączonej z konkurencyjnością;
  - wysoki stopień rozdysponowania gruntów i obiektów AWRSP dał w efekcie:
    - nowe wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne oparte głównie o struktury dawnych PGR, funkcjonujące obecnie i wykazujące dużą stabilność;
    - powiększenie areału gruntów pewnej, jednak niewielkiej ilości istniejących indywidualnych gospodarstw rolnych;
    - wykorzystanie części byłych obiektów rolniczych – obecnie zbędnych na cele pozarolnicze;
  - bliskość chłonnego rynku zbytu w pasie nadmorskim, szczególnie w okresie letniego sezonu turystycznego oraz sąsiedztwo dużych miast – Kołobrzegu i Koszalina;
  - położenie powiązane z trasą drogową (województką) i kolejową Kołobrzeg-Białogard ułatwia możliwości zbytu;
  - duże zasoby siły roboczej we wsiach (bez własnego gospodarstwa rolnego) umożliwiają wprowadzenie pracochłonnych upraw i hodowli;
  - stosunkowo znaczna ilość gospodarstw rolnych o teoretycznej zdolności przystosowawczej do warunków rynkowych. Zakłada się, że teoretyczną zdolność przystosowawczą do warunków rynkowych mogą mieć gospodarstwa o powierzchni powyżej 20 ha. Również znaczna część gospodarstw powyżej 10 ha może być uważana za gospodarstwa rozwojowe;
  - występuje dążność i zaczątki wzbogacania funkcji rolniczej o agroturystykę;
  - rolnicza przestrzeń produkcyjna na obszarze gminy nie jest skażona ani zanieczyszczona, umożliwia uzyskanie produktów o wysokiej jakości zdrowotnej, co daje szansę dla gospodarstw ekologicznych. Z produkcji zdrowej żywności należałoby wyłączyć lokalne obszary zagrożenia czystości gleb związane z terenami przyległymi do drogi wojewódzkiej Kołobrzeg- Karlino o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

5.5 .Uwarunkowania i kierunki rozwoju leśnictwa

Pow. gruntów leśnych oraz zadrz. i zakrz. – 2439 ha - 18,98% (2007 r.)

- w tym:
  - lasy – 2315 ha;
  - gr. zadrzewione i zakrzew. - 124 ha.

Charakterystyka roślinności lasów zawarta została w punkcie „Flora”.

Większość lasów na terenie gminy Dygowo należy do Skarbu Państwa i zarządzane są przez Nadleśnictwo Gościno, które w zbliżonych do obecnego stanu granicach utworzone zostało na podstawie zarządzenia Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych z dnia 10.11.1978 r.

Gmina leży w obrębie Dygowo, a w granicach gminy znajdują się 4 leśnictwa, są to:

- Bagicz (siedziba poza gminą) – obejmujące północno - zachodnią część gminy,
- Strachomino (siedziba poza gminą) – obejmujące północno - wschodnią część gminy,
- Świelubie (siedziba Pustary) – obejmujące południowo-zachodnią część gminy,
- Włóścibórz (siedziba Piotrowice) – obejmujące południowo-wschodnią część

gminy,
oraz wyodrębniona Szkółka Gospodarcza „Włościbórz”.

Lasy spełniają w sposób naturalny lub w wyniku działań gospodarki leśnej różnorodne funkcje, które kwalifikuje się następująco:

- Funkcje ekologiczne (ochronne), zapewniające: kształtowanie klimatu globalnego i lokalnego, stabilizację składu atmosfery i jej oczyszczanie, regulację obiegu wody w przyrodzie, przeciwdziałanie powodziom, lawinom i osuwiskom, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, warunki do zachowania potencjału biologicznego wielkiej liczby gatunków i ekosystemów, a także różnorodność krajobrazu i lepsze warunki produkcji rolniczej;

- Funkcje produkcyjne (gospodarcze), polegające na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co zapewnia trwałe użytkowanie drewna i surowców nieдрzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej, a w konsekwencji uzyskiwanie dochodów ze sprzedaży towarów i usług, oraz przyczyniające się do tworzenia stanowisk pracy i zasilania podatkiem budżetu państwa i budżetów samorządów lokalnych;

- Funkcje społeczne, które kształtują korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa, tworzą różnorodne formy użytkowania lasu przez społeczność lokalną, wzbogacają rynek pracy, wzmacniają obronność kraju, rozwój kultury, oświaty i nauki oraz edukacji ekologicznej społeczeństwa.

W latach 90-tych nastąpiło przewartościowanie polityki leśnej Państwa w kierunku wielofunkcyjnego modelu trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. Podstawową zasadą gospodarki leśnej jest wielofunkcyjny model lasu, według którego ekosystemy leśne biologicznie zdrowe, o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem i racjonalnie użytkowane zapewniają równocześnie spełnianie wszystkich funkcji lasu.

Nadleśnictwo prowadzi gospodarkę w oparciu o Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Gościno na lata 2006 – 2015 zatwierdzony decyzją Ministra Środowiska z 23.08.2007 nr DLOPiK-L-lp-611-56/07.

Lasy podzielono na następujące gospodarstwa:

1. specjalne (m.in. lasy w rezerwacie),
2. ochronne,
3. zrębowe – drzewostany w lasach gospodarczych, w których projektuje się zrębo-wy sposób zagospodarowania,
4. przerębowo-zrębowe – rębnie częściowe, gniazdowe lub stopniowe,
5. przebudowy.

Na obszarze gminy Dygowo dominują lasy gospodarcze. Lasy specjalne stanowią lasy w rezerwacie „Stramniczka”, zaś lasy ochronne (wodochronne), obejmujące blisko 1/3 powierzchni wszystkich lasów, zlokalizowane są wzdłuż doliny Parsęty.

Główne typy siedliskowe lasu na obszarze gminy Dygowo

Typ siedliskowy lasu	Pow. w ha	Udział w ogólnej powierzchni w %
LMśw	983,77	44,9
BMśw	620,33	28,3
Lśw	205,32	9,4
OI	142,22	6,5
LMw	118,53	5,4

BMw	47,23	2,2
Lw	34,90	1,6
LMb	23,37	1,1
OIJ	11,85	0,5
BMb	1,80	0,1

Siedliska lasowe zajmują: 69,4%, zaś borowe 30,6%.

Podział siedlisk ze względu na kryterium wilgotnościowe

Siedlisko	Pow. w ha	Udział w ogólnej powierzchni w %
świeże	1809,42	82,6
wilgotne	200,66	9,2
ol	154,07	7,0
bagienne	25,17	1,1

Lasy nadleśnictwa charakteryzują się dużym rozdrobnieniem. Przeciętna powierzchnia kompleksu wynosi 50,23 ha, co nie sprzyja tworzeniu się właściwego środowiska leśnego.

Głównym gatunkiem lasotwórczym na terenie gminy Dygowo jest sosna – drzewostany gdzie jest panującym gatunkiem zajmują 52,5% powierzchni lasów. Drugim gatunkiem jest olcha – 12,2% powierzchni. Kolejne to buk z grabem (10,2%), brzoza (9,3%), dąb (7,7%) i świerk (7,1%).

Zdecydowaną większość stanowią drzewostany w II klasie wieku – stanowią one aż 80,3% powierzchni lasów. W I klasie wieku 9,3%, w III klasie 4,7%.

Nadleśnictwo Gościno nadzoruje prowadzenie gospodarki łowieckiej w obrębie 16 obwodów łowieckich. Na nadzorowanym przez Nadleśnictwo obszarze łowieckim występują następujące gatunki zwierząt łownych: łosie, jelenie, sarny, dziki, borsuki, lisy, kuny, tchórze, zające, kuropatwy, dzikie kaczki, grzywacze.

W ramach zagospodarowania obwodów łowieckich pod kątem poprawy warunków bytowania zwierzyny wprowadza się dzikie drzewa owocowe i podszyty, zakłada remizy śródpolne, uprawia poletka łowieckie, utrzymuje się wodopoje oraz szereg urządzeń łowieckich (paśniki, lizawki itp.)

Coraz większą wagę przykłada się do pełnionej przez lasy funkcji społecznej – rekreacyjnej i edukacyjnej. Lasy mają pozytywny wpływ na warunki zdrowotne, tworzą dogodne warunki wypoczynku, rekreacji i turystyki oraz dają różnorodne możliwości rozwoju tych funkcji.

Zalesienia

Zalesianie gruntów porolnych jest procesem, który przesądza o sposobie wykorzystania terenu przez okres co najmniej kilkudziesięciu lat. Jest to, zatem zmiana funkcji terenu bardzo trwała i z tego powodu realizacja zalesień powinna być prowadzona bardzo rozważnie i z zachowaniem zasad racjonalnej gospodarki przestrzennej.

Według Krajowego Programu Zwiększania Lesistości podstawowymi przesłankami, które należy brać pod uwagę przy rozpatrywaniu potrzeb zalesieniowych gminy są:

1. jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej (im jest lepsza, tym potrzeby zalesieniowe powinny być mniejsze),

2. rzeźba terenu gminy (im rzeźba jest mniej urozmaicona, tym bardziej odpowiednia do produkcji rolniczej niż do zalesienia),
3. lesistość gminy (generalnie im jest większa, tym potrzeby zalesieniowe mniejsze),
4. udział użytków zielonych w powierzchni gminy (generalnie im jest większa, tym potrzeby zalesieniowe mniejsze).

W w/w programie dokonano rankingu jednostek podziału administracyjnego kraju pod względem ich preferencji zalesieniowych, przy uwzględnieniu 12 cech (udział gleb najłagodniejszych w powierzchni użytków rolnych, jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, rzeźba terenu, występowanie stepowienia, zagrożenie erozją wodną powierzchniową, podaż gruntów do zalesienia według badań ankietowych w gminach, lesistość, udział łąk i pastwisk w powierzchni gminy, stopień zwiększania lesistości ze względu na potrzeby ochrony przyrody, ważniejsze wododziały, zlewnie chronione, ochrona wód podziemnych). Do gmin o szczególnie wysokich i wysokich preferencjach zalesieniowych zaliczono jednostki, które uzyskały w kategoryzacji ponad 15 punktów.

Gmina Dygowo z wynikiem 10,77 znalazła się w grupie gmin o niskich preferencjach zalesieniowych.

Zwiększanie lesistości ma na celu wzmacnianie istniejących struktur ekologicznych. Jej efektem powinno być powiększanie i regulacja granic dużych kompleksów leśnych, łączenie lasów położonych blisko siebie i poprawianie ich kształtu, małe kompleksy leśne należy włączać w system zadrzewień śródpolnych, tworząc korytarze ekologiczne. Natomiast mniej uzasadnione jest tworzenie nowych, drobnych powierzchni zalesianych – wg Żarskiej (1997) w kompleksie leśnym o pow. 10 ha wewnątrz leśne zaczyna się inicjować (lasy mniejsze funkcjonują w zasadzie w całości jak strefa brzegowa). Nieuniknione będzie dopuszczanie (w sposób kontrolowany) do sukcesji naturalnej gatunków lasotwórczych na niektórych odłogujących gruntach.

Na podstawie doświadczeń z I etapu realizacji KPZL oraz po analizie zasad kwalifikowania gruntów do zalesienia, jakie sformułowano w obowiązujących ustawach (o lasach z 28 września 1991 r. i o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia z 8 czerwca 2001 r. z późniejszymi zmianami), a także w projektach opracowań dotyczących problematyki zalesień (projekty aktualizacji wytycznych wyznaczania granicy rolno-leśnej z 2000 r. i 2003 r.) zaleca praktyczne stosowanie poniższych zasad:

Do zalesienia powinny być przeznaczane przede wszystkim grunty orne, a w mniejszym stopniu użytki zielone:

- klasy bonitacyjne VIz do zalesienia w całości,
- klasy bonitacyjne VI do zalesienia w całości z wyjątkiem gruntów rokujących ich rolnicze użytkowanie,
- klasy bonitacyjne V do zalesienia częściowo, tj. stanowiące śródleśne enklawy i półenklawy o powierzchni do 2 ha w jednym konturze lub o szerokości między brzegami lasu do 150 m (8-10 krotna wysokość drzew), jeżeli odległość od tych gruntów do obecnych lub perspektywicznych siedlisk gospodarstw rolnych wynosi ponad 5 km, a ich nachylenie przekracza 12° oraz inne w uzasadnionych lokalnie przypadkach,
- klasa IVa i IVb do zalesienia w przypadkach sporadycznych, tj. enklawy i półenklawy o powierzchni do 0,5 ha lub o szerokości do 50 m (3-5 krotna wysokość drzew), szczególnie z utrudnionym dojazdem, małe powierzchnie nieregularnych wcięć w głąb lasu (do 0,1 ha) oraz grunty o nachyleniu powyżej 20°,

- grunty klas I-III mogą być zalesiane jedynie wyjątkowo w przypadkach bardzo małych wydłużonych enklaw i półenklaw, położonych w uciążliwej szachownicy z gruntami leśnymi o szerokości między lasami do 30 m (2 krotna wysokość drzew) oraz grunty o nachyleniu powyżej 25°,
- inne grunty oraz nieużytki nadające się do zalesienia, bądź mogące stanowić uzupełniający składnik ekosystemu leśnego, a w szczególności:
  - grunty skażone, zdegradowane i zagrożone erozją silną,
  - grunty położone przy źródłiskach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych,
  - lotne piaski i wydmy piaszczyste,
  - strome stoki, zbocza urwiska i zapadliska,
  - hałdy i tereny po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie i glinie,
  - grunty położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Lokalizacja zalesień powinna zapewniać zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych. Należy dążyć do tego, żeby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Powierzchnie poniżej 0,5 ha powinny być wykorzystywane do tworzenia zbiorowisk drzewiasto-krzewiastych o funkcjach zadrzewień.

Zalesianie gruntów porolnych powinno sprzyjać tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych. Zalesienia powinny uwzględniać również tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.

Z programu zalesień należy bezwzględnie wykluczyć następujące kategorie użytkowania ziemi:

- grunty rolne i śródpolne nieużytki zaliczane do siedlisk priorytetowych w programie rolno-środowiskowym (np. bagna, mszary, torfowiska, oczka wodne, solniska, trzcinowiska i inne siedliska okresowo podmokłe, murawy kserotermiczne, remizy, wrzosowiska, wydmy, gołoborza i wychodnie skalne), nie chronione lub objęte ochroną prawną jako np. użytki ekologiczne,
- miejsca cenne z historycznego bądź archeologicznego punktu widzenia.

Kontrolowanych decyzji wymagają projekty zalesiania:

- siedlisk zlokalizowanych w dolinach rzek i na terenie zabagnionych obniżeń,
- obszarów o wybitnych walorach widokowych.

Tego typu grunty orne i półnaturalne ekosystemy mają priorytetowe znaczenie dla działań rolno-środowiskowych (promowanie zamiany gruntów ornych na użytki zielone), których celem będzie zachowanie półnaturalnych ekosystemów trawiastych, zachowanie bądź odbudowa małej retencji wodnej i ochrona różnorodności biologicznej terenów rolniczych.

Ze względu na wysokie klasy gruntów nie przewiduje się znaczącego wzrostu zalesień. Istotnym problemem jest przeznaczenie w planie miejscowym zalewowej doliny Parsęty pod zalesienie. Jest to poważny problem, ponieważ tereny zalewowe (bezpośredniego zagrożenia powodziowego) nie powinny być zalesiane. W związku z tym należy dokonać zmianę planu i wyłączyć te tereny z pod zalesienia.

5.6. Uwarunkowania i kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

Gmina Dygowo jest dobrze wyposażona w poszczególne media infrastruktury technicznej. Konieczne są dalsze działania w celu wyposażenia w główne media infrastruktury wszystkie, rozwojowe wsie. Dotyczy to przede wszystkim dużych, zwartych wsi, położonych w rejonach zakładanego intensywnego rozwoju.

5.6.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Dygowo jest w pełni zwodociągowana, a działające wodociągi posiadają znaczne rezerwy produkcyjne.

Istniejące na terenie gminy wodociągi wiejskie w większości przypadków są wodociągami lokalnymi tzn. zasilającymi tylko jedną wieś. Wodociągiem sieciowym połączone są miejscowości: Dygowo, Miechęcino, Czernin, Stojkowo. Zarówno wydajność tych ujęć jak i stan sanitarny wody nie zawsze są zadowalające.

Do niedawna planowano utworzenie 3 stref zasilania i obsługi:

1. Układ I obejmuje część gminy położoną na zachód od Pyszki i Parsęty. Miejscowości w tej strefie będą zasilane z ujęcia wody w Bogucinie.
2. Układ II na południe od Parsęty zasilany z ujęcia wody we Włóściborzu.
3. Układ III na wschód od Parsęty i Pyszki zasilany z ujęciem w Skoczowie.

Istniejące stacje wodociągowe w pozostałych miejscowościach zostaną zlikwidowane.

Dla osiągnięcia jakości wody odpowiadającej standardom Unii Europejskiej przewiduje się połączenie siecią pierścieniową jak największej ilości istniejących ujęć i zabudowań oraz likwidację ujęć nieopłacalnych ekonomicznie.

W chwili obecnej opracowywany jest i realizowany projekt „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty”, w oparciu o który będzie realizowane zaopatrzenie w wodę z ujęcia w Bogucinie. Zakłada się pozostawienie ujęć wody z hydroforniami w Skoczowie, Wrzosowie i Włóściborzu.

Ze względów na bezpieczeństwo zasilania i bezpieczeństwo pożarowe oraz ze względu na układ osadniczy gminy należy pozostawić jako rezerwę najwartościowsze 3 z powyższych ujęć wody.

Na rysunku studium zaznaczono stniejące ujęcia wody wraz z wygrodzonymi terenami ochrony bezpośredniej. Dla tych ujęć nie ustanowiono stref ochronny terenów ochrony pośredniej (zgodnie z art. 52 ust. 3 ustawy Prawo wodne). Na ich obszarach możliwe jest użytkowanie gruntów tylko do celów związanych z eksploatacją ujęcia wody. W obrębie tych terenów obowiązują zapisy art. 53 ustawy Prawo wodne. Przyległe tereny muszą być tak użytkowane, ażeby nie spowodować zanieczyszczenia wód ujęcia. Docelowo zakłada się zaopatrzenie w wodę gminy z ujęcia w Bogucinie gm. Kołobrzeg (w trakcie realizacji) i z 2 ujęć na terenie gminy Dygowo (Skoczów, Włóścibórz), które zlokalizowane są w parkach.”

Dla ujęć wody, które pozostaną w eksploatacji należy ustanowić strefy ochrony pośredniej o ile warunki hydrogeologiczne, hydrologiczne i geomorfologiczne uwarunkowania oraz strefa ochrony bezpośredniej nie są w stanie zapewnić ochronę ujmowanej wody.

Niezależnie od zasilania z sieci wodociągowej, należy przewidzieć zapewnienie ciągłości dostaw wody pitnej ze źródeł zastępczych dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody do likwidacji skażeń, a także do celów przeciwpożarowych, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Należy zapewnić skuteczne działanie systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania o zagrożeniach zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Działki na których występują urządzenia zaopatrzenia w wodę, które będą likwidowane można przeznaczyć pod działalność gospodarczą.

5.6.2. Odprowadzenie ścieków

System odprowadzania ścieków na terenie gminy jest oparty na trzech oczyszczalniach ścieków, z których 3 w m. Kłopotowo, Włóścibórz i Pustary są oczyszczalniami lokalnymi obsługującymi pojedyncze miejscowości i oczyszczalni zbiorczej w m. Dygowo, która została wybudowana w 2000 roku.

Zgodnie z „Koncepcją programową budowy kanalizacji ściekowej na terenie gminy Dygowo w zakresie potrzebnym do opracowania PF-U” jako odbiornik ścieków przyjęto oczyszczalnię ścieków w Korzyścienku poprzez istniejącą kanalizację ściekową miasta Kołobrzeg.

W wyniku przyjęcia jednego odbiornika ścieków utworzone zostaną układy grawitacyjno-tłoczne przetłaczające ścieki wspólnym przewodem tłocznym do istniejącej pompowni w Niekaninie skąd zostaną przetłoczone do kanału DN/OD315 mm w Kołobrzegu.

Istniejąca oczyszczalnia ścieków zostanie wyłączona z eksploatacji, a ścieki zostaną skierowane do projektowanych na terenie oczyszczalni pompowni rejonowych.

W chwili obecnej opracowywany jest i realizowany projekt „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty”, w oparciu o który będzie realizowana gospodarka ściekowa dla całej Gminy.

Tabela 1. Wykaz oczyszczalni ścieków w gminie Dygowo.

Lp.	Nazwa	Przepustowość m ³ /d		Pozwolenie wodnoprawne na eksploatację	
		Obliczen.	Dopływ rzeczywisty	Data wydania	Data ważności
1.	Dygowo	738	240	29.09.2000	29.09.2010
2.	Kłopotowo	55	25	24.01.2003	24.01.2013
3.	Pustary	50	27	03.09.1998	31.12.2008

Stan techniczny większości sieci jest zadowalający, ale objęcie zorganizowanym odpływem ścieków terenu całej gminy wymaga budowy nowych sieci w pozostałych miejscowościach.

5.6.3. Gospodarka odpadami

Gmina posiada plan gospodarki odpadami zgodnie z którym zorganizowaną formą wywozu odpadów komunalnych objęty jest cały teren gminy.

Gmina Dygowo prowadzi selektywną formę zbiórki odpadów komunalnych. W każdej miejscowości na terenie gminy są umieszczone po minimum trzy pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Oddzielnie zbierane są: papier, szkło oraz opakowania PET.

Zbierane z terenu gminy odpady trafiają obecnie na składowiska odpadów komunalnych w Krzywopłotach gmina Karlino, Kukince gmina Ustronie Morskie, w Rymaniu oraz do kompostowni w Grzybowie gmina Kołobrzeg. W zależności od tego kto uzyska koncesję na wywóz odpadów będą one wywożone na zorganizowane w

sąsiedztwie składowiska odpadów. Nie zakłada się budowy wysypiska na terenie Gminy.

W latach 1975-2003 funkcjonowało gminne składowisko odpadów o powierzchni 0,7004 ha zlokalizowane w Lisiej Górze. W 2005 i 2006 roku przeprowadzono jego rekultywację.

Istnieje możliwość wykorzystania części odpadów w zakładach produkujących energię z biomasy.

5.6.4. Zaopatrzenie w gaz.

Gmina zaopatrywana jest w gaz przewodowy z dwóch niezależnych systemów - z własnych źródeł gazu w rejonie Jazy oraz w niedużym zakresie z gazociągów z terenu gm. Karlino.

Na terenie Gminy znajduje się obiekt Kopalnia Gazu - Daszewo w obrębie którego znajdują się urządzenia technologiczne związane z wydobywanym na terenie Gminy gazem. Znajduje się tutaj również stacja redukcyjna gazu z której rozprowadzany jest gaz na teren Gminy siecią gazociągów średniego ciśnienia. Kopalnia połączona jest również gazociągiem wysokiego ciśnienia z systemem gazociągów krajowych w obrębie gm. Karlino.

Do wszystkich wsi o zwartej zabudowie doprowadzony jest gaz ziemny. W trakcie prac projektowych i realizacyjnych są gazociągi, które zasilą poszczególne zabudowania położone poza zwartą zabudową.

Nowe gazociągi można poprowadzić głównie w drogach i w ich sąsiedztwie. Lokalizacja zabudowy w sąsiedztwie gazociągów wymaga zachowania normatywnej odległości, która zależy od rodzaju gazociągu, okresu budowy, ciśnienia i rodzaju zabudowy i urządzenia terenu zgodnie z poniższymi przepisami:

- gazociąg przesyłowy DN 150 relacji KGZ Daszewo – Karlino, ciśnienie 5,4 MPa z 1989 r;
- gazociąg śr/c DN 125 relacji KGZ Daszewo – m. Wrzosowo, ciś. 0,4 MPa. z 1996r,
- gazociąg śr/c DN 90 relacji KGZ Daszewo – m. Piotrowice, ciś. 0,4 MPa. z 1998r,
- gazociąg śr/c DN 90 relacji KGZ Daszewo – m. Wrzosowo, ciś. 0,4 MPa. z 1998r. (do tartaku),
- gazociąg śr/c DN 90 i DN 63 relacji m. Stojkowo - m. Kukinia, ciś. 0,4 MPa. z 2000r. (do firmy Abba),
- gazociąg DN 76 i metanolociąg DN 33 relacji KGZ Daszewo – odwiert Daszewo – 13k, ciśnienie 20 MPa, z 1990 r.,
- gazociąg DN 76 i metanolociąg DN 33 relacji KGZ Daszewo – odwiert Daszewo – 16k, ciśnienie 22 MPa, z 1990 r.,
- gazociąg DN 76 i metanolociąg DN 33 relacji KGZ Daszewo – odwiert Daszewo – 21k, ciśnienie 13,5 MPa, z 1990 r.,
- nieczynny gazociąg DN 76 i metanolociąg DN 33 od odwiertu Daszewo -15 do KGZ Daszewo z 1990 r., planowany do likwidacji.

Przy projektowaniu budynków i budowli oraz zagospodarowaniu terenów przez które przebiegają gazociągi lub znajdują się odwierty należy zachować następujące odległości (strefy ochronne):

a) zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z 28.06.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi (Dz. U Nr 109, poz.961) obowiązuje 50 m strefa od odwiertów czynnych (w tym również od otworu zastawionego Daszewo-19k). W tej strefie zakazuje się wznoszenia jakichkolwiek obiektów;

b) na podstawie w/w rozporządzenia obowiązuje strefa 5-10 m od zlikwidowanych odwiertów. W tej strefie zakazuje się wznoszenia jakichkolwiek obiektów.

Dla gazociągów odległość podstawowa (tj. odległość obiektów budowlanych od gazociągów) wyznacza się w zależności od rodzaju obiektów terenowych, średnicy gazociągu i ciśnienia w nim panującego na podstawie przepisów, według których sieć ta została zaprojektowana i wybudowana. W tym zakresie obowiązują:

- rozporządzenie Ministra Górnictwa z 18.08.1976 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe” (Dz. U. nr 21 poz. 94) oraz normy branżowe BN-80/8976-31; dotyczy gazociągu w/c DN 150;
- rozporządzenie Ministra Przemysłu z 24.06.1989 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 45, poz. 243) - dotyczy gazociągów DN 76;
- rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z 14.11.1985r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 45, poz. 243) - dotyczy gazociągów DN 125, DN 110, DN 63, DN 90;
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30. 07. 2001 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 95, poz. 1055) dla przedmiotowych gazociągów obowiązuje strefa kontrolowana, która wynosi 2 m w każdą stronę od osi gazociągu. W strefie tej zabrania się wznoszenia budynków, urzędowania stałych składów i magazynów, sadzenia drzew oraz podejmowania jakichkolwiek działań mogących zagrozić trwałości gazociągów podczas ich eksploatacji.

Na terenie gminy występuje gazowa sieć dystrybucyjna spółki spółki „G.EN. GAZ ENERGIA” SA Poznań.

5.6.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Na terenie gminy energia elektryczna jest dostarczana liniami napowietrznymi ze stacji GPZ 110/15kV w Kołobrzegu, Gościnnie i Białogardzie. Poszczególne miejscowości zasilane są przez sieci średniego napięcia 15 kV.

W związku z projektowanymi elektrowniami wiatrowymi zakłada się budowę nowych sieci średniego i wysokiego napięcia 15-110 kV oraz budowę w Dygowie i w rejonach elektroenergetycznych farm wiatrowych stacji GPZ.

W studium zaznaczono tereny lokalizacji farm elektrowni wiatrowych wyznaczonych w planach miejscowych oraz farm nowo projektowanych wraz z około 500 m strefami ich oddziaływania.

W związku z budową farm elektrowni wiatrowych konieczne będzie wybudowanie nowych linii elektroenergetycznych 110 kV, które połączą elektrownie ze stacjami elektroenergetycznymi położonymi poza terenem gminy. Od projektowanego GPZ Dygowo planuje się budowę kabla podziemnego 110 kV do stacji Dunowo. Wszędzie tam, gdzie jest to możliwe dążyć należy do ograniczenia ilości linii między innymi poprzez budowę linii dwutorowych, prowadzenie linii w pasach technicznych (wzdłuż istniejącej linii) oraz trasowanie nowych linii w ten sposób, ażeby ograniczyć do niezbędnego minimum negatywną ingerencję w krajobraz.

Istniejąca sieć i trasy linii SN przebiegają w wielu przypadkach w sposób przypadkowy, wprowadzając w krajobrazie chaos krajobrazowy. Również w tym przypadku realizacja nowych linii powinna uwzględniać prowadzenie linii w pasach technicznych (wzdłuż istniejących linii) oraz trasować nowe linie w ten sposób, ażeby ograniczyć do niezbędnego minimum negatywną ingerencję w krajobraz.

Zgodnie z obowiązującymi uwarunkowaniami dla linii elektroenergetycznych wysokich i średnich napięć należy zachować minimum następujące strefy ochronne wolne od zabudowy:

- 20,00 m od osi linii 110 kV w każdą stronę,
- 10,00 m od osi linii średniego napięcia 15 kV.
- zaznaczone na rysunku studium GPZ na podstawie planów miejscowych elektrowni należy traktować jako orientacyjne z możliwością ich zmiany na podstawie innych rozwiązań technologicznych.

Potencjalne źródła energii lokalnej.

Przeprowadzone badania geologiczne na terenie gminy nie stwierdziły istnienia nowych zasobów gazu lub ropy. Stąd też nie można oczekiwać na uniezależnienie gminy od „importu” paliw i energii. Również nieduże możliwości wykorzystania zasobów wód płynących nie sprzyjają wykorzystania ich do znaczącej produkcji energii elektrycznej.

Budowa geologiczna Gminy nie pozwala na wykorzystanie do celów energetycznych wód geotermalnych.

Zakłada się produkcję energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w tym szczególnie elektrowni wiatrowych oraz w oparciu o uprawy energetyczne.

Energetyka wiatrowa.

Położenie Gminy w niedużym oddaleniu od morza (6-12 km), zróżnicowanie wysokości terenów i nieduże stosunkowo zainwestowaniu obszaru gminy sprzyjają lokalizacji farm elektrowni wiatrowych na terenach, które nie są przeznaczone pod zainwestowanie (tereny rolne), nie są objęte ochroną prawną wreszcie nie powodują uciążliwości dla otoczenia – istnieje możliwość zachowania stref oddziaływania w stosunku do zabudowy określonej w przepisach odrębnych (w zakresie hałasu).

Utrzymuje się budowę elektrowni wiatrowych w obrębach Dygowo, Pyszka, Wrzosowo, Miechęcino, Pustary, Bardy, Świelubie, Stojkowo, Jazy (zgodnie z obowiązującymi planami miejscowymi i zmienionym studium) oraz na terenach określonych w podjętych uchwałach Rady Gminy w sprawie sporządzenia planów miejscowych pod powiększenie zaplanowanych już farm elektrowni oraz w Gąskowie i Stojkowie.

W trakcie opracowania studium zgłoszono dodatkowe obszary pod elektrownie wiatrowe. W wyniku szerokiej i wszechstronnej analizy, które potwierdziły, że nie wystąpią przeciwwskazania przyrodnicze, nie dużą część wnioskowanych terenów przeznaczono **pod powiększenie zaplanowanych już wcześniej farm elektrowni w rejonie** wsi: Bardy, Pustary, Debogard i Świelubie.

W związku z projektowaną lokalizacją farm elektrowni wiatrowych zaistnieje konieczność budowy nowych stacji GPZ oraz napowietrznych i kablowych linii wysokiego napięcia oraz sieci kabli energetycznych średniego napięcia. Dokonana zostanie modernizacja istniejących linii wysokiego napięcia.

Energetyka z biomasy.

Na terenie gminy istnieją warunki do produkcji energii z biomasy. Może to być związane głównie z uprawami energetycznymi w tym wieloletnich roślin energetycznych. W obrębie gminy występują korzystne warunki dla tego rodzaju upraw, szczególnie na terenach łąk i na zboczach dolinnych oraz na terenach występowania gleb niższych klas. Przede wszystkim w obrębie byłych gospodarstw PGR oraz w

obrębie terenów wyznaczonych pod działalność produkcyjną można lokalizować zakłady wykorzystujące rośliny energetyczne do produkcji energii i ciepła;

(WIKIPEDIA)

Poprzez fotosyntezę energia słoneczna jest akumulowana w biomasie, początkowo organizmów roślinnych, później w łańcuchu pokarmowym także zwierzęcych. Energię zawartą w biomasie można wykorzystać dla celów człowieka. Podlega ona przetwarzaniu na inne formy energii poprzez spalanie biomasy lub spalanie produktów jej rozkładu. W wyniku spalania uzyskuje się ciepło, która może być przetworzona na inne rodzaje energii np. energię elektryczną.

Do celów energetycznych wykorzystuje się najczęściej:

- drewno o niskiej jakości technologicznej oraz odpadowe;
- odchody zwierząt;
- osady ściekowe;
- słomę, makuchy i inne odpady produkcji rolniczej;
- wodorosty uprawiane specjalnie w celach energetycznych
- odpady organiczne np. wysłodki buraczane, łodygi kukurydzy, trawy, lucerny;
- oleje roślinne i tłuszcze zwierzęce.

W Polsce na potrzeby produkcji biomasy można uprawiać rośliny szybko rosnące:

- wierzba wiciowa (*Salix viminalis*);
- ślazier pensylwański lub inaczej malwa pensylwańska;
- topinambur czyli słonecznik bulwiasty (*Helianthus tuberosus*);
- róża wielokwiatowa znana też jako róża bezkolcowa (*Rosa multiflora*);
- rdest sachaliński (*Polygonum sachalinense*);
- trawy wieloletnie.

Spalanie biomasy jest uważane za korzystniejsze dla środowiska niż spalanie paliw kopalnych, gdyż zawartość szkodliwych pierwiastków (przede wszystkim siarki) w biomasie jest niższa, a powstający się w procesie spalania dwutlenek węgla wytworzony został w nieodległej przeszłości z dwutlenku węgla zawartego w biosferze. Natomiast dwutlenek wprowadzony do środowiska przy spalaniu paliw kopalnych jest dodatkowym dwutlenkiem węgla wnoszonym do atmosfery, zwiększającym globalne ocieplenie. Wadą biomasy stosowanej do spalania jest wydzielanie się szkodliwych substancji podczas spalania białek i tłuszczów.

Oprócz bezpośredniego spalania wysuszonej biomasy, energię pochodzącą z biomasy uzyskuje się również poprzez:

- zgazowanie - gaz generatorowy (głównie wodór i tlenek węgla) powstały ze zgazowania biomasy w zamkniętych reaktorach (tzw. gazogeneratorach) - jest on spalany w kotle lub bezpośrednio napędza turbinę gazową bądź silnik spalinowy, może być też surowcem do syntezy Fischera-Tropscha.
- w wyniku fermentacji biomasy otrzymuje się biogaz, metanol, etanol, butanol i inne związki, które mogą służyć jako paliwo.
- estryfikację - biodiesel.

Energetyka słoneczna.

Zagadnienie energetyki słonecznej nie zostało jeszcze dostatecznie zbadane w tej strefie klimatycznej (nie dotyczy wykorzystania promieniowania słonecznego w kolektorach słonecznych). Były prowadzone próby lokalizacji baterii słonecznych do produkcji energii na większą skalę w sąsiedniej gminie ale dotychczas nie zakończyły się decyzją lokalizacyjną.

Energia słoneczna wykorzystywana jest przede wszystkim w niedużych obiektach do ogrzania różnej wielkości budynków na bazie kolektorów słonecznych.

W przypadku wystąpienia tego rodzaju zapotrzebowania na lokalizację dużego zakładu można zakład zlokalizować w obrębie terenów produkcyjnych, a kolektory słoneczne jako urządzenia infrastruktury na terenach rolniczych.

Energetyka wodna.

Na terenie gminy nie występują korzystne warunki do budowy na rzekach (głównie Parsęcie) elektrowni wodne ze względu na ochronę środowiska.

Elektrownie wodne można lokalizować na mniejszych rzekach, w miejscach które nie spowodują zniszczenia walorów przyrodniczych i kulturowych oraz nie spowodują podtopień terenów przyległych.

5.6.6. Kanalizacja deszczowa.

W obrębie zwartej zabudowy oraz wzdłuż dróg publicznych zaistnieje konieczność budowy kanalizacji deszczowej. Wody deszczowe odprowadzane będą najczęściej systemem rowów melioracyjnych do strumieni i rzek by ostatecznie spłynąć do Parsęty.

Dla wsi, w których znajduje się lub będzie wybudowana kanalizacja deszczowa należy wybudować podczyszczalnie na wylotach do odbiorników. Szczególnie dotyczy to odprowadzenia wód deszczowych bezpośrednio do Parsęty.

5.6.7. Telekomunikacja.

Gmina posiada wysoki wskaźnik „telefonizacji”, jest w trakcie rozbudowy sieci telefonicznej, a jej obszar jest w zasięgu głównych operatorów sieci telefonii komórkowej. Nowe wieże telefonii komórkowej można lokalizować w miejscach nie objętych zakazami wynikającymi z ochrony przyrody lub wartości kulturowych zgodnie z warunkami określonymi w studium.

Zakładana jest budowa sieci telekomunikacyjnej z zapewnieniem wystarczającej liczby numerów w okresie perspektywicznym. Uzupełnieniem będzie sieć telefonii bezprzewodowej.

5.6.8. Melioracja.

Większość obszarów gruntów rolnych, zmeliorowanych za pomocą rowów oraz sieci rurowości drenarskich pozostawia się w użytkowaniu rolniczym. W ich obrębie znajdują się urządzenia melioracji wodnych szczegółowych, służących rolniczemu użytkowaniu terenów.

Ewentualna zmiana rolniczego użytkowania terenu na inne, może spowodować zniszczenie tego systemu lub jego niesprawność. Dlatego w przypadku nowego zagospodarowania terenów (innego aniżeli rolnicze) konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z ustawą Prawo wodne.

5.6.9. Inne

Sieci infrastruktury technicznej należy prowadzić przede wszystkim wzdłuż dróg w odległości wynikających z przepisów odrębnych. Konieczne jest uwzględnienie rozbudowy dróg i ewentualną lokalizację przy drogach nowej zabudowy. W pasach drogowych można dopuścić prowadzenie sieci pod warunkiem udzielenia stosownej zezwolenia od właściwego zarządcy drogi zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dopuszcza się prowadzenie sieci infrastruktury technicznej poza odcinkami dróg w przypadkach w których prowadzenie wzdłuż jest niemożliwe z uzasadnionych

względów (środowiskowych, zainwestowania, ochronnych itp.). Również urządzenia i budowie infrastruktury technicznej (do pow. 0,50 ha) można lokalizować w miejscach nie wskazanych w studium o ile nie wpłyną negatywnie na istniejące lub planowane przeznaczenie terenów i otoczenie oraz nie są niezgodne z innymi ustaleniami w zakresie ochrony środowiska.

5.7 . Uwarunkowania i kierunki rozwoju komunikacji

Gmina Dygowo komunikacyjnie obsługiwana jest przez 2 główne systemy – sieć drogową i kolejową. Cały układ sieci wraz z numeracją został przedstawiony na załączonej mapie.

5.7.1. Komunikacja kolejowa

W studium przyjmuje się istniejący układ linii kolejowej oparty o wykształconą już sieć połączeń, którą tworzy linia kolejowa Kołobrzeg – Karlino - Białogard – linia jednotorowa, zelektryfikowana. Obszar gminy obsługiwany jest stacją w Dygowie.

5.7.2. Komunikacja drogowa

Gmina obsługiwana jest przez drogi kategorii: wojewódzka, powiatowa, gminna i drogi wewnętrzne. W zakresie komunikacji drogowej przede wszystkim konieczna jest przebudowa drogi wojewódzkiej nr 163 Kołobrzeg- Białogard- Połczyn Zdrój- Czaplinek-Wałcz.

Warunkiem właściwego działania sieci komunikacyjnej jest doprowadzenie dróg do parametrów technicznych określonych w normatywach dla poszczególnych klas technicznych.

Głównie należy poszerzyć pasy techniczne dróg do wielkości określonych poniżej, poszerzyć jezdnie, doprowadzić łuki poziome i pionowe do wielkości normatywnych.

Jako uwarunkowanie podstawowe, które należy uwzględnić w trakcie opracowania planów miejscowych lub wydawania innych decyzji poza planami miejscowymi jest zachowanie normatywnych odległości jezdni od przewodów infrastruktury technicznej w tym szczególnie sieci gazowych. Wzdłuż dróg należy wyznaczyć pasy techniczne dla infrastruktury technicznej (wszędzie gdzie jest to możliwe poza pasem drogowym zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami).

Najmniejsza szerokość drogi w liniach rozgraniczających powinna wynosić:

- dla drogi kategorii **wojewódzka, klasy technicznej główna** ruchu przyspieszonego odpowiednio 25 – 30 m;
- dla drogi kategorii **powiatowa, klasy technicznej zbiorcza** odpowiednio 20 m;
- dla drogi kategorii **powiatowa, klasy technicznej lokalna** odpowiednio 12 m i 15 m;
- dla drogi kategorii **gminna, klasy technicznej lokalna** odpowiednio 12 m i 15 m;
- dla drogi kategorii **gminna, klasy technicznej dojazdowa** odpowiednio 10 m i 15 m. (pierwsza wielkość odnosi się do ulic a druga do dróg).

Zgodnie z ustawą o drogach (art. 43) linia zabudowy powinna znaleźć się **w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni min.:**

- dla drogi wojewódzkiej i powiatowej;
  - * w terenie zabudowanym - 8 m;
  - * poza terenem zabudowanym - 20 m;
- dla drogi gminnej;
  - * w terenie zabudowanym - 6 m;

* poza terenem zabudowanym - 15 m.

Przez północny obszar Gminy (Stramniczka – Stojkowo), na krótkim odcinku projektowana jest wariantowo trasa drogi krajowej S11, klasy ekspresowej dla której należy zarezerwować pas terenu szerokości 40-50 m (ewentualnie może to być odcinek wspólnego przebiegu dróg S6 i S11). Ze względu na trasowanie drogi w sąsiedztwie rezerwatu „ Stramniczka” i przecięcie obszaru Natura 2000 mogą wystąpić problemy realizacyjne.

Droga wojewódzka

Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka - Nr 163 Kołobrzeg - Karlino-Białogard - Połczyn Zdrój- Czaplunek-Wałcz.

Dla drogi wojewódzkiej należy przyjąć klasę techniczną – droga główna ruchu przyspieszonego (GP), jednojezdniowa o szerokości w liniach rozgraniczających około 25-30 m zgodnie z przepisami odrębnymi.

Obiekty budowlane powinny być lokalizowane w odległości od zewnętrznej krawędzi jezdni min. 8 m w terenie zabudowanym i 20 m poza terenem zabudowanym;

- zjazdy i skrzyżowania powinny znajdować się w odległościach zgodnych z obowiązującymi w tym zakresie przepisami;

- w pasie drogowym nie należy lokalizować obiektów budowlanych zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Wzdłuż drogi zaleca się wydzielenie z terenów rolnych pasa terenu, głównie od strony południowej o szerokości około 15-20m na poszerzenie drogi oraz na lokalizację w tym pasie infrastruktury technicznej, dróg wewnętrznych lub publicznych dojazdowych obsługujących przyległe tereny oraz ścieżki rowerowej.

W obrębie wsi Dygowo i Wrzosowo były w przeszłości planowane obwodnice ale obecnie ze względu na brak staowiska jednostek zarządzających drogami wojewódzkimi zrezygnowano z zachowania tras obwodnicowych.

Drogi powiatowe

Rozbudowana sieć dróg powiatowych zapewnia dobre połączenia z gminami sąsiednimi. Poprzez drogę nr 0275Z posiada dogodne połączenie z drogą krajową nr 11 przebiegającą przez gminę Ustronie Morskie. Droga nr 0268Z łączy gminę z drogą wojewódzką nr 162 przebiegającą przez gminę Gościno.

Wykaz i charakterystyka dróg powiatowych zawarta została w poniższej tabeli.

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi	Długość w km				Szerokość jezdni w [m]
			ogółem	w tym dróg o nawierzchni			
				twardej	bruk, płyty	gruntowej	
1	0275Z	Sianożęty-Dygowo	12,126	12,126	-	-	4,5
2	0276Z	Stramnica-Stojkowo	3,655	-	0,24	3,415	3,5
3	0277Z	Czernin-Stojkowo	4,37	-	0,176	4,194	3
4	0279Z	Dygowo-Rusowo	4,793	4,793	-	-	4,1
5	0280Z	Dr. 163-Jazy	1,54	0,6	0,94	-	3
6	0281Z	Wrzosowo-Ubysławice	3,183	3,183	-	-	4,5
7	0283Z	Niekanin-Pustary	1,414	1,414	-	-	5,3
8	0268Z	Czernin-Ząbrowo	7,345	7,345	-	-	5,2
9	0284Z	Dębogard-Bardy	2,401	-	0,3	2,101	3,5
10	0285Z	Dębogard-Świel.-Bardy	4,653	4,653	-	-	4,2
11	0286Z	Dygowo-Pobłocie W	7,399	7,399	-	-	3,8
12	0287Z	Bardy-Mechęcino	4,202	-	4,202	-	4

13	0294Z	Włóścibórz-Wrzosowo	7,525	7,525	-	-	3,8
RAZEM			61,041	44,97	6,361	9,71	

Zródło: <http://www.zdp.kolobrzeg.pl/>

Dążyć należy do zapewnienia normatywnych szerokości pasów drogowych i szerokości jezdni oraz łuków poziomych - dla osiągnięcia parametrów technicznych dróg zgodnych z obowiązującymi przepisami (dominują klasy techniczne główna i lokalna).

Drogi gminne

Sieć dróg gminnych obok dróg powiatowych, dróg wojewódzkich obsługuje układ osadniczy Gminy. Dążyć należy do osiągnięcia parametrów technicznych dróg zgodnych z obowiązującymi przepisami oraz uporządkowania tej sieci poprzez właściwą jej strukturę.

W studium planuje się budowę drogi gminnej wzdłuż drogi wojewódzkiej w pasie terenu wyznaczonym pod poszerzenie drogi wojewódzkiej, która będzie obsługiwała przyległe tereny.

Drogi wewnętrzne

Drogi wewnętrzne odgrywają ważną rolę w obsłudze terenów rolnych i zapewniają dostęp do lasów oraz innych obszarów, które nie obsługują drogi publiczne. Dążyć należy do osiągnięcia parametrów technicznych dróg zgodnych z obowiązującymi przepisami oraz uporządkowania tej sieci poprzez właściwą jej strukturę.

Ścieżki rowerowe i szlaki turystyczne

Potrzeba podniesienia atrakcyjność i terenów Gminy wskazuje na konieczność wyposażenia do właściwego standardu istniejących szlaków turystycznych oraz budowę nowych oraz budowę ścieżek rowerowych. Wiąże się to z oznakowaniem, uporządkowaniem tras, wyznaczeniem i uatrakcyjnieniem miejsc przystankowych. Do tych celów nadają się drogi powiatowe i gminne łączące osadnictwo wzdłuż doliny Parsęty i drogi łączące Gminę z morzem.

Zachowuje się istniejące szlaki turystyczne, w tym szlak kajakowy na Parsęcie z przystanią kajakową w rejonie mostu (Bardy) i istniejącym i projektowanym zapleczem turystycznym w sąsiedztwie rzeki. Dopuszcza się wyznaczenie nowych szlaków w atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo obszarach (szczególnie wzdłuż dolin rzecznych)

Ścieżki rowerowe powinny łączyć miejscowości wzdłuż doliny Parsęty z Kołobrzegiem oraz na kierunku południe –północ z morzem. W studium planuje się budowę ścieżki rowerowej wzdłuż drogi wojewódzkiej w pasie terenu wyznaczonym pod poszerzenie drogi wojewódzkiej i budowę drogi gminnej, która będzie obsługiwała przyległe tereny. Szczegółowo zagadnienia turystyczne zostały przedstawione w pkt. 5.9. Uwarunkowania i kierunki rozwoju pozostałych głównych funkcji – turystyka.

5.8. Uwarunkowania i kierunki rozwoju w zakresie melioracji, zagrożenia powodziowego i gospodarki rybackiej.

Teren Gminy w części jest skonfigurowany i zróżnicowany wysokościowo, a pokrywają go na znacznej powierzchni gliny. W związku z tym warunkiem właściwego użytkowania gruntów rolnych jest zmeliorowanie terenów nie zmeliorowanych oraz sprawne działanie istniejącej melioracji.

Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych od lat boryka się z brakiem środków finansowych na odbudowę lub modernizację urządzeń melioracyjnych. W pierwszej kolejności środki finansowe przeznaczone są na konserwację i częściową odbudowę urządzeń melioracji podstawowej, która przeciwdziała skutkom powodziowym. Dalsze ograniczenie środków na utrzymanie urządzeń melioracji podstawowych (rzek, kanałów, wałów przeciwpowodziowych i melioracyjnych stacji pomp) spowodują znaczące pogorszenie się stanu technicznego tych urządzeń, a w wyniku tego może pojawiać się coraz częstsze występowanie zagrożeń powodziowych i pogorszenie stosunków wodnych na terenach meliorowanych. Spośród zadań inwestycyjnych planowanych w latach 2007-2013 przez ZZMiUW w Szczecinie na terenie gminy Dygowo przewidziano remont koryta kanału A-4 oraz nawodnienia podsiąkowe.

Najwięcej terenów zmeliorowanych znajduje się w obrębach: Skoczewo, Piotrowice, Jazy, Czernin. Szczegółowe dane dotyczące powierzchni obszarów zmeliorowanych oraz długości rowów melioracyjnych w poszczególnych obrębach zawiera poniższa tabela.

Obręb	Obszar zmeliorowany urządzeniami melioracji szczegółowych (w ha)		Rowy (w m)	Sieć drenarska (w ha)
	grunty orne	trwałe użytki zielone		
Bardy	48	13	180	48
Czernin	373	88	15430	425
Dębogard	104	26	4035	119
Dygowo	237	47	10430	222
Gąskowo	208	203	14530	351
Jazy	398	75	10390	422
Łykowo	31	40	3405	31
Miechęcino	53	12	2715	56
Piotrowice	518	92	6761	605
Połomino	30	44	6442	67
Pustary	310	6	20	310
Skoczewo	493	180	18649	620
Stojkowo	253	34	6063	242
Stramniczka	30	7	415	30
Świelubie	228	25	2215	228
Wrzosowo	238	26	9155	251
Gmina	3552	918	110835	4042

Zestawienie urządzeń melioracji podstawowych na terenie gminy Dygowo

Nazwa cieku	Długość (w km)		
	ogółem	uregulowane	nieuregulowane
rzeka Pysznicza	11,525	8,625	2,900
rzeka Parsęta	21,430	11,290	10,140
rzeka Bogucinka	4,206	2,260	7,120
rzeka Łosia	4,206	-	4,206
kanal A-4	1	1	-

Ponadto na terenie gminy znajdują się następujące budowle:

- budowle piętrzące – 3 szt.;
- bystrotoki – 2 szt.;
- progi – 2 szt.;
- przepust wałowy – 1 szt.;
- rurociągi – 548m.

W granicach obszarów przeznaczonych pod zainwestowanie występują obszary gruntów zmeliorowanych za pomocą rowów oraz sieci rurociągów drenarskich. Są one urządzeniami melioracji wodnych szczegółowych służących rolniczemu użytkowaniu terenów. Ewentualna zmiana rolniczego użytkowania terenu na inne, może spowodować zniszczenie tego systemu. Dlatego w przypadku nowego zagospodarowania terenów (innego aniżeli rolnicze) konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z ustawą Prawo wodne.

Część obszaru Gminy położona w doliniach rzek Parsęty i Pyszki znajduje się w obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. W związku z tym w przyszłości na tych obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi obowiązywać będą ograniczenia zagospodarowania, o których mowa w przepisach odrębnych.

Przede wszystkim zakazuje się ich zabudowy oraz zalesiania dna doliny z wyjątkiem prowadzenia infrastruktury technicznej oraz wykorzystaniem części tych terenów dla celów turystyki w tym szczególnie turystyki wodnej.

W obowiązującym planie miejscowym obejmującym między innymi dolinę Parsęty przeznaczono duże obszary dna doliny pod zalesienie. Jest to niezgodne z art. 82 ust. 2 ustawy z 2005 r. Prawo wodne. W związku z tym w studium wyłączono te tereny z zalesienia.

W obszarach zagrożonych powodzią (bezpośredniego zagrożenia powodziowego) zakazuje się lokalizowania inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania.

W pracach projektowych należy uwzględnić obwody rybackie ustanowione Rozporządzeniem Nr 7/2006 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 13 grudnia 2006 r. w sprawie ustanowienia obwodów rybackich (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego Nr 121, poz. 2528). Na terenie gminy znajdują się obwody rybackie:

- obwód rybacki rzeki Parsęta Nr 1 (wymieniony w załączniku do ww. rozporządzenia pod pozycją III.4.1.). W składzie tego obwodu, w granicach gminy znajdują się: odcinek rzeki Parsęty, rzeka Olszynka i rzeka Pysznicza;

- obwód rybacki rzeki Malechowska Struga Nr 1. (wymieniony w załączniku do ww. rozporządzenia pod pozycją III.5.1.). W składzie tego obwodu w granicach gminy znajduje się odcinek rzeki Malechowska Struga.

Na terenie gminy Dygowo prowadzi się gospodarkę rybacką na niewielką skalę.

Działalność w zakresie gospodarki rybackiej należy prowadzić w obrębach rybackich zgodnie z zapisami ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (tj. Dz. U. z 1999 r. Nr 66, poz. 750 z późn. zmian.).

Dopuszcza się możliwość lokalizacji stawów rybnych w obszarach do tego celu predysponowanych pod warunkiem, że nie nastąpi zniszczenie wartości przyrodniczych oraz podtopienie przyległych terenów. W związku z tym konieczne jest wcześniejsze rozpoznanie środowiska pod kątem występowania cennych i chronionych jego składników w tym szczególnie siedlisk i roślin, i na podstawie tego wystąpienie do stosownych jednostek o uwarunkowania realizacyjne w zakresie chronionym.

5.9. Uwarunkowania i kierunki rozwoju pozostałych głównych funkcji – turystyka.

Gmina Dygowo charakteryzuje się pewnym potencjałem dla rozwoju turystyki – położenie w bliskim sąsiedztwie Morza Bałtyckiego oraz w dorzeczu rzeki Parsęty, atrakcyjna rzeźba, mozaika siedlisk przyrodniczych stanowią walory, które umożliwiają rozwój tej dziedziny gospodarki. Dotychczasowe zaplecze noclegowe gminy jest jednak bardzo małe: głównie stanowią je gospodarstwa agroturystyczne w Dygowie, Stojkowie, Czerninie. Brakuje bazy całorocznej (motelu, hotelu, pensjonatu).

Według danych GUS w 2006 roku na terenie gminy funkcjonował 1 kemping, w którym udzielono 406 noclegów.

Przez Gminę przebiega kilka tras turystycznych. W większości są to szlaki nieoznakowane w terenie, funkcjonują raczej jako propozycje różnych organizacji turystycznych, choć informacje o nich podawane są np. na oficjalnej stronie powiatu kołobrzeskiego.

Do oficjalnych tras należy zaliczyć „Szlak Solny” i „Po Parsęcie” – szlaki o znaczeniu ponadregionalnym funkcjonujące od kilkudziesięciu lat oraz „Szlak śladami historii ziemi dygowskiej” oznakowany i opracowany z wykorzystaniem dofinansowania z Unii Europejskiej.

Szlak Solny oznaczony jest kolorem czerwonym – prowadzi z Kołobrzegu do Piły. Przebiega on trasą dawnego traktu handlowego, którym kupcy wozili z Kołobrzegu do Wielkopolski i dalej na południe Europy sól warzoną. Należy stwierdzić, że istnieje niespójność prezentowanej trasy szlaku Solnego w źródłach (strony internetowe, informatory i materiały promocyjne) z jej przebiegiem i oznakowaniem w terenie. Ma to zapewne związek z przekwalifikowaniem szlaku pieszego, jakim z założenia był ten szlak, na trasę rowerową, ponieważ rozbieżności dotyczą części szlaku przebiegającej wzdłuż Parsęty na odcinku Włóscibórz – Kłopotowo.

Tabela 2. Zestawienie szlaków w gminie Dygowo

Typ szlaku	Nazwa szlaku	Długość km	Uwagi
pieszo-rowerowy:	Szlak solny	ok. 28,5	oznakowanie rozbieżne
pieszy:	Szlak pieszy przez krainę Parsęty		nieoznakowany
rowerowe:	Szlak śladami historii ziemi		oznakowany

	dygowskiej		
	Szlak wokół Gminy Dygowo	ok. 43,5	nieoznakowany
	Szlak do najstarszych polskich dębów	ok 30	nieoznakowany
	Szlak z Kołobrzegu do Wrzosowa	57	nieoznakowany
	Bardy-Czernin-Dygowo	16	nieoznakowany
	Szlak wokół Stramnicy	14,5	nieoznakowany
	Wycieczka poza powiat kołobrzegi		nieoznakowany
	Wycieczka rekreacyjno-sportowa	98	nieoznakowany
kajakowy:	Po Parsęcie		oznakowany

Szeroki program inwestycji sprawia, że tereny Gminy stają się jeszcze atrakcyjniejsze nie tylko dla turystów, ale i dla inwestorów. Wiele zadań Gmina stara się realizować z udziałem środków zewnętrznych. Z pewnością inwestycje zrealizowane w ostatnim okresie czasu wzbogacają atrakcyjność Gminy zarówno pod względem turystycznym jak i miejsca inwestowania czy osiedlenia się. Oprócz niezłej już infrastruktury gmina może pochwalić się korzystnym położeniem komunikacyjnym, dużym potencjałem gospodarczym, bogatymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, unikalnymi zabytkami. Tereny są tu szczególnie atrakcyjne dla grzybiarzy, wędkarzy i myśliwych. W lasach można spotkać gatunki zwierząt charakterystyczne dla nizinnych obszarów Polski, tj. dziki, sarny, jelenie, lisy, zające. Natomiast w rzece Parsęcie można złowić rzadko już występujące gatunki ryb szlachetnych: łosoś, troć, pstrąg tęczowy, lipień. Z pewnością dużym atutem gminy Dygowo jest bogate dziedzictwo kulturowe oraz czyste i nie zdegradowane środowisko. Występuje tu wiele miejsc przyrodniczych wartych zobaczenia.

Czyste i atrakcyjne środowisko oraz tereny odznaczające się wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi stanowią zasób, który należy w sposób odpowiedni udostępnić – środowisko przyrodnicze jest wrażliwe na nadmierną presję turystyczną, jednocześnie degradacja jego walorów może skutkować spadkiem zainteresowania turystów. Stąd ważny problem harmonizacji funkcji przyrodniczej i turystycznej, polegający na:

- udostępnieniu terenów cennych przyrodniczo i atrakcyjnych turystycznie, ale jednocześnie mniej wrażliwych na antropopresję;
- sterowanie ruchem turystycznym, aby zapobiec jego spontanicznemu rozwojowi;
- charakter obszarów w gminie – lasy ochronne, niewielkie jeziora o małych przepływach stanowią ograniczenie dla rozwoju turystyki, jednocześnie predestynują rozwój turystyki kwalifikowanej – warunkiem rozwój ścieżek przyrodniczych, szlaków rowerowych i pieszych,
- promować kubaturę i architekturę obiektów nie powodującą obniżenia walorów krajobrazowych;
- dążyć do ekstensywnego zagospodarowania terenów przeznaczonych pod zagospodarowanie turystyczne – zapewniać duże powierzchnie biologicznie czynne,
- realizacja zespołów zabudowy turystycznej na obszarach na ten cel przeznaczonych, tylko kompleksowa.

Kilka lat temu zrealizowany został „Program renaturyzacji i ochrony mokradła Pyszka” w ramach projektu „Zintegrowany system zarządzania terenami podmokłymi w zlewni rzeki Parsęty”. Projekt ten polegał na stworzeniu zalewu o pow. około 40 ha, w tym 14 ha stale zalanych zmeliorowanej, starej doliny rzeki Pyszniczy. W wyniku

tych działań powstał bardzo cenny obiekt zarówno przyrodniczy jak i turystyczny. W miejscu byłej przepompowni w pobliżu drogi wojewódzkiej Kołobrzeg - Karlino stworzono parking i punkt obserwacyjny pozwalający turystom całoroczną obserwację bardzo bogatej awifauny tego rejonu.

Należy podjąć działania w celu wykorzystania części cennych walorów środowiska. Należą do nich:

- urokliwa dolina Parsęty z atrakcyjnymi, porośniętymi lasem zboczami doliny oraz dolina Pyski z mokradłami i ciekawym ptactwem wodnym;
- bardzo czyste środowisko w części naturalne, szczególnie w ramach agroturystyki;
- szlak wodny Parsęty;
- istniejące i projektowane przez najcenniejsze przyrodniczo i kulturowo tereny piesze i rowerowe szlaki turystyczne.

Szlak kajakowy Parsęty (i Radwi) – istniejący ale nie jest oparty o odpowiednią bazę – (tylko w rejonie mostu na drodze Bardy – Pobłocie Wielkie istniejąca przystań kajakowa). Uwzględniając zalewowy charakter dna doliny wskazane jest zrealizowanie zaplecza obsługi użytkowników szlaku na zboczach doliny - budownictwo turystyczne, rekreacji indywidualnej i mieszkaniowe. Predysponowane są na ten cel również wyższe tarasy doliny Parsęty w rejonie Miechęcina, Bard i Pustar (w rejonie mostów) oraz przyległa wysoczyzna.

Agroturystyka – jest niedocenioną formą wypoczynku, która również nie jest prawnie zdefiniowana. Należy przyjąć, że jest to wypoczynek w zabudowie zagrodowej, a więc w mieszkaniu rolnika. Podstawowym więc założeniem jest mieszkanie rolnika wyraźnie zdefiniowanego w przepisach odrębnych, a nie dom jednorodzinny z domkami wypoczynkowymi ale tylko ze względu na lokalizację na wsi nazwany agroturystyką. Dlatego nie można dopuścić do budowy usług turystyki w ramach agroturystyki.

Interesującą propozycją dla rodzin lub większych grup turystów będą wakacje spędzone w gospodarstwach agroturystycznych, które oferują ciekawy, wygodny wypoczynek za rozsądną cenę. Wyposażenie obiektów agroturystycznych nie odbiega od standardów ośrodków wczasowych (sprzęt gospodarstwa domowego, nowoczesne węzły sanitarne). Gospodarstwa wiejskie stwarzają turystom, co jest bardzo ważne w szczególności dla dzieci, możliwość mieszkania z gospodarzami, poznawania rodzinnych zajęć w domu, zagrodzie, polu i przy obrządki zwierząt. Poza tym turyści mogą skorzystać z takich atrakcji jak wędkowanie, jazda rowerowa i konna, grillowanie.

Gospodarstwa agroturystyczne istnieją w Dygowie i Stramniczce. Proponowane nowe lokalizacje pod agroturystykę - Włóścibórz, Miechęcino, Gąskowo.

Turystyka stacjonarna

Ten rodzaj turystyki należy rozwijać przede wszystkim w obrębie zabudowy takich wsi jak Kłopotowo (wyznaczono teren w rejonie doliny Parsęty otoczony lasami i polami), Miechęcino, Bardy i Pustary oraz Stojkowo (nad jeziorem w granicach określonych w obowiązującym planie i studium), Świelibie, Włóścibórz i Pyszka (obr. Dygowo). Powinna być ona oparta o turystykę wodną i krajoznawczą.

Dla celów turystycznych można zaadaptować stare siedliska rolne oraz dwory i pałace.

5.10. Uwarunkowania i kierunki rozwoju w zakresie obrony cywilnej i ustalenia lotnicze

- a) istniejące ujęcia komunalne i zakładowe w gminie posiadają rezerwy wody zabezpieczające docelowo potrzeby bytowe mieszkańców gminy. Niezależnie od zasilania z sieci wodociągowej, należy przewidzieć zapewnienie ciągłości dostaw wody pitnej ze źródeł zastępczych dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody do likwidacji skażeń, a także do celów przeciwpożarowych, zgodnie ze stosownymi przepisami odrębnymi;
- b) przez obszary zabudowane należy zabezpieczyć przebieg tras przejazdu dla pojazdów przewożących toksyczne środki przemysłowe zgodnie z ze stosownymi przepisami odrębnymi;
- c) wykonywanie obiektów budowlanych powinno odbywać się w sposób zapewniający ochronę ludności zgodnie z wymogami obrony cywilnej, zawartymi w przepisach odrębnych;
- d) należy zapewnić skuteczne działanie systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania o zagrożeniach zawartymi w przepisach odrębnych;
- e) należy bezwzględnie zachować istniejące budowle ochronne i towarzyszącą im infrastrukturę techniczną, w tym podziemne wyjścia i studnie awaryjne, wraz z właściwymi strefami ochronnymi wokół nich, zgodnie z przepisami odrębnymi;
- f) ustalenia lotnicze:
  - elektrownie wiatrowe będą stanowiły przeszkody lotnicze i zgodnie z art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze, powinny być zgłaszane Prezesowi Urzędu Lotnictwa Cywilnego i oznakowane, zgodnie z przepisami odrębnymi;
  - zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003 r. w sprawie sposobu zgłaszania oraz oznakowania przeszkód lotniczych (Dz. U. Nr 130, poz. 1193 z późn. zm.) przed uzyskaniem pozwolenia na budowę należy zgłosić przedmiotowe przedsięwzięcie inwestycyjne Dowództwu Sił Powietrznych.

6. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA

Ochrona środowiska stanowi jedno z głównych uwarunkowań możliwości rozwojowych gminy. Dlatego tak ważne jest jego rozpoznanie i podjęcie decyzji projektowych w zakresie ochrony.

Środowiskiem jest ogół elementów przyrodniczych, w szczególności powierzchnia ziemi łącznie z glebą, kopaliny, wody, powietrze atmosferyczne, świat roślinny i zwierzęcy, a także krajobraz znajdujący się zarówno w stanie naturalnym jak też przekształconym w wyniku działania człowieka.

Ochrona środowiska polega na działaniu lub zaniechaniu umożliwiającym zachowanie bądź przywrócenie równowagi przyrodniczej koniecznej do osiągnięcia celu, jakim jest zapewnienie współczesnym i przyszłym pokoleniom korzystnych warunków życia oraz realizacji prawa do korzystania z zasobów środowiska i zachowania jego wartości.

Ochrona wyraża się w szczególności w:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska;
- racjonalnym gospodarowaniu zasobami przyrodniczymi;
- przeciwdziałaniu lub zapobieganiu szkodliwym wpływom na środowisko, powodującym jego zniszczenie, uszkodzenie, zanieczyszczenie, zmiany cech fizycznych lub charakteru elementów przyrodniczych;
- przywracaniu do stanu właściwego elementów przyrodniczych.

Pod pojęciem „racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi środowiska” należy rozumieć korzystanie z zasobów tylko w zakresie uzasadnionym interesem społecznym, przy zapewnieniu pierwszeństwa przedsięwzięciom umożliwiającym oszczędne wykorzystywanie zasobów pod warunkiem nie pogarszania stanu środowiska.

Cele ochrony

Rozwój społeczno - gospodarczy powinien być zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Oznacza to prowadzenie takich działań, w których zachowane zostaną wartości przyrodnicze w procesie działań antropogenicznych.

Wśród **celów ogólnych** ochrony przede wszystkim należy zwrócić uwagę na następujące elementy:

- zachowanie bioróżnorodności obszaru;
- zachowanie charakterystycznych i cennych ekosystemów;
- zachowanie cech krajobrazu młodoglacjalnego;
- przywrócenie utraconych walorów środowiska, głównie poprzez rozwój infrastruktury technicznej i renaturyzację;
- prowadzenie działań edukacyjnych.

Cele szczegółowe ochrony

- Ochrona powierzchni ziemi i krajobrazu:
  - dolin rzecznych i źródeł;
  - moreny dennej poszczególnych wysoczyzn, pradolin i innych form geomorfologicznych;
  - stromych zboczach dolinnych, wąwozów i jarów;
  - punktów i panoram widokowych;
  - gleb leśnych i rolnych wysokich klas.
- Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:
  - jezior, rzek, oczek wytopiskowych;
  - źródła, bagien, torfowisk, moczarów,

- obszarów bezodpływowych i źródliskowych;
- głównych zbiorników wód podziemnych i ujęć wody;
- obszarów zasilania zbiorników podziemnych;
- obszarów stref ekotonowych jezior i rzek;
- podwyższenie klas czystości wód.
- Ochrona powietrza poprzez:
  - utrzymanie naturalnych mikroklimatów lokalnych;
  - utrzymanie stanu składników atmosfery nie przekraczających dopuszczalnych norm.
- Ochrona szaty roślinnej poprzez:
  - ochronę różnorodności biologicznej – gatunków roślin i zbiorowisk roślinnych zagrożonych wyginięciem;
  - ochronę dużych udziałów zbiorowisk naturalnych i względnie naturalnych, szczególnie w obrębie torfowisk, bagien, zbiorników wodnych i rzek;
  - ochronę okazałych drzewostanów i zieleni komponowanej – alei, szpalerów, założeń parkowych i cmentarnych;
  - ochronę biocenoz stanowiących miejsca bytowania cennych gatunków zwierząt;
  - ochronę ekosystemów leśnych i nieleśnych – zadrzewień śródpolnych,
  - stopniową przebudowę składu gatunkowego lasów odpowiednio do roślinności potencjalnej;
  - zachowaniu lasów glebo i wodochronnych, szczególnie na zboczach dolin i nad wodami powierzchniowymi,
  - ochronę siedlisk odpowiadających wymaganiom gatunków chronionych;
  - odtworzenie zniszczonych siedlisk;
  - ochronę suchych muraw i ciepłolubnych zarośli oraz łązowisk, szuwarów, zarośli i wilgotnych łąk.
- Ochrona fauny poprzez:
  - ochronę istniejących gatunków zwierząt;
  - utrzymanie lub przywrócenie liczebności populacji gatunków na poziomie ich odnawialności;
  - nie wprowadzanie obcych gatunków;
  - ochronę miejsc lęgowych ptaków i tarlisk ryb oraz miejsc odpoczynku i żerowania ptaków przelotnych;
  - niedopuszczenie do tworzenia przeszkód uniemożliwiających przemieszczanie się zwierząt;
  - eliminowanie zagrożeń, które przyczyniają się do zwiększania śmiertelności zwierząt;
  - zachowanie naturalnych korytarzy ekologicznych.

Uwarunkowania ogólne

Ochrona środowiska prowadzona jest w oparciu o wiele przepisów prawa, z których najważniejszymi są, jak już wspomniano:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902);
- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z dnia 16 września 2009 r. nr 151, poz. 1220);
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz.1227).

- Ochrona powietrza

Ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężenia do dopuszczalnego poziomu lub utrzymaniu ich na poziomie nie przekraczającym obowiązujących wielkości dopuszczalnych stężeń substancji.

Art. 85 ustawy Prawo ochrony środowiska:

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- 1) utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach;
- 2) zmniejszaniu poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

- Ochrona wód

Art. 97 ustawy Prawo ochrony środowiska:

Ochrona wód polega na zapewnieniu ich jak najlepszej jakości, w tym utrzymaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, w szczególności przez:

- 1) utrzymanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganych w przepisach;
- 2) doprowadzenie jakości wód co najmniej do wymaganemu przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.

- Ochrona powierzchni ziemi

Powierzchnia ziemi łącznie z glebą i rzeźbą terenu podlega ochronie, polegającej w szczególności na zapobieganiu i przeciwdziałaniu ich niekorzystnym zmianom, a w razie uszkodzenia lub zniszczenia – na przywróceniu do właściwego stanu.

Art. 101 ustawy Prawo ochrony środowiska;

Ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- a) racjonalne gospodarowanie;
- b) zachowanie wartości przyrodniczych;
- c) zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania;
- d) produkcyjnego ograniczenie zmian naturalnego ukształtowania;
- e) utrzymanie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów;
- f) doprowadzenie jakości gleby i ziemi co najmniej do wymaganych standardów, jeżeli nie są one dotrzymane;
- g) zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych,
- h) zapobieganie ruchom masowym ziemi i ich skutkom.

- Ochrona przed hałasem

Art. 112 ustawy Prawo ochrony środowiska:

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- a) utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;

b) zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest one dotrzymany.

- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Art. 121 ustawy Prawo ochrony środowiska;

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska, w szczególności poprzez:

- a) utrzymanie poziomu pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- b) zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

- Ochrona kopalni

Art. 125 ustawy Prawo ochrony środowiska;

Złóża kopalni podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalni, w tym kopalni towarzyszących.

- Ochrona zwierząt oraz roślin

Art. 127 ustawy Prawo ochrony środowiska;

Ochrona zwierząt oraz roślin polega na:

- 1) zachowaniu cennych ekosystemów, różnorodności biologicznej i utrzymaniu równowagi przyrodniczej;
- 2) tworzeniu warunków prawidłowego rozwoju i optymalnego spełniania przez zwierzęta i roślinność funkcji biologicznej w środowisku;
- 3) zapobieganiu lub ograniczaniu negatywnego oddziaływania na środowisko, które mogłoby niekorzystnie wpływać na zasoby oraz stan zwierząt oraz roślin;
- 4) zapobieganiu zagrożeniom naturalnych kompleksów i tworów przyrody.

Ochrona świata roślinnego i zwierzęcego polega również na racjonalnym korzystaniu z zasobów świata roślinnego i zwierzęcego, ich odtwarzaniu w sposób zapewniający utrzymanie równowagi przyrodniczej oraz zachowanie w stanie nie naruszonym zasobów lub ich części o szczególnej wartości, ze względu na potrzeby naukowe lub społeczne.

Ochrona świata roślinnego i zwierzęcego ma na celu:

tworzenie warunków prawidłowego rozwoju i optymalnego spełnienia przez roślinność i zwierzęta funkcji biologicznej na rzecz środowiska, zapobieganie lub ograniczenie szkodliwych oddziaływań na środowisko, które mogłyby niekorzystnie wpływać na zasoby i stan świata roślinnego i zwierzęcego, zapobieganie, pochodzącemu z zewnątrz, naturalnym kompleksom i twórcom przyrody o wyjątkowej wartości dla społeczeństwa i nauki, zapewnienie równowagi przyrodniczej, niezbędnej do zachowania gatunków ginących, ochrony gatunków przed nadmierną eksploatacją i ochronę cennych ekosystemów.

Zwrócić należy uwagę, że zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska wiele składników środowiska nie objętych tytułarną formą ochrony przyrody podlega również ochronie.

6.1. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego

(uwarunkowania zostały przedstawione w ust. 4.9)

Zasoby przyrodnicze i ich ochrona prawna

Do tej pory na terenie gminy Dygowo powołano kilka powierzchniowych form ochrony przyrody (obszary Natura 2000 i rezerwat „Stramniczka”), oraz kilkadziesiąt obiektów w postaci pomników przyrody. Istnieją także obiekty i obszary objęte ochroną oraz strefy chronione na podstawie odrębnych, niż ustawa o ochronie przyrody, przepisów prawnych.

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Dygowo funkcjonuje obszar chronionego krajobrazu „Koszaliński Pas Nadmorski” powołany Uchwałą Nr X/46/75 z 17 listopada 1975 r. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie (Dz. Urz. Woj. Kosz. Nr 9, poz. 49). Granica tego obszaru przebiega po granicy kompleksu „Lasu Kołobrzeskiego”, na pograniczu gmin Dygowo i Ustronie Morskie.

W pobliżu granicy gminy Dygowo (na wschód) w gminie Będzino znajduje się rezerwat „Wierzchomińskie Bagno” powołany dla ochrony torfowiska.

Ponadto na terenie gminy znajdują się fragmenty obszarów NATURA 2000: „Dorzecze Parsęty” (PLH320007), „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski” (PLH320017) oraz „Warnie Bagno”(PLH 320047).

Propozycje utworzenia formy ochrony - obszar chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty” dla doliny Parsęty przewijają się w wielu opracowaniach już od lat 80-tych. W latach 90-tych utworzenie obszaru chronionego krajobrazu było proponowane w Studium województwa koszalińskiego, Strategicznych propozycjach rozszerzenia form ochrony przyrody. Propozycja ta znalazła także potwierdzenie w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.

Obszary i obiekty objęte ochroną

Do obszarów i obiektów objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody znajdujących się na terenie gminy Dygowo należą:

- rezerwat przyrody „Stramniczka”,
- pomniki przyrody,

oraz

- fragmenty obszarów NATURA 2000: „Dorzecze Parsęty” (PLH320007), „Trzebiatowsko-Kołobrzeski Pas Nadmorski” (PLH320017) oraz „Warnie Bagno” (PLH 320047).

Rezerwat „Stramniczka”

Według Art. 13. ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 1512, poz. 1220) „rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi”.

Rezerwat „Stramniczka” został utworzony Rozporządzeniem Nr 53/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 września 2007 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Stramniczka” (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2007 r. Nr 102, poz. 1751). Rozporządzenie powołujące rezerwat zawierało błędy, które zostały skorygowane rozporządzeniem Nr 83/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 27 listopada 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rezerwatu przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2007 r. Nr 120, Poz. 2177).

Rezerwat obejmuje torfowisko leżące w północno-zachodniej części gminy, 1 km na płd. od wsi Stramniczka; oddz. 63 – 66 Obrębu Dygowo Nadleśnictwa Gościno, o powierzchni 94,49 ha.

Celem powołania rezerwatu jest zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych kopolowego mszaru wysokiego zaliczanego do typu mszarnego wysokiego torfowiska bałtyckiego, ze zbiorowiskami roślinnymi o charakterze naturalnym i występującymi tu chronionymi, rzadkimi i ginącymi gatunkami flory i fauny. **Jest to jedno z najciekawszych torfowisk mszarnych leżących w dorzeczu Parsęty.**

Obecnie obszar tego torfowiska porastają fitocenozy leśne, przede wszystkim bór bagienny i brzezina bagienna. Na jego obrzeżu znajdują się płaty olsu porzeczkowego oraz olsu torfowcowego. W obrębie tego obszaru stwierdzono m.in. wrzośca bagiennego, rosiczkę okrągłolistną, bagno zwyczajne, bażynę czarną, siedmiopalecznika błotnego, borówkę bagienną, wełniankę wąskolistną, wełniankę pochwowatą, kalinę koralową, porzeczkę czarną, żurawinę błotną, modrzewnicę zwyczajną oraz jedyny w gminie płat śmiałka pogiętego. W małych oczkach wody na tym obszarze stwierdzono występowanie grażela żółtego oraz grzybieni białych.

W zakresie fauny zarejestrowano tu miejsce rozrodu m.in. traszki zwyczajnej, ropuchy szarej, żaby moczarowej, żaby jeziorkowej, żaby wodnej, zaskrońca i padalca, żurawia, słonki. Miejsce żerowania i odpoczynku dzików.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w rezerwach przyrody zabrania się:

- 1) budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- 2) rybactwa, z wyjątkiem obszarów ustalonych w planie ochrony albo w zadaniach ochronnych;
- 3) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 4) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 5) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin oraz grzybów;
- 6) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 7) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 8) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- 9) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 10) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
- 11) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
- 12) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;

- 13) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
- 14) amatorskiego połowu ryb, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 15) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
- 16) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony oraz psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas;
- 17) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
- 18) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach będących w trwałym zarządzie parku narodowego, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
- 19) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- 20) zakłócania ciszy;
- 21) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
- 22) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- 23) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez organ uznający obszar za rezerwat przyrody;
- 24) prowadzenia badań naukowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku, a w rezerwacie przyrody - bez zgody organu uznającego obszar za rezerwat przyrody;
- 25) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- 26) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- 27) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody organu uznającego obszar za rezerwat przyrody.

Zgodnie z ust. 2 powyższe zakazy nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 2) likwidacji nagłych zagrożeń oraz wykonywania czynności nieujętych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych, za zgodą organu ustanawiającego plan ochrony lub zadania ochronne;
- 3) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem publicznym;

- 4) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 5) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Obszar NATURA 2000

Obszary NATURA2000 stanowią element programu Europejskiej Sieci Ekologicznej - programu ochrony przyrody mającego na celu zoptymalizowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy. Celem wyznaczania tych obszarów jest ochrona cennych, pod względem przyrodniczym i zagrożonych składników różnorodności biologicznej Europy.

Obszary Natura 2000 są wyznaczane na podstawie dwóch różnych dokumentów:

- Dyrektywy Rady 92/43/EWG – dnia 21 maja 1992 r. „w sprawie siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory”, nazywanej Dyrektywą Siedliskową;
- Dyrektywy Rady 79/409/EWG – z dnia 2 kwietnia 1979 r., w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków”, nazywanej Dyrektywą Ptasia.

Projektowane obszary NATURA 2000 traktuje się w niniejszym opracowaniu jako istniejące na podst. art. 33 Ustawy o ochronie przyrody, który mówi:

„1. Zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34, podejmowania działań mogących, mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, znajdujących się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, do czasu zatwierdzenia przez Komisję Europejską jako obszary mające znaczenie dla Wspólnoty i wyznaczenia ich jako specjalne obszary ochrony siedlisk.

3. Projekty polityk, strategii, planów i programów oraz zmian do takich dokumentów a także planowane przedsięwzięcia, które mogą znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000, a które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub obszarów, o których mowa w ust. 2, lub nie wynikają z tej ochrony, wymagają przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.”

Każde planowane przedsięwzięcie o potencjalnym, bezpośrednim lub pośrednim wpływie na stan obszaru Natura 2000 podlega ocenie uwzględniającej jego ewentualne skutki w odniesieniu do chronionych siedlisk lub gatunków przeprowadzonej na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski

połów ryb, jeżeli nie oddziałuje znacząco negatywnie na cele ochrony obszaru Natura 2000 (nie zagrażają zachowaniu **chronionych** siedlisk i nie wpływają negatywnie w sposób istotny na chronione gatunki roślin i zwierząt). Oczywiście nie dotyczy to terenów objętych odrębnymi formami ochrony przyrody, np. jako parków narodowych i rezerwatów przyrody, w stosunku do których obowiązują zakazy wymienione w ustawie o ochronie przyrody.

Dla obszaru NATURA2000 minister środowiska ustanawia na mocy rozporządzenia plan ochrony. Zakres planu ochrony określa rozporządzenie ministra środowiska.

Obszar NATURA 2000 Dorzecze Parsęty (PLH320007)

Obszar obejmuje dolinę rzeki Parsęty od źródeł koło Parsęcka, aż po strefę ujściową w Kołobrzegu oraz doliny niektórych dopływów.

Dorzecze Parsęty obejmuje szereg ważnych siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Na szczególną uwagę i podkreślenie zasługuje:

- rzeka i jej liczne dopływy posiadają najlepsze w Polsce, a może w Europie, warunki dla tarła łososi, co zapewnia utrzymanie naturalnej populacji tego gatunku w naszym kraju; ponadto naturalny charakter rzeki i jej dopływów zapewnia tarło dla innych ryb łososiowatych: troci wędrowniej, pstrąga potokowego i lipienia (zachowanie takiego stanu wymaga zakazu budowania nowych przegród na rzece, natomiast istniejące, jeśli nie zostaną rozebrane, muszą być wyposażone w bardzo dobrze działające przepławki);
- obecność w rzece innych gatunków ryb (poza łososiowatymi) cennych przyrodniczo i gospodarczo: licznej populacji strzebli potokowej, certy - gatunku wędrownego i węgorza pochodzenia naturalnego, który dociera do Parsęty z odległych atlantyckich miejsc rozrodu;
- jako cenny obszar dla rozrodu wydry;
- rozległe połacie różnego typu lasów łągowych w obrębie dolin rzecznych i na obszarze zagłębienia dennomorenowych;
- jedno z większych koncentracji zjawisk źródliskowych na Pomorzu oraz duże zróżnicowanie wielu innych typów mokradeł, zwłaszcza torfowisk;
- jako ważny obszar dla zachowania w Polsce naturalnej populacji złoci pochwowatej *Gagea spathacea* i kokoryczy drobnej *Corydalis pumila*, czy grążela drobnego *Nuphar pumila*;
- liczne i bardzo dobrze zachowane biotopy dla ptaków drapieżnych: orlika krzykliwego, błotniaka stawowego, kani rudej, bielika, puchacza, czy sowa błotna oraz dla ptaków związanych z obszarami wodno-błotnymi: bociana białego, bociana czarnego, zimorodka, sieweczki rzecznej, kulika wielkiego, czy żurawia; ponadto Parsęta jest ważny obszar dla zimowania ptaków wodno-błotnych na Pomorzu;
- Prowadzi się tu Program restytucji łososia, troci, certy i jesiotra, a rzeka Parsęta została włączona do potencjalnych rzek łososiowych (Salmon River Inventory) w ramach międzynarodowego programu: Salmon action plan 1997- 2010 prowadzonego
- przez Międzynarodową Komisję Rybołówstwa Morza Bałtyckiego (International Baltic Sea Fisheries Commission) i HELCOM; oraz międzynarodowy program "Zintegrowany system zarządzania i ochrony terenów podmokłych i zalewowych w dorzeczu Parsęty", którego celem jest wypracowanie systemu zarządzania przyrzecznymi terenami podmokłymi dla ochrony bioróżnorodności w krajobrazie wiejskim, odtworzenie terenów podmokłych dla zwiększenia bioróżnorodności, zmniejszenia ryzyka powodzi w dolnej części dorzecza oraz ochrony przed zanieczyszczeniem biogenami pochodzenia rolniczego.

Na terenie gminy Dygowo obszar obejmuje rynną rzeki Parsęty wraz z przylegającymi kompleksami leśnymi oraz dolinę Pyszki, prawobrzeżnego dopływu, o łącznej powierzchni ok. 22,3 km².

Znajdują się tu miejsca gniazdowania następujących gatunków z Załącznika 1 Dyrektywy Ptasiej: bociana białego, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, kani rdzawej, derkacza, żurawia, dzierzby gąsiora, zimorodka, dzięcioła czarnego, podróżniczka, muchołówki małej.

Siedliska naturalne z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej:

- półnaturalne, podmokłe łąki ziołoroślowe oraz mezofilne łąki kośne z wyczyńcem,
- kwaśna buczyna niżowa *Luzulo pilosae-Fagetum*,
- las bukowy *Asperulo-Fagetum* reprezentowane przez żyzną buczynę niżową *Melico-Fagetum*,
- suboceaniczne grądy grabowe *Stellario-Carpinetum*.

Gatunki kręgowców z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej: koza (kózka), głowacz białołety, strzebla potokowa, łosoś, wydra.

Gatunki kręgowców z Załącznika IV Dyrektywy Siedliskowej: żaba moczarowa, żaba jeziorkowa, ropucha zielona, żaba trawna, jaszczurka zwinka, borowiec wielki, gacek wielkouch, wydra.

Obszar NATURA 2000 Trzebiatowsko-Kołobrzesci Pas Nadmorski (PLH320017)

Ostoja obejmuje najlepiej zachowany fragment zróżnicowanego geomorfologicznie wybrzeża Bałtyku, na który składają się przede wszystkim: brzegi klifowe (aktywne - erodujące i ustabilizowane z zaroślami), wydmy o różnych stadiach wykształcenia wydmy, mierzeje odcinające lagunowe jeziora przymorskie, płytkie ujścia rzek, wyniesienia moreny dennej, obniżenie Pradoliny Bałtyckiej. Głównym przyrodniczym walorem obszaru jest bardzo dobry stan zachowania typowych biotopów tworzących pas nadmorski (m.in. bory bażynowe, skupiska roślinności halofilnej, mszarne torfowiska typu bałtyckiego).

Fragment tego obszaru znajduje się w północno-zachodniej części gminy Dygowo, pomiędzy Czerninem a Stojkowem. Obejmuje on teren rezerwatu przyrody „Stramniczka” oraz pas terenu łączący go z Kołobrzescim Lasem o powierzchni ok. 2,5 km².

Występujące siedliska naturalne z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej: torfowiska wysokie zdegradowane lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji.

Występujące cenne gatunki fauny: traszka zwyczajna, ropucha szara, żaba moczarowa, żaba jeziorkowa, żaba wodna, zaskroniec, padalec, żuraw, słonka.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 „Warnie Bagno” (PLH 320047).

Pozostałości jednego z największych torfowisk wysokich na Pomorzu z naturalnym jeziorem dystroficznym otoczonym dobrze zachowanym płem mszarnym (rez. Wierzchomińskie Bagno) oraz dobrze regenerującą roślinnością torfowiskową w potorfiach a także zachowana kopuła torfowiska wysokiego, porośnięta mszarem z udziałem wrzośca bagiennego, zarastającym sosną. Część nie objęta ochroną rezerwatową stanowi interesujący kompleks roślinności mszarnej w potorfiach oraz boru bagiennego. Łącznie stwierdzono tu 7 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, zajmujące ponad 90 % powierzchni. Jest to stanowisko zalotki większej - gatunku ważki z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Zagrożeniem jest osuszanie torfowiska i jeziora. Sukcesja roślinności: dotyczy zarastania mszarów wrzoścowych.

Ochrona polega na zachowaniu siedlisk i gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznacza się obszary Natura 2000, a w szczególności na:

- 1) przeciwdziałaniu zagrożeniom biotycznym i abiotycznym;
- 2) zachowaniu odpowiednich i poprawieniu niewłaściwych stosunków wodnych dla siedlisk przyrodniczych;
- 3) eliminowaniu obcych gatunków roślin i zwierząt zagrażających rodzimym gatunkom;
- 4) tworzeniu dogodnych warunków występowania i rozwoju gatunków roślin i zwierząt;
- 5) uwzględnieniu w gospodarce, w szczególności leśnej, rolnej, wodnej i rybackiej, ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt;
- 6) inicjowaniu procesów regeneracyjnych zniszczonej roślinności;
- 7) utrzymywaniu właściwego składu gatunkowego w ekosystemach łąkowych przez wykaszanie roślinności, wypas zwierząt oraz usuwanie drzew i krzewów;
- 8) renaturyzacji i odtwarzaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt;
- 9) reintrodukcji gatunków roślin i zwierząt;
- 10) tworzeniu i utrzymaniu korytarzy umożliwiających migracje zwierząt;
- 11) regulacji liczebności populacji roślin i zwierząt w celu zachowania równowagi wśród gatunków będących przedmiotem ochrony na obszarach Natura 2000;
- 12) umożliwianiu przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych dla utrzymania siedlisk przyrodniczych lub siedlisk roślin i zwierząt we właściwym stanie ochrony siedliska lub gatunku lub dla przywrócenia im właściwego stanu;
- 13) wykonywaniu zabiegów ochronnych dla przywrócenia i zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz właściwego stanu ochrony gatunków roślin i zwierząt;
- 14) przywróceniu i utrzymaniu właściwego składu gatunkowego drzewostanów zgodnego z rodzajem siedliska;
- 15) prowadzeniu gospodarki rolnej metodami sprzyjającymi ochronie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt."

Lasy ochronne

Na terenach leśnych gminy Dygowo lasy ochronne obejmują blisko 1/4 powierzchni wszystkich lasów. Zlokalizowane są głównie wzdłuż doliny Parsęty. Zostały one uznane za lasy ochronne na podstawie zarządzenie nr 143 MOŚ,ZNiL z dnia 11 września 1996 r. Są to następujące fragmenty lasów:

1. Nadleśnictwo Gościno oddz.74-90a-f; 92; 95a,b; 96; 115; 173-177; 181; 182 - lasy wodochronne.
2. Nadleśnictwo Gościno oddz 63 - 66 - lasy wodochronne, położone w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk.

Pomniki przyrody

Zgodnie z art. 40 ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 1512, poz. 1220) pomniki przyrody są to „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady,

wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie”. Na terenie gminy Dygowo istnieje 60 drzew pomnikowych pojedynczych, 1 aleja, 1 okazały egzemplarz bluszczu pospolitego. Pomniki przyrody zostały ustanowione następującymi aktami prawnymi:

- Uchwała WRN w Koszalinie (Dz. Urz. WRN Nr 2 z dnia 15 marca 1956 r.);
- Rozporządzenie Wojewody Koszalińskiego z dnia 8 września 1992 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Kosz. Nr 15, poz. 109);
- Rozporządzenie Nr 12/95 Wojewody Koszalińskiego z dnia 28 grudnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. Nr 2, poz. 7 z 1996 r.);
- Uchwała Rady Gminy w Dygowie z dnia 28.06.2001 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 31, poz. 699 z 17.09.2001 r.), z powodów formalnych zmieniona uchwałą Nr XXIV/209/01 Rady Gminy w Dygowie z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie zmiany uchwały w sprawie objęcia ochroną prawną drzew uznanych za pomniki przyrody oraz użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 20 Poz. 325). W 2006 roku dokonano zmiany oznaczenia położenia pomnika przyrody uchwałą NR XXIX/179/2006 Rady Gminy w Dygowie z dnia 29 listopada 2006 r. w sprawie zmiany uchwały dotyczącej objęcia ochroną prawną drzew uznanych za pomniki przyrody oraz użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 12 Poz. 237).

Istniejące pomniki przyrody w gminie Dygowo.

Lp.	Gatunek drzewa	Obręb ewidencyjny	Nr działki	Lokalizacja	Obwód pnia na wys. 1,30 m	Szacunkowa wysokość
	Buk pospolity	Dygowo	224	teren przy dworcu PKP	425	26
	Lipa drobnolistna				416	24
	Topola biała				614	26
	Dąb szypułkowy	Jazy	142/2		320	24
	Topola biała	Jazy	187/4		445	27
	Topola biała	Jazy	187/4		385	26
	Dąb szypułkowy Barnim	Kłopotowo	29	teren przy kościele	680	
	Lipa drobnolistna	Kłopotowo	29	teren przy kościele	470	26
	Dąb szypułkowy				330	26
	Dąb szypułkowy				460	26
	Dąb szypułkowy				428	26
	Dąb szypułkowy				355	26
	Dąb szypułkowy	Kłopotowo	155/21	teren parku przypałacowego	483	26
	Buk czerwony (purpurowy)				396	26
	Dąb szypułkowy	Kłopotowo	155/23	teren parku przypałacowego	370	26
	Dąb szypułkowy				580	26
	Dąb szypułkowy				500	26
	Dąb szypułkowy				470	26
	Dąb szypułkowy	Kłopotowo	115/30	teren parku przypałacowego	515	26
	Dąb szypułkowy				475	26
	Dąb szypułkowy				608	26
	Buk pospolity	Kłopotowo	Oddz. Leśny 89	las nad Parsętą	410	27

			A			
	Buk pospolity	Miechęcino	60/1	Teren parku przypałacowego (zlikwidowanego)	485	20
	Świerk kłujący				273	21
	Lipa drobnolistna	Pustary	187/3	kurhan	480	20
	Buk pospolity	Pustary	10/9	teren parku przypałacowego	253	24
	Świerk biały				230	24
	Buk czerwonolistny				360	24
	Dąb szypułkowy				306	26
	Dąb szypułkowy				290	25
	Grab				225	18
	Dąb szypułkowy				305	26
	Dąb szypułkowy				342	26
	Dąb szypułkowy				435	26
	Modrzew europejski				360	25
	Modrzew europejski				278	25
	Modrzew europejski				325	25
	Dąb szypułkowy	Stojkowo	199		410	24
	Dąb szypułkowy	Skoczów	102/13	teren parku przypałacowego	350	24
	Jawor klonolistny				340	22
	Topola biała				308	27
	Platan				388	24
	Grab				190	20
	Topola biała				360	27
	Topola kanadyjska				620	27
	Jodła biała				210	24
	Jodła biała				342	24
	Sosna czarna				320	22
	Świerk kłujący				256	22
	Świerk kłujący				188	22
	Świerk kłujący				238	22
	Grab				261	14
	Grab				265	18
	Jodła biała				205	21
	Bluszcz pospolity	Świelubie	102	Parafia Rzym. Kat. Dygowo	63	8
	109 szt. dębów aleja dwurzędowa	Włóscibórz	Droga powiatowa		Nie mierzono	Nie mierzono
	Sosna	Włóscibórz	Oddz. leśny 126h	kurhan	265	22
	Sosna	„Chybkie”			260	22
	Sosna				348	22
	Lipa drobnolistna	Wrzosowo	80/2	teren przy kościele	410	27
	Dąb szypułkowy	Wrzosowo	133/17		461	25
	Dąb szypułkowy	Bardy		przy drodze z Bard do Miechęcina	600	22

* Uchwała Rady Gminy w Dygowie z dnia 28.06.2001 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 31, poz. 699 z 17.09.2001 r.)

** Uchwała WRN w Koszalinie (Dz. Urz. WRN Nr 2 z dnia 15 marca 1956 r).

*** Wojewody Koszalińskiego z dnia 8 września 1992 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Kosz. Nr 15, poz. 109).

**** Rozporządzenie Nr 12/95 Wojewody Koszalińskiego z dnia 28 grudnia 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Kosz. Nr 2, poz. 7 z 1996 r.).

Aktem prawnym obowiązującym w stosunku do pomników przyrody powołanych przez Wojewodę (w tym ustanowionych przed 1999 rokiem) jest Rozporządzenie Nr 1/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 26 stycznia 2005 r. w sprawie określenia zakazów dla pomników przyrody, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 12, poz. 204)

„§ 1. 2. W stosunku do pomników przyrody, o których mowa w ust. 1, zabrania się:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 6) umieszczania tablic reklamowych.”

W stosunku do pomników powołanych przez Radę Gminy obowiązują zakazy wymienione w § 2 ust. 1 uchwały Rady Gminy:

- „1) pozyskiwania, niszczenia, uszkodzenia drzew i innych roślin,
- 2) zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści,
- 3) umieszczania na nich tablic, ogłoszeń i innych znaków.”

Stanowiska najcenniejszych gatunków roślin i zwierząt

Jedną z form ochrony przyrody w Polsce jest ochrona gatunkowa. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 2004 roku ma ona na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących roślin, grzybów i zwierząt oraz ich siedlisk, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Gatunki objęte ochroną oraz zasady ochrony zawierają rozporządzenia Ministra Środowiska:

- z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764),
- z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237),
- z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765)

Wykaz grzybów będących przedmiotem ścisłej ochrony gatunkowej występujących w gminie Dygowo.

L.p.	Nazwa gatunku	Liczba stanowisk	Lokalizacja
	chrobotek reniferowy Cladina rangiferina	2	w zespole boru chrobotkowego Cladonio-Pinetum w rejonie Gąskowa i Połomina

	sromotnik bezwstydný <i>Phallus impudicus</i>	3	stwierdzony w drzewostanach Nadl. Gościno w dolinie Parsęty co najmniej w kilku miejscach, m.in. w oddz. 122
--	--	---	--

Wykaz gatunków roślin naczyniowych będących przedmiotem ścisłej ochrony gatunkowej występujących w gminie Dygowo

<i>Gatunki objęte ochroną ścisłą</i>			
L.p	Nazwa gatunku	Lokalizacja	Liczba stan.
1.	arcydzięgiel litwor <i>Archangelica officinalis</i>	(!) W dolinie Parsęty na całej długości rzeki w gminie Dygowo oraz wzdłuż małych bezimiennych dopływów tej rzeki. Z pewnością jego liczba stanowisk jest znacznie większa i może nawet w tej gminie wynieść ponad sto.	33
2.	barwinek pospolity <i>Vinca minor</i>	(!) Stanowiska antropogeniczne, tj. starych cmentarzach: Bardach, Czerninie I i II, Dygowie, Jazach, Łykowie, Pustarach, Świelubiu i Stojkowie, ale także w obrębie ogródków mieszkańców tej gminy.	8
3.	bluszcz pospolity <i>Hedera helix</i>	(!) Głównie stan. antropogeniczne, tj. w: poniemieckich cmentarzach w Bardach, Czerninie I i II, Dygowie, Gąskowie, Jazach, Kłopotowie, Łykowie, Piotrowicach, Połominie, Pustarach, Stojkowie, Świelubiu, Włóściborzu w oddz. 126r, Wrzosowie I, na kościele w Świelubiu, parkach podworskich w Pustarach, Skoczowie, Kłopotowie, Miechęcinnie, Piotrowicach, parku podworskim, o charakterze leśnym, we Włóściborzu i Wrzosowie, oddz. 79 Obr. Dygowo Nadl. Gościno.	23
4.	grążel żółty <i>Nuphar luteum</i>	(!) Stwierdzono: na całej długości nurtu Parsęty i w jej starorzeczach, u ujścia Pyszki do Parsęty, na jez. Stojkowo, na torfowisku mszarnym w zbiorniczkach wody w oddz. 63-66 Obr. Dygowo Nadl. Gościno, w jezioru na płd. od Świelubia.	13
5.	grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i>	(!) Stwierdzono: na jezioru na płd. od Świelubia, w oddz. 63-66 Obr. Dygowo Nadl. Gościno w obrębie torfowiska mszarnego, w obrębie starorzeczy Parsęty	3
6.	jarząb szwedzki <i>Sorbus intermedia</i>	Stwierdzony na 1 stan. (Misiewicz 1988).W trakcie trwania inwentaryzacji nie odnaleziono gatunku tej rośliny poza zwartą zabudową.	nie odnaleziony
7.	orlik pospolity <i>Aquilegia vulgaris</i>	(!) Na pozostałościach poniemieckiego cmentarza w Gąskowie (5 kwitnących	1

		osobników). Z pewnością stanowisko antropogeniczne, ok. 50-letnie.	
8.	paprotka zwyczajna <i>Polypodium vulgare</i>	(!) Na skarpie doliny Parsęty w oddz. 120a. Nadl. Gościno w buczynie liczącej ponad 100 lat. Jest bardzo prawdopodobne, że może występować w dolinie tej rzeki liczniej.	1
9.	rokitnik zwyczajny <i>Hippophae rhamnoides</i>	Wg danych Misiewicza (1981) ujętych w ATPOL stanowisko tej rośliny miało występować w Dygowie. W trakcie trwania inwentaryzacji nie odnaleziono krzewu tej rośliny poza zwartą zabudową, ani w innych częściach gminy.	1 nie odnaleziony
10.	rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>	(!) Stwierdzono: na torfowisku koło Stramniczki. na zach. od Gąskowa, na śródpolnym torfowisku wysokim. (Jasnowska i wsp. 1996d)	2
11.	śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>	(!) Stwierdzono: w obrębie pozostałości parku w Miechęcinie. Występuje tu w postaci kobierca przebiśniegowego, największe skupisko tego gatunku w gminie, (!) w parkach podworskich w Kłopotowie, Piotrowicach, Wrzosowie oraz o charakterze leśnym we Włóściborzu, (!) przy drodze we wsi Dębogard, (!) na poniemieckich cmentarzach: w Bardach, Czerninie II, Dygowie, Gąskowie, Jazach, Kłopotowie, Łykowie, Piotrowicach, Pustarach, Stojkowie, Świelubiu, Wrzosowie I, Włóściborzu, (!) w Świelubiu w sadzie na pow. około 10 m ² .	21
12.	wiciokrzew pomorski <i>Lonicera periclymenum</i>	Nie zarejestrowany w Elaboracie Obr. Dygowo Nadl. Gościno (1996). (!) Stwierdzony w całej dolinie Parsęty w zbiorowiskach leśnych. Stanowisk kilkaset, a być może kilka tysięcy. Jednakże mniej liczny niż kruszyna pospolita. Poza doliną Parsęty zarejestrowany w następujących wydzieleniach: Oddz. 63-66, 69, 70A, 72, 72A, 72B, 337, 338, 358, 359 Obr. Dygowo Nadl. Gościno, park podworski, o charakterze leśnym, we Włóściborzu.	kilkaset – kilka tysięcy
13.	wrzosiec bagienny <i>Erica tetralix</i>	Świelubie 1 km na W (Jasnowscy J. i M. 1969- dane wg ATPOL), nie odnaleziono, Dygowo (Czubiński Z. 1950), brak bliższych danych odnośnie lokalizacji, (!) na torfowisku koło Stramniczki w oddz. 63-66 Obr. Dygowo Nadl. Gościno	5

		(Jasnowska, Jasnowski 1979, Jasnowska i wsp. 1996). Stanowisko potwierdzone także w trakcie trwania inwentaryzacji.	
Gatunki objęte ochroną częściową			
14.	bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>	(!) Stwierdzone tylko na torfowisku koło Stramniczki w oddz. 63-66 Obr. Dygowo Nadl. Gościno. Jasnowska i wsp. (1996) pośrednio wymieniają ten gatunek na tym torfowisku. W Elaboracie Nadl. Gościno Obr. Dygowo brak danych o występowaniu tego gatunku w gminie Dygowo.	1
15.	bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i>	Stwierdzony na torfowiskach.	x
16.	cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	Stwierdzono na kilku stanowiskach nienaturalnych. Są to osobniki nasadzone. Do okazalszych egzemplarzy należy zaliczyć: na poniemieckich cmentarzach w Bardach, Czerninie I i II, Dygowie, Świelubiu, w Dygowie, na pozostałościach poniemieckiego cmentarza w Gąskowie. Stanowisko to liczy 8 krzewiastych osobników. Z pewnością stanowisko antropogeniczne, mające co najmniej 50 lat, w parku podworskim we Wrzosowie, gdzie znajduje się kilka starych okazów tego gatunku, przy kościele w Świelubiu.	x
17.	kalina koralowa <i>Viburnum opulus</i>	(!) Na kilkunastu stanowiskach w drzewostanach w dolinie Parsęty. Z pewnością jest bardziej liczna: ols porzeczkowy w obrębie wsi Gąbkowo przy drodze polnej ze Skoczowa do Góry Sokoliczka, co najmniej dwa stanowiska, w gliniankach (koło dawnej cegielni) przy nieistniejącej osadzie Obielewo na zach. od Bardów, w oddz. 181, 182 Obr. Dygowo.	6
18.	naparstnica zwyczajna <i>Diogitalis grandiflora</i>	Wg elaboratu Nadl. Dygowo (1996) stanowisko tej rośliny miało występować w oddz. 77 Obr. Dygowo. W trakcie trwania inwentaryzacji stanowiska tego nie odnaleziono.	1 nie lezie ne odna-
19.	kocanki piaskowe <i>Helichrysum arenarium</i>	(!) W dawnej piaskowni na skraju lasu położonej na południe od Świelubia.	1
20.	konwalia majowa <i>Convallaria majalis</i>	W elaboracie Nadl. Gościno (1996) obrębu Dygowo zarejestrowany w oddz. 75, 77, 85 – 87, 89, 91, 119 - 121, 144, 187, (!) W trakcie inwentaryzacji gatunek ten stwierdzony ponadto w oddz. 72A, obrębu Dygowo Nadl. Gościno, (!) Na poniemieckich cmentarzach w	16

		Jazach, Gąskowie oraz w Połominie.	
21.	kruszyna pospolita <i>Frangula alnus</i>	W Elaboracie wykazano kruszynę w następujących wydzieleniach obrębu Dygowo Nadl. Gościno (1996): 74, 75, 78 – 91, 93 – 95, 97, 98, 119 – 130, 134 – 149, 172A, 173, 174, 176 – 190. (!) W trakcie trwania inwentaryzacji stwierdzona na kilkaset, a być może kilku tysiącach. Z nie wymienionych w Elaboracie stanowisk stwierdzono ją w oddz. 63-66, 69, 70A, 71, 72, 72A, 72B, 96, 337, 338, 358, 359 leżących poza doliną Parsęty.	kilkaset – kilka
22.	porzeczka czarna <i>Ribes nigrum</i>	(!) W dolinie Parsęty w siedliskach olsu porzeczkowego na co najmniej 15 stanowiskach. Pozostałe stanowiska położone były poza doliną tej rzeki i były one zlokalizowane w oddz. 63-66, 69, 72A, 72B, 358, 359.	21
23.	przytulia wonna <i>Galium odoratum</i>	W Elaboracie Nadl. Gościno (1996) obrębu Dygowo wykazana tylko w oddz. 175. (!) na 5 stanowiskach w oddz. 119, 120, 121, 173, 174 Nadl. Gościno. Gatunek w sprzyjających siedliskach występuje na Pomorzu często. Również w tej gminie, jest prawdopodobnie liczniejsza, zwłaszcza w buczynach w dolinie Parsęty.	6
24.	przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>	W lasach liściastych	x
25.	turzyca piaskowa <i>Carex arenaria</i>	W dawnej piaskowni na skraju lasu położonej na południe od Świelubia.	1

Pozostałe obszary i obiekty objęte ochroną

Zbiorniki wodne, torfowiska, łąki śródleśne podlegające ochronie prawnej

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (art. 3) i ustawy o lasach (art. 13) ochronie polegającej na zachowaniu w stanie naturalnym podlegają:

- śródpolne i śródleśne oczka wodne o powierzchni do 1 ha,
- torfowiska na gruntach rolnych i śródleśne,
- pozostałe naturalne bagna i łąki na terenach śródleśnych.

Wobec powyższych obiektów zakazana jest ingerencja zakłócająca naturalne procesy i mogąca doprowadzić do zachwiania równowagi przyrodniczej lub ograniczenia różnorodności biologicznej. W szczególności nie należy:

- wykonywać w odniesieniu do tych obiektów (także w ich sąsiedztwie) prac melioracyjnych wpływających negatywnie na stosunki wodne (w szczególności obniżających poziom wód),
- oddawać w dzierżawę oczek wodnych w celu ich wykorzystania rybackiego wiążącego się z niszczeniem roślinności wodnej i przybrzeżnej oraz zmianą właściwości fizyko-chemicznych wód,
- niszczyć roślinności przybrzeżnej oraz zarośli i zadrzewień przywodnych,
- wykonywać w sąsiedztwie zrębów zupełnych,
- zalesiać łąk i muraw ciepłolubnych,
- zezwalać na eksploatację torfu.

Elementy polityki zrównoważonego rolnictwa znalazły się także w dokumencie opracowanym na początku 2003 roku przez Ministerstwo Środowiska i zatwierdzonym przez Radę Ministrów – Krajowa Strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Programem działań. Wśród działań operacyjnych w działach „Rolnictwo” i „Rozwój wsi” wymieniono:

- zachowanie agrobioróżnorodności (tj. głównie różnorodności biologicznej pól, łąk i pastwisk) w warunkach gospodarki rolnej;
- zwiększenie powierzchni zadrzewień i zakrzaczeń na terenach użytkowanych rolniczo.

Zadrzewienia śródpolne, szczególnie o charakterze pasowym, przydrożne i przywodne pełnią rolę migracyjnych korytarzy środowiskowych, urozmaicają krajobraz gminy, podnoszą walory estetyczno-krajobrazowe oraz spełniają na obszarach użytkowanych rolniczo funkcję zabezpieczającą przed procesami erozyjnymi i stepowaniem. Ponadto, regulują stosunki wodne i poprawiają lokalny agroklimat.

Obiekty i obszary proponowane do ochrony zasobów przyrodniczych

W „Waloryzacji przyrodniczej gminy Dygowo” wyznaczono następujące nowe obszary i obiekty zasługujące według autorów opracowania na prawną ochronę i powołanie na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

- obszary chronionego krajobrazu,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody,
- obszary cenne przyrodniczo.

Obszary chronionego krajobrazu

OCHK to wielkopowierzchniowa forma ochrony, wprowadzana w miejscach o wysokich walorach krajobrazowych i zachowanych różnorodnych ekosystemach. Ustanowienie **OCHK** nie wyklucza działalności człowieka na obszarze chronionym, jednakże musi być ona uwarunkowana potrzebami przyrody. Należy podkreślić, że jest to bardzo korzystne dla człowieka i przyrody rozwiązanie umożliwiające zachowanie walorów krajobrazowych i środowiskowych chronionego terenu tym samym stanowiąc o jego ciągłej atrakcyjności.

Celem obszarów chronionego krajobrazu jest:

- zatrzymanie procesu degradacji środowiska i zachowanie równowagi ekologicznej,
- utrzymanie dotychczasowych wartości krajobrazu naturalnego i kulturowego,
- tworzenie osłony dla obszarów o surowszych rygorach ochrony,
- wypracowanie racjonalnych zasad turystycznego wykorzystania obszaru.

W waloryzacji przyrodniczej gminy Dygowo wskazano na potrzebę ustanowienia dwóch obszarów chronionego krajobrazu.

Proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Parsęty”

Jak już wspomniano propozycje utworzenia formy ochrony dla doliny Parsęty przewijają się w różnych opracowaniach od lat 80-tych. Powołanie obszaru chronionego krajobrazu jest proponowane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego. Stanowi on fragment projektowanego OCHK obejmującego całą dolinę Parsęty od źródeł do ujścia do Bałtyku.

Przedmiotem ochrony jest dolina Parsęty wraz z jej strefą krawędziową, a także ciekawymi fragmentami wysoczyzny morenowej.

Celem ochrony jest zabezpieczenie naturalnych odcinków rzeki przed antropopresją polegającą głównie na jej zabudowie hydroenergetycznej, przy jednoczesnym zachowaniu siedlisk bytowania i rozrodu fauny wodnej.

Obszar ten cechuje się:

- wybitnymi walorami krajobrazowymi ze względu na duże zróżnicowanie w wysokości pomiędzy dnem doliny a linią jej krawędzi, dochodzące do 30 - 40 m n.p.m.
- obecnością na stoku doliny licznych wywierzysk i bezimiennych cieków prowadzących wody naporowe do nurtu Parsęty,
- prawie całkowitą lesistością zboczy i dna doliny. Dominują tu drzewostany liściaste, w tym charakterystyczne dla dolin rzecznych, takie jak olsy i łągi, a w wyższych partiach grądy i buczyny zbliżone charakterem do zbiorowisk buczyny pomorskiej, a także bory sosnowe,
- walorami estetycznymi. W szczególności dotyczy to okresu wiosennego oraz jesiennego, gdyż ze względu na swoje zróżnicowanie gatunkowe oraz fenologiczne drzewostany występujące w dolinie Parsęty tworzą w tym czasie kolarze barw i odcieni zieleni, żółci i czerwieni. Kolejnym walorem krajobrazowym tych drzewostanów jest to, iż część z nich to drzewostany, które cechują się wiekiem ponad 100 lat,
- bogactwem form szaty roślinnej. Stwierdzono tu występowanie siedlisk i gatunków będących przedmiotem zainteresowania Dyrektywy Habitatowej oraz ustawy o ochronie przyrody. W dolinie Parsęty stwierdzono większość siedlisk, które w tej gminie jak i całej dolinie Parsęty, powinny być przedmiotem szczególnej troski,
- bogactwem fauny. Stwierdzono tu bytowanie gatunków będących przedmiotem zainteresowania Dyrektywy Habitatowej oraz Ptasiej, Konwencji Berneńskiej i Bońskiej oraz ustawy o ochronie przyrody. Wśród gatunków tu występujących należy podkreślić rolę Parsęty jako tarliska i szlaku wędrówek dla ryb łososiowatych oraz miejsce rozrodu dla ptaków siewkowatych, pliszki górskiej, świerszczaka.
- wybitnymi walorami wędkarskimi i turystycznymi dla uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i wodnej. Rzeka Parsęta jest praktycznie znana każdemu wędkarzowi, który uprawia wędkarstwo łososiowe.

Proponowany obszar chronionego krajobrazu „Dolina Pyszki”

Przedmiotem ochrony jest dolina rzeki Pyszka, która wraz z okresowo podtapianymi łąkami stanowi biotop o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym dla roślinności. Jest miejscem bytowania gatunków fauny, które w trakcie swojego rozwoju osobniczego wymagają środowiska wodnego, lub które stanowią pokarm dla innych gatunków.

Celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych koryta i zboczy doliny rzeki Pyszki.

Charakterystyka przyrodnicza obiektu:

- w dolinie Pysznicy i w jej sąsiedztwie, występują duże powierzchnie torfowisk niskich i przejściowych,
- kompleksy leśne tworzone są przez drzewostany bukowe i dębowe w wieku ponad 110 lat charakterystyczne dla dolin rzecznych,
- występują półnaturalne, podmokłe łąki ziołoroślowe oraz mezofilne łąki kośne z wyczyńcem,

- bogactwo form szaty roślinnej. Występują tu siedliska i gatunki będących przedmiotem zainteresowania Dyrektywy Habitatowej oraz ustawy o ochronie przyrody. W dolinie Pyszki stwierdzono siedliska chronione, które powinny być przedmiotem szczególnej troski,
- bogactwo fauny. Bytują tu gatunki będące przedmiotem zainteresowania Dyrektywy Habitatowej oraz Ptasiej, Konwencji Berneńskiej i Bońskiej oraz ustawy o ochronie przyrody.
- Pyszka pełni funkcję lokalnego korytarza ekologicznego dla migrującej fauny. Jest miejscem bytowania m. in. dla: żaby wodnej i jeziorkowej, żaby moczarowej, trawnej oraz ropuchy szarej, zaskrońca oraz jaszczurek, ptaków siewkowców, błotniaków i śpiewających (do szczególnie cennych należy zaliczyć błotniaka łąkowego, orlika, derkacza, rzęsorka rzeczka), drobnych ssaków: m. in. norki amerykańskiej, nietoperzy i być może także wydry.

W obszarach chronionego krajobrazu obowiązują ustalenia zawarte w rozporządzeniu Nr 4/2005 wojewody zachodniopomorskiego z dnia 22 marca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Zach. z dnia 29 marca 2005 r. Nr 25 Poz. 497). § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia wprowadza następujące zakazy, które obowiązują na obszarze chronionego krajobrazu, natomiast w ustępach 2-5 wymieniono odstępstwa od zakazów:

„§ 2. 1. Na obszarach, o których mowa w załączniku nr 1 do rozporządzenia, wprowadza się następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z w oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska;
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na stan obszaru chronionego krajobrazu oraz realizacji tych przedsięwzięć, które uzyskały

pozytywną opinię Wojewódzkiej Rady Ochrony Przyrody i Wojewódzkiej Komisji ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko, działających przy wojewodzie.

3. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy likwidowania zadrzewień śródpolnych: drzew i krzewów do lat 20, oraz gdy stanowią źródło gradacji szkodliwych owadów.

4. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 4, nie dotyczy terenów, dla których udzielono koncesji na wydobywanie kopalin przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

5. Zakaz, o których mowa w ust. 1 pkt 8, nie dotyczy miejsc wyznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin lub w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gmin, nie dotyczy miejsc zlokalizowanych w obszarach istniejącej zabudowy.”

Użytki ekologiczne

Zgodnie z art. 42 Ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 1512, poz. 1220) użytki ekologiczne to zasługujące na ochronę pozostałości naturalnych ekosystemów, mające znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genów i różnych typów środowiska, tj.: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, płyty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin i zwierząt, w tym także obszary ich sezonowego przebywania lub rozrodu.

Proponuje się utworzenie jednego użytku ekologicznego o nazwie „**Gąskowo-1**”. Obejmuje on śródpolne torfowisko wysokie położone w północnej części gminy na zach. od wsi Gąskowo - oddz. 72B Obręb Dygowo Nadleśnictwa Gościno.

Celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz ochrona zasobów torfowiska wysokiego o znaczeniu ponadregionalnym.

Jest to typowe torfowisko mszarne wysokie, w którym występują rzadkie i bardzo rzadkie zespoły: turzycy bagiennej, mszaru wrzoścowego, mszaru kępkowo - dolinkowego oraz mszaru kępkowego z cennymi gatunkami jak wrzosiec bagienny, rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, modrzewnica europejska, wełnianki pochwowata i wąskolistna, bażyna czarna, zespół pływaczy z torfowcami *Sphagno-Utricularietum intermediae*, ols torfowcowy, bór bagienny, brzezina bagienna.

Pomniki przyrody

Proponuje się objąć ochroną prawną pomnikową aleję i dwa szpalery oraz 3 drzewa.

Wykaz proponowanych pomników przyrody

Lp.	Charakterystyka obiektu	Lokalizacja
1	aleja lip szerokolistnych i drobnolistnych o średnicy do 0,8 m	na odcinku ok. 600 m od skrzyżowania dróg Wrzosów – Mierzyn – Skoczów do Skoczowa
2	szpaler wiązów polnych	na odcinku 50 m w miejscowości Miechęcino
3	lipa drobnolistna*	na wzniesieniu przy domostwach, około 200 m na pld. od wsi Bardy
4	dąb najprawdopodobniej szypułkowy o obwodzie 3,92 m	bezpośrednio nad Parsętą w oddz. 89 Nadl. Gościno
5	szpaler 15 egzemplarzy dorodnych dębów szypułkowych o obwodzie do 3 m,	wieś Włóścibórz

* druga z proponowanych w tej lokalizacji lip uległa zniszczeniu.

Aleje o charakterze krajobrazotwórczym na terenie gminy Dygowo występują wzdłuż następujących dróg:

- Skoczewko – Strachomino,
- Skoczewko – Mierzyn,
- Wrzosowo – Kłopotowo – Piotrowice – Włóścibórz,
- Jazy – droga wojewódzka nr 163,
- Dygowo – Bardy,
- Czernin – droga wojewódzka nr 163,
- Świelubie – Dębogard,
- Dębogard – Pustary,
- Pustary – Bogucino.

Ochronie jako pomnik przyrody podlega aleja dębowa wzdłuż drogi powiatowej na odcinku Włóścibórz - droga powiatowa nr 0275Z.

Proponowane do objęcia ochroną jako pomniki przyrody są:

- aleja lip szerokolistnych i drobnolistnych na odcinku Skoczewko - Skoczów drogi powiatowej 0294Z,
- szpaler dębowy we wsi Włóścibórz.

Inne obszary i obiekty cenne

Pozostałe obszary ważne dla zachowania różnorodności biologicznej flory i fauny oraz wartościowe krajobrazowo, na których bytują zwierzęta i rosną rośliny należące do taksonów objętych ochroną gatunkową.

Jako obszary cenne przyrodniczo zaznaczono w waloryzacji układy biocenotyczne ze stanowiskami chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zbiorowiska roślin, miejsca bytowania i rozrodu rozmaitych gatunków fauny, skupiska starodrzewu, aleje i szpalery nie zgłoszone do ochrony pomnikowej i in. Większość z nich stanowi wyodrębnione w krajobrazie rolniczym enklawy roślinności dolin rzecznych, podmokłych łąk, zarastających oczek, które są miejscem bytowania i rozrodu dla chronionych gatunków zwierząt. Wyróżniono również obszary znajdujące się w obrębie proponowanych obszarów chronionego krajobrazu, które prezentują szczególne walory przyrodnicze. Potencjalnie są to obiekty, które mogą stać się w przyszłości użytkami ekologicznymi lub zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi. Niektóre z nich można na podstawie obowiązujących przepisów uznać za miejsca rozrodu i stałego przebywania gatunków chronionych i wyznaczyć ich granice.

W waloryzacji nie zaproponowano dla nich konkretnej formy ochrony, traktując je jako wskazówkę dla planistów umożliwiającą im projektowanie zagospodarowania obszaru gminy z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody.

Obszary cenne przyrodniczo poza proponowanymi do ochrony lub w obrębie obiektów wielkoobszarowych na terenie gminy Dygowo.

Symbol w Waloryzacji przyrodniczej	Opis obiektu
OC -1	Dolina Parsęty – na całym jej przebiegu przez gminę. Duża, kręta dolina rzeki o szerokim nurcie, dobrze natleniona, o stosunkowo czystej wodzie z licznymi starorzeczami i miejscami o wolniejszym nurcie. Duże walory w zakresie występującej tu roślinności - tu drzewostany liściaste, w tym charakterystyczne dla dolin rzecznych, takie jak olsy i łągi, w wyższych partiach grądy i

	<p>buczyny zbliżone charakterem do zbiorowisk buczyny pomorskiej, a także bory sosnowe. Stanowiska chronionych i rzadkich gatunków flory i fauny. Występują tu siedliska i gatunki będące przedmiotem zainteresowania Dyrektywy Habitatowej, Dyrektywy Ptasiej oraz ustawy o ochronie przyrody. Strefa faunistyczna.</p> <p>Jest korytarzem ekologicznym o znaczeniu lokalnym, regionalnym i krajowym.</p> <p>Obszar wyróżniony w obrębie proponowanego OCHK-I.</p> <p>Ochrona powinna obejmować: zachowanie dzisiejszego status quo oraz zakaz eksploatacji torfu, budowy stawów rybnych.</p>
OC - 2	<p>Dolina Pyszki - na całym jej przebiegu przez gminę.</p> <p>Dolina rzeki o zadawalających parametrach czystości wody, która wraz z arealem okresowo podtapianych łąk stanowi biotop dla bytowania gatunków fauny wymagających w trakcie swojego rozwoju osobniczego środowiska wodnego lub, które stanowią pokarm dla innych gatunków. Miejsce bytowania płazów i gadów m.in. żaby wodnej i jeziorkowej, żaby moczarowej, trawnej oraz ropuchy szarej, zaskrońca oraz jaszczurek, ptaków - m. in. siewkowców, błotniaków, śpiewających. Do szczególnie cennych gatunków należy zaliczyć błotniaka łąkowego, orlika i derkacza, rzęsorka rzeczka. Ze ssaków występuje norka amerykańska i być może także wydra.</p> <p>Duża różnorodność siedlisk, zbiorowisk i gatunków roślin: lasy łęgowe, murawy szczytlichowe, łąki, szuwar trawiasty, zespoły rzęs i spirodeli.</p> <p>Pyszka pełni funkcję korytarza ekologicznego dla migrujących płazów, gadów.</p> <p>Ochrona powinna obejmować: działania na drodze stosownych zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy oraz planie zagospodarowania przestrzennego. Zapis powinien obejmować zachowanie dzisiejszego status quo oraz zakaz eksploatacji torfu, budowy stawów rybnych.</p> <p>Obszar wyróżniony w obrębie proponowanego OCHK-II.</p>
OC- 3	<p>Jeziro Stojkowo. Największy zbiornik wodny w gminie z obrzeżami śródleśnych mokradeł torfowiska wysokiego.</p> <p>Występuje ols torfowcowy z olszą czarną, brzozą omszoną i jednostkową domieszką sosny, bór bagienny, brzezina bagienna, grązel żółty.</p> <p>Jest miejscem bytowania płazów: zaskrońca, wszystkich gatunków żab brunatnych i zielonych w tej gminie oraz ropuchy szarej; gadów m.in. zaskrońca; miejsce rozrodu m.in. łabędzia niemego, perkozów dwuczubego i rdzawoszyjego, być może gęgawy, błotniaka stawowego, drobnych ssaków. W okresie migracji i zimowania ze zbiornika tego korzystają ptaki wodno-błotne, w tym łabędzie, nurogęsie, krzyżówki, czaple siwe, kormorany i łyski.</p> <p>Jeziro wykorzystywane do agroturystyki i okresowo zarybiane gatunkami pospolitymi, atrakcyjnymi do wędkowania.</p> <p>Ochrona powinna obejmować: działania na drodze stosownych zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy oraz planie zagospodarowania przestrzennego. Zapis powinien obejmować zachowanie dzisiejszego status quo.</p>
OC- 4	<p>Torfowiska i lokalne obniżenia terenu stale lub okresowo pod wodą, zabagnione lub o znacznym stopniu uwilgotnienia, glinianki, śródpolne zbiorniki wodne.</p> <p>Obszary z rzadkimi gatunkami roślin, czasami chronionymi.</p> <p>Biotopy sprzyjające bytowaniu gatunków bezkręgowców i kręgowców. Stwierdzono w nich rozród m. in. trzaski zwyczajnej, żab: wodnej,</p>

	jeziorkowej, moczarowej, trawnej i ropuch szarej i zielonej; zaskrońca oraz jaszczurki żyworodnej; niewielkiej liczby gatunków ptaków: perkozka, łabędzia niemego, krzyżówki, czernicy, łyski, śpiewających, w tym podróżniczka. Miejsce bytowania jeża, ryjówkowatych, w tym ryjówki aksamitnej, nietoperzy, zającowatych, gryzoni, lisa i jenota, łasicowatych, dzika i jeleniowatych. Ochrona powinna obejmować: działania na drodze zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy oraz planie zagospodarowania przestrzennego. Zapis powinien obejmować zachowanie dzisiejszego status quo.
OC – 5	Większe kompleksy leśne poza doliną Parsęty. Miejsce bytowania ptaków. Najprawdopodobniej miejsce gniazdowania dużych drapieżników. Ochrona powinna obejmować: działania na drodze zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy oraz planie zagospodarowania przestrzennego. Zapis powinien obejmować zachowanie dzisiejszego stanu
OC	Wszystkie stanowiska bociana białego na terenie gminy.
OC	Wszelkie nie zaproponowane do ochrony aleje i szpalery drzew, zadrzewienia i zarośla stanowiące lokalne liniowe korytarze ekologiczne.

Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh)

Pojęcie „Korytarz Ekologiczny” w prawie polskim pojawiło się stosunkowo niedawno, wraz z wejściem w życie ustawy „o ochronie przyrody” z dnia 16 kwietnia 2004 roku. Według niej jest to „obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów” (art. 5, pkt 2).

Według systemu ECONET północne rubieże gminy należą do międzynarodowego obszaru węzłowego Obszar Wybrzeża Bałtyku (2M). Wzdłuż doliny Parsęty rozciąga się krajowy korytarz ekologiczny Dolina Parsęty (4k). Korytarz ten oprócz funkcji ponadregionalnej pełni także funkcję korytarza regionalnego i lokalnego biocentrum. Jego znaczenie jest istotne dla funkcjonowania większości przedstawicieli gromad kręgowców związanych ze środowiskami wodno-błotnymi.

Najważniejszymi korytarzami o znaczeniu lokalnym w gminie Dygowo są:

- dolina Pyszki
- dolina Olszynki
- dolina Bogucinki.

Poza mniej lub bardziej czytelnym układem korytarzy ekologicznych, na terenie gminy występuje sieć luźniejszych powiązań ekologicznych związana z obecnością ekstensywnie użytkowanych lub odłogowanych obszarów rolniczych, wysp leśnych, śródpolnych i śródleśnych zagłębień, różnego rodzaju zbiorników i torfowisk oraz obecnością zboczy i zadrzewień wzdłuż linii komunikacyjnych. Obszary te stanowią ostoję dla bogatego świata ptaków, owadów i innych zwierząt a także roślin. Łąki i pastwiska ze swą roślinnością i specyfiką gospodarowania są korytarzami dla niektórych grup zwierząt, natomiast grunty orne stanowią dla zwierząt teren o wiele trudniejszy do przebycia.

Korytarze ekologiczne w celu prawidłowego pełnienia przez nie funkcji tranzytowych wymagają często ukształtowania. Należy więc je doleścić lub zakrzewić w miejscach, gdzie brak takiej roślinności, by stanowiły one spokojne i bezpieczne szlaki dla zwierząt, zwłaszcza leśnych.

Bariery ekologiczne

Bariery ekologiczne to takie struktury oddzielające i przecinające różne jednostki przestrzenne, które utrudniają, a czasem uniemożliwiają przemieszczanie się roślin i zwierząt, zaburzają przebieg materii, energii i genów w środowisku. Prowadzi to do izolacji ekosystemów, a w rezultacie ich osłabienia.

Bariery mogą mieć charakter naturalny (ukształtowanie terenu, pokrycie terenu roślinnością, występowanie wód powierzchniowych, klimat, występowanie gatunków, które mogą być zaporą biologiczną dla ekspansji innych gatunków) i antropogeniczny (drogi, linie kolejowe i energetyczne, obszary zabudowane).

Należy zwrócić uwagę, że niektóre struktury środowiska mogą pełnić rolę bariery ekologicznej dla pewnych gatunków, natomiast dla innych korytarza ekologicznego.

Bariery ekologiczne pochodzenia naturalnego nie są tak niebezpieczne jak te stworzone przez człowieka. Szczególnie niekorzystna sytuacja występuje wtedy gdy bariery ekologiczne powstają w poprzek korytarzy ekologicznych.

Na obszarze gminy barierami ekologicznymi są:

- rzeka Parsęta oraz sieć rowów melioracyjnych w dolinie Pyszki
- droga wojewódzka oraz, w mniejszym stopniu, drogi powiatowe o największym natężeniu ruchu,
- linia kolejowa,
- linie energetyczne 110 kV – największe zagrożenie stanowią przebiegające w sąsiedztwie linia 110kV i dwie linie 15kV w Stramnicze,
- kształtujące się pasmo zurbanizowane wzdłuż drogi wojewódzkiej od Dygowa w kierunku Kołobrzegu. Najbardziej typowym przykładem jest rozwój zabudowy w pobliżu zbiornika wodnego i zadrzewień na zachód od Dygowa – jeszcze kilka lat temu korytarz ekologiczny łączący je z torfowiskiem leżącym na południe od niego przecinała tylko droga wojewódzka. Obecnie ogrodzone działki z zabudową jednorodziną stanowią skuteczną barierę dla niektórych zwierząt,
- obszary zabudowane – najbardziej klasycznie dzielą korytarz ekologiczny w Świelubiu.

Grunty rolne

Ochrona zgodnie z przepisem art. 11 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266 z późn. zm.), dotyczy użytków rolnych wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego i organicznego zaliczonych do klas I, II, III, IIIa, IIIb oraz użytków rolnych klas IV, IVa, IVb, V i VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego, gruntów wymienionych w art 2 ust. 1 pkt 2-10 ustawy (między innymi stawy rybne, grunty pod budynkami wchodzącymi w skład gospodarstw rolnych, grunty parków wiejskich, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, pracowniczych ogrodów działkowych, grunty pod rowami, grunty zrekultywowane dla potrzeb rolnictwa, grunty torfowisk i oczek wodnych itp.), a także gruntów leśnych.

Obowiązkiem uzyskania decyzji wyłączeniowej mogą być również objęte grunty zaliczone do klas IV, IVa i IVb pochodzenia mineralnego (w przypadku gdy rada gminy podjęła uchwałę o ochronie tych gruntów na swoim obszarze).

Ochrona surowców

W myśl przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 129 poz. 902 z późn. zm.) złoża kopalin podlegają ochronie, której wyrazem jest m. in. ich zabezpieczenie dla obecnej lub przyszłej eksploatacji (art. 72 ust. 1pkt 2). Ochrona złoża przeznaczonego do eksploatacji

odkrywkowej polegać powinna na wyłączeniu spod inwestycji (zabudowy oraz infrastruktury technicznej niezwiązanej z działalnością górniczą) gruntów położonych w jego granicach.

Na obszarze gminy Dygowo udokumentowano następujące złoża, które znajdują się w „Bilansie Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce”:

Złoża – wg systemu MIDAS

L.p.	Nazwa	Grupa kopalin	ID MIDAS
<u>1</u>	Bardy	kruszywa naturalne	6867
<u>2</u>	Miechęcino	kruszywa naturalne	5740
<u>3</u>	Włóścibórz	kruszywa naturalne	1364
1	Daszewo N	gazy ziemne	4699
2	Daszewo N-element 14*	ropy naftowe	4882
3	Daszewo N*	ropy naftowe	4936

* – złoża skreślone z bilansu zasobów

Obszary górnicze i tereny górnicze

Dla potrzeb działalności górniczej tworzy się obszary i tereny górnicze. Według ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 228 poz. 1947 z późn. zm.) obszar górniczy to przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny. Art. 53 ust. 1 ustawy mówi, że dla terenu górniczego, to jest przestrzeni objętej przewidywanymi wpływami robót górniczych, sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Plan ten winien zapewniać bezpieczeństwo, ochronę środowiska i obiektów budowlanych oraz dawać możliwość prowadzenia robót górniczych. Integralną częścią planu jest projekt zagospodarowania złoża, który w szczególności winien zapewniać ochronę kopaliny. Istnienie udokumentowanych złóż surowców mineralnych powoduje zasadnicze konsekwencje dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, gdyż ustalenia planu nie mogą utrudniać dostępu do tych złóż oraz muszą uwzględniać zapisy planu dla obszaru górniczego.

Zestawienie wszystkich obszarów górniczych znajdujących się na terenie gminy Dygowo wpisanych do rejestru obszarów górniczych zawiera poniższa tabela:

Nr rejestru	Koncesja	Nazwa	Data dec.	Stan	Decyzja
XVI/1/24	OS.V.7512/19/96	Bardy	2001-09-21	zniesiony	GN-G-7510/1/2001
10-16/1/16	GN-G 7510/2/2001	Bardy	2001-09-24	aktualny	GN-G 7510/2/2001
XVI/1/21	OS.V.7512/17/97	Miechęcino	1997-08-12	aktualny	OS.V.7512/17/97
2/1/30	nr 140/93	Daszewo	1991-09-13		GO/1709/C/91
2/1/31	141/93	Wrzosowo	1991-10-07	aktualny	GO/1914/91/C

Obszar i teren górniczy „Bardy” wyznaczony został dla złoża kruszywa naturalnego „Bardy” na powierzchni 1,73 ha. Złoże jest eksploatowane okresowo, metodą odkrywkową. Termin ważności koncesji – 2015.12.31.

Obszar i teren górniczy „Miechęcino” wyznaczony został dla złoża kruszywa naturalnego „Miechęcino” na powierzchni 2,03 ha. Złoże jest eksploatowane metodą odkrywkową (ścianową). Termin ważności koncesji – 2030.12.31.

Obszar i teren górniczy „Wrzosowo” o pow. 559 (441,23) ha wyznaczony został dla złoże gazu ziemnego „Daszewo N”. Termin ważności koncesji – 2018.06.21.

Obszar i teren górniczy „Daszewo” o pow. 107,21 ha wyznaczony został dla złoże ropy naftowej z towarzyszącym gazem ziemnym.

Decyzją Ministra Środowiska z dnia 09.10.2008 r., nr DGiKGe-4771-43/5988/08/MŚ wykreślony został z rejestru obszarów górniczych, obszar górniczy Daszewo dla złoże Daszewo N.

W wyeksploatowanym górotworze złoże Daszewo N istnieje możliwość bezzbiornikowego magazynowania gazu ziemnego (decyzja koncesyjna z 2008 r.).

Znajdują się tu złoże kruszyw mineralnych koło miejscowości Jazy. W planie jest eksploatacja złoże żwiru. Jest to teren, który nie jest eksploatowany. W sąsiedztwie, w gm. Karlino, istnieje czynna kopalnia kruszyw mineralnych. Koncesja jest ważna do 2018.06.21.

6.2. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

(uwarunkowania środowiska kulturowego zostały przedstawione w ust. 4.10)

Podstawą wszelkich działań w zakresie ochrony zabytków są przede wszystkim następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – Dz. U. nr 162 poz. 1568 z późn. zmian).
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.);
- ustawa o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tj. Dz. U. z 2006 r. nr 156, poz. 1118; z późn. zm).

Zgodnie z w/w ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- zabytki nieruchome:
  - a) krajobraz kulturowy;
  - b) układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane;
  - c) dzieła architektury i budownictwa,
  - d) działa budownictwa obronnego;
  - e) obiekty techniki,
  - f) cmentarze,
  - g) parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni;
  - h) miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź wybitnych osobistości lub instytucji:
- zabytki ruchome;
- zabytki archeologiczne – cmentarzyska, kurhany, pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej;
- nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy placów, ulic, itp.

Formami ochrony zabytków są:

- a) wpis do rejestru zabytków;
- b) uznanie za pomniki historii;
- c) utworzenie parku kulturowego;
- d) ustalenia ochrony w miejscowym planie.

6.2.1. Wytyczne konserwatorskie

a) Obiekty wpisane do rejestru zabytków (rejestr prowadzi wojewódzki konserwator zabytków).

Budynki i budowle zabytkowe na terenie gminy znajdują się w różnym stanie technicznym, w niektórych przypadkach znacznie odbiegających od dobrego. Obiekty chronione są na podstawie art. 3 i art. 19 ust. 1 pkt.1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Należy dążyć do utrwalenia wartości kulturowych poprzez właściwy nadzór nad ich remontami i modernizacją oraz lokalizacją nowych inwestycji w ich najbliższym otoczeniu, a także w trakcie wydawania decyzji o warunkach zabudowy poprzez uzgadnianie projektu ww. decyzji z właściwym organem do spraw ochrony zabytków dla obszarów i budynków wyszczególnionych poniżej.

Ochronie podlega:

- forma architektoniczna obiektu we wszystkich jej elementach (wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany)
- funkcja obiektu, której ewentualna zmiana wymaga zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków

Warunki ochrony:

- trwałe zachowanie formy architektonicznej i substancji budowlanej obiektu wpisanego do rejestru zabytków
- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem (np. cmentarza w otoczeniu kościoła)
- wszelkie zmiany w obiekcie zabytkowym wymagają zezwoleń wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Powyższe warunki są jedynie ogólnymi zasadami. Szczegółowe wytyczne konserwatorskie będą zapisane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i mogą być różne dla poszczególnych obiektów i terenów.

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW ZOSTAŁY WYKAZANE W UST. 4.10 STUDIUM.**b) Obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską - wpis do rejestru zabytków:**

1. BARDY, Dom nr 30, szach./drewn., XIX/XX w. (obiekt nie zidentyfikowany w terenie, wytypowany na podstawie spisu adresowego WKZ).
2. CZERNIN, Dom nr 27, szach., poł. XIX w.
3. CZERNIN, Dom nr 28, mur., 1875 r., detal architektoniczny
Obora nr 28, mur., kon. XIX w. z 1875 r.,
4. CZERNIN, Dom nr 33, ob. świetlica wiejska, punkt biblioteczny i sklep, mur./szach., pocz. XX w.,
5. DYGOWO, Dom, ul. Kołobrzaska nr 16, szach., 2 poł. XIX w., ok. 1910 r.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., pocz. XX w.
Ogrodzenie i brama, mur., pocz. XX w.
7. DYGOWO, Dworzec kolejowy, mur., 1859-60 r., pocz. XX w.
Magazyn stacyjny, mur., pocz. XX w.
8. DYGOWO, Dom, ul. Główna nr 17, szach., pocz. XX w.
9. DYGOWO, Dom, ul. Główna nr 2, mur., ok. 1910 r., stolarka okienna i drzwiowa, detal
10. DYGOWO, Dom, ul. Główna nr 3, mur., dat. 1901 r. F.E.
11. DYGOWO, Dom, ul. Kolejowa nr 6, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.
12. DYGOWO, Dom (d. plebania), Plac Wolności nr 5, szach., 1818 r.
13. GAŚKOWO, Park krajobrazowy o pow. ok. 4,8 ha, 2 poł. XIX w.
14. JAZY, Dom nr 34?, szach., 1 ćw. XX w., dwa bud. gospodarcze, mur., ok. 1925-30
15. KŁOPOTOWO, pałac, mur., 1911 r.,
16. KŁOPOTOWO – spichlerz z 1865r.
17. KŁOPOTOWO, Ogrodzenie folwarku, mur., 1865 r.,
18. MIECHĘCINO, Park dworski, krajobrazowy, 2 poł. XIX w.
19. PIOTROWICE, Dawny dwór, mur., kon. XIX w.
20. PIOTROWICE, Dom nr 9, szach., poł. XIX w.
21. PIOTROWICE, Dom nr 12, mur./szach./drewn., kon. XIX w.
22. PIOTROWICE, Dom nr 15, szach., 2 poł. XIX w.
23. SKOCZÓW, Pałac, mur., 1838 r., przebudowany w 1908 r.

24. STOJKOWO, Dom nr 19, mur., 3 ćw. XIX w.
25. STOJKOWO, Dom nr 31, mur., 1922 r.
26. WRZOSOWO, Dom nr 7, szach., 4 ćw. XIX w.
Stodoła nr 7, szach./mur., kon. XIX w., ok. 1930 r.
27. WRZOSOWO, Dawna karczma, ob. dom nr 10, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.
Stodoła nr 10, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.
Budynek gospodarczy nr 10, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
28. WRZOSOWO, Dom nr 16, mur., XIX/XX w., ok. 1910 r.
29. WRZOSOWO, Dom nr 26, mur./szach., XIX/XX w.
30. WRZOSOWO, Dom nr 27, mur./szach., 3 ćw. XIX w., stolarka drzewiana
31. WŁOŚCIBÓRZ, Pałac, mur., poł. XIX w.
32. WŁOŚCIBÓRZ, Dawna szkoła, ob. dom nr 16, mur., 1908 r.

c) Obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską – wpis do ewidencji zabytków:

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z dnia 17 września 2003 r.) nakłada na wójta gminy obowiązek prowadzenia „Gminnej ewidencji zabytków” (w formie kart adresowych), która stanowi podstawę do sporządzenia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami”. Ponieważ w dniu uchwalenia studium gmina nie posiada powyższych, należy dążyć do ich opracowania co będzie podstawą do regulacji prawnej ochrony obiektów i obszarów zabytkowych nie wpisanych do rejestru zabytków, a posiadające walory kulturowe i historyczne.

Poniższe warunki są jedynie ogólnymi zasadami. Szczegółowe wytyczne konserwatorskie będą zapisane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i mogą być różne dla poszczególnych obiektów i terenów.

Należy dążyć do utrwalenia wartości kulturowych poprzez właściwy nadzór nad ich remontami i modernizacją oraz lokalizacją nowych inwestycji w ich najbliższym otoczeniu, a także w trakcie wydawania decyzji o warunkach zabudowy poprzez uzgadnianie projektu decyzji z właściwym organem do spraw ochrony zabytków dla obszarów i budynków wyszczególnionych poniżej.

Ochronie podlega:

-forma architektoniczna obiektu (gabaryty wysokościowe, forma dachu i rodzaj pokrycia, kompozycja i wystrój elewacji, forma stolarki okiennej i drzwiowej)

Warunki ochrony:

- utrzymanie tradycyjnej kompozycji architektonicznej obiektu
- opiniowanie przez wojewódzkiego konserwatora zabytków działań mających wpływ na wygląd obiektu
- opracowanie dokumentacji konserwatorskiej obiektu w przypadku jego rozbiórki.

Wykaz obiekty proponowane do objęcia ochroną konserwatorską – wpis do ewidencji zabytków:

BARDY

1. Cmentarz poewangelicki, poł. XIX w.
2. Cmentarz poewangelicki, pocz. XX w.
3. Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX w. w.
Obora nr 3, mur., XIX/XX w.
4. Dom nr 5, mur., ok. 1910 r.

- Obora nr 5, mur./drewn., ok. 1910 r.
5. Dom nr 6, mur., 2 poł. XIX w., przebudowany (wymieniona stolarka okienna i pokrycie dachowe).
  6. Dom nr 7, mur., ok. 1880 r.
Stodoła nr 7, mur./drewn./szach., 2 poł. XIX w., ok. 1930 r.
  7. Dom nr 9, mur., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy nr 9, mur./drewn., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 9, mur./szach., pocz. XX w.
  8. Dom z oborą nr 10, mur./drewn., XIX/XX w.
  9. Dom nr 12, mur., pocz. XX w.
  10. Dom nr 11, mur./szach., 3 ćw. XIX w.,
Obora nr 11, mur., dat. 1934 r.
Stodoła nr 11, drewn., ok. 1910 r.
  11. Dom nr 14, mur., ok. 1910 r.
Obora nr 14, mur./drewn., ok. 1910 r.
  12. Wieża transformatora, koło nr 14, mur., ok. 1925 r.
  13. Dom nr 15, mur./szach./drewn., ok. 1910 r.
  14. Dom nr 16, mur., ok. 1935 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
  15. Dom nr 17, mur., ok. 1915 r.
Obora nr 17, mur./drewn., ok. 1925 r.
  14. Dom nr 19, mur., XIX/XX w., przebudowany
  16. Dom, dawna szkoła, nr 20, mur., pocz. XX w.
Obora nr 20, mur./drewn., pocz. XX w.
  17. Dom nr 23, mur./szach., 2 poł. XIX w., 1925 r., wymieniona stolarka
  18. Dom nr 24, mur., ok. 1935 r.
Kuźnia nr 24, mur., ok. 1935 r.
  19. Dom nr 26, mur., 1929 r.
Obora nr 26, mur., 1929 r.
  20. Dom nr 30, szach./drewn., XIX/XX w.
  21. Brukowane drogi wiejskie.

CHYBKIE

1. Dom nr 1 – dawna leśniczówka i dom „dróżnika”, mur., 1 ćw. XX w.
2. Budynek gospodarczy nr 1, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
3. Budynek gospodarczy nr 1, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
4. Zespół urządzeń wodnych d. młyna i stawów hodowlanych

CZERNIN

1. Cmentarz przykościelny, XIV-XIX w., nieczynny.
2. Cmentarz komunalny, 1960 r., czynny
3. Pomnik poległych w czasie pierwszej wojny światowej,
4. Szkoła, mur., 1925 r.,
5. „Stara” szkoła, mur., 4 ćw. XIXw.,
6. Remiza straży pożarnych, mur., 1910 r.,
7. Poczta, mur., 1925 r.,
8. Pozostałości wiatraka, mur., 2 poł. XIX w.,
9. Wieża transformatora koło nr 1, mur., 1926 r.
10. Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1910 r.
Budynek gospodarczy nr 3, mur., ok. 1910 r.
11. Dom nr 4, mur./szach./drewn., kon. XIX w.
12. Dom nr 9, mur./szach./drewn., kon. XIX w.
13. Dom nr 10, mur., ok. 1880 r., częściowo przebudowany
Budynek gospodarczy nr 10, mur./drewn., XIX/XX w.
14. Dom nr 11, mur., 4 ćw. XIX w.

- Stodoła nr 11, drewn./mur.?, 4 ćw. XIX w.
 Budynek gospodarczy z częścią mieszkalną nr 12, mur./drewn., XIX/XX w.
15. Dom nr 13, szach./drewn./mur., ok. 1880 r.
 Budynek gospodarczy nr 13, mur./drewn., kon. XIX w.
  16. Dom nr 14, mur., ok. 1930 r.
  17. Dom nr 15, szach., 4 ćw. XIX w., częśc. Przebudowany
 Obora nr 15, mur./drewn., kon. XIX w.
  18. Dom nr 16, mur., kon. XIX w.
  19. Dom nr 17, szach., 4 ćw. XIX w., przebudowany po 1945
  20. Dom nr 18, mur./szach.?, 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
  21. Dom nr 19 – d. plebania, mur., 4 ćw. XIX w.
  22. Dom nr 20, mur., 1882 r., bonie, detal archit.
 Stodoła nr 20, szach., kon. XIX w.
  23. Dom nr 26, szach., 2 poł. XIX w.
  24. Dom nr 27, szach., poł. XIX w.
  25. Dom nr 28, mur., 1875 r., detal architektoniczny
 Obora nr 28, mur., kon. XIX w. z 1875 r.,
  26. Stodoła nr 29, szach., pocz. XX w.
  27. Dom nr 30, mur., 1921 r.
 Obora nr 30, mur., ok. 1925 r.,
  28. Dom nr 31, mur., 2 poł. XIX - pocz. XX w.,
 Obora nr 31, mur., pocz. XX w.
  29. Dom nr 33, ob. świetlica wiejska, punkt biblioteczny i sklep, mur./szach., pocz. XX w.,
  30. Dom nr 35, mur./szach.?, 1880 r.,
  31. Dom nr 37, mur., pocz. XX w.,
  32. Dom nr 38, mur., ok. 1910 r.,
  33. Dom nr 40, mur., kon. XIX w.
  34. Dom nr 41, mur., 1928 r.,
 Budynek gospodarczy nr 41, mur., 1 ćw. XX w.
  35. Dom nr 42, mur., kon. XIX w.
 Obora nr 42, mur., XIX/XX w.,
  36. Dom nr 44, mur./szach., 2 poł. XIX w.,
 Stodoła nr 44, mur., 1 ćw. XX w.
 Obora nr 44, mur., kon. XIX w.
  37. Dom nr 46, mur., 2 poł. XIX w.,
 Dwa budynki gospodarcze nr 46, mur., XIX/XX w.
  38. Dom nr 47, mur., kon. XIX, ok. 1925 r.
 Obora z nr 47, mur., 1925 r.,
  39. Dom nr 48, mur., ok. 1930 r.
 Cztery budynki gospodarcze, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
  40. Dom nr 50, szach., 1 poł. XIX w.,
  41. Dom nr 50A i budynek gospodarczy, mur./szach.?, 2 poł. XIX w.,
 przebudowany po 1945 r.
  42. Dom nr 52, mur., 2 poł. XIX w., 1 ćw. XX w.
  43. Dom nr 53, szach., 2 poł. XIX w., 1 ćw. XX w.
 Obora nr 53, mur./drewn., 1925 r.,
  44. Dom nr 54, szach./mur., 3 ćw. XIX w.
 Budynek gospodarczy, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
  45. Dom nr 55, mur., 2 poł. XIX w.,
 Budynek gospodarczy, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
  46. Dom nr 56, mur., 3 ćw. XIX w.
 Budynek gospodarczy, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
  47. Dom nr 57, mur., 2 poł. XIX w.
 Budynek gospodarczy, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
  48. Dom nr 58, mur./szach., 2 poł. XIX w.

- Budynek gospodarczy, mur., 2 poł. XIX w., 1 ćw. XX w.
49. Dom nr 59, mur., 2 poł. XIX w., 1 ćw. XX w.
  50. Dom nr 60, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.
Stodoła nr 60, mur., ok. 1925 r.
Budynek gospodarczy nr 60, mur., XIX, 1 ćw. XX w.
  51. Dom nr 61, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1920 r.
Dwa budynki gospodarcze, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.
  52. Dom nr 62, mur., 1 ćw. XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy nr 62, mur., 1 ćw. XX w.
  53. Dom nr 63, mur., 1 poł. XIX w., 1926 r., bonie, opaski wokółokienne
Obora nr 63, mur., 2 poł. XIX w., 1926 r.
Budynek gospodarczy nr 63, mur., XIX w., pocz. XX w.
  54. Dom nr 64, mur., 2 poł. XIX w., boniowanie
Obora nr 64, mur., 1921 r.
Budynek gospodarczy nr 64, drewn., ok. 1925 r.
  55. Dom nr 65, mur., ok. 1920 r.
Obora nr 65, mur., 1925 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1925 r.
  56. Dom nr 70, mur., 2 poł. XIX w.
Obora nr 70, mur./drewn., 1935 r.
  57. Dom nr 71, mur., 1929 r.
Stodoła nr 71, mur., 1929 r.
  58. Brukowane drogi wiejskie.

DĘBOGARD

1. Cmentarz ewangelicki, poł. XIX w.
2. Cmentarz ewangelicki, pocz. XX w.
3. Dawna szkoła, mur., ok. 1930 r.?
4. Dom nr 1, mur., XIX/XX w.
Budynek gospodarczy, mur., XIX/XX w.
5. Dom nr 4, mur., ok. poł. XIX-1924 r.
Obora nr 4, mur./szach., 2 poł. XIX w.
6. Dom nr 5, mur., pocz. XX w., przebudowany
Obora nr 5, mur., ok. 1930 r.
7. Dom nr 9, mur., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 9, mur., pocz. XX w.
8. Dom nr 11, mur., 3 ćw. XIX w.
Obora nr 11, mur., kon. XIX w.
9. Dom nr 14, mur., ok. 1925 r. (XIX/XX w.?)
10. Dom nr 15, mur., 2 poł. XIX w.
11. Dom i obora nr 19, mur., ok. 1925 r.
12. Dom nr 20, szach., ok. poł. XIX w.
Obora nr 20, mur./szach., ok. 1880 r.
13. Dom nr 23, mur., pocz. XX w.
14. Dom nr 24, mur., ok. 1935 r.
15. Brukowane drogi wiejskie.

DYGOWO (numery adresowe obowiązujące przed 23 lipca 2003r.):

1. Brama do kościoła, ul. Główna, mur., ok. 1880 r.
2. Cmentarz przykościelny, ok. 1880 r.
3. Cmentarz ewangelicki, pocz. XX w.
4. Cmentarz komunalny, poł. XIX w.
5. Pomnik poległych w I wojnie św., mur., ok. 1919 r.
6. Szkoła podstawowa, mur., ok. 1910 r.
Stodoła przy szkole, mur., ok. 1910 r.

7. Dom, ul. Barcińska nr 1, mur., ok. 1935 r.
8. Warsztat, ul. Barcińska, mur., ok. 1935 r.
9. Dom, ul. Barcińska nr 2, mur., ok. 1935 r.
10. Dom, ul. Barcińska nr 3, mur., po 1925 r.
Budynek gospodarczy, mur., po 1925 r.
11. Dom, ul. Barcińska 5, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
12. Dom, ul. Barcińska 7, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
13. Dom, ul. Barcińska nr 8, mur., ok. 1925 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1925 r.
14. Dom, ul. Barcińska 9, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
15. Dom, ul. Barcińska nr 10, szach., ok. 1910 r.
Budynki gospodarcze nr 10, mur./szach., ok. 1910 r.
16. Dom, ul. Barcińska nr 11, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
17. Dom nr 12, mur., ok. 1930 r.
18. Dom, ul. Barcińska nr 13, mur., ok. 1930 r., przebudowany
Budynki gospodarcze, mur., ok. 1930 r.
19. Dom, ul. Barcińska nr 14, mur., ok. 1930 r.
20. Dom, ul. Barcińska nr 16, mur., ok. 1930 r.
21. Dom, ul. Barcińska nr 17/18, mur., ok. 1930 r.
22. Dom, ul. Barcińska nr 19, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
23. Dom, ul. Barcińska nr 20, mur., ok. 1930 r.
24. Dom, ul. Barcińska 21, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
25. Dom, ul. Barcińska nr 23, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
26. Dom, ul. Barcińska nr 25, mur., l. 30-te XX w.
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w.
27. Dom, ul. Barcińska nr 26, mur., ok. 1935 r.
28. Dom, ul. Barcińska 29, mur., l. 30-te XX w.
Budynki gospodarcze, mur., l. 30-te XX w.
29. Dom, ul. Barcińska nr 31, mur., l. 30-te XX w.
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w.
30. Dom, ul. Barcińska nr 33, mur., l. 30-te XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w.
31. Dom, ul. Barcińska nr 37-35, mur., l. 30-te XX w.
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w.
32. Dom, ul. Barcińska nr 39, mur., l. 30-te XX w.
33. Dom, ul. Barcińska nr 41-43, mur., l. 30-te XX w.
Budynki gospodarcze, mur., l. 30-te XX w.
34. Dom, ul. Barcińska nr 45-47, mur., l. 30-te XX w.
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w.
35. Dom, ul. Barcińska nr 49, mur., l. 30-te XX w.
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w.
36. Dom, ul. Główna nr 1, mur., pocz. XX w., przebudowany
37. Dom, ul. Główna nr 4, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1930 r., przebudowany
38. Dom, ul. Główna nr 5, mur., ok. 1935 r.
39. Dom, ul. Główna nr 6, mur., 1 ćw. XX w.
40. Dom, ul. Główna nr 8, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 8, mur., ok. 1930 r.
41. Dom, ul. Główna nr 9, mur., 2 poł. XIX- pocz. XX w., przebudowany

- Obora, ul. Główna nr 9, mur., pocz. XX w.
 Stodoła, ul. Główna nr 9, szach., pocz. XX w.
42. Dom, ul. Główna nr 10, szach./mur., I poł. XIX w., przebudowany
43. Dom, ul. Główna nr 11, szach./mur., kon.XIX-pocz. XX w., ok. 1930 r.
 Stodoła, ul. Główna nr 11, mur., 1937 r.
44. Dom, ul. Główna nr 12, mur., I. 20-te XX w., stolarka okienna i drzwiowa
 Budynek gospodarczy nr 12, mur./drewn., I. 20-te XX w.
45. Dom nr 13, mur., kon. XIX w., detal architektoniczny
 Budynek gospodarczy nr 13?, ob. sklep, mur., pocz. XX w.
46. Dom, ul. Główna nr 15, mur., ok. 1930 r.
 Budynek gospodarczy, ul. Główna nr 17, mur., I. 30-te XX w.
47. Dom, ul. Główna nr 19, mur., 2 poł. XIX w.,ok. 1935 r., przebudowany
 Budynek gospodarczy nr 19, mur., pocz. XX w.
48. Poczta, ul. Główna nr 23, mur., I. 20-te XX w.
49. Zlewnia mleka, ul. Kolejowa, mur., ok. 1920 r.
50. Budynek gospodarczy nr 6, mur., pocz. XX w.
51. Dom, ul. Kolejowa nr 7, mur., ok. 1935 r.
52. Dom, ul. Kolejowa nr 9, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r., stolarka okienna i
 drzwiowa
 Budynek gospodarczy, ul. Kolejowa nr 9, mur., 1 ćw. XX w.
 Wozownia, ul. Kolejowa nr 9, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.
53. Dom, ul. Kolejowa nr 11, mur., 2 poł. XIX w., pocz. XX w., stolarka okienna i
 drzwiowa
 Budynek gospodarczy nr 11, mur., 1 ćw. XX w.
54. Dom, ul. Kolejowa nr 13, mur., 2 poł. XIX w., pocz.XX w., stolarka okienna
 Budynek gospodarczy nr 13, mur., 1 ćw. XX w.,
55. Dom, ul. Kolejowa nr 15, mur., 2 poł. XIX w., pocz. XX w.
 Obora, ul. Kolejowa nr 15, mur., pocz. XX w.
56. Dom, ul. Kolejowa nr 17, mur., 2 poł. XIX w., pocz. XX w., drzwi wejściowe
 Budynek gospodarczy nr 17, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
57. Dom, ul. Kolejowa nr 19?, mur., I.30-te XX w., przebud.
 Budynek gospodarczy nr 19?, mur., I. 30-te XX w.
58. Dom, ul. Kolejowa nr 21, mur., pocz. XX w., plakiety
 Budynek gospodarczy nr 21, szach., pocz. XX w.
59. Dom, ul. Kolejowa nr 22, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.
 Budynek gospodarczy, ul. Kolejowa nr 22, mur., pocz. XX . w.
60. Dom, ul. Kolejowa nr 33, mur., ok. 1930 r.
61. Dom, ul. Kolejowa nr 35-37, mur., ok. 1910 r.
62. Posterunek Policji, ul. Kołobrzeska nr 24, mur., 1 ćw. XX w.
63. Dom, ul. Kołobrzeska nr 1, mur., ok. 1925 r.
64. Dom, ul. Kołobrzeska nr 3, mur., ok. 1925 r.
65. Dom nr 4, szach./mur., ok. poł. XIX w.
 Obora, ul. Kołobrzeska nr 4, mur., ok. 1925 r.
66. Dom, ul. Kołobrzeska nr 7, mur., ok. 1925 r.
67. Dom, ul. Kołobrzeska nr 10, mur., ok. 1935 r.
 Lamus, ul. Kołobrzeska nr 10, mur., ok. 1935 r.
68. Dom, ul. Kołobrzeska nr 12, mur., ok. 1935 r.
 Budynek gospodarczy nr 12, mur., ok. 1935 r.
69. Dom, ul. Kołobrzeska nr 14, szach., ok. 1910 r.
70. Dom, ul. Kołobrzeska nr 17, szach./mur., pocz. XX w.
 Budynek gospodarczy, drewn., pocz. XX w.
71. Dom, ul. Kołobrzeska nr 18, mur./szach., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r., przebudowany,
 drzwi wejściowe
72. Budynek gospodarczy, mur./drewn., pocz. XX w.
73. Dom, ul. Kołobrzeska nr 19, mur., ok. 1935 r.

74. Dom nr 21, mur., pocz. XX w.
Budynek gospodarcze, mur., pocz. XX w.
75. Dom, ul. Kołobrzaska nr 23, mur., ok. 1910 r.
76. Dom nr 25, mur., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 25, mur., pocz. XX w.
77. Dom, ul. Kołobrzaska nr 26, mur., pocz. XX w.
78. Dom, ul. Kołobrzaska nr 27, szach./mur., ok. poł. XIX w.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., kon. XIX w.
79. Dom, ul. Kołobrzaska nr 29, szach., pocz. XX w.
80. Dom, ul. Kołobrzaska nr 30, mur., ok. 1930 r.
Drewnitnia, ul. Kołobrzaska nr 30, mur., ok. 1930 r.
81. Dom, ul. Kołobrzaska nr 33, mur., l. 30-te XX w.
82. Dom, ul. Kołobrzaska nr 35, mur., l. 30-te XX w.
83. Dom, ul. Kołobrzaska nr 37, mur., 1 ćw. XX w.
84. Dom, ul. Kołobrzaska nr 39-41, mur., 1 ćw. XX w.
85. Dom, ul. Łukowa nr 2, szach., 4 ćw. XIX w.
86. Dom, ul. Łukowa nr 5, mur., ok. 1925 r., przebudowany
Budynek gospodarcze nr 5, pocz. XX w., przebudowany
87. Dom, ul. Łukowa nr 7, szach., kon. XIX w., przebudowany
88. Dom, ul. Łukowa nr 8, mur., ok. 1935 r.
Budynek gospodarczy, szach., 2 poł. XIX w.
89. Dom, ul. Łukowa nr 9, mur., ok. 1935 r.
Stodoła, ul. Łukowa nr 9, szach., pocz. XX w.
90. Dom, ul. Łukowa nr 10, mur./szach., kon. XIX w., przebudowany
91. Dom, ul. Łukowa nr 11, szach./mur., kon. XIX w., przebudowany
92. Dom, ul. Łukowa nr 12, mur./szach., ok. 1930 r.
93. Dom, ul. Łukowa nr 13, mur./szach., 2 poł. XIX w., przebudowany
94. Dom, ul. Łukowa nr 14, mur./szach., 2 poł. XIX w., przebudowany
95. Dom, ul. Łukowa nr 17, mur., l. 30-te XX w.
96. Dom, ul. Łukowa nr 19, mur., XIX/XX w.
Stodoła, ul. Łukowa nr 19, szach., XIX/XX w.
Obora, ul. Łukowa nr 19, mur., XIX/XX w.
97. Dom, ul. Łukowa nr 21, mur., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 21, mur., pocz. XX w.
98. Dom, ul. Łukowa nr 23, mur., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 23, mur., pocz. XX w., przebudowany
99. Dom, ul. Łukowa nr 29, mur., 1914 r.
Obora, ul. Łukowa nr 29, mur./drewn., 1939 r.
Stodoła, ul. Łukowa nr 29, mur., 1939 r.
100. Dom, ul. Łukowa nr 33, mur., XIX/XX w.
Budynek gospodarcze nr 33, mur., XIX/XX w.
101. Dom, ul. Łukowa nr 35, mur., 1900 r.
Stodoła, ul. Łukowa nr 35, mur., 1900 r.
Obora, ul. Łukowa nr 35, mur., 1900 r.
102. Wieża transformatorowa, ul. Łukowa, mur., ok. 1910 r.
103. Dom, ul. Ogrodowa nr 1, szach., 4 ćw. XIX w.
Budynek gospodarczy, mur./drewn./szach., przebudowany
104. Dom ul. Ogrodowa nr 2, mur., 1 ćw. XX w., przebudowany
105. Dom, ul. Ogrodowa nr 6, mur., 1928 r.
Obora, ul. Ogrodowa nr 6, mur., 1928 r., ob.. dom mieszkalny nr 6A
Ogrodzenie, mur., ok. 1928 r.
106. Dom nr 7, szach., pocz. XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy, mur./drewn., pocz. XX w.
107. Dom, ul. Ogrodowa nr 8, szach., 4 ćw. XIX w., przebudowany
108. Dom, ul. Ogrodowa nr 9, szach., 4 ćw. XIX w.

- Stodoła, ul. Ogrodowa nr 9, mur., ok. 1935 r.
109. Dom nr 10, szach., pocz. XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy nr 10, mur., pocz. XX w.
110. Dom, ul. Ogrodowa nr 11, szach., XIX/XX w., przebudowany
111. Dom, ul. Ogrodowa nr 13, szach., 2 poł. XIX w.
112. Dom, ul. Ogrodowa nr 14, mur., l. 30-te XX w., przebudowany
113. Dom, ul. Ogrodowa nr 16, mur., 4 ćw. XIX w., przebudowany
114. Dom, ul. Ogrodowa nr 18, szach., ok. 1880 r., przebudowany
115. Dom, ul. Ogrodowa nr 22, mur., ok. 1925 r., oprzebudowany
116. Dom, ul. Ogrodowa nr 26, mur./szach., pocz. XX w., przebudowany
Budynek gospodarcze, mur., pocz. XX w.
117. Dom, ul. Ogrodowa nr 28, mur., ok. 1935 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1935 r.
118. Dom, ul. Ogrodowa nr 30, mur., ok. 1910 r., stolarka drzwiowa
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1910 r.
119. Dom, ul. Ogrodowa nr 32, szach., 3 ćw. XIX w.
120. Dom, ul. Ogrodowa nr 34, mur., ok. 1925 r.
Obora, ul. Ogrodowa nr 34, mur., ok. 1925 r.
Stodoła, ul. Ogrodowa nr 34, szach./drewn., ok. 1925 r.
121. Dom, ul. Ogrodowa nr 40, mur., ok. 1935 r.
122. Dom, ul. Ogrodowa nr 42, mur., ok. 1935 r.
123. Dom, Plac Wolności nr 2, mur., ok. 1910 r., stolarka okienna i drzwiowa
124. Dom, ob. plebania, Plac Wolności nr 4, mur., 2 poł. XIX w., 1935 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
124. Brukowane nawierzchnie dróg.

GĄSKOWO

1. Cmentarz ewangelicki, poł. XIX w. (na dziedzińcu folwarcznym)
2. Cmentarz ewangelicki, pocz. XX w.
3. Obora folwarczna, mur., 2 poł. XIX w.
4. Dom nr 1, mur./szach., 1 ćw. XX w., oryginalna stolarka okienna i drzwiowa
Stodoła nr 1, drewn., 1 ćw. XX w., w trakcie rozbiórki
Budynek gospodarczy nr 1, mur., 1 ćw. XX w.
5. Dom nr 2, mur./szach., 1 ćw. XX w., stolarka okienna
Stodoła nr 2, drewn., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy nr 2, mur., 1 ćw. XX w.
6. Dom nr 3, mur./szach., 1 ćw. XX w.,
Stodoła nr 3, drewn., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
7. Dom nr 4, mur./szach., 1 ćw. XX w., stolarka okienna i drzwiowa
Stodoła nr 4, drewn., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
4. Dom nr 5, mur., 1 ćw. XX w.
Dwa budynki gospodarcze nr 5, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
5. Dom nr 6, mur., ok. 1930
Dwa budynki gospodarcze nr 6, mur./drewn., ok. 1930 r.
6. Dom nr 7, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 7, mur./drewn., ok. 1930 r.
7. Dom nr 8, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 8, mur./drewn., ok. 1930 r.
8. Dom nr 9?, mur., ok. 1925 r., przebudowany
Dwa budynki gospodarcze nr 9, mur./drewn., ok. 1930, przebudowane
Stodoła nr 9, drewn., l. 30-te XX w.
9. Dom nr 10, mur., ok. 1925-30, przebudowany
Stodoła, drewn. nr 10, ok. 1930, przemurowana

- Budynek gospodarczy nr 10, mur./drewn., l. 30-te XX w.
10. Dom nr ? – punkt Straży Pożarnej, mur., l. 30-te XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w., przebudowany.
Stodoła, drewn., l. 30-te XX w.
  11. Dom nr 12, mur., ok. 1925, przebudowany
Budynki gospodarcze (2), mur./drewn., ok. 1925
  12. Dom nr 13, mur., ok. 1925, przebudowany
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1925
  13. Dawna szkoła, ob. dom nr 14, mur., ok. 1925
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1925
  14. Dom nr ?, mur., l. 30-te XX w.
Budynki gospodarcze, mur., l. 30-te XX w.
  15. Dom nr 15?, mur., ok. 1925
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1925
  16. Dom nr 17 (dwojak), mur., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy nr 17, mur., 1 ćw. XX w.
  17. Dom nr 18?, mur., 1 ćw. XX w., kolumnowy ganek, przedogródek
Stodoła, drewn., 1 ćw. XX w.
  18. Dom nr 20 ?, mur., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
  19. Dom nr 22, mieszkalno-gospodarczy, mur., 2 poł.XIX-XX w.
  20. Dom nr 23, mur., 2 poł. XIX-XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
  21. D. czworak nr 24, mur., 2 poł. XIX w.
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
  22. Dom nr 25, mur., l. 30-te XX w.
Budynek gospodarczy nr 25, mur., l. 30-te XX w.
  23. Dom nr 26, d. dwojak, mur., 2 poł.XIX w.-XX w.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  24. Dom nr 27, mur., l 30-te XX w.
Budynek gospodarczy nr 27, mur., l. 30-te XX w.
  25. Dom nr 29, mur., l. 30-te XX w.
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w.
  26. Dom nr 30, mur., 1 ćw. XX w.
Dwa budynki gospodarcze, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  27. Dom nr 31, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (3), mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  28. Dom nr 32, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (3), mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  29. Dom nr 33, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (2), mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  30. Dom nr 34, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (2), mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  31. Dom nr 35, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (2), mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  32. Dom nr 36, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (3), mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  33. Dom nr 37, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (2), mur./drewn., 1 ćw. XX w.
  34. Dom nr 38, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (2), mur./drewn., ok. 1930
Stodoła, drewn., ok. 1930
  35. Dom nr 39, mur., 1 ćw. XX w.
Stodoła, drewn., ok. 1930
Budynek gospodarczy, mur./drewn., ok. 1930.

36. Dom nr 40, mur., 1 ćw. XX w.
Stodoła, drewn./mur., 1 ćw. XX w.
Ogrodzenie, mur., 1 ćw. XX w.
37. Dom nr 42, mur., 1ćw. XX w.
Ogrodzenie, mur., 1 ćw. XX w.
42. Dom nr 44, mur., dat. 1932, plakietą z trzema 6-ramiennymi gwiazdami
Budynek gospodarcze, mur./drewn., ok. 1930
43. Dom nr 45, mur., l. 30-te XX w.
Budynek gospodarcze mur./drewn., l. 30-te XX w., częściowo rozebrane
ogrodzenie, mur., ok. 1930

JAZY

1. Pozostałości cmentarza, XIX-XX w.
2. Dom zawiadowcy, mur., ok. 1910 r.
3. Wieża transformatora koło nr 24, mur., ok. 1925 r.
4. Dom nr 1, mur., kon. XIX w., przebudowany po 1945 r.
Budynek gospodarczy, mur., XIX/XX w.
Budynek gospodarczy, mur., XIX/XX w.
5. Dom nr 2, mur., przed 1815 r., XIX/XX w., ok. 1930 r.
Stodoła nr 2, mur., ok. 1930 r.
Obora nr 2, mur., ok. 1930 r.
6. Dom nr 3, mur., przed 1815 r., ok. 1880 r., przebudowany, częściowo pokryty łupkiem
Obora nr 3, mur., ok. 1925 r.
Stodoła nr 3, szach./drewn., XIX/XX w., rozebrana?
7. Dom nr 4, mur., sygnowany „E.W. 1935”
Budynek gospodarczy nr 4, mur., l. 30-te XX w.
8. Dom nr 5, mur., sygnowany „E.W. 1935”
Budynek gospodarczy nr 5, mur., l. 30-te XX w.
9. Dawna szkoła, ob. dom nr 6, mur., 1913 r.
Budynek gospodarczy nr 6, mur., ok. 1910-15.
10. Dom nr 7, mur., kon. XIX w., przebudowany
11. Dom nr 8, mur., przed 1815 r., ok. 1910-30 r., przebudowany po 1945 r.
Obora nr 8, mur., ok. 1910 r.
12. Dom nr 9, mur., przed 1815 r., XIX/XX w., przebudowany po 1945 r.
Chlew nr 9, mur., dat. 1913 r.
Stodoła nr 9, mur., sygnowana „R.H. 1926”
Ceglany mur ogrodzeniowy, 1 ćw. XX w.
13. Dom nr 12, mur., przed 1815 r., XIX/XX w.
Stodoła nr 12, mur., dat. 1926 r., obecnie w trakcie rozbiórki
Obora nr 12, mur., 1926 r.
14. Dom nr 14, szach./drewn., przed 1815 r., XIX/XX w., ok. 1925 r., przebudowany po 1945
Budynek gospodarczy nr 14, szach., kon. XIX w.
15. Dom nr 16, szach./drewn., pocz. XX w., przebudowany po 1945 r.
Budynek gospodarczy nr 16, mur., pocz. XX w.
16. Dom nr 17, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 17, mur., l. 30-te XX w.
17. Dom nr 18, mur., pocz. XX w.
Budynek gospodarcze nr 18, mur., pocz. XX w.
18. Dom nr 20, mur., przed 1815 r., ok. 1925 r.
Obora nr 20, mur., ok. 1925 r.
Stodoła nr 20, mur., ok. 1925 r.
19. Dom nr 21, mur., ok. 1910 r.
20. Dom nr 22, mur., przed 1815 r., XIX/XX w., przebudowany po 1945
Budynek gospodarczy nr 22, drewn., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 22, mur., pocz. XX w., przebudowany

21. Dom nr 24/1, mur., ok. 1930 r.
22. Dom nr 24/2, mur., przed 1815 r., ok. 1880 r.
Obora nr 24, mur., ok. 1926 r.
23. Dom nr 25, mur., przed 1815 r., XIX/XX w., przebudowany po 1945
24. Dom nr 26, mur./szach., ok. 1910 r.
25. Dom nr 27, mur./szach?, pocz. XX w., przebudowany po 1945
26. Dom nr 28, mur., przed 1815 r., ok. 1920 r.
Budynek gospodarczy nr 28, mur., dat. 1923 r.
27. Dom nr 29, mur., kon. XIX w., przebudowany po 1945
28. Dom nr 30?, mur., przed 1815 r., kon. XIX w., przebudowany po 1945
Budynek gospodarczy nr 30?, mur., kon. XIX w.
Budynek gospodarczy nr 30?, mur., kon. XIX w.
29. Dom nr 35?, szach., ok. 1925-30 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1925-30 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1925-30 r.
30. Dom nr 36?, szach./mur., ok. 1925-1930 r., przebudowany
Stodoła nr 36, mur., dat. „R.Z. 1933” r.
31. Dom nr 37, mur., ok. 1925-30 r.
Budynek gospodarczy nr 37, mur./drewn., ok. 1920-30 r.
Budynek gospodarczy nr 37, mur., ok. 1930 r.
32. Dom nr 38?, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 38?, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 38?, mur., ok. 1930 r.
33. Dom nr 39?, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 39?, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 39?, mur., ok. 1930 r.
34. Dom nr 42, mur., ok. 1920-30 r.
Obora nr 42, mur., ok. 1930 r.
Stodoła nr 42, mur., ok. 1930 r.
35. Dom nr 43, mur., 1936 r.
36. Dom nr 44, mur., 2 poł. XIX w., przebudowany
Dwa budynki gospodarcze, mur., 2 poł. XIX w., przebud.
37. Dom nr 45, mur./szach., pocz. XX w.
Magazyn nr 45, mur., pocz. XX w.
38. Dom nr 47, mur., XIX/XX w., ok. 1925 r.
Obora nr 47, mur., ok. 1925 r.
Słupki d. bramy wejściowej, mur., pocz. XX w.

JAŻDŻE

1. Dom nr 1?, mur., po 1825 r., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 1?, mur., pocz. XX w.
2. Dom nr 2, przed 1815 r., XIX w., pocz. XX w., przebudowany po 1945
Budynek gospodarczy nr 2, mur./drew, pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 2, mur., 1911 r.
3. Dom nr 3, mur./drewn., po 1825 r., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 3, mur./szach./drewn., XIX/XX w., w trakcie rozbiórki
Budynek gospodarczy nr 3, mur., pocz. XX w.
4. Dom nr 4, mur., po 1825 r., l. 20-te XX w.,
Budynek gospodarczy nr 4, mur., 1935 r.
Budynek gospodarczy nr 4, mur./drewn., pocz. XX w.
5. Dom nr 5, mur., po 1825 r., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 5, mur., 1 20-30-te XX w.
Budynek gospodarczy nr 5, mur., ok. 1930 r.
6. Dom nr 6, mur., po 1825 r., 1911 r.
Budynek gospodarczy nr 6, mur., 1911 r.

- Budynek gospodarczy nr 6, mur., pocz. XX w.
7.Dom nr 7?, mur., przed 1815 r., l.20-te XX w.
Budynek gospodarczy nr 7?, mur., pocz. XX w.
8.Dom nr 8, mur., po 1825 r., ok. 1930 r.

KŁOPOTOWO

1. Oficyna dworska, szachulcowa, 1 połowa XIX w.,
2. Stodoła (KPGR Wrzosowo), mur./szach., 1910 r.
3. Stodoła (KPGR Wrzosowo), mur.-szach., 1910 r.
4. Spichlerz, murowany, 1865 r.
5. Spichlerz dworski, 1821 r.
6. Spichlerz szachulcowy, 1873 r.
7. Dom nr 5, murowany, 1926 r.
8. Dom nr 11, murowany, 1890 r.
9. Dom nr 14, murowany, 1919 r.
10. Dom nr 18, murowany, 3 ćw. XIX w.
11. Dom nr 20, murowany, 3 ćw. XIX w.
12. Dom nr 22, murowany, 1919 r.

LISIA GÓRKA

- 1.Dom nr 1, mur., 2 poł. XIX w.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., 2 poł. XIX w.
- 2.Dom nr 2, szach., poł. XIX w.
Budynek gospodarczy mur./drewn. (2), XIX w.
- 3.Dom nr 3, mur., 2 poł. XIX w., XX w.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., 2 poł. XIX w.
Stodoła, drewn., 1 ćw. XX w.

ŁYKOWO

- Cmentarz d. ewangelicki o pow. 0,16 ha, czynny, pocz. XX w.
Dawna szkoła, mur., 1913 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1913 r.
Dom nr 1, mur., 1929 r.
Budynek gospodarczy nr 1, mur., l. 30-te XX w.
Dom nr 3, d. budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w., przebudowany
Dom nr 5, mur., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy nr 5, mur., 1 ćw. XX w.
Dom nr 6, szach., 2 poł. XIX w., 2 poł. XIX w.
Obora nr 6, mur., ok. 1880 r., w trakcie rozbiórki
Stodoła, drewn., pocz. XX w.
Ogrodzenie nr 6, mur., 4 ćw. XIX w.
Dom nr 7, mur., pocz. XX w., przebudowany
Dom nr 8, mur./szach.?, 2 poł. XIX w., częściowo obity płytą pilśniową,
Budynek gospodarczy nr 8, mur., pocz. XX w.
Dom nr 9, mur./szach.?, 2 poł. XIX w.,
Budynek gospodarczy, mur., 2 poł. XIX w., przebudowany.
Dom nr 10, mur., kon. XIX w.
Stodoła nr 10, szach./drewn., ok. poł. XIX w.
Stodoła, drewn. nr 10, pocz. XX w.
Dom nr 12, mur., l.30-te XX w.
Dom nr 13, mur., XIX/XX w., przebud.
Budynek gospodarczy nr 13, mur., ok. 1925 r.
Pozostałości ogrodzenia, mur., 1 ćw. XX w.
Dom nr 13/2, mur./szach.?, 2 poł. XIX w., w połowie przebudowany po 1945

- Dwa budynki gospodarcze nr 13/2, mur., 1 ćw. XX w. (pozostałość po odrębnej zagrodzie, w głębi której usytuowany był dom mieszkalny, obecnie rozebrany)
Dom nr 14, mur., ok. 1925 r., przebudowany po 1945 r.
15. Dom nr 15, szach., 2 poł. XIX w.,
Obora nr 15, mur., ok. 1925 r.
Ogrodzenie, mur./kam., 2 poł. XIX w.

MIECHĘCINO

1. Dawna szkoła, mur., ok. 1925 r.
2. Wieża transformatora koło nr 4, mur., ok. 1935 r.
3. Dom nr 1, mur., ok. 1885 r.
Obora nr 1, mur., ok. 1925 r.
4. Dom, dawny młyn, nr 5, mur./drewn., pocz. XX w.
Obora nr 5, mur., pocz. XX w.
5. Dom nr 6, szach./mur., 1 poł. XIX-kon. XIX w.
6. Dom nr 7, mur., 1938 r.
Obora nr 7, mur./szach., 1938 r.
7. Dom nr 8, szach./mur., 1892 r. -3 ćw. XIX w.
Stodoła nr 8, szach./drewn., ok. 1890 r.
8. Dom, kuźnia nr 9, mur., ok. 1935 r.
Obora nr 9, mur., ok. 1935 r.
9. Dom i obora nr 10, mur., ok. 1935 r.
10. Stodoła nr 11, mur., pocz. XX w.
Stodoła nr 11, mur., 1938 r.
11. Dom i obora nr 13, mur., ok. 1935 r.
12. Dom i obora nr 14, mur., ok. 1935 r.
13. Dom i obora nr 15, mur./drewn., ok. 1935 r.
14. Dom i obora nr 16, mur./drewn., ok. 1935 r.
15. Dom i obora nr 17, mur., ok. 1935 r.
16. Dom i obora nr 18, mur., ok. 1935 r.
17. Dom i obora nr 19, mur., ok. 1935 r.
18. Dom i obora nr 20, mur., ok. 1935 r.
Stodoła nr 20, mur., ok. 1935 r.

OBIELEWKO

1. Dom nr 1?, mur., 2 poł. XIX w., XX w., przebudowany
Budynki gospodarcze (2), mur., 2 poł. XIX w., XX w.

PYSZKA

1. Dom nr 1, mur., 2poł. XIX w., 1 ćw. XX w.,
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
2. Dom nr 2, mur., 2 poł. XIX w., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy, mur., 2 poł. XIX w., przemurowany
3. Dom nr 3, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze (2), mur., 1 ćw. XX w.

PIOTROWICE

1. Cmentarz ewangelicki, XIX w.
2. Dom nr 8, murowany, 1925 r.
3. Stodoła nr 11, murowana, 1925 r.
4. Dom nr 12 murowany, koniec XIX w.
5. Dom i kuźnia nr 12 mur./szachulc., 3 ćw. XIX w.
6. Dom nr 15, szachulcowy, 3ćw. XIX w.
Stodoła, mur./szach., koniec XIX w.
7. Dom nr 17, mur./szach., 3 ćw. XIX w.

- Suszarnia, murowana, 1925 r.
- 8.Dom nr 18, mur./szach., 1910 r.
- 9.Dom nr 22, murowany, 1902 r.
Obora, 4 ćw.XIX w
- 10.Dom nr 24, murowany, 1910 r.
Stodoła, murowana, 1910 r.
- 11.Dom nr 25, murowany, 1910 r.
- 12.Dom nr 26, murowany, 1925 r.
- 13.Stodoła nr 27, murowana, pocz. XX w
- 14.Chałupa – zagroda nr 16, szachulcowa, 1 poł. XIX w

POŁOMINO

- 1.Dom nr 3, mur., XIX/XX w., stolarka okienna i drzwiowa
Budynek gospodarcze (2), mur./drewn., XIX(XX w.

PUSTARY

- 1.Cmentarz ewangelicki, poł. XIX w.
- 2.Stajnia folwarczna, ob. magazyn, mur., 3 ćw. XIX w.
- 3.Dawna owczarnia folwarczna (potem obota i stodoła), ob. nieużytkowana,, mur.,
1870 r.
- 4.Dawna szkoła, ob. dom nr 2, mur., ok. 1925 r.
- 5.Dom nr 3, mur., ok. 1925 r.
- 6.Dom nr 4?, ob. ALP, mur., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy nr 4?, mur., 1 ćw. XX w.

SKOCZEWKO

- 1. Dworzec kolejowy Wrzosowo, mur. ok. 1850/1900 r.
- 2. Budynek gospodarczy koło dworca, mur., ok. 1900 r.
- 3. Gorzelnia, mur. pocz. XX w.
- 4. Trafostacja, mur., l.30-te XX w.
- 5. Dawna mleczarnia, mur., pocz. XX w.
- 6.Dwa domy mieszkalne po zachodniej stronie drogi wjazdowej z Łykowa na stację
Wrzosowo, wraz z budynkami gospodarczymi, mur., 1 ćw. XX w.
- 7.Dom nr 2, mur., ok. 1925 r.
Budynek gospodarczy nr 2, mur., ok. 1925 r.
- 8.Dom nr 4, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 4, mur., ok. 1930 r.
- 9.Dom nr 6, mur., ok. 1930 r.
- 10.Dom nr 7, mur., ok. 1930 r.
- 11.Dom nr 9, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 9, mur., ok. 1930 r.
- 12.Dom nr 10, mur., 1926 r.
- 13.Dom nr 11, mur., dat. E.S. 1924 r.
- 14.Dom nr 12, mur., l. 20-te XX w.
- 15.Dom nr 13, mur., 1926 r.
- 16 Budynek gospodarczy nr 13, mur., l. 20-te XX w.
- 17.Dom nr 14, mur., l.30-te XX w.
- 18.Dom nr 15, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 15, mur., ok. 1930 r.
- 19.Dom nr 16, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 16, mur., ok. 1930 r.
- 20.Dom nr 17, mur., ok. 1930 r.
Dwa budynki gospodarcze nr 17, mur., ok. 1930 r.
- 21.Dom nr 18, mur., l. 20-te XX w.
Budynek gospodarczy nr 18, mur., l. 20-te XX w.

- 22.Dom nr 19, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy nr 19, mur., ok. 1930, w trakcie rozbiórki
- 23.Dom nr 20, mur., ok. 1930 r.
Budynki gospodarcze nr 20, mur., ok. 1930 r.
- 24.Dom nr 53, mur., 1 ćw. XX w.
- 25.Dom nr 55?, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze nr 55?, mur., 1 ćw. XX w.
- 26.Dom nr 57, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze nr 57, mur., 1 ćw. XX w.
- 27.Dom nr 59?, mur., 1 ćw. XX w.
Budynki gospodarcze nr 59?, mur., 1 ćw. XX w.

SKOCZÓW

1. Rządcówka, mur., I. 20-te XX w.
2. Stodoła folwarczna, szach., 2 poł. XIX w.
3. Obora folwarczna, ob. tuczarnia, mur., ok. 1890 r.
4. Magazyn folwarczny, mur., ok. 1930 r. (warsztaty, kuźnia)
5. Chlewnia, drewn., ok. 1920 r.
6. Dom nr 21, mur., I. 30-te XX w.
Budynek gospodarczy nr 21, mur., ok. 1930 r.
7. Dom nr 22, mur., 2 poł. XIX w.
Dwa budynki gospodarcze nr 22, mur., kon. XIX w.
8. Dom nr 23, mur., XIX/XX w., pokryty panelami
Budynek gospodarczy nr 23, mur., 2 poł. XIX w.
9. Dom nr 25, mur., XIX/XX w., przebudowany po 1945
Budynek gospodarczy nr 25, mur., XIX/XX w.
10. Dom nr 26, mur., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy nr 26, mur., 1 ćw. XX w.
11. Dom nr 27, mur., 1 ćw. XX w.
Budynek gospodarczy nr 27, mur., 1 ćw. XX w.
12. Dom nr 31, mur., 1 ćw. XX w., bonie
13. Dom nr 36, mur., ok. 1890 r., przebudowany po 1945
14. Dom nr 37, mur., 2 poł. XIX w., przebudowany po 1945
Budynek gospodarczy nr 37, mur., pocz. XX w.
15. Dom nr 38, mur., 2 poł. XIX w., przebudowany po 1945 r.
16. Dom nr 39, mur., 2 poł. XIX w.
Budynek gospodarczy nr 39, mur., pocz. XX w.
17. Dom nr 42, mur./szach., poł. XIX w., przebudowany po 1945
Budynki gospodarcze nr 42, mur., pocz. XX w., w stanie ruiny
18. Dom nr 43, mur., XIX/XX w., przebudowany po 1945 (nadbudowane piętro)
Dwa budynki gospodarcze nr 43, mur., ok. 1910 r., w stanie ruiny
19. Dom nr 45 – d. czworak, mur., 2 poł. XIX w., przebudowany po 1945
20. Dom nr 46 – d. szkoła, mur., ok. 1930 r.
Obora nr 46, mur., ok. 1930 r.
21. Dom nr 47, mur., pocz. XX w.
22. Dom nr 49, mur., 1888 r.

WRZOSOWO-SKOCZEWKO

1. Dworzec kolejowy, mur. ok. 1850/1900 r.

STOJKOWO

1. Dawna szkoła, mur., ok. 1925 r.
2. Dom nr 9, mur., ok. 1925 r. (1915 r.)

3. Dom nr 10, mur., XIX/XX w., 1925 r.
Obora nr 10, mur., 1927 r.
Stodoła nr 10, mur., 1927 r.
4. Dom nr 15, mur., 2 poł. XIX w., 1925 r.
5. Dom nr 16, mur., 2 poł. XIX w., 1938 r.
6. Dom koło nr 16, szach., 1 poł. XIX w.
7. Wieża transformatora koło nr 16, mur., ok. 1910 r.
8. Dom nr 18, mur., kon. XIX w., ok. 1910 r.
9. Obora nr 19, mur./szach., kon. XIX w.
Stodoła nr 19, szach./drewn., 3 ćw. XIX w.
Stodoła nr 19, mur., Kon. XIX w.
10. Dom nr 21, mur., XIX/XX w., ok. 1920 r.
Stodoła nr 21, mur./drewn., ok. 1930 r.
11. Dom nr 22, szach., 2 poł. XIX w.
12. Dom nr 23, mur./szach., XIX/XX w.
Obora nr 23, mur., ok. 1920 r.
13. Dom nr 24, szach., kon. XIX w.
Spichlerz i obora nr 24, mur., kon. XIX w.
14. Dom nr 26, szach./mur., kon. XIX w.
Obora nr 26, mur., ok. 1930 r.
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
15. Dom nr 27, mur., ok. 1930 r.
16. Budynek gospodarczy nr 31, mur., 1 ćw. XX w.?
17. Dom nr 34, mur., XIX/XX w., ok. 1910 r.
18. Dom nr 35, mur., kon. XIX w., ok. 1930 r.
Stodoła nr 35, mur./drewn., ok. 1935 r.
Obora nr 35, mur., ok. 1930 r.
19. Dom nr 36, mur., XIX/XX w., ok. 1925 r.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
20. Dom nr 37, mur., XIX/XX w., „E.M.1927 r.
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
21. Dom nr 38, mur., XIX/XX w., ok. 1925 r.
Budynek gospodarczy, mu./drewn., 1 ćw. XX w.
22. Dom nr 39, mur., ok. 1930 r., przebudowany po 1945
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
23. Dom nr 41, szach., XIX/XX w.
24. Obora nr 42, mur./drewn., ok. 1930 r.
25. Dom nr 43, mur., XIX/XX w., ok. 1925 r.
26. Dom nr 45, szach./mur., 1 poł. XIX w.
Obora nr 45, mur., XIX/XX w.
Stodoła nr 45, szach., 1 poł. XIX w.
27. Wieża transformatora koło nr 45, mur., około 1910 r.
28. Dom nr 46, mur., XIX/XX w., ok. 1929 r.
29. Dom nr 47, mur., 3 ćw. XIX w.
Obora nr 47, mur./drewn., ok. 1910 r.
30. Dom nr 50, mur., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., 1 ćw. XX w.
31. Dom nr 51?, mur./szach., pocz. XX w.
Budynki gospodarcze, mur./drewn., pocz. XX w.

STOJKÓWKO

1. Dom nr 1?, mur./szach., poł. XIX w.
Budynki gospodarcze (2), mur./szach., poł. XIX w.
2. Dom nr 2?, mur./szach., ok. poł. XIX w.
Budynki gospodarcze (2), mur./szach., 2 poł. XIX w.

3. Cmentarz ewangelicki, 2 poł. XIX w.

STRAMNICZKA

1. Dom nr 6, mur., 3 ćw. XIX w.
1. Budynki gospodarcze, mur., XIX/XX w.
Dom nr 7, mur./szach., XIX/XX w.
2. Budynki gospodarcze, mur., XIX/XX w.
3. Dom nr 8, mur., XIX/XX w.
4. Budynki gospodarcze, mur., XIX/XX w.
5. Dom nr 9, mur., XIX/XX w.
6. Budynki gospodarcze, mur., XIX/XX w.
7. Dom nr 10 mur., pocz. XX w.
8. Obora, mur., pocz. XX w.
9. Dom nr 11, mur., 1 ćw. XX w.
10. Budynki gospodarcze, mur., 1 ćw. XX w.
11. Dom nr 12, szach./mur., 1888 r.
12. Budynek gospodarczy, mur., XIX/XX w.?
13. Dom nr 13, mur./drewn., 3 ćw. XIX w., ok. 1910 r.
14. Budynki gospodarcze, mur., pocz. XX w.
15. Dom nr 14, mur., 3 ćw. XIX w.
16. Budynki gospodarcze, mur., XIX/XX w.
17. Dom nr 15, mur., 4 ćw. XIX w., przebudowany
18. Dom nr 16, ALP, mur., XIX/XX w.
19. Budynki gospodarcze, mur., XIX/XX w.
20. Dom nr 17, mur., XIX/XX w.
21. Budynki gospodarcze, mur., XIX/XX w.

ŚWIELUBIE

1. Dawna szkoła, 1910 r.
2. Dom nr 2 murowany, kon. XIX w.
3. Dom nr 4/5 murowany, XIX/XX w.
Obora, murowana, XIX/XX w.
Stodoła, murowana, 1932 r.
Ogrodzenie, mur., kon. XIX w.
4. Dom nr 6, murowany, 1930 r.
Obora, murowana, 1880 r.
Stodoła, murowana, 3 ćw. XIX w.
5. Dom nr 7, murowany, 1930 r.
6. Dom nr 8, murowany, 1930 r.
7. Dom nr 9, murowany, 4 ćw. IX w.
Stodoła szach./murowana, 4 ćw. XIX w.
Obora, murowana, 1938 r.
8. Dom nr 10, murowany, 1925 r.
Obora, murowana, 1932 r.
9. Dom nr 13, murowany, 3 ćw. XIX w.
10. Dom nr 14, murowany, 1910 r.
Obora murowana, kon. XIX w.
11. Dom nr 15, murowany, 3 ćw. XIX w.
12. Wieża transformatorowa, murowana, 1935 r.
13. Dom nr 18, szach./murowany, 3 ćw. XIX w.
Obora, murowana, 1936 r.
14. Dom nr 19, murowany, kon. XIX w.
15. Dom nr 20, szachulcowy, ok. 1925 r.
Obora, murowana, 1925 r.
16. Dom nr 22, murowany, 1925 r.

17. Dom nr 24, szach./murowany, 3 ćw. XIX w.
Stodoła, murowana, kon. XIX w.
18. Dom nr 26, murowany, 3 ćw XIX w.
Stodoła, murowana, 1940 r.
19. Stodoła – zagroda nr 27
20. Stodoła –zagroda nr 7/8

WŁOŚCIBÓRZ

1. Dawna szkoła, murowana, 1927 r.
2. Gorzelnia, murowana, pocz. XX w
3. Gołębnik, murowany, 1904 r.
4. Dom (biuro byłego PGR), murowany, pocz. XX w.
5. Magazyn nr 1, murowany, pocz., XX w
6. Magazyn nr 2, murowany, pocz. XX w
7. Dom nr 10, murowany, ok. 1925 r.
8. Dom nr 11, murowany, 1909 r.
Obora, murowana, 1909 r.
9. Dom nr 14, murowany ok. 1880 r.
10. Dom nr 17, murowany, 1922 r.

WRZOSOWO

1. Brama i ogrodzenie kościoła, mur., pocz. XX w.
2. Cmentarz przykościelny, XIII-XIX w.
3. Cmentarz ewangelicki, po 1914 r.
4. Brama i pozostałości ogrodzenia folwarku, mur., XIX w.
5. Stodoła folwarczna, szach./mur., kon. XIX w.
6. Dawna owczarnia, przebudowana na chlewnię, ob. mieszalnia pasz, mur., 2 poł. XIX w.
7. Chlewnia, mur., 2 poł. XIX w., przebudowana
8. Dawna rządcówka, mur., 2 poł. XIX w., przebudowana na kurniki, ob. garaże
9. Dawna gorzelnia, mur., dat. 1902 r.
10. Czworaki, mur., kon. XIX w.
11. Dworzec PKP, mur., ok. 1910 r.
12. Poczta, mur., ok. 1930 r.
Obora koło poczty, mur., ok. 1930 r.
13. Dawna mleczarnia nr 54, mur., ok. 1925 r., przebud., ob. biura „Caritas”
14. Dom administratora nr 53, mur., 1 ćw. XX w., przebudowany, ob. dom mieszkalny
15. Dom nr 1, mur., XIX/XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX w.
16. Dom nr 2, mur., XIX/XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy, mur., pocz. XX w.
17. Dom nr 3, szach., pocz. XX w., - obecnie mur., przebudowany wspólnie
Stodoła, ob. tartak, szach., XIX/XX w.
18. Dom nr 4, mur., kon. XIX w., oryginalna stolarka okienna i drzwiowa
Budynek gospodarczy, mur., kon. XIX w.
19. Dom nr 5, szach./mur., 4 ćw. XIX w.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., 4 ćw. XIX w.
20. Dom nr 6, mur., ok. 1930 r.
Stodoła nr 6, mur., ok. 1930 r.
16. Dom nr 8-9, szach./mur., kon. XIX w., przebudowany
17. Dom nr 12, mur., dat. 1937 r.
Budynek gospodarczy, mur., l. 30-te XX w.
18. Budynek gospodarczy nr 16, mur., XIX/XX w.
19. Dom nr 18, mur., kon. XIX w.,
Budynek gospodarczy nr 18, ob. mieszkalny, mur., kon. XIX w.
Budynek gospodarczy nr 18, mur., kon. XIX w.

- Budynek gospodarczy nr 18, szach., kon. XIX w.
20. Dom nr 22, szach., 3 ćw. XIX w. – w trakcie rozbiórki!
  21. Dom nr 24, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1910 r., przebudowany
Budynek gospodarczy, mur., XIX/XX w.
  22. Dom nr 25, mur., kon. XIX w.
Budynek gospodarczy, mur., XIX/XX w.
  23. Budynek gospodarczy nr 27, mur., XIX/XX w.
Ogrodzenie przedogródka nr 27 (drewniane słupki)
  24. Dom nr 28, mur., XIX/XX w., ok. 1910 r.
Budynek gospodarczy, mur., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 29?, mur., pocz. XX w., przebudowany
  25. Dom nr 31, mur., ok. 1925 r.
Obora nr 31, mur./drewn., ok. 1930 r.
  26. Dom nr 33?, mur., ok. 1920-1930 r., przebudowany po 1945 r.
Budynek gospodarczy, mur., ok. 1930 r.
  32. Dawna szkoła, ob. dom nr 34, mur., 1828/9 r.
Obora nr 34, mur./drewn., 1928/9 r.
  33. Dom nr 35, mur., XIX/XX w.
Obora nr 35, mur./drewn., pocz. XX w.
Budynek gospodarczy nr 35, szach./mur., 1 poł. XIX w.
  34. Dom nr 36?, mur., XIX/XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy nr 36?, mur., 2 poł. XIX w.
Słupki bramy wjazdowej nr 36?, mur., kon. XIX w.
  35. Dom nr 38, mur., XIX/XX w., ok. 1910 r.
Obora nr 38, mur./drewn., pocz. XX w., przebudowana
  36. Dom nr 39, mur., 1 ćw. XX w., fryz w szczycie
  37. Dom nr 40, mur., XIX/XX w.
Budynek gospodarczy nr 40, szach., XIX/XX w.
  38. Dom nr 41 – d. czworak, mur., 2 poł. XIX w., XX w., ceglany fryz
Budynek gospodarczy nr 41, mur., 2 poł. XIX w., XX w.
  39. Dom nr 42, mur., 2 poł. XIX, XX w., przebudowany
Budynek gospodarczy nr 42, mur., XIX/XX w.
  40. Dom nr 43, mur., pocz. XX w., przebudowany
  41. Dom nr 44 – d. czworak, mur., XIX/XX w., bonie, plakiety
  42. Wieża transformatora koło nr 44, mur., XIX/XX w.

d) strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefa „A” to obszar uznany za materialne świadectwo historyczne, na którym dawny układ przestrzenny lub jego elementy zachowały się w stanie nie naruszonym lub nieznacznie zniekształconym. W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową.

Ochronie podlega:

- rozplanowanie dróg, ulic, placów oraz ich zachowane oryginalne nawierzchnie;
- historyczne linie zabudowy;
- historyczne granice działek i szerokości frontów zabudowy;
- istniejąca zabudowa o walorach zabytkowych (wpisana do rejestru zabytków lub zakwalifikowana do rejestru);
- historyczne formy zabudowy;
- zielen komponowana, jej układ i skład gatunkowy;
- mała architektura (ogrodzenia, bramy, pomniki);

Warunki ochrony:

- obowiązuje trwale zachowanie historycznego układu przestrzennego ze wszystkimi elementami (drogi, place, linie zabudowy, kompozycja wewnątrz architektonicznych i krajobrazowych);
- ochrona, konserwacja i rewaloryzacja zachowanych, głównych elementów układu przestrzennego;
- usunięcie lub przebudowa obiektów dysharmonizujących;
- dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej;
- wszelka działalność wymaga zezwolenia właściwego organu do spraw ochrony zabytków;
- obowiązuje wymóg konsultowania i uzyskania zgody właściwego organu do spraw ochrony zabytków dotyczących projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, wszelkich zmian i podziałów nieruchomości oraz przebudowy, rozbudowy, remontów wszelkich obiektów będących w strefie – zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

e) strefa „B” ochrony konserwatorskiej

Obszar ochrony układów przestrzennych lub ich fragmentów, w obrębie których czytelne jest historyczne rozplanowanie oraz zabudowa o lokalnych wartościach kulturowych. W strefie tej wprowadza się wymóg konsultowania i uzgadniania wszelkich działań inwestycyjnych z właściwym organem do spraw ochrony zabytków;

Ochronie podlega:

- rozplanowaniu dróg i ulic oraz placów (z uwzględnieniem możliwości zachowania pierwotnych nawierzchni);
- historycznie ukształtowane działki siedliskowe, ze szczególnym uwzględnieniem szerokości frontów poszczególnych parceli;
- rozplanowanie zabudowy poszczególnych zagród i charakterystycznego usytuowania domu mieszkalnego;
- architektoniczna forma zabudowy (istniejącej i uzupełniającej): gabaryty, kształty dachów, zasadnicza forma elewacji;
- zieleni komponowana (obsadzenie ulic, starodrzew w obrębie siedlisk): układ i skład gatunkowy;
- mała architektura.

Warunki ochrony:

- utrzymanie zasadniczych elementów historycznego układu przestrzennego;
- rewaloryzacja i modernizacja obiektów o wartościach kulturowych;
- docelowe usunięcie lub przebudowa obiektów dysharmonizujących;
- nowe obiekty należy dostosować do historycznej kompozycji przestrzennej oraz architektonicznych form zabudowy, występujących w obrębie miejscowości;
- obowiązuje wymóg konsultowania i uzgadniania z właściwym organem do spraw ochrony zabytków wszelkich działań inwestycyjnych w zakresie: budowy nowych obiektów, kształtowania zabudowy o określonych gabarytach i bryle, przebudowy i remontów, a także zmiany funkcji obiektów figurujących w wykazie zabytków architektury i budownictwa, zmiany historycznie ukształtowanych wnętrz ruralistycznych.

f) strefa „K” ochrony krajobrazu kulturowego

Krajobraz integralnie związany z zespołem zabytkowym lub obszary ukształtowane w wyniku działalności ludzkiej – parki, cmentarze, aleje. Tereny te

mogą stanowić również integralną część obszarów chronionych strefą „A” lub „B”, jako rodzaj zabezpieczenia i ekspozycji form tradycyjnych.

Ochronie podlega:

- historycznie ukształtowana granica parków, cmentarzy i skład gatunkowy;
- kompozycja zieleni: rozplanowanie i skład gatunkowy;
- układ dróg i alejek w obrębie parków i cmentarzy;
- mała architektura: ogrodzenia, bramy, fontanny;
- nagrobki, krzyże, pomniki, ogrodzenia kwater i inne zachowane elementy cmentarzy.

Warunki ochrony:

- zachowanie historycznych granic założeń krajobrazowych;
- utrzymanie integralności zespołów pałacowo – parkowych, parków, cmentarzy i alei (nie należy dzielić tych obszarów na działki użytkowe);
- rewaloryzacja zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego, np. ubytki w zadrzewieniu uzupełniać tymi samymi gatunkami drzew, zaleca się także stosowanie gatunków trwałych i długowiecznych;
- gdy nie przewiduje się prac renowacyjnych należy pozostawić zbiorowisko naturalnej sukcesji przyrodniczej (np. zdewaloryzowane założenia cmentarne);
- prace melioracyjne winny dążyć do odtworzenia dawnego systemu wodnego oraz zachowania naturalnych zadrzewień nad brzegami cieków wodnych;
- obiekty kubaturowe na terenie parków mogą być lokalizowane tylko na miejscu dawnej zabudowy, przy odpowiednim wkomponowaniu w historyczne założenia krajobrazowe;
- uporządkować tereny dawnych (nie użytkowanych) cmentarzy, a zachowane zabytki sepulkralne zabezpieczyć – np. w formie lapidarium;
- wszelkie prace renowacyjne, porządkowe, wycinki drzew wymagają uzgodnienia z właściwym organem do spraw ochrony zabytków, a w przypadku założeń wpisanych do rejestru zabytków – zezwolenia właściwego organu do spraw ochrony zabytków.

g) Strefa „E” ochrony ekspozycji

Ochrona ekspozycji zabytkowego układu przestrzennego lub jego elementów.

Ochronie podlega:

- obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów, dominant zabytkowego układu oraz obiektów o szczególnych wartościach krajobrazowych.

Warunki ochrony:

- wyłączenie spod zabudowy obszaru, zakłócającego ekspozycję zabytku;
- wszelkie prace inwestycyjne, na tym terenie należy poprzedzić studiami panoramicznymi, które określą warunki oraz dopuszczalny zasięg zabudowy;
- lokalizacja obiektów kubaturowych i innych wysokich urządzeń wymaga uzyskania zezwolenia właściwego organu do spraw ochrony zabytków.

h) Ochrona krajobrazu kulturowego doliny Parsęty

Przez teren gminy przepływa rzeka Parsęta, przy której usytuowany był m. in. dawny młyn wodny w miejscowości Chybkie oraz majątek w Miechęcinie. Zachowane relikty inżynierskich urządzeń wodnych z początku XX w. wymagają opracowania inwentaryzacji, ekspertyz oraz przeprowadzenia ich rewitalizacji z dostosowaniem do programu ochrony doliny Parsęty i wykorzystaniem ich atrakcyjności turystycznej.

i) Ochrona wartości kulturowych jednostek osadniczych

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy wprowadzić system stref ochrony konserwatorskiej jako ochrony wartości kulturowych:

HISTORYCZNE UKŁADY RURALISTYCZNE I ICH OCHRONA

L.p.	Miejscowość	Układ	Proponowana strefa ochrony konserwatorsk.	Obiekty w rejestrze zabytków	Obiekty zakwalifikowane do wpisu do rejestru zabytków	Obiekty w ewidencji konserwatorskiej
1	BARDY	Owalnica	B, K, E.	-	-	+
2	CHYBKIE	osada jednodworcza	K	-	-	+
3	CZERNIN	Owalnica/wielodrożnica	A, K, E	+	+	+
4	DĘBOGARD	Owalnica	B, K, E	-	-	+
5	DYGOWO	owalnica/wielodrożnica	A, B, K, E	+	+	+
6	GĄSKOWO	Owalnica/ulicowa o zabudowie rozproszonej	K, E	-	-	+
7	JAZY	Owalnica	B	-	+	+
8	JAŹDŻE	Ulicowa	-	-	-	+
9	KŁOPOTOWO	Ulicowa, folwarczna	A, K, E	+	+	+
10	LISIA GÓRKA	Osada rozproszona	-	-	-	+
11	ŁYKOWO	Rzędowa	K, E	-	-	+
12	MIECHĘCINO	Folwarczna,	K	-	+	+
13	PIOTROWICE	Wielodrożnica	K, E	+	+	+
14	POŁOMINO	Osada rozproszona	-	-	-	+
15	PUSTARY	Folwarczna, wielodrożnica	K, E	+	-	+
16	PYSZKA	Osada rozproszona	E	-	-	+
17	SKOCZÓW	Folwarczna, wielodrożnica	A, B, K, E	+	+	+
18	STOJKOWO	Ulicowa, folwarczna	K	-	+	+
19	STRAMNICZKA	Ulicowa		-	-	+
20	ŚWIELUBIE	Widlica	B, K, E	+	-	+
21	WŁOŚCIBÓRZ	Folwarczna, ulicowa	K, E	+	+	+
22	WRZOSOWO	Owalnica/wielodrożnica	A, B, K,	+	+	+

j) Zestawienie wymogów ochrony dla poszczególnych miejscowości.

Propozycje granic stref ochrony konserwatorskiej "A", "B", "K" i "E" zostały naniesione na załączonych planach miejscowości. Granice strefy ochrony konserwatorskiej są fakultatywne – ich uściślenie i objęcie obligatoryjną ochroną prawną nastąpi po uchwaleniu m.p.z.p. dla poszczególnych terenów.

1. BARDY

Dom nr 30, szach./drewn., XIX/XX w. (obiekt nie zidentyfikowany w terenie, wytypowany na podstawie spisu adresowego WKZ), wytypowany do wpisu do rejestru zabytków; wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "B" ochrony konserwatorskiej, obejmująca obszar średniowiecznego układu przestrzennego wsi – wrzecionowaty plac z dwoma stawami wraz z nawsiem.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar dwóch cmentarzy ewangelickich -XIX-wiecznego i z pocz. XX w., położonych na północ od wybudowań wsi.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca obszar położony po wschodniej i zachodniej stronie drogi prowadzącej do Dygowa, trójkąty widoczności po obu stronach drogi prowadzącej z Miechęcina do Bardów;

2. CHYBKIE

Strefa "K" ochrony krajobrazowej – obejmująca obszar zabudowań leśniczówki, d. młyna oraz całego systemu urządzeń wodnych – dawnych stawów, dopływów, upustów, spiętrzeń itp.

3. CZERNIN

Kościół wraz z cmentarzem przykościelnym, objęty ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków):

1. Dom nr 27, szach., poł. XIX w.
2. Dom nr 28, mur., 1875 r., detal architektoniczny
Obora nr 28, mur., kon. XIX w. z 1875 r.,
3. Dom nr 33, ob. świetlica wiejska, punkt biblioteczny i sklep, mur./szach., pocz. XX w.,
Wymagają uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "A" ochrony konserwatorskiej, obejmująca rozplanowanie i zabudowę całej wsi.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar cmentarza poewangelickiego położonego na południe od wybudowań wsi, teren cmentarza przykościelnego oraz obszar i zabudowę po obu stronach drogi łączącej Czernin z drogą Dygowo-Stramnica (Kołobrzeg).

Strefa "E" ochrony ekspozycji:

-obejmująca trójkątny obszar położony na północ od wsi, z drogi prowadzącej od byłych zabudowań PGR;

-obejmująca obszar położony po obydwu stronach drogi Czernin - Dębogard;

4. DĘBOGARD

Strefa "B" ochrony konserwatorskiej, obejmująca rozplanowanie i zabudowę całej wsi.

Strefa "K" ochrony krajobrazowej, obejmująca obszary dwóch cmentarzy ewangelickich, położonych na południe i wschód od wybudowań wsi.

Strefa "E" ochrony ekspozycji:

- obejmująca obszar po obydwu stronach drogi Dębograd-Czernin,

5. DYGOWO

Dom nr 20/22 (11/12) pod ochroną prawną (rejestr zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków):

1. Dom, ul. Kołobrzeska nr 16, szach., 2 poł. XIX w., ok. 1910 r.
Budynek gospodarczy, mur./drewn., pocz. XX w.
2. Gminny Ośrodek Kultury, ul. Kołobrzeska nr 31, mur., pocz. XX w.
Budynki gospodarcze nr 31, mur., pocz. XX w.,
Ogrodzenie i brama, mur., pocz. XX w.
3. Dworzec kolejowy, mur., 1859-60 r., pocz. XX w.
Magazyn stacyjny, mur., pocz. XX w.
4. Dom, ul. Główna nr 17, szach., pocz. XX w.
5. Dom, ul. Główna nr 2, mur., ok. 1910 r., stolarka okienna i drzwiowa, detal
6. Dom, ul. Główna nr 3, mur., dat. 1901 r. F.E.
7. Dom, ul. Kolejowa nr 6, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.
8. Dom (d. plebania?), Plac Wolności nr 5, szach., 1818 r.

Wymagają uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "A" ochrony konserwatorskiej, obejmująca teren placu kościelnego wraz z kościołem.

Strefa "B" ochrony konserwatorskiej, obejmująca rozplanowanie i zabudowę wsi łącznie z wybudowaniami przy ul. Kolejowej, oraz zespołem budynków dworca kolejowego.

Strefa "K" ochrony krajobrazu obejmująca obszary cmentarzy: Przykościelnego oraz dwóch cmentarzy – d.ewangelickiego i komunalnego w pn. części wsi.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca:

- obszar po południowej stronie wsi z drogi Dygowo-Bardy;
- obszar po zachodniej stronie wsi z drogi Dygowo – Kołobrzeg;
- obszar na północ od drogi wojewódzkiej nr 163 z widokiem na dolinę Pyszki;

6. GAŚKOWO

Park krajobrazowy o pow. ok. 4,8 ha, 2 poł. XIX w., wytypowany do wpisu do rejestru zabytków, wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar dawnego folwarku, parku, 2 cmentarzy oraz rozplanowanie i zabudowę wsi w granicach średniowiecznego założenia.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca obszary położone na zachód od wsi, po północnej i południowej stronie drogi dojazdowej z Dygowa.

7. JAZY

Dom nr 34, szach., 1 ćw. XX w., z dwoma budynkami gospodarczymi, proponowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "B" ochrony konserwatorskiej, obejmująca rozplanowanie i zabudowę całej wsi.

Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu na obszarze strefy uzgadnia się z organem ds. ochrony zabytków.

8. KŁOPOTOWO

Kościół wraz z cmentarzem przykościelnym oraz park dworski objęty ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Murowany dwór z 1911 r., spichlerz folwarczny z 1865 r. oraz ogrodzenie folwarku proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "A" ochrony konserwatorskiej, obejmująca obszar parku w granicach wpisu do rejestru zabytków i obszar dawnego folwarku, jak również teren dawnego cmentarza przykościelnego;

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar położony na wschód od folwarku, ograniczony od wschodu polną drogą, oraz obszar całej wsi.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca obszar położony po obydwu stronach drogi dojazdowej z Piotrowic.

9. ŁYKOWO

Strefa „K” obejmująca obszar wsi przy drodze do Skoczowa.

Strefa „E” ochrony ekspozycji obejmująca obszar po obydwu stronach drogi Dygowo-Karlino;

10. MIECHĘCINO

Dworski park krajobrazowy z 2 poł. XIX w. proponowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar wokół parku, obszar całej wsi oraz obszar po obu stronach drogi prowadzącej z Miechęcina do doliny Parsęty.

11. PIOTROWICE

Park dworski pod ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu. Zaleca się przywrócenie założenia dworskiego do pierwotnego układu zabudowań na podstawie ikonografii układów przestrzennych.

Obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków):

1. Dawny pałac, mur., kon. XIX w.
2. Dom nr 9, szach., poł. XIX w.
3. Dom nr 12, mur./szach./drewn., kon. XIX w.
4. Dom nr 15, szach., 2 poł. XIX w.

Wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar całej wsi wraz z jej układem przestrzennym i zabudową, obszar dawnego cmentarza ewangelickiego oraz parku położonego po północnej stronie drogi łączącej Piotrowice z majątkami Kłopotowo i Włościbórz.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca rozległy obszar położony po obu stronach drogi łączącej Piotrowice z majątkami Włościbórz i Kłopotowo.

12. PUSTARY

Dwór i park dworski pod ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar całego założenia folwarcznego oraz cmentarza ewangelickiego.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca widok z drogi prowadzącej do Dębogardu.

13. SKOCZÓW

Park dworski pod ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Pałac mur., 1838 r., przebudowany w 1908 r., proponowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "A" ochrony konserwatorskiej, obejmująca obszar parku wpisanego do rejestru zabytków oraz teren dawnego folwarku.

Strefa "B" ochrony konserwatorskiej, obejmująca kolonię domów robotników folwarcznych we wschodniej i północnej części wsi.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar po zachodniej stronie założenia parkowo-folwarcznego.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca trójkąt wyznaczony drogami Skoczów – Wrzosowo, Skoczów – Mierzyn oraz drogą polną;

14. STOJKOWO

Dom nr 19, murowany, z 3 ćw. XIX w. oraz dom nr 31, murowany, z 1922 r.- obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków); wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca obszar całej wsi oraz cmentarza ewangelickiego, wyznaczona wzdłuż polnych dróg od wschodu, północy, południa i zachodu wsi.

15. ŚWIELUBIE

Kościół wraz z cmentarzem przykościelnym, objęty ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "A" ochrony konserwatorskiej, obejmująca obszar dawnego cmentarza przykościelnego.

Strefa "B" ochrony konserwatorskiej, obejmująca obszar całej wsi wraz z jej rozplanowaniem i zabudową.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca:

- niewielki obszar po obydwu stronach drogi z Bard z widokiem na wybudowania wsi.
- obszar w południowej części wsi za zabudowaniami z widokiem na ścianę lasu.

16. WRZOSOWO

Kościół wraz z cmentarzem przykościelnym i park dworski objęty ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu..

Obiekty proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków):

1. Dom nr 7, szach., 4 ćw. XIX w.

Stodoła nr 7, szach./mur., kon. XIX w., ok. 1930 r.

2. Dawna karczma, ob. dom nr 10, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.

Stodoła nr 10, mur., 2 poł. XIX w., ok. 1925 r.

Budynek gospodarczy nr 10, mur., 2 poł. XIX, 1 ćw. XX w.

3. Dom nr 16, mur., XIX/XX w., ok. 1910 r.

4. Dom nr 26, mur./szach., XIX/XX w.

5. Dom nr 27, mur./szach., 3 ćw. XIX w., stolarka drzewiowa.

Wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "A" ochrony konserwatorskiej obejmująca zabudowę wokół placu w historycznych granicach zagród oraz zespół parkowo-folwarczny w pn. części wsi.

Strefa "B" ochrony konserwatorskiej obejmująca zabudowę usytuowaną we wschodniej części wsi przy drodze do Kołobrzegu oraz w południowej części wsi, przy szosie do Koszalina.

Strefa "K" ochrony krajobrazu obejmująca obszar cmentarza komunalnego usytuowanego we wschodniej części wsi.

17. WŁOŚCIBÓRZ

Park dworski pod ochroną prawną (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Pałac, murowany z poł. XIX w. oraz dawna szkoła - obecnie dom nr 16, murowany z 1908 r. –proponowane do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską (wpis do rejestru zabytków), wymaga uzyskania indywidualnych wytycznych konserwatorskich w przypadku podejmowania prac remontowych i zmian zagospodarowania terenu.

Strefa "K" ochrony krajobrazu, obejmująca teren cmentarza, założenia folwarcznego, oraz układ przestrzenny i zabudowę wsi.

Strefa "E" ochrony ekspozycji, obejmująca teren po obydwu stronach drogi prowadzącej z Bard.

k) Parki (szczegółowy wykaz i opis zawarte są w pkt. 4.9)

Proponowany do objęcia ścisłą ochroną konserwatorską- wpis do rejestru zabytków: park krajobrazowy w Gąskowie z XIXw.

l) Cmentarze (szczegółowy wykaz i opis zawarte są w pkt.4.9)

Jako element krajobrazu kulturowego gminy należy je uporządkować i uczynić pierwotną funkcję, Teren cmentarzy zachować jako założenie bez możliwości inwestowania na tym terenie.

ł) Układy ruralistyczne

Celem ochrony historycznego krajobrazu kulturowego i zabytkowych układów ruralistycznych jest zachowanie między innymi charakterystycznej fizjonomii krajobrazu gminy Dygowo wraz z całym bogactwem form przyrodniczych, kulturowych i osadniczych.

Krajobraz kulturowy układów osadniczych.

Ochrona wartości krajobrazu osadniczego powinna być realizowana poprzez:

- utrzymanie historycznie ukształtowanej struktury miejscowości;
- utrzymanie historycznie ukształtowanej sieci dróg;
- utrzymanie tradycyjnej, podstawowej funkcji terenu;
- zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym dominant kulturowych i krajobrazowych oraz utrzymanie ich roli w krajobrazie;
- przeciwdziałanie bezplanowej, chaotycznej parcelacji terenu;
- przeciwdziałanie zaśmiecaniu krajobrazu kulturowego nowymi lokalizacjami budowli substandardowych - kiosków, pawilonów tymczasowych, wielkogabarytowych nośników reklam, typowych budowli inżynierskich;
- ograniczenie lokalizacji obiektów wymagających znacznych przekształceń topografii oraz zmiany fizjonomii układów przyrodniczych;
- określenie szczególnych wymagań dla lokalizacji nowej zabudowy, usuwania zabudowy zdekapitalizowanej, modernizacji zabudowy i zagospodarowania we wsiach z dobrze zachowanym historycznym układem przestrzennym i

zabudowanych obiektami o wartościach kulturowych i architektonicznych, wykazanych w tabeli.

Wykaz obiektów chronionych w obrębie miejscowości

L.P.	MIEJSCOWOŚĆ	PIERWOTNY UKŁAD PRZESTRZE	KOŚCIÓŁ	DWÓR/PALAC	PARK	FOL-WARK	CMIENTARZ	PRZEMYSŁ/TECHNIKA	OBIEKTY UŻYTECZ. PUBLICZN.
1.	Bardy	owalnica	-	-	-	-	2	Wiatrak – nie istnieje. kuźnia	Szkoła – ob. bud. mieszk.
2.	Chybkie	osada jednodworcza	-	-	-	-	2	-	młyn
3.	Czernin	Owalnica/wielodrożnica	+	dwór	-	-	1	Wiatrak, remiza, wieża transform.	Szkoła, 2 karczmy, poczta, szkoła
4.	Dębogard	owalnica	-	-	-	-	2	Wiatrak – nie istnieje	Szkoła – ob. dom mieszk.
5.	Dygowo	Owalnica/wielodrożnica	+	-	-	+	2	Mleczarnia, wieża transform.	Dworzec
6.	Gąskowo	Owalnica/ulicowa o zabudowie rozproszonej	-	-	+	-	2	-	Karczma
7.	Jazy	owalnica	-	-	-	-	1	Wieża transform.	-
8.	Jażdże	ulicowa	-	-	-	-	-	-	-
9.	Kłopotowo	Folwarczna, ulicowa	+	dwór	+	-	2	gorzelnia	-
10.	Lisia Górka	Osada rozproszona	-	-	-	-	-	-	-
11.	Łykowo	rzędowa	-	-	-	-	1	-	-
12.	Miechęcino	Folwarczna	-	-	+	-	1	Wieża transom., kuźnia	Szkoła

13.	Pyszka	Osada rozproszona	-	-	-	-	-	-	-
14.	Piotrowice	Wielodrożnica	-	dwór	+	-	1	kuźnia	-
15.	Połomino	Osada rozproszona	-	-	-	-	1	-	-
16.	Pustary	Folwarczna, wielodrożnica	-	dwór	+	+	1	-	-
17.	Skoczewko	Wielodrożnica	-	-	-	-	-	Trafostacja, gorzelnia	dworzec
18.	Skoczów	Folwarczna, wielodrożnica	-	pałac	+	+	-	Wiatrak nie istniejący, mleczarnia, gorzelnia, kuźnia	-
19.	Stojkowo	Folwarczna, ulicowa	-	-	-	-	1	2 wieże transform.	Szkoła
20.	Stramniczka	ulicowa	-	-	-	-	-	-	-
21.	Świelubie	Widlica	+	-	-	-	2	Wieża transform.	Szkoła
22.	Włóścibórz	Folwarczna, ulicowa	-	pałac	+	+	1	gorzelnia	Szkoła
23.	Wrzosowo	Owałnica/wielodrożnica	+	-	+	+	2	Mleczarnia, gorzelnia, kuźnia, stolarnia, wieża transform.	Dworzec, karczma, poczta

m) Osadnictwo i zabudowa zagrodowa

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zachowanie go dla przyszłych pokoleń jest zadaniem wyższej rangi w planowaniu przestrzennym. Degradacja tradycyjnego środowiska kulturowego na skutek rozprzestrzeniania się bezwartościowych wzorców architektonicznych, wiąże się z tym, iż najczęściej zakres ochrony dotyczy jednostkowego dzieła, bez powiązania obiektów zabytkowych z otaczającą przestrzenią. Dlatego wszelkie wprowadzone w przestrzeni zmiany winny być podporządkowane potrzebom ochrony konserwatorskiej. Dotyczy to zarówno zmian otoczenia jak i form zabudowy czy obsługi komunikacyjnej.

Dla określenia kierunków rozwoju przestrzennego konieczne jest szczegółowe rozpoznanie środowiska kulturowego, w szczególności układów ruralistycznych i wieloprzestrzennych obszarów kulturowych. Działania inwestycyjne powinny poprzedzać studia krajobrazowe, niezbędne do ochrony i harmonijnego kształtowania historycznego krajobrazu kulturowego oraz zapobieżenia niepożądanym jego przemianom.

Najistotniejsze działania ochronne dotyczą:

- podjęcia działań rewaloryzacyjnych w historycznych centrach wsi posiadających;
- podjęcia działań rewaloryzacyjnych najwybitniejszych zespołów zabytkowych w: Skoczowie, Włóściborzu, Wrzosowie i Kłopotowie,
- ochrony i rewaloryzacji historycznych parków i cmentarzy,
- ochrony terenów w dolinach rzeki Parsęty;
- utworzenia szlaków turystycznych, w oparciu o szlaki historyczne, uwzględniające najwybitniejsze zespoły zabytkowe gminy,
- ochrony materialnych i niematerialnych przejawów tradycji kultury ludowej,
- ochrony miejsc pamięci narodowej i świadectw przeszłości historycznej,
- eksponowania indywidualnych cech środowiska kulturowego gminy (rewitalizacja historycznej zabudowy);
- wyprowadzenia ruchu tranzytowego poza zabytkowe układy urbanistyczne.

6.2.2. Archeologia

Strefy ochrony archeologicznej zostały zaznaczone na załączniku Nr 2 - rysunek studium zatytułowany „Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Dygowo”, a ich pełny wykaz znajduje się w załączeniu.

Ochrona wartości archeologicznych na terenie gminy.

Ochrona dziedzictwa archeologicznego na terenie gminy polega na utrzymaniu i wyeksponowaniu zachowanych zasobów, przede wszystkim układu, bądź pojedynczych reliktyw osadnictwa prehistorycznego i średniowiecznego. Celem tej ochrony jest m.in. zachowanie wartościowych stanowisk archeologicznych poprzez stworzenie gminnego programu ochrony dóbr kultury i prowadzenie ewidencji dóbr kultury znajdujących się na terenie gminy. Powinno to być realizowane także poprzez sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zawierającego strefy ochrony konserwatorskiej.

Celem ochrony stanowisk archeologicznych jest zachowanie rozpoznanych stanowisk archeologicznych w stanie niezmienionym, ograniczenie do niezbędnego minimum prowadzenia archeologicznych badań ratowniczych oraz prawne uregulowanie sposobu zgłaszania i wykonywania prac ziemnych na terenach, na których stwierdzono w ramach badań AZP ślady dawnego osadnictwa.

Dlatego też do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wskazane zostaną stanowiska archeologiczne wraz z ustaleniami stref ich ochrony.

Z uwagi na prawdopodobieństwo odkrycia innych stanowisk archeologicznych nie ujętych w dotychczasowym wykazie władze gminy będą prowadziły akcję informacyjną dla inwestorów i wykonawców robót ziemnych i melioracyjnych w celu uczulenia ich na ewentualne znaleziska mające cechy przedmiotów zabytkowych.

Z terenu gminy do rejestru zabytków zostały wpisane następujące obiekty:

- BARDY stan. 1, grodzisko, nr rej. 739, 1969 r.
- BARDY stan. 2, osada, nr rej. 740, 1969 r.
- BARDY stan.6, osada, nr rej. 741, 1969 r.
- BARDY stan.7, cmentarzysko nr rej.742, 1969 r.
- DYGOWO stan. 2, osada, nr rej. 745, 1969 r.
- KŁOPOTOWO stan. 1, grodzisko, nr rej. 749, 1969 r.
- KŁOPOTOWO stan. 2, cmentarzysko, nr rej. 750, 1969 r.
- PUSTARY stan. 1, grodzisko, nr rej. 754, 1969 r.
- ŚWIELUBIE stan. 1, grodzisko, nr rej. 758, 1969 r.
- ŚWIELUBIE stan. 2, cmentarzysko, nr rej. 759, 1969 r.

Zgodnie z „Wojewódzkim Programem Opieki nad Zabytkami 2008-2012” (Dziennik Urzędowy Województwa Zachodniopomorskiego Nr 96, poz. 2092) zasób wartości kulturowych znajdujących się na terenie województwa powinien być przedmiotem szczególnej troski zarówno mieszkańców jak i władz samorządowych, jako ważny cel publiczny. W związku z powyższym proponuje się utworzenie REZERWATÓW KULTUROWYCH, czyli obszarów występowania zabytków i krajobrazu kulturowego w stanie naturalnym, bez konieczności bezpośredniego użytkowania dla utrzymania aktualnego stanu zachowania.

Celem ustanowienia Rezerwatu Kulturowego zabytku egzystującego od lat w pełnej symbiozie ze środowiskiem naturalnym w postaci reliktyw osadnictwa pradziejowego (**zabytki archeologiczne o własnej formie krajobrazowej**), relikty średniowiecznych zespołów poklasztornych, zamków i trwałych ruin, a także dzieł budownictwa militarnego, występujących na terenach rolnych, leśnych oraz jako wydzielone obszary w granicach miejscowości, których zagospodarowanie polega na podtrzymywaniu stanu zachowania i ekspozycji (zakaz inwestowania), jest podjęcie działań opiekuńczych w postaci ustalenia granic specjalnego zagospodarowania, w tym teren zabytku, teren ekspozycji, teren lokalizacji elementów obsługi informacyjnej i turystycznej oraz zapewnienie zasad gospodarowania, osób lub instytucji opiekuńczych i monitoringu stanu zachowania.

W rezerwacie kulturowym obowiązywać powinno pełne zachowanie istniejących wartości zabytkowych i krajobrazowych, określone rygory zagospodarowania przestrzennego obejmujące: dojazdy, parkowanie, rekreację i informację.

Dla obszaru rezerwatu określa się indywidualnie zadania opiekuńcze wraz ze zobowiązaniami właściciela terenu lub zarządcy obiektu, które powinny uwzględniać:

- 1) umożliwienie prowadzenia badań nad historią i przekształceniami środowiska naturalnego i antropogenicznego;
- 2) zachowanie dla badań śladów osadnictwa pradziejowego;
- 3) utrzymanie struktury terenu determinującej fizjonomię krajobrazu otoczenia.

Wykaz proponowanych Rezerwatów Kulturowych w obrębie gminy Dygowo:

- Kłopotowo – archeologiczny – cmentarzysko kurhanowe i grodzisko;
- Świelubie – archeologiczny – grodzisko i cmentarzysko kurhanowe;

Wytyczne konserwatorskie w strefach ochrony archeologicznej

Ustanawia się strefy ochrony stanowisk archeologicznych określonych na rysunku studium, na terenie których obowiązują nakazy i zakazy zgodne z przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków oraz ustalenia niniejszego studium.

Strefa „W I”- pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, wykluczającej wszelką działalność inwestycyjną i inną. Strefa „W I” obejmuje stanowiska wpisane do rejestru zabytków i ujęte w ewidencji urzędu ochrony zabytków.

Obowiązuje:

- zakaz wszelkiej działalności inżynierskiej, budowlanej i innej związanej z pracami ziemnymi (np. kopanie studni, melioracji, karczunku i nasadzania drzew itd.), poza badaniami archeologicznymi oraz pracami zabezpieczającymi zabytek przed zniszczeniem, prowadzonymi na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków;

- zachowanie istniejącego układu topograficznego terenu.

Strefa „W II”- częściowej ochrony stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami.

Obowiązuje:

- uzgadnianie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi przez odpowiedni organ ds. ochrony zabytków;

- przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie w granicach strefy, wyprzedzających rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją zamierzenia, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

Strefa „W III”- ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badań archeologicznych w przypadku podejmowania prac ziemnych. Strefa „W III” obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji służby konserwatorskiej. Obowiązuje:

- uzgadnianie zamierzeń inwestycyjnych i innych związanych z pracami ziemnymi przez odpowiedni organ ds. ochrony zabytków;

- przeprowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenie objętym realizacją prac ziemnych, na zasadach określonych przepisami szczególnymi dot. ochrony zabytków.

Zasób archeologiczny gminy Dygowo

Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W I ochrony stanowisk archeologicznych

Nr stan. w wykazie	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na arkuszu	Chronologia	Funkcja
69	PUSTARY	1	91/16-16	WS	G
94	ŚWIELUBIE	2	112/16-16	KAK, KŁŻ, WS	O, LX, C
95	- "-	1	111/16-16	WS	G
123	BARDY	1	68/16-16	WS	G
125	- "-	2	70/16-16	WS	O
127	- "-	7	74/16-16	WS	C
130	- "-	6	73/16-16	WS	O
159	DYGOWO	2	103/16-17	KŁŻ, WS	O, O
314	KŁOPOTOWO	2	73/16-17	WS?	C
315	- "-	1	72/16-17	WS	G

Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W II ochrony stanowisk archeologicznych

Nr stan. w wykazie	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na arkuszu	Chronologia	Funkcja
97	WŁOŚCIBÓRZ	3	85/16-17	WS	C
99	- "-	14	80/16-17	KŁŻ, K.OKSYW., SR	O, O, LX
107	- "-	22	156/17-17	KŁŻ, K.WIELB.	O, O
111	- "-	29	163/17-17	KŁŻ?	C
114	- "-	16	78/16-17	KPL, KŁŻ, SR	O?, O, O?
115	- "-	18	75/16-17	WS	O
116	- "-	19	76/16-17	GR.DĘBCZ., WS, SR	O?, O, O?
124	BARDY	1b	69/16-16	WS	O
126	- "-	8	75/16-16	WS	O
137	- "-	15	82/16-16	SR	C
141	MIECHĘCINO	4	94/16-17	KPM, WS	C, LX
142	- "-	5	95/16-17	KPM	C
150	- "-	6	98/16-17	K.IWIEŃSKA	C
151	PYSZKA	1	45/16-17	KPL, KŁŻ, K.WIELB.	O?, O, O
156	DYGOWO	4	104/16-17	KŁŻ/KPM, WS	C, O
221	GĄSKOWO	5	18/15-17	K.OKSYW., WS, SR	C, LX, LX
259	JAZY	5	26/16-17	KŁŻ, K.OKSYW., SR	C?, C?, O
260	- "-	9	25/16-17	KŁŻ, K.WIELB., SR	O?, O, LX
273	- "-	1	43/16-17	KŁŻ	C
279	- "-	2	30/16-17	KŁŻ, K.WIELB.	O, LX
281	- "-	2a	29/16-17	KŁŻ, K.WIELB., SR	O?, O, O?
282	- "-	8	28/16-17	KPL, K.WIELB., SR	O, O, LX
291	PIOTROWOCE	3a	48/16-17	WS	O
293	- "-	5	51/16-17	K.OKSYW.	O
295	- "-	2	52/16-17	KŁŻ, SR	O, O
333	WRZOSOWO	9	5/16-17	GR.DĘBCZ., SR	C?, O
338	- "-	6	8/16-17	KŁŻ, K.WIELB.	O, O
339	- "-	2	12/16-17	KŁŻ, GR.DĘBCZ., SR	O, O, LX
362	ŁYKOWO	7	32/16-18	KŁŻ, K.WIELB.	O, O
364	- "-	5	30/16-18	KŁŻ	C
366	- "-	15	38/16-18	KAK?, K.WIELB.	O, O

376	SKOCZEWKO	1	53/16-18	KŁŻ,K.WIELB.,WS,SR	O,O,LX,LX
377	- "-	2	54/16-18	GR.DĘBCZ.,WS,SR	O,O,LX
398	SKOCZÓW	33	52/15-18	R	C
401	- "-	22	82/16-18	K.WIELB.,WS,SR	O,O,O
415	- "-	12	45/15-18	GR.DĘBCZ.,SR	C?,LX

Stanowiska zaklasyfikowane do strefy W III ochrony stanowisk archeologicznych

Nr stan. w wykazie	Miejscowość	Nr stan. w miejscowości	Nr stan. na arkuszu	Chronologia	Funkcja
1	STRAMNICZKA	3	107/15-16	WS	LX
2	- "-	2	106/15-16	R	LX
3	- "-	1	105/15-16	STAR	LX
4	- "-	5	109/15-16	STAR	LX
5	- "-	4	108/15-16	SR	LX
6	CZERNIN	13	13/15-16	SR	O
7	- "-	8	8/15-16	KŁŻ,SR	LX,LX
8	- "-	9	9/15-16	R	LX
9	- "-	10	10/15-16	?	LX
10	- "-	11	11/15-16	SR	LX
11	- "-	12	12/15-16	KŁŻ,SR	LX,LX
12	- "-	15	15/15-16	WS	LX
13	- "-	16	16/15-16	SR	LX
14	- "-	14	14/15-16	?	LX
15	- "-	20	20/15-16	SR	LX
16	- "-	21	21/15-16	KŁŻ,SR	LX,LX
17	- "-	22	22/15-16	L,SR	LX,LX
18	- "-	23	23/15-16	?	LX
19	- "-	27	27/15-16	SR	LX
20	- "-	28	28/15-16	SR	O
21	- "-	19	19/15-16	STAR	LX
22	- "-	18	18/15-16	SR	LX
23	- "-	17	17/15-16	KŁŻ	X
24	- "-	38	18/16-16	SR,?	LX,LX
25	- "-	37	17/16-16	WS	LX
26	- "-	33	13/16-16	STAR,SR	LX,LX
27	- "-	34	14/16-16	SR	LX
28	- "-	35	15/16-16	R,SR,?	LX,LX,LX
29	- "-	36	16/16-16	R,SR	LX,LX
30	- "-	39	19/16-16	SR	LX
31	- "-	43	23/16-16	SR	LX
32	- "-	42	22/16-16	SR	LX
33	- "-	40	20/16-16	SR	LX
34	- "-	41	21/16-16	N	LX
35	- "-	31	31/15-16	KŁŻ,?	LX,LX
36	- "-	32	32/15-16	SR,?	LX,LX
37	- "-	33	33/15-16	SR	LX
38	- "-	29	29/15-16	SR,?	LX,LX
39	- "-	30	30/15-16	WS	LX
40	- "-	26	26/15-16	KŁŻ	LX
41	- "-	25	25/15-16	R,?	LX,LX
42	- "-	24	24/15-16	?	LX
43	- "-	7	7/15-16	R	LX
44	- "-	6	6/15-16	STAR	LX
45	- "-	5	5/15-16	KŁŻ	LX

46	- "-	4	4/15-16	STAR,SR	LX,LX
47	- "-	3	3/15-16	STAR,SR	LX,LX
48	- "-	2	2/15-16	?	LX
49	CZERNIN (STRAMNICA)	7	89/15-16	WS	LX
50	- "-	8	90/15-16	STAR,SR	LX,LX
51	DĘBOGARD	1	58/16-16	R	O
52	- "-	2	59/16-16	SR,?	LX,LX
53	- "-	7	64/16-16	SR	LX
54	- "-	10	67/16-16	SR	LX
55	- "-	4	61/16-16	WS,SR	LX,LX
56	- "-	6	63/16-16	SR	LX
57	- "-	9	66/16-16	R,SR	LX,LX
58	- "-	3	60/16-16	STAR,SR	LX,LX
59	- "-	8	65/16-16	SR	LX
60	- "-	5	62/16-16	KŁŻ,R	O,LX
61	PUSTARY	6	96/16-16	SR	LX
62	- "-	20	110/16-16	SR	O
63	- "-	4	94/16-16	WS	O
64	- "-	11	101/16-16	SR	LX
65	- "-	5	95/16-16	WS,SR	LX,LX
66	- "-	19	109/16-16	KŁŻ,SR	O,LX
67	- "-	12	102/16-16	SR	LX
68	- "-	13	103/16-16	SR	LX
70	- "-	14	104/16-16	WS	LX
71	- "-	15	105/16-16	MOPR,SR	LX,LX
72	- "-	16	106/16-16	KŁŻ	LX
73	- "-	7	97/16-16	SR	LX
74	- "-	8	98/16-16	SR	LX
75	- "-	17	107/16-16	R,?	LX,LX
76	- "-	18	108/16-16	WS	LX
77	- "-	2a	92/16-16	WS	LX
78	- "-	2	23/17-16	KŁŻ,WS	O,LX
79	- "-	9	99/16-16	SR	LX
80	- "-	10	100/16-16	SR	LX
81	ŚWIELUBIE	19	128/16-16	SR	LX
82	- "-	20	129/16-16	SR	LX
83	- "-	16	125/16-16	SR	LX
84	- "-	15	124/16-16	SR	LX
85	- "-	4	113/16-16	SR	LX
86	- "-	14	123/16-16	SR	LX
87	- "-	13	122/16-16	SR	LX
88	- "-	18	127/16-16	SR	LX
89	- "-	6	24/17-16	N	LX
90	- "-	3	25/17-16	WS	O
91	- "-	3a	26/17-16	WS	O
92	- "-	12	121/16-16	SR	LX

93	- "-	17	16 126/16-	SR	LX
96	WŁOŚCIBÓRZ	15	16 79/16-17	K.WIEB.,SR	O,LX
98	- "-	4	86/16-17	WS	O
100	- "-	13	81/16-17	K.WIELB.	O
101	- "-	12	82/16-17	GR.DĘBCZ.	O
102	- "-	10	154/17-	SR	LX
103	- "-	21	17 155/17-	K.OKSYW.	O
104	- "-	25	17 159/17-	SR	LX
105	- "-	26	17 160/17-	WS?	LX
106	- "-	28	17 162/17-	KŁŻ	LX
108	- "-	24	17 158/17-	KŁŻ	O
109	- "-	27	17 161/17-	KŁŻ	LX
110	- "-	23	17 157/17-	KŁŻ,SR	O,LX
112	- "-	1	17 83/16-17	WS	O
113	- "-	2	84/16-17	WS	O
117	- "-	20	74/16-17	WS	LX
118	- "-	17	77/16-17	K.WIELB.SR	O,LX
119	BARDY	4	90/16-17	W	O
120	- "-	3	89/16-17	KŁŻ	LX
121	- "-	14	81/16-16	SR	O
122	- "-	13	80/16-16	SR	LX
128	- "-	5	72/16-16	WS	LX
129	- "-	4	71/16-	WS	O
131	- "-	22	16 89/16-16	SR	LX
132	- "-	12	79/16-16	SR	LX
133	- "-	11	78/16-16	KŁŻ,R,STAR	LX,LX,LX
134	- "-	19	86/16-16	KŁŻ,WS	LX,LX
135	- "-	18	85/16-16	KŁŻ,WS,SR	LX,LX,LX
136	- "-	17	84/16-16	SR	LX
138	- "-	16	83/16-16	SR	LX
139	- "-	21	88/16-16	R	LX
140	- "-	20	87/16-16	SR	LX
143	MIECHĘCINO	2	92/16-17	?	O
144	- "-	1	91/16-17	WS	O
145	- "-	8	99/16-17	K.OKSYW.,SR	O,LX
146	- "-	9	101/16-	K.WIELB.	LX
147	- "-	10	17 100/16-	KŁŻ,WS,SR	LX,LX,LX
148	- "-	7	17 96/16-17	R	LX
149	- "-	3	93/16-17	WS	LX
152	DYGOWO	46	30/16-16	?	LX
153	- "-	48	32/16-	SR,?	LX,LX
154	- "-	49	16 33/16-16	SR	LX
155	- "-	29	107/16-	WS	LX
157	- "-	24	17 105/16-	GR.DĘBCZ.,WS	LX,LX
158	- "-	28	17 108/16-	K.WIELB.,SR	LX,LX
160	- "-	21	17 110/16-	K.WIELB.	LX
161	- "-	1	17 102/16-	WS	LX

162	- "-	27	109/16-17	K.WIELB.	LX
163	- "-	45	29/16-16	R,SR	LX,LX
164	- "-	44	28/16-16	SR	LX
165	- "-	47	31/16-16	?	LX
166	- "-	26	106/16-17	SR	LX
167	- "-	25	7/15-17	KŁŻ,WS,SR	LX,LX,LX
168	- "-	35	13/15-17	WS?	LX
169	- "-	34	12/15-17	SR	LX
170	- "-	33	11/15-17	SR	LX
171	- "-	30	8/15-17	?	LX
172	- "-	32	10/15-17	SR	LX
173	- "-	31	9/15-17	SR	LX
174	- "-	6	1/15-17	R,SR	O,O
175	- "-	7	2/15-17	KŁŻ,SR	LX,LX
176	- "-	10	3/15-17	SR	O
177	- "-	13	5/15-17	WS	LX
178	- "-	14	6/15-17	SR	LX
179	- "-	12	4/15-17	WS	LX
180	- "-	8	34/15-16	WS,SR	LX,LX
181	- "-	39	38/15-16	KŁŻ	LX
182	- "-	38	37/15-16	SR	LX
183	- "-	36	35/15-16	?	LX
184	- "-	37	36/15-16	SR,?	LX,LX
185	- "-	41	25/16-16	SR	LX
186	- "-	40	24/16-16	STAR	LX
187	- "-	42	26/16-16	STAR	LX
188	- "-	43	27/16-16	KŁŻ,SR	LX,LX
189	STOJKOWO	12	155/15-17	R,SR	LX,LX
190	- "-	13	156/15-17	SR	LX
191	- "-	14	157/15-17	STAR	LX
192	- "-	15	158/15-17	KŁŻ	LX
193	- "-	16	159/15-17	R,SR	LX,LX
194	- "-	27	170/15-17	?	LX
195	- "-	36	82/15-16	SR	LX
196	- "-	35	81/15-16	R	LX
197	- "-	1	144/15-17	SR	LX
198	- "-	2	145/15-17	SR	LX
199	- "-	3	146/15-17	SR	LX
200	- "-	4	147/15-17	?	LX
201	- "-	6	149/15-17	R	LX
202	- "-	5	148/15-17	?	LX
203	- "-	9	152/15-17	SR	LX
204	- "-	10	153/15-17	KŁŻ	LX
205	- "-	11	154/15-17	?	LX
206	- "-	31	174/15-17	SR	LX
207	- "-	30	173/15-17	SR	LX
208	- "-	29	172/15-	SR	O

209	- "-	17	160/15-17	SR	LX
210	- "-	18	161/15-17	SR	LX
211	- "-	19	162/15-17	SR	LX
212	- "-	20	163/15-17	KŁŻ?	LX
213	- "-	21	164/15-17	?	LX
214	- "-	22	165/15-17	SR	LX
215	- "-	23	166/15-17	?	LX
216	- "-	24	167/15-17	KŁŻ	LX
217	- "-	25	168/15-17	SR	LX
218	- "-	26	169/15-17	SR	LX
219	- "-	28	171/15-17	KŁŻ,SR	LX,LX
220	GASKOWO	12	25/15-17	SR	LX
222	- "-	4	17/15-17	R,SR	O,LX
223	- "-	10	23/15-17	STAR	O
224	- "-	11	24/15-17	KŁŻ,WS	LX,LX
225	- "-	3	16/15-17	SR	LX
226	- "-	23	36/15-17	?	LX
227	- "-	2	15/15-17	SR	LX
228	- "-	21	34/15-17	?	LX
229	- "-	17	30/15-17	KŁŻ	O
230	- "-	18	31/15-17	STAR	LX
231	- "-	15	28/15-17	SR	LX
232	- "-	16	29/15-17	KŁŻ?	LX
233	- "-	14	27/15-17	WS?	LX
234	- "-	13	26/15-17	N,R,SR	LX,LX,LX
235	- "-	19	32/15-17	R,SR	O,LX
236	- "-	20	33/15-17	WS	LX
237	- "-	24	37/15-17	WS	LX
238	- "-	22	35/15-17	SR	LX
239	- "-	8	21/15-17	WS,SR	O,LX
240	- "-	7	20/15-17	WS	LX
241	- "-	9	22/15-17	WS?	LX
242	- "-	6	19/15-17	SR	LX
243	POŁOMINO	3	75/15-17	KŁŻ,SR	LX,LX
244	- "-	4	76/15-17	KŁŻ,WS	O,O
245	- "-	1	73/15-17	KŁŻ,WS,SR	LŻ,LX,LX
246	- "-	5	77/15-17	SR	LX
247	POŁOMINO-RUSOWO	18	102/15-17	N,KŁŻ	LX,O
248	- "-	19	103/15-17	R,WS,SR	O,O,LX
249	POŁOMINO	10	82/15-17	R	LX
250	- "-	9	81/15-17	R	LX
251	- "-	6	78/15-17	SR	LX
252	- "-	7	79/15-17	?	LX
253	- "-	2	74/15-17	WS	LX
254	- "-	8	80/15-17	?	LX
255	POŁOMINO-RUSOWO	1	85/15-17	WS	O
256	- "-	21	105/15-17	WS	LX
257	- "-	20	104/15-17	KŁŻ,SR	LX,LX
258	JAZY	4	27/16-17	K.OKSYW.	O

261	- "-		10	24/16-17	GR.DĘBCZ.	O
262	- "-			23/16-17	GR.DĘBCZ.	LX
			1a			
263	- "-		27	22/16-17	R,SR	O,LX
264	- "-		12	38/15-17	R	LX
265	- "-		22	39/15-17	N,R,WS,SR	LX,O,O,LX
266	- "-		23	40/15-17	KPL	LX
267	- "-		24	41/15-17	N,R,WS	LX,O,LX
268	- "-		25	40/16-17	WS	LX
269	- "-		26	41/16-17	KPL	LX
270	- "-		13	39/16-17	K.WIELB.,SR	LX,LX
271	- "-		14	38/16-17	KŁŻ	O
272	- "-		18	37/16-17	K.WIELB.,SR	LX,LX
274	- "-		17	36/16-17	SR	LX
275	- "-		16	34/16-17	KŁŻ,SR	O,LX
276	- "-		15	33/16-17	KŁŻ,GR.DĘBCZ.,WS,SR	LX,O,LX,LX
277	- "-		19	35/16-17	SR	LX
278	- "-		11	42/16-17	WS	O
280	- "-		3	31/16-17	K.WIELB.,SR	O,O
283	- "-		20	32/16-17	SR	LX
284	PIOTROWICE		20	65/16-17	K.WIELB.,SR	LX,O
285	- "-		1	46/16-17	GR.DĘBCZ.	A?
286	- "-		23	107/17- 17	WS	O
287	- "-		21	105/17- 17	WS,SR	LX,LX
288	- "-		27	111/17- 17	KŁŻ,SR	O,LX
289	- "-		26	110/17- 17	?	LX
290	- "-		2a	47/16-17	WS	O
292	- "-		7	49/16-17	KPL,KŁŻ	LX,LX
294	- "-		6	50/16-17	K.OKSYW.	O
296	- "-		4	53/16-17	KŁŻ	O
297	- "-		3	56/16-17	G.DĘBCZ.	LX
298	- "-		1a	54/16-17	G.DĘBCZ.	O
299	- "-		8	55/16-17	SR	LX
300	- "-		9	57/16-17	WS,SR	LX,LX
301	- "-		15	61/16-17	KŁŻ,SR	LX,O
302	- "-		16	62/16-17	SR	LX
303	- "-		17	58/16-17	SR	LX
304	- "-		18	63/16-17	WS	LX
305	- "-		19	64/16-17	K.WIELB.,SR	LX,O
306	- "-			59/16-17	SR	LX
			10			
307	- "-			60/16-17	SR	LX
			13			
308	- "-			103/17- 17	KPM,SR	LX,LX
			12			
309	- "-			102/17- 17	SR	LX
			11			
310	- "-			104/17- 17	WS	LX
			14			
311	- "-			109/17- 17	SR	LX
			25			
312	- "-			108/17- 17	GR.DĘBCZ.	O
			24			
313	- "-			106/17- 17	R	LX
			22			
316	- "-		6	71/16-17	KŁŻ,SR	LX,O
317	- "-		7	70/16-17	SR	LX
318	- "-		5	69/16-17	KŁŻ,K.WIELB.,WS	O?,O?,LX
319	- "-		8	68/16-17	GR.DĘBCZ.	LX
320	- "-		11	73/17-17	STAR	LX
321	- "-		12	74/17-17	WS	LX
322	- "-		25	76/17-17	SR	LX
323	- "-		24	75/17-17	WS?	LX

324	- "-	10	66/16-17	SR	LX
325	- "-	9	67/16-17	SR	LX
326	WRZOSOWO	22	47/16-18	K.WIELB.,SR	LX,LX
327	- "-	23	48/16-18	SR	LX
328	- "-	25	49/16-18	K.WIELB.,SR	LX,LX
329	- "-	24	50/16-18	WS,SR	LX,LX
330	- "-	26	51/16-18	SR	LX
331	- "-	27	52/16-18	K.WIELB.	LX
332	- "-	19	16/16-17	KŁŻ	LX
334	- "-	10	6/16-17	KŁŻ	O
335	- "-	20	15/16-17	K.OKSYW.	LX
336	- "-	8	3/16-17	R	LX
337	- "-	7	7/16-17	K.WIELB.,SR	O,LX
340	- "-	1	13/16-17	KŁŻ,SR	LX,O
341	- "-	3	11/16-17	KŁŻ,SR	LX,LX
342	- "-	14	21/16-17	WS,SR	O,O
343	- "-	15	20/16-17	WS	O
344	- "-	16	19/16-17	SR	O
345	- "-	17	18/16-17	WS,SR	O,LX
346	- "-	18	17/16-17	GR.DĘBCZ.	LX
347	- "-	4	9/16-17	KŁŻ,R,SR	LX,LX,LX
348	- "-	5	10/16-17	GR.DĘBCZ.	LX
349	- "-	12	2/16-17	K.WIELB.,SR	LX,LX
350	- "-	11	4/16-17	R,SR	LX,LX
351	- "-	21	14/16-17	SR	LX
352	- "-	13	1/16-17	?	LX
353	ŁYKOWO	21	42/16-18	WB	LX
354	- "-	22	41/16-18	N?,SR	LX,LX
355	- "-	20	40/16-18	KŁŻ,K.WIELB.,WS,SR	LX,O,O,LX
356	- "-	16	39/16-18	WS,SR	O,LX
357	- "-	19	43/16-18	N	LX
358	- "-	17	44/16-18	SR	O
359	- "-	8	35/16-18	WS,SR	LX,LX
360	- "-	9	34/16-18	KŁŻ	O
361	- "-	6	33/16-18	N,KŁŻ,SR	LX,O,LX
363	- "-	4	31/16-18	KŁŻ	LX
365	- "-	3	29/16-18	GR.DĘBCZ.,SR	LX,LX
367	- "-		37/16-18	WS,SR	O,LX
		13			
368	- "-	23	36/16-18	KŁŻ	LX
369	- "-	18	45/16-18	K.WIELB.,SR	LX,LX
370	SKOCZEWKO	19	62/16-18	K.WIELB.,SR	LX,O
371	- "-	18	63/16-18	KŁŻ,SR	LX,LX
372	- "-	17	64/16-18	KŁŻ	O
373	- "-	16	65/16-18	KŁŻ,WS,SR	LX,LX,LX
374	- "-	8	67/16-18	KŁŻ,SR	O,O
375	- "-	5	75/16-18	GR.DĘBCZ.,SR	LX,LX
378	- "-	4	55/16-18	K.OKSYW.,SR	O,LX
379	- "-	9	69/16-18	K.WIELB.	LX
380	- "-	10	70/16-18	KŁŻ,K.WIELB.,SR	LX,LX,O
381	- "-	21	59/16-18	K.WIELB.,WS,SR	LX,O,O
382	- "-	23	61/16-18	N?,KŁŻ,SR	LX,O,O,
383	- "-	24	60/16-18	GR.DĘBCZ.	LX
384	- "-	22	57/16-18	KŁŻ,SR	LX,LX
385	- "-	20	58/16-18	KŁŻ,SR	LX,O
386	- "-	3	56/16-18	K.WIELB.,WS,SR	LX,LX,O
387	- "-	15	66/16-18	GR.DĘBCZ.,WS,SR	O,LX,O
388	- "-	11	68/16-18	GR.DĘBCZ.,SR	LX,LX
389	- "-	7	72/16-18	GR.DĘBCZ.,WS	O,O
390	- "-	6	71/16-18	WS,SR	O,O
391	- "-	12	73/16-18	GR.DĘBCZ.,WS,SR	O,LX,LX
392	- "-	13	74/16-18	GR.DĘBCZ.,WS	LX,LX
393	- "-	14	76/16-18	SR	LX
394	SKOCZÓW	11	44/16-18	K.OKSYW.,SR	O,LX
395	- "-	10	43/16-18	R	LX
396	- "-	9	42/16-18	STAR	LX
397	- "-	8	41/16-18	R,SR	LX,LX

399	- "-	34	53/16-18	?	LX
400	- "-	21	83/16-18	SR	LX
402	- "-	23	81/16-18	K.OKSYW.,SR	O,LX
403	- "-	24	80/16-18	K.WIELB.,WS	LX,LX
404	- "-	27	79/16-18	WS	LX
405	- "-	26	78/16-18	WS,SR	LX,O
406	- "-	25	77/16-18	KŁŻ,SR	LX/C?,O
407	- "-	30	89/16-18	WS	LX
408	- "-	20	88/16-18	SR	O
409	- "-	19	87/16-18	KŁŻ,R,SR	LX,LX,O
410	- "-	28	90/16-18	KŁŻ,SR	LX,LX
411	- "-	29	91/16-18	SR	LX
412	- "-	18	86/16-18	R,SR	LX,LX
413	- "-	17	85/16-18	K.OKSYW.,SR	O,LX
414	- "-	16	84/16-18	K.WIELB.	LX
416	- "-	37	56/15-18	SR	LX
417	- "-	16	49/15-18	R?	LX
418	r- "-	14	47/15-18	SR	O
419	- "-	13	46/15-18	SR	LX
420	- "-	15	48/15-18	KWBR,SR	LX,LX
421	- "-	36	55/15-18	WS	O
422	- "-	38	57/15-18	WS	LX
423	- "-	35	54/15-18	N?,WS,SR	LX,O,LX
424	- "-	39	58/15-18	SR	LX
425	- "-	3	36/15-18	WS	O
426	- "-	2	35/15-18	R	O
427	- "-	1	34/15-18	R,WS	LX,O
428	- "-	5	38/15-18	KŁŻ	LX
429	- "-	4	37/15-18	R	LX
430	- "-	6	39/15-18	KWBR,SR	O,LX
431	- "-	7	40/15-18	KŁŻ	LX
432	- "-	31	50/15-18	KŁŻ	O
433	- "-	32	51/15-18	?	LX
434	- "-	40	59/15-18	?	LX

WYKAZ SKRÓTÓW

LX	- ślad osadniczy
X	- punkt osadniczy
O	- osada
G	- grodzisko
C	- cmentarzysko
A	- skarb
N	- okres neolitu
KPL	- kultura pucharów lejkowatych
KAK	- kultura amfor kulistych
k.iwień.	- kultura iwieńska
KŁŻ	- kultura łużycka
KPM	- kultura pomorska
k.oksyw.	- kultura oksywska
k.wielb.	- kultura wielbarska
gr.dębcz.	- grupa dębczyńska
MOPR	- młodszy podokres przedrzymski
L	- okres lateński
R	- okres rzymski
STAR	- okres starożytny
WS	- okres wczesnośredniowieczny
SR	- okres średniowieczny
?	- chronologia nieokreślona

6.3. Uwarunkowania i kierunki ochrony pozostałych składników środowiska

Do istotnych zagrożeń należy zaliczyć źródła zanieczyszczeń mogących wpłynąć na degradację gleb poprzez zmianę jej składu chemicznego, przede wszystkim zwiększenia zawartości metali ciężkich oraz związków organicznych:

- nielegalne składowiska śmieci w nieeksploatowanych wyrobiskach i na obrzeżach lasów;
- wylewy nieczystości płynnych do rowów melioracyjnych i małych cieków;
- używanie nieprzetworzonej gnojowicy do nawożenia pól (zjawisko to ograniczyło się w ciągu ostatnich kilkunastu lat, obecnie ponownie narasta);
- nieracjonalne stosowanie środków ochrony roślin lub nawozów sztucznych.

Obszary zdegradowane na terenie gminy Dygowo:

- składowiska odpadów.

Obecnie zmieszane odpady komunalne zbierane na terenie gminy Dygowo trafiają na składowiska odpadów komunalnych w Krzywopłotach, gmina Karlino oraz w Kukince, gmina Ustronie Morskie.

Na terenie gminy nie ma innych instalacji do unieszkodliwiania odpadów.

- Nielegalne składowiska odpadów.

Nie ma na obszarze gminy większych tzw. „dzikich wysypisk”.

- Wyrobiska po nieczynnych od wielu lat piaskowniach: są liczne, niewielkie, najczęściej stare, zarośnięte krzakami lub drzewami:

- Miejsca nielegalnego poboru kruszywa

Nielegalnego wydobycia kruszywa dokonuje się na niewielką skalę w okolicach miejscowości Miechęcino.

- Wszystkie nielegalne składowiska odpadów, wyrobiska po nieczynnych piaskowniach oraz miejsca nielegalnego poboru kruszywa stanowią zagrożenia dla środowiska oraz są ważnymi składnikami krajobrazu. W studium ustala się następujące postępowanie:

- należy podjąć działania w celu niedopuszczenia do dalszej eksploatacji kruszywa oraz do składowania odpadów w miejscach na ten cel nie przeznaczonych;

- miejsca nie przeznaczone na składowanie odpadów należy zrehabilitować poprzez usunięcie odpadów na składowisko odpadów i zagospodarowanie terenu na funkcje, które nie będą szkodliwe dla środowiska i nie będą wprowadzały dysharmonii w krajobrazie;

- wyrobiska po nieczynnych piaskowniach oraz miejsca nielegalnego poboru kruszywa należy zrehabilitować poprzez właściwą niwelację i przeznaczając teren na funkcje, które nie będą szkodliwe dla środowiska i nie będą wprowadzały dysharmonii w krajobrazie. Predysponuje następujące zagospodarowanie: zalesienia, rekreacja, sport.

- Bariery ekologiczne pochodzenia antropogenicznego:

– szlaki komunikacyjne: droga wojewódzka nr 163 i linia kolejowa Kołobrzeg – Białogard oraz asfaltowe przede wszystkim drogi powiatowe o zwiększonym natężeniu ruchu;

– energetyczne linie przesyłowe: linia 110 KV oraz w przyszłości liczne elektrownie wiatrowe.

Decyzją Ministra Środowiska DGiKGe-4771-43/5988/08/MS z dnia 09.10.2008 wykreślony został z rejestru obszarów górniczych obszar górniczy Daszewo dla złoża Daszewo N NR 4936 ropy naftowej.

7. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM I PONADLOKALNYM.

Na terenie Gminy głównym przedsięwzięciem celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym będzie rozbudowa dróg publicznych w tym drogi wojewódzkiej Kołobrzeg- Karlino. Rozważany jest również wariant przebiegu drogi krajowej S 11 Kołobrzeg- Koszalin- Poznań.

Na podstawie istniejącej strategii Gminy nie zakłada się realizacji nowych inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym poza infrastrukturą techniczną, drogami, obiektami usługowymi i terenami zabudowy usług sportowo-rekreacyjnych.

8. OBSZARY DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE PLANU MIEJSCOWEGO ORAZ DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SPORZĄDZIĆ PLANY MIEJSCOWE.

Na terenie Gminy występują następujące obszary dla których występuje obowiązek sporządzenia planów miejscowych:

- obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości;
- obszary przestrzeni publicznej.

Gmina zamierza sporządzić plany miejscowe dla następujących terenów:

- farm elektrowni wiatrowych;
- zwartej zabudowy wsi: Dygowo, Wrzosowo, Bardy, Świelubie, Czernin. Dotyczy to szczególnie terenów przewidzianych w studium pod zabudowę mieszkaniową i gospodarczą.

9. OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.

Nie zakłada się przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne (nie dotyczy sieci infrastruktury technicznej i dróg).

Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze związane są z budową infrastruktury technicznej, dróg (drogi krajowej), farm elektrowni wiatrowych oraz zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej, które znajdują się poza terenami wyznaczonymi w nieobowiązujących planach miejscowych (uzyskano zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze) oraz obecnie obowiązujących planach miejscowych i podtrzymane ustaleniami studium. Wystąpi to jednak na niewielkich stosunkowo zwartych obszarach. Wynika to z faktu, że zgody na zmianę gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne raz dokonane są aktualne cały czas. Obszary przeznaczone na cele nierolnicze określone zostaną w planach miejscowych.

10. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁÓW NIERUCHOMOŚCI.

Nowymi obszarami wymagającymi przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości (poza wyznaczonymi w obowiązujących planach) mogą być duże tereny przeznaczone w studium pod zainwestowanie.

11. OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ I ROZMIESZCZENIA OBIEKTÓW HANDLOWYCH O POWIERZCHNI SPRZEDAŻY POWYŻEJ 2000 M².

Ze względu na centralne położenie m. Dygowo w stosunku do otaczającej go Gminy oraz pełnienie przez Dygowo funkcji głównego ośrodka obsługi mieszkańców

Gminy, na terenie Gminy nie występują obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie przestrzeni publicznej. W pewnym sensie znaczenie takie spełniają tereny szkolne, tereny rekreacji, w tym tereny turystyczne nad Parsętą oraz parki i boiska wiejskie.

Nie projektuje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Dopuszcza się możliwość rozmieszczenia centrum usług wielofunkcyjnych w tym obiektów handlowych nie przekraczających powierzchni sprzedaży 400 m² w miejscowości Dygowo.

12. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.

Na terenie Gminy nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych.

13.OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI I ICH REKULTYWACJI.

W obrębie zabudowanych terenów przekształceń i rehabilitacji wymagają przede wszystkim:

- powojenna zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna z płaskimi dachami;

- powojenna zabudowa ferm i dużych obiektów hodowlanych oraz zaplecza PGR.

Dotyczy to przede wszystkim wsi: Dygowo, Wrzosowo, Gąskowo, Czernin, Pustary.

Ważnym zagadnieniem jest uporządkowanie układów przestrzennych wsi poprzez wprowadzenie zabudowy plombowej, likwidację ruin i uporządkowanie niezagospodarowanych działek.

Rekultywacja dotyczy głównie wyrobisk ziemnych, których na terenie Gminy jest kilka. Wyrobiska te w zależności od położenia, można zalesić, wykonać stawy rybne lub przeznaczyć pod urządzenia rekreacji.

14. GRANICE TERENÓW ZAMKNIĘTYCH I ICH STREF OCHRONNYCH.

Na terenie Gminy teren zamknięty obejmuje linię kolejową.

15. OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTOWYCH.

1. Zmieniane studium było opracowane w latach 2000- 2002. Od tego czasu wiele się zmieniło w procesach inwestycyjnych, planowaniu przestrzennym i założeniach gospodarczych. Ponieważ niniejsza zmiana studium obejmuje wszystkie zagadnienia, dlatego nie wyróżnia się elementów zmienianych w tekście i na rysunku studium. Cały tekst jest tekstem ujednoczonym, a cały rysunek studium jest nowym rysunkiem z elementami zmienianego studium.

2. Celem opracowania zmiany studium jest:

- sprecyzowanie polityki gminnej w sferze zagospodarowania przestrzennego, polityki gruntami, działalności inwestycyjnej, procesów społecznych oraz ochrony środowiska;
- koordynowanie różnorodnych działań i procesów, określenie

- perspektywicznego scenariusza zdarzeń;
  - stworzenie podstaw do opracowania programów, planów, strategii oraz dokumentacji projektowych;
  - spełnienie wymogów aktualnej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
3. Założenia programowo- przestrzenne:
- dopuszcza się w studium pozostawienie uzasadnionych ustaleń planów miejscowych opracowanych po 01.01.1995 r.;
  - zakłada się systematyczny, etapowy rozwój infrastruktury technicznej w obrębie wsi przewidzianych do rozwoju gospodarczego;
  - dążyć należy do rozwiązań obsługujących większe zespoły wiejskie, a nie tylko poszczególne wsie. Zapewni to mniejsze koszty użytkowania obiektów i większą sprawność obsługi (układy pierścieniowe – zaopatrzenia w wodę, gaz, energię elektryczną);
  - w perspektywie (2020 r.) na terenie Gminy będzie mieszkało około 6500 osób;
  - zachowuje się obiekty i obszary objęte formami ochrony przyrody i ochrony środowiska kulturowego;
  - na obszarze gminy występuje dużo cennych przyrodniczo obiektów i terenów, które dotychczas nie podlegały ochronie. Sprawą pilną jest objęcie ich ochroną prawną;
  - największy potencjalnie obszar perspektywicznych inwestycji znajduje się w Dygowie i w jego sąsiedztwie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 163 – Czernin oraz Wrzosowo;
  - korzystne uwarunkowania przestrzenne do rozwoju funkcji turystycznej znajdują się zarówno w rejonie drogi wojewódzkiej (turystyka zmotoryzowana) jak i w południowej części Gminy wzdłuż doliny Parsęty (turystyka stacjonarna) Kłopotowo, Włóścibórz, Miechęcino, Bardy, Świelubie i Pustary oraz Stojkowo (nad jeziorem w granicach określonych w obowiązującym planie i studium). Powinna być ona oparta o turystykę wodną i krajoznawczą.
4. W chwili obecnej na terenie Gminy obowiązują dokumenty prawne z zakresu planowania przestrzennego, których ważność podtrzymuje się zgodnie z ustaleniami studium.
5. Gmina Dygowo jest gminą wiejską wchodzącą w skład województwa zachodniopomorskiego w powiecie kołobrzeskim. Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w Dygowie. Gmina składa się z 15 sołectw w ramach których znajduje się 19 wsi zamieszkałych, w tym jedna – Połomino - zanikająca. Sołectwa stanowią: Bardy, Czernin, Dębogard, Dygowo, Gąskowo, Jazy, Łykowo, Miechęcino, Piotrowice, Skoczów, Stojkowo, Stramniczka, Świelubie, Wrzosowo, Pustary.
- Nie przewiduje się zmian w przebiegu granic Gminy, jak i w strukturze administracyjnej. Uporządkowania natomiast wymaga podział administracyjny miejscowości, w tym pod kątem likwidacji nazw miejscowości nie zamieszkałych.
6. Dygowo dla Gminy stanowi centrum usług w zakresie, zdrowia, kultury, bezpieczeństwa publicznego (policja, straż gminna), administracji publicznej (w Dygowie znajduje się siedziba Urzędu Gminy), usług handlu, gastronomii, rzemiosła i usług pocztowych. W związku z czym nie zachodzi generalnie potrzeba wyznaczania specjalnych terenów pod tego rodzaju usługi. Zresztą część tych usług może zostać zlokalizowana w zabudowie jednorodzinnej, a część wymagającą większych powierzchni można zlokalizować w istniejących w

- niektórych wsiach pomieszczeniach po likwidacji innych funkcji.
7. Na terenie Gminy w zasadzie nie występuje zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia. Na jej terytorium i w niedalekim sąsiedztwie nie znajduje się zakład, budowla oraz nie ma takiego użytkowania terenów, które mogło by stanowić zagrożenie. Pewnym ograniczone bezpieczeństwo występuje w dolinie rzek Parsęty i Pyszki, których tereny dolinne co roku są zalewane i w przyszłości obszary te stanowić będą obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią i na nich obowiązywać będą ograniczenia zagospodarowania, o których mowa w przepisach odrębnych. W związku z tym nie należy dopuścić do ich zabudowy. Zagrożenie komunikacyjne stanowi droga wojewódzka Kołobrzeg – Karlino nr 163 przebiegająca przez centra wsi (Dygowo, Wrzosowo). Ażeby zmienić tę sytuację wskazana byłaby budowa obwodnic (brak stanowiska Zachodniopomorskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich).
  8. Najkorzystniejsze warunki rozwoju przestrzennego mają wsie:
    - Dygowo, Wrzosowo i Czernin ze względu na położenie, istnieją nieograniczone przestrzenne możliwości rozwojowe, dobre połączenie drogowe z Kołobrzegiem oraz położenie wzdłuż drogi wojewódzkiej.Najbardziej rozwojowym i perspektywicznym obszarem turystyki i rekreacji jest południowy rejon gminy - wsie Kłopotowo, Świelubie, Miechęcino, Bardy i Pustary oraz Stojkowo.
Pozostałe wsie, w których dominuje rolnictwo (Czernin, Włóścibórz, Jazy, Piotrowice) będą przechodziły procesy przekształceniowe uzależnione przede wszystkim od polityki państwa w stosunku do obszarów wiejskich (rolnictwo, działalność pozarolnicza – usługi, rzemiosło, produkcja).
  9. Dla całego obszaru Gminy ustalono wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy. Przy opracowywaniu planów miejscowych należy kierować się tymi wskaźnikami.
  10. Dla wszystkich jednostek osadniczych określono ustalenia i informacje o uwarunkowaniach i kierunkach rozwoju zarówno w tekście jak i na rysunku studium.
  11. Rolnictwo jest podstawową funkcją gospodarczą Gminy. Rozwój funkcji rolniczej uzależniony jest od zespołu czynników, w tym wynikających z warunków przyrodniczych przestrzeni rolniczej, jej zainwestowania, warunków ekonomicznych, społecznych, polityki rolnej państwa. Czynniki te po przeanalizowaniu zgrupowano na podstawowe czynniki ograniczające i sprzyjające rozwojowi rolnictwa na terenie gminy.
  12. Lasy zajmują powierzchnię 2439ha co stanowi prawie 20% powierzchni gminy Dygowo. Strefa lasów obejmuje południowo – zachodnią i północną część gminy. Wśród lasów występują lasy ochronne - wodochronne.
Lasy w południowo – zachodniej części Gminy występują na postulowanym Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Parsęty i specjalnym obszarze ochrony siedlisk Natura 2000 Dorzecze Parsęty.
Natomiast lasy w północnej i środkowej części Gminy wchodzi w skład dużych kompleksów leśnych . Ich wykorzystanie gospodarcze oraz planowe nasadzenia odbywać się będą w oparciu o plany urządzenia lasów.
  13. Gmina Dygowo jest dobrze wyposażona w poszczególne media infrastruktury technicznej. Konieczne są dalsze działania w celu wyposażenia w główne media infrastruktury wszystkie, rozwojowe wsie. Dotyczy to przede wszystkim dużych, zwartych wsi, położonych w rejonach zakładanego intensywnego rozwoju .
    - Zaopatrzenie w wodę.

Gmina Dygowo jest w pełni zwodociągowana, a działające wodociągi posiadają znaczne rezerwy produkcyjne.

Dla osiągnięcia jakości wody odpowiadającej standardom Unii Europejskiej przewiduje się połączenie siecią pierścieniową jak największej ilości istniejących ujęć i zabudowań oraz likwidację ujęć nieopłacalnych ekonomicznie. W chwili obecnej opracowywany jest i realizowany projekt „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty”, w oparciu o który będzie realizowane zaopatrzenie w wodę z ujęcia w Bogucinie. Zakłada się pozostawienie ujęć wody z hydroforniami w Skoczowie i Włóściborzu.

Ze względów na bezpieczeństwo zasilania i bezpieczeństwo pożarowe oraz ze względu na układ osadniczy gminy wskazanym jest pozostawienie jako rezerwa najwartościowszych ujęć wody.

Niezależnie od zasilania z sieci wodociągowej, należy przewidzieć zapewnienie ciągłości dostaw wody pitnej ze źródeł zastępczych dla ludności i wyznaczonych zakładów przemysłu spożywczego oraz wody do likwidacji skażeń, a także do celów przeciwpożarowych, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Należy zapewnić skuteczne działanie systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania o zagrożeniach zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

- Gospodarka ściekami

System odprowadzania ścieków na terenie gminy jest oparty na trzech oczyszczalniach ścieków, z których 3 w m. Kłopotowo, Włóścibórz i Pustary są oczyszczalniami lokalnymi obsługującymi pojedyncze miejscowości i oczyszczalni zbiorczej w m. Dygowo, która została wybudowana w 2000 roku.

Zgodnie z „Koncepcją programową budowy kanalizacji ściekowej na terenie gminy Dygowo w zakresie potrzebnym do opracowania PF-U” jako odbiornik ścieków przyjęto oczyszczalnię ścieków w Korzyścienku poprzez istniejącą kanalizację ściekową miasta Kołobrzeg.

W chwili obecnej opracowywany jest i realizowany projekt „Zintegrowanej gospodarki wodno-ściekowej w dorzeczu Parsęty”, w oparciu o który będzie realizowana gospodarka ściekowa dla całej Gminy.

Stan techniczny większości sieci jest zadowalający, ale objęcie zorganizowanym odpływem ścieków terenu całej gminy wymaga budowy nowych sieci w pozostałych miejscowościach.

- Elektroenergetyka

Na terenie gminy energia elektryczna jest dostarczana liniami napowietrznymi ze stacji GPZ 110/15kV w Kołobrzegu, Gościnie i Białogardzie. Poszczególne miejscowości zasilane są przez sieci średniego napięcia 15 kV.

W związku z projektowanymi elektrowniami wiatrowymi zakłada się budowę nowych sieci średniego i wysokiego napięcia 15-110 kV oraz budowę w rejonach elektroenergetycznych farm wiatrowych stacji GPZ.

W studium zaznaczono tereny lokalizacji farm elektrowni wiatrowych wyznaczonych w planach miejscowych oraz farm nowo projektowanych wraz z około 500 m strefami ich oddziaływania.

W związku z budową farm elektrowni wiatrowych konieczne będzie wybudowanie nowych linii elektroenergetycznych 110 kV, które połączą elektrownie ze stacjami elektroenergetycznymi położonymi poza terenem gminy. Wszędzie tam, gdzie jest to możliwe dążyć należy do ograniczenia ilości linii między innymi poprzez budowę linii dwutorowych, prowadzenie linii w pasach technicznych (wzdłuż istniejącej linii) oraz

trasowanie nowych linii w ten sposób, ażeby ograniczyć do niezbędnego minimum negatywną ingerencję w krajobraz.

Istniejąca sieć i trasy linii SN przebiegają w wielu przypadkach w sposób przypadkowy, wprowadzając w krajobrazie chaos krajobrazowy. Również w tym przypadku realizacja nowych linii powinna uwzględniać prowadzenie linii w pasach technicznych (wzdłuż istniejących linii) oraz trasować nowe linie w ten sposób, ażeby ograniczyć do niezbędnego minimum negatywną ingerencję w krajobraz.

- Komunikacja

Gmina Dygowo komunikacyjnie obsługiwana jest przez 2 główne systemy – sieć drogową i kolejową. Cały układ sieci wraz z numeracją został przedstawiony na załączonej mapie.

- Komunikacja kolejowa

W studium przyjmuje się istniejący układ linii kolejowej oparty o wykształconą już sieć połączeń, którą tworzy linia kolejowa Kołobrzeg – Karlino - Białogard – linia jednotorowa, zelektryfikowana. Obszar gminy obsługiwany jest stacją w Dygowie.

- Komunikacja drogową

Gmina obsługiwana jest przez drogi kategorii: wojewódzka, powiatowa, gminna i drogi wewnętrzne. W zakresie komunikacji drogowej oprócz przebudowy drogi wojewódzkiej nr 163 Kołobrzeg- Białogard- Połczyn Zdrój- Czaplinek-Wałcz prowadzona musi być systematyczna przebudowa dróg powiatowych.

Warunkiem właściwego działania sieci komunikacyjnej jest doprowadzenie dróg do parametrów technicznych określonych w normatywach dla poszczególnych klas technicznych.

Przed wszystkim należy poszerzyć pasy techniczne dróg do wielkości określonych w przepisach odrębnych, poszerzyć jezdnie, doprowadzić łuki poziome i pionowe do wielkości normatywnych.

Jako uwarunkowanie podstawowe, które należy uwzględnić w trakcie opracowania planów miejscowych lub wydawania innych decyzji poza planami miejscowymi jest zachowanie normatywnych odległości jezdni od przewodów infrastruktury technicznej w tym szczególnie sieci gazowych. Wzdłuż dróg należy wyznaczyć pasy techniczne dla infrastruktury technicznej (wszędzie gdzie jest to możliwe poza pasem drogowym zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami)

- Zaopatrzenie w gaz.

Gmina zaopatrywana jest w gaz przewodowy z dwóch niezależnych systemów - z własnych źródeł gazu w rejonie Jazy oraz w niedużym zakresie z gazociągów z terenu gm. Karlino.

Na terenie Gminy znajduje się obiekt Kopalnia Gazu - Daszewo w obrębie którego znajdują się urządzenia technologiczne związane z wydobywanym na terenie Gminy gazem. Znajduje się tutaj również stacja redukcyjna gazu z której rozprowadzany jest gaz na teren Gminy siecią gazociągów średniego ciśnienia. Kopalnia połączona jest również gazociągiem wysokiego ciśnienia z systemem gazociągów krajowych w obrębie gm. Karlino.

Do wszystkich wsi o zwartej zabudowie doprowadzony jest gaz ziemny. W trakcie prac projektowych i realizacyjnych są gazociągi, które zasilą poszczególne zabudowania położone poza zwartą zabudową.

14. Część terenów Gminy położona w dolinie Parsęty i Pyszki znajduje się w obszarach zagrożenia powodzią. W związku z tym nie należy dopuścić do ich zabudowy i użytkowania w sposób niezgodny z przepisami odrębnymi. W przyszłości obszary te stanowić będą obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią ze wszystkimi z tego wynikającymi konsekwencjami.

Przede wszystkim zakazuje się ich zabudowy oraz zalesiania dna doliny z wyjątkiem prowadzenia infrastruktury technicznej oraz wykorzystaniem ich dla celów turystyki wodnej.

W obowiązującym planie miejscowym obejmującym między innymi dolinę Parsęty przeznaczono duże obszary dna doliny pod zalesienie. Jest to niezgodne z art. 82 ust. 2 ustawy z 2005 r. z późn. zmian. Prawo wodne. W związku z tym w studium wyłącza się te tereny z zalesienia.

15. Turystyka ze względu na uwarunkowania środowiska może odgrywać pewne znaczenie w gospodarce Gminy, dlatego należy podjąć działania w celu wykorzystania części cennych walorów środowiska. Należą do nich:

- urokliwa dolina Parsęty z atrakcyjnymi, porośniętymi lasem zboczami doliny;
- bardzo czyste środowisko w części naturalne, szczególnie w ramach agroturystyki;
- „Szlak Solny” i „Po Parsęcie” oraz „Szlak śladami historii ziemi dygowskiej”
- istniejące i projektowane przez najcenniejsze przyrodniczo i kulturowo tereny piesze i rowerowe szlaki turystyczne;
- usługi turystyki wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 163.

16. Ochrona środowiska stanowi jedno z głównych uwarunkowań możliwości rozwojowych gminy. Dlatego tak ważne jest jego rozpoznanie i podjęcie decyzji projektowych w zakresie ochrony.

Zachowuje się istniejące, prawnie chronione następujące formy ochrony przyrody oraz planuje się nowe:

- obszary „NATURA 2000” (projektowane);
- rezerwat przyrody;
- pomniki przyrody;
- użytki ekologiczne;
- projektowane obszary chronionego krajobrazu.

17. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- zabytki nieruchome:
  - a) krajobraz kulturowy;
  - b) układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane;
  - c) dzieła architektury i budownictwa,
  - d) dzieła budownictwa obronnego;
  - e) obiekty techniki,
  - f) cmentarze,
  - g) parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni;
  - h) miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź wybitnych osobistości lub instytucji;
- zabytki ruchome;
- zabytki archeologiczne – cmentarzyska, kurhany, pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej;
- nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy placów i ulic.

Formami ochrony zabytków są:

- a) wpis do rejestru zabytków;
- b) uznanie za pomniki historii;
- c) utworzenie parku kulturowego;
- d) ustalenia ochrony w miejscowym planie.

W studium podtrzymuje się istniejące formy ochrony oraz planuje się nowe obiekty i obszary objąć ochroną zgodnie z wykazem tych obiektów wraz ze stanowiskami archeologicznymi zaznaczonymi na rysunku studium.

18. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Na terenie Gminy głównym przedsięwzięciem celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym będzie rozbudowa dróg publicznych w tym głównie drogi wojewódzkiej Kołobrzeg- Karlino.

Na podstawie istniejącej strategii Gminy nie zakłada się realizacji nowych inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym poza infrastrukturą techniczną, drogami i terenami sportowo-rekreacyjnymi.

19. Obszary dla których obowiązkowe jest sporządzenie planu miejscowego oraz dla których gmina zamierza sporządzić plany miejscowe.

Nie projektuje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m². Dopuszcza się możliwość rozmieszczenia centrum usług wielofunkcyjnych w tym obiektów handlowych wielkopowierzchniowych ale nie przekraczających powierzchni sprzedaży 400 m² w obrębie Dygowa.

20. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Nie zakłada się przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne (nie dotyczy sieci infrastruktury technicznej i dróg).

Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze związane są z budową infrastruktury technicznej, dróg, farm elektrowni wiatrowych oraz zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej, które znajdują się poza terenami wyznaczonymi w nieobowiązujących oraz obecnie obowiązujących planach miejscowych i podtrzymane ustaleniami studium. Wystąpi to jednak na niewielkich stosunkowo zwartych obszarach. Wynika to z faktu, że zgody na zmianę gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne raz dokonane są aktualne cały czas. Obszary przeznaczone na cele nierolnicze określone zostaną w planach miejscowych.

21. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości.

Nowymi obszarami wymagającymi przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości (poza wyznaczonymi w obowiązujących planach) mogą być duże tereny przeznaczone w studium pod zainwestowanie.

22. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.

Na terenie gminy nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych.

23. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji i ich rekultywacji.

W obrębie zabudowanych terenów przekształceń i rehabilitacji wymagają przede wszystkim:

- powojenna zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna z płaskimi dachami;

- powojenna zabudowa ferm i dużych obiektów hodowlanych oraz zaplecza PGR.

Dotyczy to przede wszystkim wsi: Dygowo, Wrzosowo, Gąskowo, Czernin, Pustary.

Ważnym zagadnieniem jest uporządkowanie układów przestrzennych wsi poprzez wprowadzenie zabudowy plombowej, likwidację ruin i uporządkowanie niezagospodarowanych działek.

Rekultywacja odnosi się do wyrobisk ziemnych, których na terenie Gminy jest kilka. Wyrobiska te w zależności od położenia, można zalesić, wykonać stawy rybne lub przeznaczyć pod urządzenia rekreacji.

24. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Na terenie Gminy tereny zamknięte obejmują linię kolejową.